HISTORY

MODERN INDIA

T/M

UPSC CSE MAINS

VOLUME-IV

NOTES OF

PALLAVI AKURATHI, IAS

AIR-55 (CSE-2008)

SRINIVASA XEROX

PROP: M.CHENCHI REDDY

ASHOKNAGAR X ROADS, HYD-20.

9246577890,9949833833

రేపటి విజేతలందరికీ శుభాకాంక్షలతో...

ఏ విజయాన్నైనా చాలా మంది కలిసికట్టుగా ప్రయత్నించినప్పుడే సాధించడం వీలవుతుంది. నేను కూడా ఐ.ఏ.ఎస్. సాధించడానికి మా అమ్మ నాన్నలు (శ్రీమతి ఆకురాతి భోగేశ్వరి, డా॥ ఆకురాతి కోదండరామయ్య) ఎంతగానో తోడ్పడ్డారు వారి కృషితో నా కృషిని కలుపుకుని ఈ విజయం సాధించాను. - **ఆకురాతి పల్లవి**

గత 8 సంవత్సరాల నుంచి ఎనలేని కృషితో పట్టుదలతో శ్రమించి ఇంగ్లీష్‌లో ఉన్న ఎన్నో పుస్తకాలను చదివి తనదైన శైలిలో తెలుగులోకి తర్జుమా చేసి తెలుగులోనే సివిల్స్ వ్రాసి విజయకేతనం ఎగురవేసిన **ఆకురాతి పల్లవి** ఎంతో కష్టపడి తయారు చేసి సంపాదించిన జ్ఞానాన్ని ఆమె వరకే పరిమితం కాకుండా మెటీరియల్ ద్వారా అందరికీ అందుబాటులోకి తెచ్చినందుకు వారికి కృతజ్ఞతలు.

అనువాదం చేసేటప్పుడు చాలా సమస్యలు ఎదురవుతాయి. ఎందుకంటే ఒక భాషా నిర్మాణం మరో భాషా నిర్మాణంతో పూర్తిగా సరిపోదు. అటువంటి ఎన్నో సమస్యలను ఎదుర్కొని ఇంగ్లీషు నుండి తెలుగులోకి అతి సులభ పద్ధతిలో తర్జుమా చేసి ఆ మెటీరియల్‌ను తెలుగు మీడియం విద్యార్థులకు అందుబాటులోకి తేవాలనే నా కోరికను మన్నించినందుకు నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాభివందనాలు.

ప్రతి మనిషిలో అనంతమైన శక్తి దాగి ఉంటుంది. దానిని వినియోగంలోకి తెచ్చుకోవడంలోనే మనిషి విజయం ఆధారపడి ఉంటుంది. ఆ శక్తిని ఎవరైతే పూర్తిగా సద్వినియోగం చేసుకోగలుగుతారో వారే ఆకాశమే హద్దుగా విజయాలవైపు అడుగులు వేయగల్గుతారు.

అసహనంతో జరిగే ప్రయోజనమేమీ లేదు. ఓర్పువహించండి. విజయం మిమ్మల్ని తప్పక వరిస్తుంది. కావున మీ లక్ష్యానికి తగ్గట్టుగా పట్టుదలతో నిరంతరం శ్రమించండి. విజయం మీదే !

మంచి స్నేహితునిలా ఈ మెటీరియల్ ఎందరి మనసుల్లో తట్టి లేపి విజయపథం వైపు నడిపిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

గమనిక: గత 8 సంవత్సరాల నుండి ఎంతో శ్రమ పడి తయారుచేసుకోబడ్డ ఈ మెటీరియల్‌ను అందరికీ అందుబాటులోకి తేవాలనే సంకల్పంతో ఉచితంగా ఈ మెటీరియల్‌ను **శ్రీనివాస జిరాక్స్ సెంటర్**‌లో ఇవ్వడం జరిగింది. కేవలం జిరాక్స్‌కైన మొత్తమునే చెల్లించి ఈ మెటీరియల్ పొందవచ్చు.

మీ ఉన్నతిని ఆశిస్తూ....

ఎ. మధుసూదన్ రెడ్డి, Civil Aspirant

Books that I referred to prepare this material

MODERN INDIA

1. Grover & Grover***
2. Bipin Chandra NBT "స్వాతంత్ర్య సమరం"
3. Bipin Chandra & Others Penguin Publications
4. Sarkar***
5. Bipin Chandra
   ఆధునిక భారతదేశ చరిత్ర for Economic History
6. Datta & Sundaram for Economic History
7. తెలుగు అకాడమి వైదేహి, అల్లాడి
8. తెలుగు అకాడమి ఆధునిక భారత ఆర్థిక చరిత్ర
9. అంబేద్కర్ ఓపెన్ యూనివర్శిటీ ***
10. NCERT ***
11. IGNOU ***
12. Brilliant Material
13. Spectrum History
14. కృష్ణారెడ్డి బుక్స్
15. తెలుగు అకాడమి "రాజనీత తత్త్వవిచారము"
16. Hanumantha Rao

Vol. (7)

పల్లవి. ఆకురాతి

"MODERN INDIA"

9.6.04

Chapter-5

Q: Growth of landless labourers

జ: 1850, 1851 లో అధికారిక విచారణ ప్రకారం, (భూస్వాములకు అంటిపెట్టుకున్నవారిలో) వ్యవసాయ కూలీలలో 58 శాతం మందికి సొంత భూమి కొంత ఉంది. కాని ఈ భూమి మీద వచ్చే రాబడి, వారి మొత్తం ఆదాయంలో (దీనిలో వ్యవసాయ పనుల ద్వారా వచ్చే కూలీ డబ్బు కూడ ఉంది) సగం కంటే ఎక్కువగా ఉండదు. అందువల్ల వీరిని భూమిలేని కూలీలు అంటే వ్యవసాయ కూలీలుగానే పరిగణించవచ్చు.

ఈ వ్యవసాయ కూలీలను నాలుగు తరగతులుగా విభజించవచ్చు:

1) భూస్వాములను అంటిపెట్టుకొని ఉండే భూమిలేని కూలీలు
2) వ్యక్తిగతంగా స్వతంత్రంగా ఉండి ఇతరులకు పనిచేసే భూమిలేని కూలీలు
3) బాగా చిన్న కమతాలను కలిగివుండే చిన్న రైతులు, ఎక్కువ కాలం ఇతరుల కోసం పనిచేసే వారు
4) తమకు సరిపడ ఆదాయాన్నిచ్చేంత విస్తీర్ణం భూమి కలిగివున్న రైతులు, తమ కుటుంబాలు లేదా తమపై ఆధారపడిన వారిని వేరే మోతుబరి రైతుల వద్ద పనిచేయడానికి పంపేవారు.

మొదటి తరగతికి చెందిన వ్యవసాయ కూలీలు దాదాపు బానిస లేదా సెర్ఫ్ (serf) వంటి స్థితిలో ఉన్నారు. వారికి కూలి/వేతనం ధన రూపంలో కాక వస్తు రూపంలో లభించింది.

రెండవ తరగతికి చెందిన కూలీలలో రెండు

రకాల వారుండారు (ఇక భూమిపై వచ్చి)
i) యజమానికి పంటలో భాగము పొందువారని,
వేరే పొలాలలో కూలి పని చేసేవారు
ii) భూమిని కౌలుకి తీసుకొని వ్యవసాయం
చేసుకుంటూ, వేరే భూములలో కూలీగా పనిచేసేవారు.
భూమిలేని కూలీల సమస్య చాల తీవ్రమైనది.

వ్యవసాయ కూలీల జనాభా ఎక్కువ
ఆర్థిక స్థితికి వెనుక కారణాలున్నాయి. అవి
i) వ్యవసాయ కూలీలలో అధిక కాలం నుండి తరతరాలుగా
విస్మరింపబడిన అణగారిన వర్గాలు ఉండటం
ii) వారు నిరక్షరాస్యులు, అజ్ఞానులు కావటం
iii) వారు అస్పృశ్య గ్రామాలలో ఉండటంచేత
యూనియనగా ఐక్యం కాలేకపోవడంచేత
iv) భూస్వాముల నుంచి బేరసారాలాడి ఎక్కువ
వేతనము పొందలేకపోవడం
iv) వ్యవసాయ సీజనులోనే వారికి పని ఉండటం
అది కూడా మన దేశంలో ఖాళీగా ఉండవలసి
రావటం.
బ్రిటిష్ పాలనా కాలంలో వ్యవసాయ కూలీల
సంఖ్య చాల అధికంగా ఉండి, ~~~~
~~~~ అది త్వరగా పెరిగి పోతూ వచ్చింది.
వ్యవసాయ కూలీలు పెరిగిపోవడానికి కారణాలు:
~~~~

1) <u>పరిశ్రమలలో ఉపాధి లేకపోవడం</u>: కుటీర పరిశ్రమలు, చేతి వృత్తుల పరిశ్రమలు, బ్రిటిష్ విధానం వల్ల దెబ్బతిని క్షీణిస్తున్న, వాటి స్థానంలో ఆధునిక పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందలేదు. అందువల్ల నాశనమైపోయిన సంప్రదాయ పరిశ్రమలలో పనిచేసే ప్రజలు ఉపాధి కోసం వ్యవసాయ కూలీలుగా మారవలసిన అగత్యం ఏర్పడింది. కనుమరుగవుతున్న పరిశ్రమల సంఖ్య పెరిగే కొద్దీ, భూమిలేని వ్యవసాయ కూలీలుగా మారేవారి సంఖ్య ఇబ్బడి ముబ్బడిగా పెరిగిపోసాగింది.

2) <u>జనాభా వేగంగా పెరగడం</u>: (1) <u>దేశ జనాభా విపరీతంగా పెరిగిపోవడం</u>, (2) <u>జనాభాలో 3/4 వంతు గ్రామాలలో నివసించడం</u>, (3) <u>వ్యవసాయేతర సెక్టార్లలో ఉపాధి అవకాశాలు స్వల్పం కావటంతో</u>, వ్యవసాయ భూములపై ఒత్తిడి పెరిగింది. (4) <u>ఇక కాలం నుండే పెరుగు ప్రాంతాలకి కదలిక లేకపోవడం కూడ భూమిపై జనాభా ఒత్తిడి తీవ్రతరం కావడానికి</u> దోహదం చేసింది.

3) <u>గ్రామీణ ప్రజల ఋణభారం</u>: సన్నకారు రైతులలో ఎక్కువ భాగం అప్పుల ఊబిలో పీకల లోతు వరకు కూరుకుపోయారు. అసలు, వడ్డీలు తీర్చలేక, వారిలో చాలామంది తమ భూములను కోల్పోయారు. వారికి వ్యవసాయ కూలీలుగా పనిచేయడం తప్ప వేరే గత్యంతరం లేదు. భూమిని కోల్పోని వారు కూడా అప్పు చేసిన అసలు, వడ్డీలను తీర్చుటకు కూలీలుగా పనిచేయవలసి వచ్చేది.

అన్యాయమైన మరియు విపరీతమైన భూమి శిస్తు

(4) అనుత్పాదక కమతాలు (uneconomic holdings):
వ్యవసాయ కమతాలను విభజించుకుంటూ పోవటం ప్రక్రియవలన (తండ్రుల నుంచి కొడుకులకు వారసత్వంగా వచ్చే భూమిని పంచుకోవడం ద్వారా) పెద్ద కమతాలు ముక్కలు ముక్కలై, ఆర్థికంగా అనువైన వ్యవసాయానికి వీలులేక పోయింది. సాంద్ర భూమిలో వ్యవసాయం మీద జీవనాధారం తప్పుడై పోవడంతో రైతులు, వ్యవసాయ కూలీలుగా మారినారు.

5) ద్రవ్య విధానం వ్యాప్తి: సంప్రదాయకమైన వ్యవసాయంలో కూడా ద్రవ్య విధానం వ్యాప్తి చెందటంతో చెల్లింపులు వస్తురూపాన కాక, ద్రవ్యరూపంలో చేసే వీలు కల్గింది. దీంతో భూస్వాములు, కూలీలను వినియోగించుకొని వారికి ద్రవ్యరూపంలో వేతనాలు ఇవ్వడం ఆరంభమైంది. వేతనాలు ద్రవ్యరూపంలో ఇవ్వటంతో కూలీలు కూడా భూమికి కట్టుబడి ఉండవలసిన అవసరం లేకపోయింది. ఆర్థికంగా భూమి యజమానులు, ముఖ్యంగా రైతులు భూస్వాములు కూలీ చేత పనిచేయించుకోవటం తేలికయింది.

బ్రిటిష్ పాలనా కాలంలో వ్యవసాయ కూలీల వేతనాలు చాలా తక్కువగా ఉండి, వారి పరిస్థితి కడు దయనీయంగా ఉండేది. వారి పరిస్థితిని మెరుగు చేయుటకు క్రింది సూచనలు చేయబడినవి (i) వెట్టిచాకిరి రద్దు చేయడం (ii) వ్యవసాయంలో కనీస వేతనాలు అమలు పరచడం (iii) వ్యవసాయంలో ఉన్న భూమిలేని

తోటలకు పునరావాసం కల్పించటం (iv) వ్యవసాయాన్ని ఒక వృత్తిగా అభివృద్ధి చేయటం (v) వ్యవసాయ కూలీలను ట్రేడ్ యూనియన్లుగా ఏర్పడేటట్లు చేసి వారిని భూస్వాముల, వడ్డీ వ్యాపారుల పీడన నుండి (ఉద్యమాల ద్వారా) రక్షించడం

vi) గ్రామీణ కూలీలకు, చిన్న కర్షకులకు, ప్రభుత్వ పనుల్లో ఉపాధి కల్పించటం, చివరిగా

vii) సహకార గ్రామీణ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసి అందరికీ సమాన హక్కులు, విధులు, అవకాశాలు కల్పించటం.

5) <u>ఉత్పత్తి విధాన వ్యాప్తి</u> : బ్రిటిషు వారు రాక పూర్వం పంటలో కొంత భాగం శిస్తుగా చెల్లించడం ఆచారంగా ఉంది. పండిన పంటలో ఇంత భాగం ఇవ్వడం అనే ఒడంబడిక ద్వారా రైతుకు కనీసం ఆదాయం ఉండేది. కాని బ్రిటిషువారి విధానం ధన రూపంలో శిస్తు చెల్లించాల్సి రావడం లేదా దానికి తోడు పండిన పంటలో గాని ఇటు ఆ ఏడాది మార్కెట్ ధరల లో గాని ఏ మాత్రం సంబంధం లేకపోవడం వల్ల రైతు మార్కెట్ లో ధరలు పడిపోతే తీవ్రంగా నష్టపోయేవారు. ఫలితంగా కష్టపడ్డప్పటికీ ప్రభుత్వం భూములు వశం చేసుకునేది. రైతు వ్యవసాయకూలీగా మారాల్సి వచ్చేది.

6) వడ్డీ వ్యాపారుల మోసం

7) భూమిని ప్రైవేటు ఆస్తిగా మార్చడం

Q: గ్రామీణ ఋణభారం

జ: చూ.పే. 171 (రైతాంగం పేదరికం) ఆధునిక భారత చరిత్ర బిపిన చంద్ర

Q: Limited growth of Modern Industry

జ: చూ.పే. 177. ఆధునిక భారత చరిత్ర బిపినచంద్ర

Q: Railways

ప్ర: బ్రిటిష్ వారు ఇండియాలో రైలు మార్గాలను నిర్మించడానికి కారణాలు ఏవి?

జ: ఇంగ్లాండ్ రైల్వే మార్గాల వలన తమ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల కోసం ముడిసరుకు ప్రాంతాలకు చేరవేసే అవకాశం ఉంటుందని, తమ ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ విస్తరిస్తుందని (1), ఇంతవరకు చేరుకోలేని ప్రాంతాలకు మార్కెట్ చేయవచ్చని బ్రిటిష్ వర్తకులు భావించారు. అలాగే తమ వలసలను (ఇంగ్లాండులోని) ముడిసరుకులు, ధాన్యాలను తరలించడానికి (2) రవాణాకు వీలుగా ఉంటుందని కూడా వారు భావించారు. భారత ప్రభుత్వం రైలు మార్గాలు, సైనికులను (3) త్వరగా తరలించడానికి సహాయం చేస్తాయని, ఇంకా ఇలాగే ఇండియాను ఏకీకృతంగా పరిపాలించవచ్చని, తద్వారా తమ అధికారాన్ని అంతర్గత తిరుగుబాట్ల నుండి, విదేశీ దండయాత్రల నుండి కాపాడుకోవచ్చని భావించారు. ఇంగ్లాండులోని బ్రిటిష్ వ్యాపారస్థులు, పెట్టుబడిదారులు, తమ వద్ద మిగిలిన [illegible] ధనాన్ని (4) పెట్టుబడిగా ఇండియాలో

పెట్టుబడులు గా

రైళ్ళు అభివృద్ధి కోసం మరొక్క అవకాశంగా
భావించారు. వారి పెట్టుబడులు సురక్షితమైన
మార్గం మరియు అనువైన భావించారు. బ్రిటిష్
భారత ఉద్యోగాలు వారి ఉద్యోగులైన
రైల్వే ఉద్యోగులు, రైలు ప్రయాణం. వాగన్లు మొదలైన
వాటికి ప్రయాణాలు రైళ్ళు outlet అవుతాయని
మార్గం వారి ఉపయోగపడతాయని నమ్మారు.

11.6.04

1832 నుంచి ఇంగ్లండులో చాలా వర్గాలనుండి 9
ఇండియాలో రైలుమార్గాల నిర్మాణానికి సూచనలు వచ్చాయి.
ఇంగ్లండులోని రైల్వే కంపెనీలు ఈ ఇండియాలో రైల్వేల
మీద పెట్టే పెట్టుబడికి కొంత వడ్డీని గ్యారంటీ ఇవ్వాలని
డిమాండ్ చేశాయి. 1847లో ఇవ్వబడిన ఒప్పందంగా
కంపెనీ 25 సం|| లపాటు వరకు 5% వడ్డీని గ్యారంటీ
ఇచ్చేటట్లు ఒప్పందంగా రైల్వే కంపెనీలకు అంగీకారం
లభించింది.

ఈ దశలో డల్హౌసీ ఇండియాకు గవర్నర్ జనరల్గా
వచ్చి, రైల్వే ప్రణాళికలను ప్రాధాన్యం తీసుకొచ్చాడు.
రైల్వే కంపెనీలు ఏ లైని నిర్మాణం క్రింద పనిచేయటం
ప్రారంభించాయి. డల్హౌసీ మొదటి రైల్వేలైన్ను
బొగ్గు గనుల ప్రాంతమైన రాణీగంజ్ నుంచి హౌరాకు
ప్లాన్ చేశాడు. రెండో మార్గముగా బొంబాయి నుంచి
థానే వరకు ప్లాన్ కాగా, ఈ మార్గమే 1853 నాటికి
పూర్తి అయి ప్రారంభింపబడినది. 1853 తర్వాత
పెద్ద రైలు మార్గాలకు ప్రణాళికలు ప్రారంభించటం ప్రారంభించారు.
పది సంవత్సరాల కాలంలో పదహారు రైల్వే
కంపెనీలకు రైల్వేల నిర్మాణాన్ని అప్పగించారు. భారత
ప్రభుత్వము భూముల్ని ఉచితంగా అందజేసి, గ్యారంటీ
ఇచ్చిన వడ్డీ రేటును కూడా చెల్లించింది.

1869 నాటికల్లా ఈ గ్యారంటీ పొందిన కంపెనీలు
దాదాపు 6000 కి.మీ. రైలు మార్గాన్ని నిర్మించాయి. అయితే
ఇది చాలా నెమ్మదిగా జరగటమే గాక చాలా ఖర్చుతో
కూడుకుంది. దీంతో గవర్నమెంటు స్వయంగా రైల్వే నిర్మాణం
చేపట్టింది గానీ, తరువాత కాలంలో, పెట్టుబడిదారుల్ని

లో సంబంధం లేకుండా, ... ఏప్రిల్ 1879 లో
కొత్త రైల్వే గ్యారంటీ పద్ధతి ని అమలు పరిచారు. ఈ
పద్ధతిలో 3.5% వడ్డీ గ్యారంటీ ఇవ్వబడి, 25 సం||
తర్వాత రైల్వే కంపెనీ పెట్టుబడి వాటికి చెల్లించి
వేయబడినవి. అప్పుడు రైల్వేలు ఇండియా సెక్రటరీ
ఆఫ్ స్టేట్ యొక్క ఆస్తి అయ్యాయి. ప్రభుత్వం
కూడా సొంత ప్రత్యక్ష రైల్వే నిర్మాణం కొనసాగించింది.
1905 నాటికల్లా దాదాపు 45000 కి.మీ. పొడవుగల
రైలు మార్గ నిర్మాణం పూర్తయింది.

Q: ఇండియన్ రైల్వేల అభివృద్ధిలో ముఖ్యమైన అంశాలు

జ: 1. ఇండియాలో రైల్వే నిర్మాణాల కయిన మొత్తం
దాదాపు రు.350 కోట్ల మొత్తం బ్రిటిష్ పెట్టుబడి-
దారుల నుండి వచ్చినది. భారతీయుల పెట్టుబడి
నామమాత్రమే.

2. రైల్వే నిర్మాణాల ప్రాజెక్టులు మొదటి 50 సం|| రైల్వే
కంపెనీలకు నష్టాలు కల్గించాయి. దీంతో పెట్టుబడుల మీద
వడ్డీ కట్టటాని ప్రభుత్వం బద్ధులయింది. గ్యారంటీ
ఇవ్వబడినందున ప్రభుత్వం దీనిని భరించింది.
అయితే ఈ భారం అంతా పన్నుల చెల్లింపు
భారతీయ ప్రజలపై మోపబడింది. 1850
ప్రాంతంలో ఇంగ్లండులో వడ్డీరేటు 3% ఉండగా
రైల్వే కంపెనీలకు గ్యారంటీగా 5% వడ్డీ ఇవ్వబడటం

ప్రత్యేక గమనార్హం. ఈ విధంగా గ్రంథాలయ శాస్త్ర
తరగతులలో మార్పు వచ్చిన, ~~[illegible]~~ (ప్రత్యేక
పెట్టుబడి విలువ, ఇతర తరగతులలో పెట్టుబడి
మార్పు పెట్టిన పెట్టుబడి విలువ కంటే ఎక్కువ
ఉండాలి. ~~[illegible]~~ ఇది పన్నుల చెల్లింపు భారతదేశంలో
~~[illegible]~~ భారంగా పరిణమించింది.

3. గ్రంథాలయ శాస్త్రం ప్రణాళికాకరణ, నిర్వహణ,
విద్యావిధానం అన్ని కూడా ~~[illegible]~~ గ్రంథాలయ ప్రత్యేక
సామాజిక వాస్తవ ~~[illegible]~~. ఆర్థిక పరంగా, రాజకీయపరంగా
విలువల పరంగా బలపడిందంటే ~~[illegible]~~
చేపట్టబడినది కాని, భారతదేశంలో ఆర్థిక, రాజకీయ
సంక్షేమము కొరకు చేసినవి కావు. శాస్త్రవేత్తల
నిర్వహణ ఎక్కువగా మౌలిక సదుపాయాల ~~[illegible]~~ ప్రత్యేకంగా
ఉపయోగించే ~~[illegible]~~ ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలను ఏర్పాటు
చేసి పరిశోధన పద్ధతులను తయారు చేయబడినవి.
అయితే గ్రంథాలయాల వ్యవస్థలకు కావలసిన
మౌలిక సదుపాయాలు లభ్యమవ్వటం లేదు కాని,
విద్యార్థులకు అవసరాల మార్పు చెందినా కాని
వృత్తిలో ఉపయోగపడుతుంది. కానీ పూర్తిగా నూతన
చేసే పరిశోధనలు, గ్రంథాలయాలలో ప్రత్యేకంగా
చేసే పరిశోధనల ప్రయోజనం కలిగించాలంటే
శైలి విధానాలు [illegible] భారతదేశంలో

సరుకులపై ఈ ఛార్జీలు అధికంగా విధించి బాగా వివక్షతలను ప్రదర్శించారు.

Q: ఇండియాలో రైల్వే నిర్మాణాల ప్రాముఖ్యత

జ: ఇండియాలో బ్రిటిష్ పాలనలో చెప్పుకోదగ్గ ముఖ్యమైన అంశాల్లో రైల్వేల నిర్మాణం ఒకటి. రైల్వే నిర్మాణాల వలన సరకులను ఒక చోటు నుంచి మరొక చోటికి తీసుకొని పోవడం చౌకైన, సులభతరం, వేగవంతం అయింది. వీటివలన ఉత్పత్తి కేంద్రాలకు ఇంధనం, ముడిసరుకులు తీసుకొని రావడం, ఆ కేంద్రాల నుండి ఉత్పత్తి అయిన సరకులను వివిధ మార్కెట్ ప్రాంతాలకు చౌకగా చేరవేయడానికి వీలు కలిగింది. దీని వలన (1) పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి వీలు కలిగింది. రైల్వేల వలన, గతంలో ఇంతకుముందెన్నడూ లేని విధంగా, (2) దూర ప్రాంతాలలో సమాచార వ్యవస్థలు ఇంకా లభిస్తున్న మార్పు క్రమంలో వేగవంతంగా చేయడానికి వీలు కలిగింది. కరువు వచ్చిన ప్రాంతాల నుండి కరువు ఉన్న ప్రాంతాలకు సరకులను వేగంగా తరలించడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. రైల్వేల నిర్మాణం (3) ఇండియాలోకి పెట్టుబడుల రాకతో విషయంలో ఒక నూతన శకానికి నాంది పలికి, వర్తకులు, ఫైనాన్స్ నిర్వహణలో జాయింట్ స్టాక్ పద్ధతికి ప్రోత్సహించింది.

వివిధ కులాల వాళ్ళు కలిసి ప్రయాణం చేయడం

వేలు భారతీయులు ఒక చోటు నుంచి ఇంకొక చోటికి వెళ్లడానికి (కరతకాలు) వీలు కలిగించాయి.

వివిధ ప్రాంతాల ప్రజలు భారతీయులు (4) కరతకలో వచ్చిన అవకాశాన్ని వెన్వెంటనే నూతన భారతాన్ని నిర్మించడానికి ఉపయోగించుకున్నారు (రైల్వేల నిర్మాణం వల్ల ఇంగ్లాండు నుంచి దిగుమతి చేసుకున్న యంత్ర వస్తువులు, మార్కెట్లు గ్రామాలను కూడా చేరి ఆ గ్రామాలలో (1) చేతివృత్తుల పరిశ్రమలు నాశనమైనాయి. ఉదాహరణకు బెంగాల్‌లో 19 వ శతాబ్దం లోని కుటీర పరిశ్రమలు చేతివృత్తుల పరిశ్రమలు నాశనం కాగా, పంజాబులో మాత్రం ఆలస్యంగా నాశనమైనాయి. 1911 లో పంజాబ్‌లో కూడా రైల్వే మార్గ విస్తరణతో ఆ ప్రాంతంలో చేతివృత్తుల పరిశ్రమలు క్షీణించాయి. అమెరికన్ రచయిత డి.హెచ్. బుచానన్ వర్ణించినట్లు "బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో సంబంధం లేకుండా వేరుగా ఉన్న స్వయం సమృద్ధ గ్రామ సమాజాన్ని, ఉక్కు పట్టాలు ముక్కలు చేశాయి. వాటి జీవ రక్తం కారిపోయింది." అయితే ఇంగ్లాండులో బూర్జువా రచయిత హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ అన్నట్లు "ఇండియాలో రైల్వేలు స్థిరంగా ఉన్న సమాజానికి బురదలో దింపిన స్తంభం (post) వంటిది,

పునాది స్థాపం

ముఖ్య (ప్రగతి శీల సమాజ నిర్మాణానికి దోహదం చేశాయి". 4(a) సాంఘిక విమోచన, జాతీయ 4(b) సాహిత్యపరమైన [illegible] (ఆధునికత) సంస్కరణలకు పునాది వేశాయి)

Q: India as market for British industry.

జ: బ్రిటన్‌లో పారిశ్రామిక విప్లవం సంభవించిన నాటినుండి ఇండియా బ్రిటిష్ వస్తువులకు మార్కెట్‌గా మారుతుందని చెప్పవచ్చు. పారిశ్రామిక విప్లవం బ్రిటిష్ ఆర్థిక వ్యవస్థను విప్లవాత్మకంగా ప్రభావితం చేసినది. ఇండియాలో ఆర్థిక సంబంధాలను కూడా తీవ్రంగా ప్రభావితం చేసినది. పారిశ్రామిక విప్లవం బ్రిటన్ వస్త్రాలను ఆర్థిక విస్తరణ విధానములో వ్యాప్తి (expand) అవ్వడానికి దోహదం చేసింది. ఇండియా వలస రాజ్యంగా ఉండటంవల్ల బ్రిటన్ మధ్యాంతర వర్తకము క్రమంగా అభివృద్ధి చెందుటకు అవకాశాలు బాగా ఏర్పడింది. ఈ పారిశ్రామిక విప్లవానికి పెట్టుబడిగా అవసరమైన వస్త్ర ఉత్పత్తులను బాగా వర్తించినది. బ్రిటన్ ఇండియాని వలసరాజ్య విధానపు వర్తకము అనుసరించటంవల్ల

పారిశ్రామిక విప్లవం వృద్ధి చెందటానికి అది దోహదం చేసింది. పారిశ్రామిక విప్లవ ఫలితంగా ఇండియా, ఇంగ్లాండుకు కావలసిన వ్యవసాయ, ముడి సరుకులు ఎగుమతి, ఇంగ్లాండు పరిశ్రమలలో ఉత్పత్తి అయిన సరుకు ఇండియాకు దిగుమతి చేయడం వలన ఇరు దేశాలకు అన్యాయం జరిగింది.

పారిశ్రామిక విప్లవం బ్రిటన్లో శక్తివంతమైన ఉత్పత్తిదారుల వర్గాన్ని తయారుచేసింది. ఈ వర్గం సంపన్నులయి, రాజకీయ ప్రభావము పెరిగిన తర్వాత, తమ ఇండియాకు పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను ఎగుమతి చేయాలని, ముడి పత్తి వంటి ముడి సరుకులను ఇండియానుండి దిగుమతి చేసుకోవాలని వారు కోరారు. 1769లో బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక వేత్తలు ఈస్టిండియా కంపెనీ ~~ఖర్చు ప్రకారం~~ ప్రతి సంవత్సరం £ 3,80,000 విలువగల ఉత్పత్తులను ఇండియాకు ఎగుమతి చేసేందుకు వీలుగా చట్టం ~~చేశారు~~ చేయించారు. బ్రిటిష్ నూలు వస్త్రములు ఉత్పత్తి ముఖ్యంగా ఇండియాకు 1794లో కేవలం £ 156 విలువగల ఎగుమతులు కాగా 1813 నాటికి వీటి ఎగుమతుల విలువ £ 110,000 అయి పెరిగింది. ఎగుమతులలో ఈ అభివృద్ధి లాంకషైర్ ఉత్పత్తిదారులను సంతృప్తిపరచలేదు. ఎగుమతులను వృద్ధిచేసేందుకు వారు ఇతర మార్గాలను అన్వేషించసాగారు. దీని ఫలితంగా

1813 లో ఈస్టిండియా కంపెనీ యొక్క గుత్తాధిపత్యము (ఇండియా వర్తకములో) అంతం అయినది.

దీనితో ఇండియాలో బ్రిటిష్ ఆర్థిక సంబంధాలలో నూతన దశ ఆరంభం అయినది. ప్రధానంగా పేదదైన ఇండియా పారిశ్రామిక దేశమైన ఇంగ్లాండ్ యొక్క ఆర్థిక వలసగా మారిపోయి, బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ గాను, బ్రిటిష్ పరిశ్రమలకు ముడి సరకులను అందించే వలసగా మారిపోయింది.

ఈ దశలో భారత ప్రభుత్వం, స్వేచ్ఛా వర్తక విధానమును అవలంబించినది. బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులు ఇండియన్ మార్కెట్ లలోకి ఏవిధమైన సుంకాలు లేక ఎక్కువగా వచ్చాయి. బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులకు ఎటువంటి దిగుమతి సుంకం లేకపోవటం భారతీయ ఉత్పత్తులకు ఉన్న కేవలం నామమాత్రంగా ఉండేది. కొత్తగా అన్ని ప్రాంతాలను జయించి తమ ఆధిపత్యం క్రిందకు తెచ్చుకోవటం, రక్షిత రాజ్యంగా ఉన్న అవధ్ వంటి రాజ్యాలను పూర్తిగా తన ఆధీనం లోనికి తెచ్చుకోవటం ద్వారా బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులకు భారత ప్రభుత్వం మార్కెట్ ను విస్తృత పరిచింది. ఇండియాలో రైల్వేలకు ప్రాముఖ్యత పెరిగినపుడు కొంత ఆదాయము పెరిగి కొనుగోలు శక్తి పెరిగి, బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులు కొనేందుకు అవకాశం

ఉంటుందని బ్రిటిష్ అధికారులు, రాజకీయ నాయకులు, వ్యాపారవేత్తలు సూచనలిచ్చారు. ఈ ఇండియాను [illegible] ఉత్పత్తి చేయాలని, అలా చేయటం వల్ల ఉత్పత్తయిన భారతీయులకు బ్రిటిష్ వస్త్రాల పట్ల మోజు ఏర్పడుతుందని భావించారు. ఫలితంగా బ్రిటిష్ నూలు వస్త్రాల దిగుమతుల విలువ పెరిగి 1813లో £110,000 నుండి 1856 నాటికి £6,300,000 లకు పెరిగింది. ఈ విధంగా ఇండియా బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులకు మార్కెట్ గా మారిపోయినది.

నూలు వస్త్రాల ఎగుమతుల విలువ

1794 – £156
1813 – £110,000
1856 – £6,300,000

1769 నాటికి – కేవలం £380,000 విలువ గల వస్తువులు ఎగుమతి చేయబడినవి

Q: customs Removal, Exchange and countervailing Excise

జ: 19వ శతాబ్దం చివరి 25 సంవత్సరాలలో కూడా స్వేచ్ఛా వర్తకనాలు బలంగా వీచాయి. ఈ కాలంలో ఇంగ్లాండు ఎగుమతులపై, భారత దిగుమతులపై, ఇండియాలోకి దిగుమతి అయ్యే (ఇంగ్లాండు నుండి దిగుమతి అయ్యే) వస్త్ర వస్తువులపై సుంకాలపై తప్పనిసరిగా పన్ను విధించమని వత్తిడి చేస్తూ వచ్చింది. ఫలితంగా దిగుమతి వస్తువులపై తప్పనిసరిగా 5% పన్ను విధించారు. ఈ సమయంలో ఇండియాలో ~~...~~ నూలు వస్త్ర ~~...~~ ఉత్పత్తి చేయబడుతున్న ఉత్పత్తి ... ఈ ఇంగ్లాండులో ఉత్పత్తి అయి ఇండియాలో దిగుమతి అవుతున్న నూలు వస్త్రాలను కొల్లగొట్టింది ~~...~~ జరిగింది. ~~...~~ సంవత్సరంలో దిగుమతి సుంకాలపై వచ్చే ఆదాయంలో 1/2 వంతు నూలు వస్త్రాలపై దిగుమతుల వల్ల లభించింది. ఈ నూలు వస్త్రాలపై విధించే దిగుమతి సుంకాల

యగ్గంపు కాని, మినహాయింపు గాని భారతదేశంలో రైతాంగానికి బాగా తెల్సొచ్చింది. అయితే ఇంగ్లాండులో ప్రభుత్వంపై లంకాషైర్ ఉత్పత్తిదారుల ఒత్తిడి వల్ల, స్వదేశీ ప్రభుత్వం, భారత ప్రభుత్వంపై నూలు దుస్తులపై దిగుమతి సుంకం రద్దు చేయమని బాగా ఒత్తిడి తెస్తూ వచ్చింది. **1879** లో భారత ప్రభుత్వం నూలు దుస్తులపై దిగుమతి సుంకాలను రద్దు చేసింది. దీనికి ఇండియాలో అధికారంగాను, ప్రజలనుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత వ్యక్తమయింది. కౌన్సిల్ ను లెక్కచేయని అధికారం గవర్నర్ జనరల్ కు ఉండటంవల్ల నెగ్గుకురాగలిగాయి. ఇది ఇండియా ప్రయోజనాలు ఇంగ్లాండు లాభాలకు పెట్టబడినవని దేశీయులు అభిప్రాయపడింది. మొదటి సారిగా రెండు దేశాల ఆర్థిక ప్రయోజనాల మధ్య బహిరంగంగా ఘర్షణ (clash) ఏర్పడింది.

ఈ తరువాత దిగుమతి సుంకాల ఇంకా తగ్గించడం లేదా తొలగించడం కొనసాగింది. 1882లో ఆయుధాలు, ఉప్పు మినహా అన్ని సరుకులమీద ఉన్న దిగుమతి సుంకాలన్ని రద్దు కావటంతో స్వేచ్ఛా వర్తకము పరిపూర్ణమయింది

దినసరిలోకి వస్తు సమృద్ధి. ఇంకొకటి

వినిమయ సాధనాల రేటు తగ్గించటం అనేది
కేవలం అలా తక్కువ సరకులకి జరిగింది.
ఏవో కొన్ని సరకుల మీద ఉన్న
వినిమయ సాధనాలు, ఇంకొకలాగ చెప్పాలంటే
అప్పటివరకు అవే సరకులపై ఎక్స్ ఛేంజ్ రేటు
విధించటం ద్వారా విలువ తగ్గించటం సాధించింది.

1894 వరకు స్వర్ణ విలువ పతనం వల్ల
అప్పటి నుంచే నిరంతరంగా కొనసాగింది.
లండన్లో వినిమయంగా ఉన్న కాలంలో 1870లో
Exchange రూపాయి మారక విలువ 2 షిల్లింగుల నుండి
1 షిల్లింగ్ 1 పెన్నీకి పడిపోయినది. ఇంకా
పతనం కొనసాగుతుందని తోచింది.
జర్మనీలో, లాటిన్ దేశాలలో వెండి
'డిమానిటైజేషన్' జరగటం వల్ల ఇది సంభవించింది.
బంగారంతో పోల్చుకుంటే వెండి విలువ పడిపోయింది.
ఇండియాలో 'స్టాండర్డ్ కరెన్సీ' (ప్రమాణ ద్రవ్యం) వెండి
కావటంతో, ఇండియాకు ఈ పరిణామం
బాగా దెబ్బ తీసింది. అదనపు ఆదాయాన్ని
సమకూర్చుకోవలసిన అవసరం రావటం వల్ల

ఏర్పడింది. దీనికి తోడు బర్లిన్‌లో ముప్పై(?),
వాణిజ్య ఒప్పందాలలో రష్యా జర్మనీ గార్డ్స్(?)
వైఖరి ఆలోచిరి(?) మార్పులను బాగా పెంచింది.
పైగా ప్రభుత్వం "ఇంధన(?) ధన నిధి" కి
~~చెల్లింపులు~~ వనరులు సమకూర్చవలసి వచ్చింది.
ఇవన్నీ భారత ప్రభుత్వ ఆర్థికాంశాలపై
ప్రతికూలమైన ప్రభావాన్ని చూపాయి. బడ్జెట్‌ను
బ్యాలన్స్ చేయటం కోసం ప్రభుత్వం
1894 లో 5% విలువ ఆధారిత సాధారణ
దిగుమతి సుంకాన్ని విధించక తప్పలేదు.
దీంతో నూలు దిగుమతులపై విధించే దిగుమతి
సుంకం గురించి వివాదం రాజుకుంది. మొదట
నూలు దిగుమతులు దిగుమతి సుంకం
మినహాయింపు జాబితాలో ఉన్నాయి కాని,
సంవత్సరం చివరికి ~~5%~~ నూలువస్త్రాలు,
నూలుదారం పై 5% దిగుమతి సుంకం
విధించబడింది. ప్రత్తి(?) దిగుమతులపై దిగుమతి
సుంకం విధించటంతో లాంకషైర్ గగ్గోలు పెట్టింది.
వారి [illegible] [illegible], ఇంగ్లాండులో

ఉష్ణోగ్రత తీవ్రతలను కూడా ఉష్ణోగ్రతల
సంవత్సరంగా కౌంటర్ బైలింగ్ ఎఫెక్ట్ సుమారు
5% పెరిగించబడింది. ఈ కాలంలో ఉష్ణ-
మాపకాలనాలు, విస్తరించి వస్తువుల పట్ల
మార్పులను వివరంగా చెప్పినారు.
ఇతర వాయువులను ఉష్ణోగ్రతలో రెండు
రెట్లను 3½ గ్రేడులకి 1896 లో
లెక్కించారు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం
వరకు కాలం వరకు ఇదే పరిస్థితి
కనిపించింది. ఎందుకంటే యుద్ధ
ముఖ్యంగా ఎక్కువ అవసరానికి ప్రపంచ వ్యాప్తికి
తిరిగి ఉత్పాదనం కావలసి వచ్చింది కనుక -

SHORT ANSWERS

Q) "The battle of plassey was not a great battle but a great ~~betray~~ betrayal" (100 words)

Read in ఈ.నా. vol. 8

విధి నిర్ణాయక ప్లాసీ యుద్ధం పేరుకే యుద్ధం. మొత్తం మీద బూటకపు అంశాలు 29 మంది సైనికులను నష్టపోగా ~~నవాబు~~ బెంగాల్ నవాబైన సిరాజ్-ఉద్-దౌలా దాదాపు 500 మందిని కోల్పోయాడు. నవాబు యొక్క సైన్యంలో అధిక భాగానికి ప్రాతినిధ్యం వహించిన (విశ్వాస ఘాతకులైన) మీర్ జాఫర్, రాయ్ దుర్లబ్ లు నాయకత్వం వహించి, వారి పెద్ద సైన్యాలతో యుద్ధాన్ని చూస్తుండగా నిలబడి పోయారు. మీర్ మదన్ తనకు రాజభక్తితో నవాబు కోసం పోరాటం సాగించినప్పటికీ అవకాశాలు తేలికగా బ్రిటీష్ వారికి ~~అనుకూలంగా~~ అనుకూలంగా ఉండేవి. కానీ మీర్ జాఫర్, రాయ్ దుర్లబ్ మరికొంతమంది కుట్రదారులతో కలిసి సిరాజ్-ఉద్-దౌలాను పదభ్రష్టుణ్ణి చెయ్య తలచారు. ఫ్రెంచ్ వారు సిరాజ్-ఉద్-దౌలాను ఈ కుట్ర నుంచి బయటపడేసేందుకు ప్రోత్సహించారు. కాని మీర్జాఫర్, సిరాజ్-ఉద్-దౌలా మధ్య (వ్యత్యాసాలు) ఫ్రెంచ్ వారిని దూరంగా ఉంచేలా చేశాడు. అయితే ఈ కుట్ర నుంచి చివరకు

సిరాజ్-ఉద్-దౌలాకు ముఖ్యులైన
సమాచారం అందేసరికి, మీర్జాఫర్ సిరాజ్‌ని
హతమార్చి పూర్వపు మర్యాదలను స్థాపించి
నమ్మించటానికి సిరాజ్-ఉద్-దౌలా సంతృప్తి
చెందాడు. మీర్జాఫర్, రాయ్ దుర్లభ్ యుద్ధ
సామగ్రిని సిద్ధం చేసుకుంటూ ఉండటం వారి
ప్రణాళికలో ఒక భాగము.

మీర్ మదన్, మోహన్‌లాల్ నాయకులు
ఒక ఫ్రెంచ్ అధికారి నేతృత్వంలో
నవాబు సైన్యంలో ఒక చిన్న గ్రూపు
మాత్రమే వీరోచితంగా పోరాడారు. కాగా
మీర్జాఫర్ పోరాడక పోయినా, నవాబు
తన విజయం తథ్యమని అనిపించి
కొనసాగుతున్న పోరాటాన్ని ఆపాలని
సేనలను వెనుతిరగమని ఆజ్ఞ జారీ చేశాడు.
దీనికి మోహన్‌లాల్ అభ్యంతరం చెప్పగా
సిరాజ్, మీర్జాఫర్ వైపునకు చూడగా
నవ్వుతూ, మీర్జాఫర్ సేనలు
వెనుదిరగవలెనని తను ఇచ్చిన సలహా

లేనటు ఉద్యమమైనదిగా అనిపించనందున
బయటపడినాడు. మోహనలాల్
వెను విరగటంతో సైనికులు దైర్యాన్ని కోల్పోయి
వెంటనే యుద్ధం ఆపివేసి యుద్ధభూమినుండి
పరారయినాడు. స్వల్ప సమయంలోనే యుద్ధము
పూర్తిగా ముగిసినది. అతని సేన
ఈ విధంగా యుద్ధభూమిని వీడి పోవటం చూసి
సిరాజ్ ఉద్దౌలా ఆశ్చర్యపోయాడు. ఈ విధంగా
ప్లాసీ యుద్ధము, గొప్ప యుద్ధము అనుట
అటుంచి, అసలు యుద్ధమని చెప్పుటకే
వీలులేదు. నిజముగా అది ఒక గొప్ప
విశ్వాస ఘాతుకము లేదా ద్రోహము అని
చెప్పవచ్చు.

Q: After 1757 there grew up a State of Bengal which was a 'sponsored state' as well as "plundered State". comment (200 words)

A: 1765 లో ఈస్టిండియా కంపెనీకి "దివాని" అధికారము రావడంతో కంపెనీ చక్రవర్తి ద్వారా దివాన్ గా మారినది. అనగా రెవెన్యూ వసూలు చేయు అధికారము, పౌర న్యాయ పాలన అధికారము కంపెనీకి సిద్ధించినవి. నవాబు [illegible] ఒప్పందము ద్వారా కంపెనీ నామినీ గాను మహమ్మద్ రెజా ఖాన్ కు నిజామత్ (nizamat) అధికారములను దఖలు పరచినారు. అనగా సైన్యము ను ఆదేశించు అధికారము, క్రిమినల్ న్యాయ నిర్వహణాధికారములను దఖలు పరచినట్లైనది. అది మహమ్మద్ రెజా ఖాన్ ను నవాబునకు డిప్యూటీగా కూడా కంపెనీ నామినేట్ చేసింది. ఆ విధంగా మహమ్మద్ రెజా ఖాన్ కంపెనీ డిప్యూటీగా రెవెన్యూ వసూలు అధికారము, పౌర న్యాయ నిర్వహణాధికారము కలిగిఉండడమే గాక, నవాబు డిప్యూటీగా సైన్య నిర్వహణాధికారము, క్రిమినల్ న్యాయ నిర్వహణాధికారములను కూడ కలిగిఉన్నారు.

కాని నిజమైన మొత్తం పాలనం [illegible]
వాటిలోని అధికారాలు కంపెనీ చేతుల్లోనే ఉంటుంది
కనుక నవాబు దివాన్ గా నామినేట్ చేయబడిన
రెజా ఖాన్ యంత్రాంగం మొత్తం పరంగా
కంపెనీ యొక్క దివానుగా పని
చేయవలసి వుంటుంది. ఆ విధంగా బెంగాల్
ఒక స్పాన్సర్డ్ స్టేట్ అయినది. +
1757 అనంతరం అధికార నష్టాలయోర[illegible]
తో పాటుగా సైన్యాలను, నౌకాదళాలను
£ 4,00,000, సెలెక్ట్ కమిటీకి £ 150,000
ఇవ్వబడింది. క్లైవ్ కు ఒక్కరికే
సొమ్ము £ 80,000 నుంచి £ 50,000 వరకు
ఆ మొత్తం చెల్లించబడినది. క్లైవ్ కు
మొత్తం మీద £ 2,34,000 ముట్టినది. దీనికి తోడు
అతనికి లభించిన జాగీరు పై సాలుకు £ 30,000
ఆదాయం వచ్చేది. క్లైవ్ తన [illegible]
బహుమానాలతో పాటు అదనంగా £ 200,000
చెల్లిస్తాననే వాగ్దానం తో మీర్ కాసిమ్ కంపెనీ
మద్దతును పొందగలిగినాడు. నిజాం ముద్దౌలా
అదే క్లైవ్ కు వారి £ 139,000 చెల్లించవలసి
వచ్చింది. క్రమానుగా ఉండే వారికి నుంచి

బహుమానములు కూడ పుచ్చుకొన్నారు. ఇంతేకాక
కంపెనీ ఉద్యోగులు దస్తకేలు ఉచిత అనుమతులను
దుర్వినియోగపరచి, తమ ప్రైవేటు వర్తకానికి
వాడుకొని బెంగాలును కొల్లగొట్టారు.
~~ఈ విధంగా బెంగాల్ కొల్లగొట్టబడిన స్టేట్
అయినది.~~

Q. "Dalhousie changed the map of India with speed and thoroughness no campaign could equal" comment (200 words)

దీని సమాధానం కొరకు చూడు B.A. Guide 2nd year P.325

యుద్ధాల ద్వారా కాక, రాజ్య సంక్రమణ
సిద్ధాంతాన్ని అమలు పరచడం ద్వారా
డల్హౌసీ పెక్కు స్వదేశ సంస్థానములను బ్రిటిష్
సామ్రాజ్యంలో కలుపుకొని, భారతదేశ
చిత్రపటాన్ని పూర్తిగా మార్చివేశాడు.
సహజ వారసులు లేనటువంటి సంస్థానాధీశులు
చేసుకొన్న దత్తతను బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యము
అంగీకరించని పక్షంలో, ఆ స్వదేశీ సంస్థానము
బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి సంక్రమిస్తుందనేది
రాజ్య సంక్రమణ సిద్ధాంతం. ఈ నిబంధనలను
రెండు రకాలుగా చెప్పబడినవి. ఇందులో

మొదటిది ఏమిటంటే దత్త స్వీకారాలను
సంప్రదాయాలు బద్ధంగా చట్టపరమైనదిగా
గుర్తించబడిన హిందూ స్వదేశీ సంస్థానాలకు
వర్తిస్తుంది. రెండవది ~~ఉద్దేశ విముక్తి~~ ఈ
ఈ సిద్ధాంతం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంపై ఆధారపడిన
సంస్థానాలకే వర్తిస్తుంది కాని, స్వతంత్రంలో ఉన్న
ఏ సార్వభౌమ అధికారానికి లోబడని రాజ్యాలకు
వర్తించదు. ఆచరణలో ఈ రెండు రకాల
రాజ్యాలను గుర్తించడం అంత సులభం కాదు కాని
ఈ నియమం ఉండటంవల్ల ఈ సిద్ధాంతాన్ని
ఎంత తీవ్రంగా అమలుపరచినా అన్ని
హిందూ స్వదేశీ సంస్థానాలు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో
కలుపుకోవటం కుదరదు. అయినప్పటికీ,
డల్హౌసీ ఈ సిద్ధాంతాన్ని ఎంతో వేగంగాను,
చతురతగాను ~~ఆచరణలో పెట్టి~~ అమలుపరచి అనతికాలంలోనే
పెక్కు రాజ్యాలను బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో
కలిపివేసినాడు. రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతం వల్ల
దెబ్బతిన్న రాజ్యాలలో సతారా, జైత్‌పూర్,
సంబల్‌పూర్, బఘాట్, ఉదయ్‌పూర్, ఝాన్సీ,
నాగపూర్ ముఖ్యమైనవి. వీటన్నిటి విషయంలో
బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో కలుపుకోవడం,

దత్తతు [illegible] సహాయ. అయితే

అవధ్ (ఓడ్) ను పరిపాలన సక్రమంగా

లేదన్న కారణాలతో ~~[illegible]~~ బ్రిటిష్

సామ్రాజ్యానికి కలిపివేశారు. కాని అవధ్ కు

రాజ్య సంక్రమణ సిద్ధాంతం వర్తింపజేయలేదు

దత్తతకి ఏ అధికారాలు సాధ్యపడ లేదు. అట్లే

పంజాబ్ లోని సిక్కుల్ని ఓడించి

తీసుకొని అదే విధంగా పంజాబ్ ను కూడా

~~[illegible]~~ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి కలిపివేసినారు.

Q: Sir Charles Napier ~~said~~ said, "we have no right to seize Sind, yet we shall do so, and a very advantageous, useful, humane piece of rascality it will be" comment. (200 words)

P. 93

తె.అ. [illegible]

సింధ్ పాలకులైన అమీరులు, [illegible]

తంపనీతో స్నేహపూర్వక ఒప్పందాలను

కుదుర్చుకొని, ఆ ఒప్పందాలకు ఎంతో

నమ్మకంగా కట్టుబడి ఉన్నారు. బ్రిటిష్

[illegible], [illegible] తప్పనిసరిగా-

కల్పించిన అవకాశం చేసుకోవలసి వచ్చిన [illegible]-

సమయంలో బ్రిటిష్ కార్యకలాపములకు
అనువైనదేశమైన సింధ్ ను ఒక స్థావరముగా
వాడుకొనిచ్చారు. అప్పటి వారికి ప్రత్యేకం
ఇవ్వవలసినది పోయి, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం
వారిదేశమును కబళించివేసి, వారి జాతీయ
స్వాతంత్ర్యమునకు చరమగీతం పాడింది.
కంపెనీ తరఫున ఈ కార్యమును పూర్తిచేసిన
సర్ చార్లెస్ నాపియర్ వంటివాడే నిజాయితీగా
మాట్లాడితే సింధ్ ను ఆక్రమించుకొనుటకు
బ్రిటిష్ వారికి ఏ విధమైన హక్కు లేదని
~~[illegible]~~ వక్కాణించినాడు.

పెరుగుచున్న ఆంగ్లో-రష్యన్ వైరము
కారణముగా సింధ్ ఆక్రమణ బ్రిటిష్ వారికి
నిర్ణయాత్మకమైన (ప్రయోజనాన్ని) సమకూర్చు-
ఉంటుందని ఆశించబడింది. బ్రిటిష్ వారు,
రష్యా ఆఫ్ఘనిస్థాన్ నుండి గాని, పర్షియా
నుండి గాని ఇండియాపై దాడిచేస్తుందేమోనని
భయపడ్డారు. రష్యా దాడిని ఎదుర్కొనటానికి
బ్రిటిష్ వారు ఆఫ్ఘనిస్థాన్, పర్షియాలలో
తమ ప్రాబల్యము విస్తరింపజేయాలని

న్యాయబంధం కాదన్నారు. ఈ విధానమును బలవంతంగా ప్రజలపై రుద్దాలంటే సింధ్ లను అధీనంలోకి తెచ్చుకోవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉందని భావించారు. వాణిజ్యపరంగా కూడా బ్రిటిష్ వారు లబ్ధి పొందే అవకాశం వుంది. చార్లెస్ నేపియర్ ననుసరించి సింధ్ ఆక్రమణ ప్రయోజనాత్మకమైన, ఉపయోగకరమైన నీతిబాహ్యమైన పని. సింధ్ అమీరులు అనాగరికులని, నియంతలని, నిరంకుశులని, సింధ్ ప్రజల పాలిట శాపము వంటి వారని, నాగరికతలో సాగిన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము నీడ క్రింద సింధ్ ప్రజలు సుఖసంతోషాలతో ప్రగతి బాటను పయనించగలరని భావించారు. సింధ్ ఆక్రమణ ఎంత త్వరగా జరిగితే, బ్రిటిష్ వారికి, సింధ్ ప్రజలకు అంత మంచిదని భావించారు. ప్రస్తుతం అనేది సుస్థిర పాలనను, బాధలను తొలగించి ఇంకా కొనసాగిస్తుంది. కాని యుద్ధం ద్వారా కంపెనీ విజయం నూతన శతం వెలుగును త్వరగా తెస్తుందని తలపోశారు. కనుక మానవత దృక్పథం అనుసరించి నీతిబాహ్యమైన చర్యను ఉసికొలిపినది.

Q: "The permanent system of Bengal, though initiated with best of intentions, was a sadly blundering affair" comment in 200 words.

జ: బెంగాల్ లో శాశ్వత శిస్తు విధానము
ఎన్నో మంచి ఉద్దేశాలతో ప్రవేశ పెట్టబడినది.
కార్న్ వాలిస్. ఇందులో చట్టపరమైన భూమి ఎంత పండితే
అంత రైతుల నుండి పంట తీసుకొని
ప్రభుత్వానికి స్థిరమైన శిస్తు నుండి రైతులను
రక్షించుటకు ఉద్దేశింపబడింది. వ్యవసాయమును
విస్తృత పరచి అభివృద్ధి పరచుటకు కూడా
ఉద్దేశింపబడినది. రాబోయే సంవత్సరానికి శిస్తు
ఎంత ఉంటుంది, శిస్తు వసూలు ఎవరు చేస్తారు
అనే విషయాలు రైతులకు గాని, జమీందారులకు గాని
తెలియక పోవటంతో వారు వ్యవసాయమును
పెంపొందించుటకు ఎటువంటి కృషి చేసేవారు
కాదు. నిర్ణీత కాలానికి ప్రభుత్వానికి శిస్తు చెల్లించు
జమీందారులకు అన్ని హక్కులు, భూములలో
పని చేయుటకు, తద్వారా ఒక నిర్దిష్టమైన
స్థిరమైన ఆదాయము పొందుటకు వీలు కల్పించింది.

కానీ ఈ శాశ్వత విధానము ఒక విచారకరమైన
పొరపాటుగా పరిణమించింది. భూముల పై
శాశ్వత ఈ విధానము వల్ల భూమి స్వేచ్ఛగా
అమ్మటానికి, కొనటానికి వీలయ్యే వస్తువుగా
మారిపోయి, దేశములోని భూ వ్యవస్థలో
ఒక సమూలమైన మార్పు చోటుచేసుకుంది.
ఇంతవరకు గ్రామీణ ప్రాంతాల స్థిరత్వము,
నిరంతరత తుడిచి పెట్టబడినాయి. దీనికి
గ్రామీణ సమాజం యొక్క మొత్తం నిర్మాణము
చీలిపోవటం ప్రారంభించింది. మొదటగా
శిస్తు నిర్ణయము అధికంగా చేయబడటం వల్ల
శిస్తు రేట్లు చాలా ఎక్కువగా నిర్ణయింపబడెను.
ఈ కారణంగా 1794 - 1807 ల మధ్య జమీందారీ
భూములలో దాదాపు సగం భూముల
అమ్మకానికి పెట్టబడె. పైగా భూమి మీద
గల యాజమాన్య హక్కులను కోల్పోవలసి
వచ్చింది. ఈ పద్ధతి వల్ల పాత జమీందారులు
బాగా నష్ట పోయారు. జమీందారులు [illegible]
[illegible] చేశారు. శాశ్వత శిస్తు విధానం వల్ల
భవిష్యత్తులో ప్రభుత్వము ఆదాయమును

పెంచుకొని ① వివరాలను లోపల చేయవలసి వచ్చినది.

Q: "The British Raj had a deeply racist aspect and it ultimately existed to protect colonial exploitation" comment in 200 words

① తెల్లవాడి పై దేవుడు వేసిన భారం ② ఉన్నతోద్యోగాలు వారికే పరిమితం ③ వాటిని అమలు చేసే ప్రయత్నంలో భారతీయ పాశ్చాత్యీకరణ [illegible]

A: బ్రిటిష్ పాలన జాతి వివక్షతో కూడి ఉండినది.

సైనిక తరలింపు — [illegible]. ఉన్నతోద్యోగాల [illegible] — సంపద తరలింపు

ఇండియా ప్రజల రంగు, మతం, ప్రాంతం, వర్గాల భేదంతో సంబంధం లేకుండా, భారతీయుల వ్యవహరించిన తీరు అత్యధిక ఆంగ్లేయులు జాతి వివక్షను ప్రదర్శించేవారు. భారతీయులను తక్కువ వారిగా చూసేవారు. ④ సివిల్ సర్వీస్ ఉద్యోగాలలో ముఖ్యమైన పదవులు భారతీయులకు ఇవ్వబడేవి కావు. ఒక భారతీయునికి, ఒక ఆంగ్లేయునికి వివాదము వచ్చినపుడు, ⑤ న్యాయస్థానంలో ఆంగ్లేయుని పక్షపాతం ఘోరంగా ప్రదర్శించేవారు, న్యాయస్థానంలో జాతి వివక్ష [illegible] ఒక ఆంగ్లేయుడు చెప్పే సాక్ష్యమునకు ఇచ్చే విలువ వందమంది భారతీయులు సాక్ష్యము చెప్పినను ఇచ్చేది కాదు. ఈ పరిస్థితి నిలువరించి

ఇంగ్లీషు వ్యక్తికి ఇంతటి అధికారాన్ని కట్టబెట్టింది. అయితే పైవన్నీ ఒకే ఉద్దేశ్యంతో పరిమితమైన లక్ష్యాలతో భారతీయుల్ని ప్రోత్సహించేది కాదు. ఆరోజు చాలా సందర్భాల్లో ఉదారవాదుల ప్రయోజనాలు నెరవేర్చేవిగాని భారతీయులు ప్రయోజనం పొందేందుకు ఉద్దేశింపబడినవి కాదు.

'it' racist policy & British Raj ప్రతిబింబం కాదు.

ఈ వాణిజ్యము, పరిశ్రమలు, పెట్టుబడుల విధానం భారతదేశాన్ని వలస ఆర్థిక వ్యవస్థగా స్థిరం చేసి దోపిడీకి రక్షణ కల్పించడానికి బ్రిటీష్ ప్రభుత్వమున్నది. బ్రిటీష్ ఆర్థిక వ్యవస్థకు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ దాసోహమునకు సిద్ధం చేశారు. ఇండియాను ఇంగ్లాండులోని పరిశ్రమలకు ముడిసరుకుల సరఫరా చేసే దేశంగాను, ఇంగ్లాండులో పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను అమ్మే మార్కెట్టుగాను మార్చివేశారు. 1813 తర్వాత బ్రిటీష్ వారు ప్రవేశపెట్టిన పరిమితమైన (బ్రిటీష్ ఉత్పత్తులు ఇండియాలో దిగుమతి చేసేందుకు వీలుగా) స్వేచ్ఛా వర్తకాన్ని ఇండియాలో నెలకొల్పారు. ఫలితంగా

ఇండియా పుస్తకాల పరిశ్రమలు నాశనమైనవి.
ఒక వైపు భూమి శిస్తును విపరీతంగా
పెంచారే గాని, వ్యవసాయాభివృద్ధికి చేసిన
కృషి దాదాపు ఏమీ లేదు. వీటన్నిటి కారణంగా
భారతీయులు పేదరికంలో కూరుకుపోయారు.

Q: The new attitude of caution and conservatism can be detected in almost every sphere of British activity in India after the Revolt of 1857. comment in 200 words.

A: 1857 తర్వాత బ్రిటిష్ పాలకుల విధానాలలో
చేపట్టిన మార్పులకు ఈ స్టేట్‌మెంట్ (వాక్యం) బాగా వర్తిస్తాయి. (1) సైన్యంలో బ్రిటిష్
సైనికుల వాటాను పెంచడం, (2) ఫిరంగులను
వారి కోసం రిజర్వ్ చేసి ఉంచడం, సామాజికంగా,
మతపరంగా చూసినప్పుడు విశ్వసనీయ గ్రూపుల
సిపాయిలను (3) తటస్థీకరించి ఒక వర్గంవారి
ప్రత్యేకమైన ఐక్యతలేర్పడకుండా చేయడం
మొదలైనవి జాగ్రత్తతో కూడిన వైఖరికి

సిద్ధాంతాలు. స్వదేశీ సంస్థానాల వంశాలను
భవిష్యత్తులో స్థిరత్వాన్ని గ్యారంటీ ఇవ్వడం అనే
విధానాన్ని అవలంబించడానికి ఈ కాలపు
పైపైకి కారణాలు. దీని ఫలితంగా బ్రిటిష్
రాజ్ పాలన సాధారణ ప్రజల ప్రయోజనాలకంటే,
శక్తివంతమైన స్వదేశీ సంస్థానాల
ప్రయోజనాలను పెద్దపీట వేస్తుందని అవగత-
-మైంది. ఈ విధంగా సామాన్య ప్రజల
సంక్షేమాన్ని, స్వదేశీ సంస్థానాల రాజవంశాల,
భూస్వాముల, కులీనుల స్వార్థ ప్రయోజనాల
మధ్య ~~కలిపి చూసినట్లయితే~~ విభజించి
చూసినట్లు స్పష్టమైనది. ఈ కారణంగా
~~[illegible]~~ ఇండియన్ రాజ్యాల రాజుల నిరంకుశత్వం
పెరిగిపోవటమే కాదు, వారు తమ సొంత
ప్రజలకు వ్యతిరేకంగా బ్రిటిష్ వారికి సహాయ-
-కారం జరిగింది. ~~ఈ విధాన~~ బ్రిటిష్
-వారి ఈ విధానంలో ఇంకా ~~[illegible]~~ కోణం
ఏమిటంటే ~~[illegible]~~ భారత దేశంలోని హిందువులు,
ముస్లిముల మధ్య అంతరాన్ని (3) కావాలని పెంచే

ప్రాముఖ్యం చేయడం. ~~ఉదారవాద సాంఘిక~~
~~సాంఘిక~~ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఉదారవాద
సాంఘిక చట్టాలని చేపట్టకపోవడం,
ప్రజల మతపరమైన సాంప్రదాయాలలో
జోక్యం చేసుకోకపోవడం కూడ వారి
జాగ్రత్త వైఖరి వల్లే జరిగింది. అయితే
దీనివల్ల సంప్రదాయవాదులకు బలం
లభించినట్లు అయింది ~~సనా~~ హిందూ సనాతనవాదులు
తిరిగి బలం పుంజుకున్నారు. వారు ఆంగ్ల
విద్యా వ్యాప్తిని అడ్డగించేందుకు ప్రయత్నించారు.
ఆధునిక విద్యావ్యాప్తికి స్థానికులను ఉద్యోగాలివ్వడా-
-నికి అభ్యంతరం చెప్పే సర్కులర్ (1859) ను
బట్టి సంప్రదాయవాదుల ఒత్తిడి ఎంతటిదో
విధానం మనకు అర్థం అవుతుంది.

Q: "By certain of his actions Clive had marred both the glory and usefulness of his work" comment in 200 words.

A: ధనం పట్ల పేరాశగల క్లైవ్ మీర్జాఫర్ ఇచ్చిన భారీ మొత్తాలను స్వీకరించాడు. కాగా బహుమానాలు స్వీకరించరాదని (ముఖ్యంగా స్వదేశ్య రాజ్యానికి చెందిన రాజు దగ్గరనుండి) కంపెనీ నిబంధన ఏదీ లేదని వాదించాడు. కానీ మీర్జాఫర్ ఏ విధంగా చూసినను స్వతంత్ర పాలకుడు కాదు. అలాగే అందించిన భారీ మొత్తాలు ఏ విధంగా చూసినను బహుమానాలు అని చెప్పటానికి వీలులేదు. అసలైనవి, లంచాలు-లేదా ముడుపులు, ఒక ప్రావిన్స్ ను అమ్మటం అనే భావనలు [illegible] ఉన్నా. నేరపూరితమైన ఆశించిన ఉన్నా. ఆ కాలంనాటి ఆనవాయితీ ప్రమాణాల దృష్ట్యా చూసినప్పుడు ఇది "చెడు" (evil) కాదని అనవచ్చునేమో కాని, ఇది చెడు సాంప్రదాయాలకి నాంది ప్రస్తావన అయింది. ఇట్టి భారీ మొత్తాలను స్వీకరించటం [illegible],

మీర్జాఫర్ వనరులు లాగి
పోయి, బెంగాల్లో ఏర్పడిన దుష్పరిణామాలకు
కారణమైంది.

మీర్జాఫర్ తనను నవాబును చేసిన క్లైవ్‌కు
మొగల్ చక్రవర్తి నుండి ఓమ్రా (Omrah)
బిరుదమును వచ్చునట్లు చేసాడు.
ఇండియాలో స్థానిక వ్యక్తికి ఎవరికైనా ఈ బిరుదు
ఇచ్చినట్లైతే జాగీరు కూడా ఇవ్వడం కద్దు.
కాని క్లైవ్ విషయంలో ఇది కేవలము
గౌరవార్థము ఇచ్చిన బిరుదు. కాని క్లైవ్ నవాబు
యొక్క ఆర్థిక మంత్రికి వ్రాసిన లేఖలో తనకు జాగీరు
ఇవ్వాకనే వస్తే ఓమ్రా బిరుదము ఇచ్చినట్లు
పేర్కొన్నాడు. దీనిలో క్లైవ్ అంతర్యమును
గ్రహించిన నవాబు కలకత్తా దక్షిణానగల
భూములకు తనకు కంపెనీ వారు చెల్లించే
£ 30,000 బాడుగను క్లైవ్‌కు ప్రతి సంవత్సరము
చెల్లించే ఏర్పాటు చేసినాడు. దీనిలో
సాంకేతిక పరమైన చట్టవిరుద్ధము లేనప్పటికి
క్లైవ్ యొక్క లౌక్యము మానని
అనుమానము కలిగించక మానదు. కంపెనీ

సేవకుడైన వైశ్యు, జాగీరులను ఆంగ్లీకరించుకొని,
వైద్యులుగాను వ్యాపారులుగా కూడా
~~[illegible]~~ కంపెనీకి భూస్వాములుగా కూడా
మారినారు. ఈ పరిస్థితి చక్రవర్తులను
కాకపోయినను అటువంటి సంబంధమైనవి.
వీరందరిని దృష్టిలో ఉంచుకొని
P.E. రాబర్ట్స్ వైన ఆదర్శ రాజ్య చక్రవర్తి,
అంతటి కీర్తి, అంతటి చెందిన మొఘలు
పతనమైన మొఘలు చెప్పినట్లు వ్రాసినారు.

Q: "The British Indian State experienced the 'wind of change' with the arrival of Lord William Bentinck" comment in 250 words

A: అధికారంలోకి వచ్చిన విలియం బెంటింక్
నూతన ఆలోచనా విధానాలను తీసుకుని వచ్చినాడు.
అంతేకాక భారతీయ విధానములను సంస్కరించి
పాశ్చాత్య నూతన కల్పనలతో కూడిన మార్పులను ఇచ్చాడు.
(1) అప్పటి వరకు కోర్టులలో పార్శీ భాషయే ఉండేది
స్థానిక భాషలను, ఆంగ్ల భాషను కోర్టులలో పార్శీకి
బదులుగా ప్రవేశపెట్టడం ప్రారంభించాడు.
(2) భారతీయ జడ్జిల వేతనాలు, అధికారాలు, హోదాలు

పెంచాడు. తరువాత 1829 లో సతీసహగమనాన్ని (3) నిషేధించినాడు. థగ్గులను (4) దారిదోపిడి దొంగలను అణచివేసినాడు. బెంగాల్‌లోని సాగర్ (Saugar) ద్వీపంలో పిల్లలను (5) బలి ఇచ్చే కర్మకాండను ఆపివేయించినాడు. శిశుహత్యలను (6) నిరసించినాడు. ఈ చర్యలన్నీ భారతీయుల సాంఘిక, మత ఆచారాలలో తీవ్రంగా జోక్యం చేసుకున్నట్టు వంటివే. (బ్రిటిష్ పరిపాలకులు ఇవి ఒక నూతన వైఖరిని చాటిచెప్పాయి. సార్వజనీన-మైన నైతిక చట్టము ముందు మతాచారములు నిలువజాలవని బెంటింక్ నిరూపించినాడు. అభ్యాసము, విద్యలను (7) ప్రోత్సహించే విధానాన్ని చేపట్టాడు. 1813 (8) చార్టర్ చట్టము ప్రకారం కేటాయించిన మొత్తం పాశ్చాత్య విజ్ఞానము వ్యాప్తి తెలిపే విద్యకే కావాలని, ఇంగ్లీషు బోధనా భాషగా ఉండాలని నిర్ణయించి ఒక నూతన శకాన్ని శ్రీకారం చుట్టాడు. ఈ చర్యలన్నింటితో పాటు సరకుల రవాణాపై (9) విధించే సుంకాలను (transit duties) రద్దు చేయటం, ఆవిరి శక్తితో (10) రవాణాను ప్రయోగించటం, కాఫీ, తేయాకు (11) పంటల పెంపకాన్ని, ఇనుము, బొగ్గు (12) గనుల త్రవ్వకం ప్రారంభించటం, రోడ్ల (13) నిర్మాణం, ప్రైవేట్ (14) ప్రాజెక్టులు, సాగునీటి (15) కాలువలను చేపట్టటం. ఇండియన్ సైన్యంలో కొరడా దెబ్బల శిక్షను నిషేధించటం (16)

మొదటైన వర్గాల కారణంగా బ్రిటిష్ ఇండియాను సామ్రాజ్యమును చవిచూసింది.

Q: "The relations of the Native States, however conducted, are essentially, relations with the British Crown and not with the Indian Government" comment in 200 words.

జ: స్వదేశీ సంస్థానాల సంబంధాలు ప్రత్యక్షంగా బ్రిటిష్ రాజ్యాంగంతో సంబంధాలే. ~~అ~~ నాటిన సంబంధం నెమ్మదిగాను, క్రమక్రమంగాను మార్పుచెందుతుంది. ఇది పాక్షికంగా వివిధ ధోరణుల వల్లను, పాక్షికంగా కాలంలో ఉన్న విధానాల వల్ల సాంకేతికాల వల్ల ఏర్పడింది. * విక్టోరియా మహారాణి ఇండియాకు సామ్రాజ్ఞి బిరుదు ధరించిన 1876 చట్టములో ఈ విధానమే ప్రత్యేకంగా వివరించబడటం మనకు ప్రకటం అవుతుంది. ఈ చట్టం అనుసరించి భారతదేశ రాజులు (స్వదేశీ సంస్థానాలు) బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగంగా మార్పుచెందింది. ఈ సంస్థానాల పాలకులు, రాజులు అప్పటినుండి బ్రిటిష్ సార్వభౌమాధి కారాలకు భృత్యులుగా (vassals) గా పరిగణించబడ్డారు.

sovereign (సార్వభౌమాధికారం) భారత రాష్ట్రాల suzerain (అధిపతి) అయినది. 1881 లో మైసూరు సంస్థానము దాని భారతీయ పాలకునకు తిరిగి అందచేసినపుడు అప్పగించబడిన పరంగా బదలాయింపు పత్రం (Instrument of Transfer) లో నూతన స్థితి స్పష్టముగా వెల్లడించబడినది. బ్రిటిష్ రాణికి ~~మైసూర్ పాలకుల~~ ఉన్నతాధికారానికి (1) మైసూర్ పాలకులు రాణికి లోబడి ఉండాలి. మైసూరు (2) ప్రభుత్వము, పరిపాలనా వ్యవహారాలలో బ్రిటిష్ వారికి సహకరించవలెను. భారత రాష్ట్రాలలో (3) ఏ వారసత్వమైనా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆమోదించనిదే చెల్లదు. అవసరమైన ప్రతి స్వదేశీ సంస్థానముల (4) యొక్క అంతరంగిక వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకునే హక్కు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి ఉండునని స్పష్టపరచబడింది. (5) ఇది సంస్థానములలో సత్పరిపాలన కొరకే ఉద్దేశించబడినది. బ్రిటిష్ రాజ్యాధికారం (6) క్రింద రాష్ట్రాలు (స్వదేశీ సంస్థానాలు) రాజభక్తి కలిగి ఉండటమే కాక, (7) పరిపాలనలో ఉన్నత స్థాయిని నిర్వహించవలసి ఉంటుంది. అట్లు నిర్వహించని యెడల, (8) బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము జోక్యం కల్పించుకొనే అధికారం ఉంది.

సంస్థానాల పాలకులు ఎంతో విశ్వాసపాత్రు-
లనే భావన, బ్రిటిష్ ప్రయోజనాలను కాపాడటంలో
సంస్థాన పాలకులు బాగా ఉపకరిస్తారనే భావన
ఆంగ్ల రాజకీయవేత్తలలో, అధికారులలో నాటుకుంది.
1858లో వెలువడిన విక్టోరియా రాణి అధికార
ప్రకటనలో స్పష్టంగా వ్యక్తం అయింది. సంస్థానాధీశుల
హక్కులు, గౌరవాలు, మర్యాదలు కాపాడటం
ఎంతో అవసరం అని, రాణి ప్రకటనలో వివరించడం
జరిగింది. ఆక్ట్ ఫర్ బెటర్ గవర్నమెంట్ ఆఫ్
ఇండియా 1858లోనే అమలులోకి వచ్చింది. దీనిలో
విక్టోరియా రాణి ప్రకటనకు అధికార రూపం వచ్చింది.
సంస్థాన ప్రభువులతో ఈస్టిండియా కంపెనీ
చేసుకున్న సంధులన్నింటిని, బ్రిటిష్
రాజకుటుంబం గౌరవిస్తుందని చట్టంలో ఉన్నది.
బ్రిటిష్ రాజ్య విస్తరణ పూర్తయినప్పటి నుండి,
సంస్థానాలు ప్రత్యేక ప్రతిపత్తిగల భాగాలుగా
మనడం ప్రారంభించాయి. లార్డ్ కానింగ్
ఈ విధానాన్ని ఇంకా కొంచెం ముందుకు
తీసుకెళ్లాడు. 1860లో అతడు, స్వదేశీ

సంస్థానాధీశులకు దత్తు తీసుకొనే హక్కును కల్పించాలని సూచించగా, దానికి ఇండియా రాజ్య కార్యదర్శి (Secretary of State for India) ఆమోదం లభించింది. దానితో సంస్థానాలలో నెలకొన్న భయాందోళనలు పోయి, వారి పాలకులు బ్రిటిష్ సార్వభౌమత్వాన్ని సంతోషంగా స్వీకరించారు. ఈ విధంగా సంస్థానాలు స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిగల భాగాలుగా, బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగాలయ్యాయి.

భారత ప్రభుత్వానికి, సంస్థానాలకు మధ్య సంబంధాలను పరిశీలిస్తే, 19వ శతాబ్దం చివరవరకు, సంస్థానాల పాలకులు భారత ప్రభుత్వ వర్గాలను సమర్థించటంలో ప్రభుత్వానికి సుముఖంగానే ఉండేవారు. వారు బ్రిటిష్ రాజ్య నియమ విధానం వల్ల ఇబ్బందులు పడుతుండేవారు. ఆ తర్వాత వచ్చిన పెరుగుతున్న జాతీయవాదాన్ని గ్రహించి, తిరిగా భారత ప్రభుత్వం పట్ల సుముఖంగా ఉన్నారు.

Q: "No native state should be left to exist in India which is not upheld by the British power or the political conduct of which is not under its absolute control" 200 words

Read vol. 4 p. 163 for this

మొగల్ సామ్రాజ్య పతనానంతరం, చిన్నచిన్న స్వదేశీ సంస్థానాల ఆవిర్భావాలు, యూరోపియన్ వ్యాపారకంపెనీ విస్తరిస్తున్న బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం ప్రారంభం చేసింది. మారుతున్న రాజకీయ పరిస్థితులు, గవర్నర్-జనరల్ల యొక్క వ్యక్తిగత అభిప్రాయాలు, ఆకలికి అనుగుణంగా, ~~సంస్థానాల~~ కంపెనీ ప్రభుత్వంతో స్వదేశీ సంస్థానాల సంబంధాలు మారుతూ వచ్చాయి. లార్డ్ వెల్లస్లీ ప్రవేశపెట్టిన సహాయక సంధులు (subsidiary alliances) ద్వారా స్వదేశీ సంస్థానాలపై (బ్రిటిష్) ఆధిపత్యం నెలకొల్పడానికి ప్రయత్నం చేశారు. ఈ సంధులన్నీ సమానత్వం ప్రాతిపదికన కుదుర్చుకోబడ్డాయి. కానీ సమానత్వం, పరస్పర విశ్వాసం ప్రాతిపదికగా చేసుకోబడిన ఈ సంధులను లార్డ్ హేస్టింగ్స్, సంస్థానాలు బ్రిటిష్ క్రింద సహకరించు కావాలన్నట్లు

రూపాంతరం చెందింది, ఆయుధ్ధములు గాని, [illegible]

ఇతర రాజ్యాలతో ఒప్పందములను చేసుకొను

[illegible] - కానియ్యక, ఆయుధ్ధములు గాని యింటలిగాని

స్థాయిలో సార్వభౌమాధికారమును స్వదేశీ

రాజ్యములు (ప్రిన్సిలీ స్టేట్స్) కంపెనీ ప్రభుత్వానికి

ధారాదత్తము చేసేట్లు చేసి బ్రిటిష్ సర్వసమున్నతత్వమును

స్థాపించినాడు. ఈ సంస్థానాల ఆంతరంగిక

విషయాలలో తన సార్వభౌమత్వాన్ని లాంఛనంగా

నిలుపుకొనిన్ని [illegible] వినిపించినను, ఆచరణలో

ఇంగ్లీష్ రెసిడెంటులు (English Residents)

తరచు ఆంతరంగిక విషయాలలో జోక్యం

చేసుకొనేవారు. సర్వసమున్నతత్వమునను,

సామ్రాజ్యవాదమునకు వ్యాప్తిని ఉండి వెనక్కున

ఉండేది. [illegible] ప్రత్యానికి [illegible] ఉక్రమము

విధానాన్ని తీవ్ర స్థాయిలో అమలు పరిచాడు.

సంతాన ఔరసులు కలుగకనుండిన రాజుల

రాజ్యాలను విస్తరించే పద్ధతి ఆయుధం,

వాణిజ్యం విస్తరించే ఆయుధం, దేశీయ వస్తు

పెంపుదలకు [illegible] నయం అనే [illegible] లతో

కంపెనీ ప్రభుత్వము ఈ ఆశయాలను విధానాన్ని చేపట్టినది.

Q: 1813 ~~-~~ 1858 ల మధ్య భారతదేశ రాజ్యాలపట్ల ఈ ప్రభుత్వం policy of Subordinate isolation ను పాటించినది" చర్చించుము

or

"The British policy towards the princely states ~~between~~ in 1813-1858 was one of "isolation and non-interference tempered by annexation" comment 200 words.

A: 1813-1858 మధ్య కాలంలో కంపెనీ ~~[illegible]~~ భారత రాజ్యాలు లేనట్టి సహకార సంధులను కుదుర్చుకొనేటట్లు చేసి, అన్ని రాజ్యాలను లేదా లొంగదీసుకొనేట్లు చేసింది. భారతదేశంలో కంపెనీ సర్వసత్తాకత్వము కలిగియున్నదని అన్ని రాజ్యాలు అంగీకరించేటట్లు చేసింది. ఈ సహకార సంధికి ఒప్పుకొనిన సంస్థానాధీశులు కంపెనీ ఆంగ్ల సైన్యాలను తమ రాజ్యాలలో పెట్టుకొని, వాటికి అయ్యే ఖర్చులు భరించవలె. వీరు అందుకు లేనిచో ఆదాయాలు వచ్చే ప్రాంతాలను ఆంగ్లేయులకు ఇవ్వవలె. ఈ సైన్యం సంస్థానంలోని అంతః కలహాలను

అమలుచేయటానికి, ఆ సంస్థానంపై ఇతరుల దాడులను అప్పుడప్పుడు దానికి ఉపయోగించటం అవుతుంది.

(3) ఇతర సంస్థానాలతో వారికిగల వ్యవహారాలన్నింటిని ఆంగ్లేయుల మధ్యవర్తిత్వంలో వారి సలహాలననుసరించి పరిష్కరించుకోవలె. వారు లేకుండా ఇంకెవ్వరు ఆంగ్లేయులను తప్ప (4) ఇతర విదేశీయులను ఉద్యోగాలలో పెట్టుకోవడం కాని, వారితో సంబంధం పెట్టుకోవడం కాని కూడదు. ఆంగ్లేయుల (5) మిత్రులను తమ మిత్రులుగాను, వారి శత్రువులను తమ శత్రువులుగాను పరిగణించాలి. (6) రక్షణ పొందిన సంస్థానాలలో ఆంగ్ల అధికారి (English Resident)ని విధిగా ఉంచుకొనవలె. సంస్థానాధీశులు షరతులను పాటిస్తున్నారో లేదో చూడటం అతని కర్తవ్యం. ఈ షరతులను అంగీకరించిన సంస్థానాల ప్రాదేశిక సమగ్రతను కాపాడుతూ, వారికి శత్రుభయం లేకుండా కంపెనీ ప్రభుత్వం రక్షిస్తుంది.

లార్డ్ హేస్టింగ్స్ [1813-1823] మధ్య ఇండియాలో 145 రాజ్యాలను, కథియావార్‌లో 145 రాజ్యాలను, రాజపుత్ర ప్రాంతంలో 20 రాజ్యాలను సహాయక సంధి వ్యవస్థలోనికి తీసుకొచ్చారు. అయితే సంస్థానాలు స్వతంత్రంగా లేకుండా పోయింది, విడివిడిగా ఉండే విధానాలను

ప్రకటించినాడు కాని సంస్థానాలను ఆక్రమించుటానికి
వ్యతిరేకి. దాని అంతట తరువాత వచ్చినవారు
ఆఫ్ఘన్‌తో ఏకీభవించక, సింధ్, పంజాబ్,
అయోధ్య మరియు ఇతర చిన్న రాజ్యాలను
ఆక్రమించినాడు.

1833 చార్టర్ చట్టం ప్రకారం, కంపెనీ
వ్యాపార కార్యకలాపాలను కట్టిపెట్టి, రాజకీయ
బాధ్యతలకు ఉంచుకున్నది. సంస్థానాలలో
వారసత్వము కంపెనీ అనుమతితోనే
జరగాలనే పద్ధతిని అమలులోనికి
తీసుకొని వచ్చినది. 1834లో బోర్డ్ ఆఫ్ డైరక్టర్సు
అకృత, దివాలాతీసిన ప్రభుత్వ ఆక్రమణలను
చేపట్టమని మార్గదర్శకాలను జారీ చేశారు.
రాజ్య విస్తరణ కార్యక్రమం డల్హౌసీ కాలంలో
గరిష్ట వేగం పుంజుకుంది. రాజ్య సంక్రమణ సిద్ధాంతాన్ని
అనుసరించి, అతడు సతారా, ఝాన్సీ, సంబాల్పూర్,
భగత్ మొదలగు రాజ్యాలను ఆక్రమించాడు.
దుష్పరిపాలన సాకు చూపించి అయోధ్యను 1856 లో
కంపెనీ రాజ్యంలో విలీనం చేశాడు.

Ring Fence policy 1757 – 1813 see next page 53

Ring Fence policy (1757-1813) with Indian States: 1757-1813 మధ్య కాలంలో ఆంగ్లేయులు సామ్రాజ్యవాదంలో భాగంగా రింగ్-ఫెన్స్ (ring-fence) లో ఉండటానికి ప్రయత్నించారు. ఆ పరిధిలోని సంస్థానాధీశులతో సంబంధాలు పెట్టుకొన్నారు. ఆ సమయములోనే ఇంగ్లీషువారు కంపెనీ బాగా బలపడలేదు. అటు స్వదేశీ సంస్థానాల అంతరంగిక విషయాలలో జోక్యం చేసుకోలేదు. సంస్థానాలను కూడా తమకు కావలసిన శక్తిగాని, వనరులు గాని లేవు. అటు ఇంకా ఇండియాలో ఉన్న శక్తివంతమైన శత్రువులతో పోరాటం సాధ్యం కాదు. మరాఠాలు, ఫ్రెంచి, నిజాము, మైసూరు సుల్తాన్ ఇతర శత్రువులు. ఈ పరిస్థితుల కారణంగా కంపెనీ గవర్నర్ ఏదైనా స్వదేశీ సంస్థానంతో ఏదైనా ఒప్పందం కుదుర్చుకోవాలని వస్తే, అది సమానత్వం (equality), పరస్పర ప్రయోజనం (reciprocity) పై కుదుర్చుకొనేది.

మొదట్లో కంపెనీ స్వదేశీ సంస్థానాల వ్యవహారాలలో జోక్యం కల్పించుకోని విధానాన్ని

పాటించింది. 1784 పిట్స్ ఇండియా చట్టంలో ~~స్వదేశీ సంస్థానాల~~ ఇంగ్లాండ్ ప్రభుత్వం, ఇండియాలోని కంపెనీ అధికారులను స్వదేశీ సంస్థానాల అంతరంగిక వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకోవడాన్ని అంగీకరించదని పేర్కొనబడింది. అయితే కొన్ని సందర్భాలలో కంపెనీ, స్వదేశీ సంస్థానాల విషయాలలో జోక్యం చేసుకోవలసి వచ్చింది. ఉదాహరణకు వారన్ హేస్టింగ్స్ మొదటి మరాఠా యుద్ధం, రెండో మైసూర్ యుద్ధం చేశారు. కారన్‌వాలీస్ మూడవ మైసూర్ యుద్ధం చేసి మైసూరులో అర్ధ భాగాన్ని కలిపివేసాడు. వెల్లస్లీ నాల్గవ మైసూరు యుద్ధాన్ని, రెండవ మరాఠా యుద్ధాన్ని చేశాడు. అలాగే హైదరాబాద్, అవధ్‌లతో సహకార సంధిని కుదుర్చుకున్నాడు. లార్డ్ మింటో 1809లో రంజిత్ సింగ్ మహారాజుతో అమృతసర ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకున్నాడు.

ఈ కాలంనాటి [illegible] రెండు ముఖ్య అంశాలను పేర్కొన్నారు (1) రెండు ఒప్పందాలు (మైసూర్ తప్ప) సమానత్వం, రెసిప్రొసిటీ పరస్పర ప్రాతిపదికన కుదుర్చుకోబడినాయి. (2) తన ప్రజలపై పాలనను గల అంతర్గత అధికారాన్ని ఈ ఒప్పందాల ద్వారా

గుర్తుంచండి. బ్రిటిష్ వారి సంస్థానముల పట్ల వ్యవహారములలో జోక్యం చేసుకొనుటను వ్యక్తీకరించండి.

Q: Policy of Subordinate Union (1857. 1935).

జ: పేజీ. 316 Sprectrum Modern India.

Q: Towards the princes canning adopted a policy of "punishing resistance and rewarding obedience". 200 words.

జ: పేజీ. 165 of Brilliant History Set 7 Main.

Q: The tribal and peasant rebellion laid the foundation of the revolt of 1857. comment in 200 words.

జ: పేజీ. 169 of Brilliant History Set 7 Main

Q: The religious reform movements of the 19th century were "endeavours to recast the old religion (Hinduism) into a new form suited to meet the needs of the new society". 200 words.

జ: ప్రజల యొక్క ప్రాచ్యాన్వేషణ, జాతీయవాద చెందుగు, ఆశయాలను సంస్కృతి పరం, దేశాన్ని ఆధునిక దిశలో ముందుకు నడిపించటానికి, అప్పటివున్న సాంఘిక, మతపరమైన వ్యవస్థలను సంస్కరించాలని వారు సార్వజనీనంగా నిశ్చయించు-కున్నారని చెప్పవచ్చు. ఆ కాలం నాటి సాంఘిక, మత సంస్కరణలు, వారి మత విశ్వాసాలను అంటి-పెట్టుకొనే ఉండి, భారత ప్రజల నూతన అవసరాలను సరిపడే విధంగా, ఇండియా యొక్క సాంఘిక మత వ్యవస్థలను పునర్వ్యవస్థీకరించటానికి ప్రయత్నించాయి.

బ్రహ్మసమాజము, వేదాలు, ఉపనిషత్తుల బోధనలను అంగీకరిస్తూనే ఆధునిక పాశ్చాత్య భావాలలోని అత్యుత్తమ అంశాలను కూర్చుకొని ప్రయత్నించింది. హిందూ మతములోని నమ్మకాలు, ఆచరణలలో ఏవి యోగ్యమైనవి ఏవి

విప్లవమైనవాని నిర్మించుకుంటూ అది
వైవిధ్యమైన మానవ హేతువాదమును బ్రహ్మ
సమాజము ఆధారము చేసుకున్నది. హిందూ
సనాతన ఆచారాలపై గోపాల్ గారి
దేశముకు శక్తివంతమైన హేతువాద పరమైన
దాడిని చేశారు. హిందూ మత భావనలను.
ఆచారాలను, ఆధునిక విజ్ఞానానికి అనుగుణంగా
సంస్కరించుటానికి ప్రార్థనా సమాజము ప్రారంభిం-
-బడినది. సమకాలీన భారతీయ సమాజము యొక్క
అవసరాలను సరిపడు విధంగా స్వామి వివేకానంద
తన మత సందేశాలను రూపొందించారు. అతడు
తర్క కాండల మీద, మూఢనమ్మకాల మీద [illegible]
ఆ ప్రాధాన్యతను ఖండించారు. స్వామి దయానంద
వేదముల నుండి స్ఫూర్తి పొందినను.
తన వైవిధ్య హేతువాద దృక్పథము
ననుసరించియే యున్నది. హిందూ సనాతన
వ్యవస్థ పై అతడు దాడులను చేశారు.
అతడు విగ్రహారాధనను, తర్క కాండను, కులాల
ఆధిక్యతను వ్యతిరేకించారు. సయ్యద్ అహ్మద్
ఖాన్ ఖురాన్‌ను సమకాలీన హేతువాదము,

శాస్త్ర, విజ్ఞానముల ~~ఆధారంగా~~తో అనుసరించా
~~~~ ~~~~ వ్యాప్తి చెందాలి. తన దేశవాసులు
మొదటి అయితే సాంప్రదాయాలను గుడ్డిగా
అనుసరించటం, అజ్ఞానము, నమ్మకాల మీద
పోరాటం ~~సలుపుతూ ఉన్నాడు~~ సలిపాడు.

Q: "India broke her ~~western~~ British fetters with Western hammers" comment. 200 words.

జ: ఇండియా తనను బంధించిన బ్రిటిష్
శృంఖలాలను పశ్చిమ సుత్తులను ఉపయోగించిన
పాశ్చాత్య సుత్తులలో ~~అ~~ అతి ముఖ్యమైనది
(1) పాశ్చాత్య విద్య, ~~భావాలు~~ సిద్ధాంతాలు అనే సుత్తె.
19వ శతాబ్దంలో చాలమంది భారతీయులు
పాశ్చాత్య విద్య వ్యాప్తి వలన సమకాలీన ~~జాతీయోద్యమ~~
పాశ్చాత్య దేశాల జాతీయోద్యమాలను అధ్యయనం చేసి,
మెచ్చుకొని, అనుసరించే ప్రయత్నం చేశారు. అందువల్ల
వారిలో ఆధునిక లౌకికవాద, సెక్యులర్, ప్రజాస్వామ్య,
జాతీయవాద రాజకీయ దృష్టి ఏర్పడింది. రూసో,
పెయిన్ (paine), జె.ఎస్. మిల్ మొదలైన పాశ్చాత్య
తాత్వికులు వారి రాజకీయ మార్గదర్శకులైనారు.
మాజిని, గారిబాల్డి, ఐరిష్ జాతీయవాద నాయకులు
వారి రాజకీయ హీరోలయ్యారు. విదేశీ పాలన దోపిడీ
~~~~

అనువాదాలు అవసరాన్ని [illegible] మొదట వీటి

లోకింది. వారు ఆధునికంగా ఆలోచించ-

-గలిగినందువల్ల, విదేశీ పాలన యొక్క చెడు

ప్రభావాలను అధ్యయనం చేయగలిగారు. వారు

స్వాతంత్ర్యభారతదేశం యొక్క కలలో ఉత్తేజితు-

-లయ్యారు. వారిలో అత్యున్నతమైన వారు జాతీయ

ఉద్యమానికి నాయకులుగాను, నిర్వాహకులుగాను అయ్యారు.

దేశంలోని విభిన్న భాషా ప్రాంతాలలోని విద్యావంతులైన

భారతీయులు జాతీయ భావాలను పరస్పరం

మార్పిడి చేసుకొనేందుకు ఇంగ్లీషును సమాచార

మాధ్యమంగా ఉపయోగించారు.

పశ్చిమం నుండి లభించిన ముద్రణ

యంత్రం ద్వారా జాతీయ సారస్యం దేశం నలుమూలలా

విస్తృత సందేశం పంపించేందుకు తోడ్పడింది.

రైలు మార్గాలు, టెలిగ్రాఫ్, తపాలా వ్యవస్థలు జాతీయ

నాయకుల మధ్య పరస్పర సంబంధాలకు

ఉపయోగించబడ్డాయి. బ్రిటిష్ వారు

ఏర్పాటు చేసిన ఏకీకృత పాలనా వ్యవస్థ భారతీయులలో

ఐకమత్య భావనను ప్రోది చేసింది.

61

Q: "The Arya Samaj did not, however succeed in capturing the imagination of modern India as a whole" comment

200 words
1st write positive aspects
2: "వేదాలకు తరలిపోండి"

① ఆధునిక కాలానికి చెందిన ఏ శాస్త్రీయ సిద్ధాంతమైనా వేదాలలో ఉంటుందని ముఖ్యం -చేయవచ్చని స్వామి దయానంద భావించారు. ఆయన వేదాలను వ్యాఖ్యానించిన తర్వాత ప్రకటించారు, వేదాలు సత్యాలనన్నింటిని కలిగి ఉన్నాయి. దయానంద చేసిన ఈ వ్యాఖ్యానానికి, సాంప్రదాయ హిందూ పండితులు ~~వేదా~~ మరియు ఆధునిక పాశ్చాత్య ~~[illegible]~~ వ్యాఖ్యానాలకు చాలా తేడా ఉంది. కాబట్టి దయానంద ఆధునిక భారతదేశం యొక్క భావనను గ్రహించుటలో విఫలమైనారు.

హిందూ సమాజంలోని బ్రాహ్మణుల ఆధిపత్యాన్ని ~~[illegible]~~ ఆర్యసమాజం ఖండించినది. కాని విద్యావంతులైన వివరాల వల్ల దాని సిద్ధాంతాలు ఆధునిక దృక్పథాలను, ఆ సమాజ ఫండమెంటలిస్టు ప్రతిపాదనలకు (fundamentalist assumption)లకు మధ్యగల వైరుధ్యాలు, దానికి పెద్ద అవరోధమైనది. ఈ కారణం చేత దాని గ్రంథాలు ఆధిపత్యం ఖండనచేత

ఆకర్షింప బడనప్పటికీ, దాని నిర్ణయాలవల్ల

హిందువులు ఏకమైపోయారు. బ్రాహ్మణుల ప్రభావం

బలంగాలేని ఉత్తర భారతదేశ ప్రాంతాలలో

ఆర్య సమాజం ఎంతో ప్రభావాన్ని చూపింది.

ఆర్య సమాజము సాంఘిక సేవ మీద

ప్రాథమికంగా శ్రద్ధ చూపక, తన సొంత మత

పర సత్యాలను ప్రచారము చేయటంవల్ల,

ఆ మత సత్యాలను అంగీకరించని వారిలో చర్చను

రగిలించడంపై శ్రద్ధ వహించింది. [illegible]

కొందరు ముస్లిములను వినియోగించి హిందువు-

మతములనకు మార్పిడి చేయు కర్మకాండను

శుద్ధి కోవటంలో, మతపరమైన వివాదాలను

రాజేసింది. "శుద్ధి" ఉద్యమం

హిందూ పద్ధతులకు దిగువన, మత

పరమైన వివాదాలుండే ప్రాంతాలలో ఆర్య

సమాజము అంగీకరించబడింది. [illegible]

దక్షిణ ఇండియాలో మిగిలిన ప్రాంతాలలో భాష,

సంస్కృతులలోని భేదాలవల్ల ఆర్యసమాజం

తన ప్రభావాన్ని చూపటం చాలా కష్టమైనది.

Q: "The Widow Remarriage Act was, in many ways, a logical sequel to the abolition of Sati." comment in 200 words

జ: విలియం బెంటింక్ గవర్నర్-జనరల్ హయాంలో 1829లో రెగ్యులేషన్ XVII ద్వారా సతీ సహగమనము నిషేధింపబడినది. సహగమనము చేయకుండా ఉండిపోయి, దయనీయమైన పరిస్థితులలో జీవిస్తున్న యువ వితంతు స్త్రీల భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన సమస్యలను సతీ సహగమన నిషేధము వెలుగులోనికి తెచ్చినది. వితంతు స్త్రీల ఆహారము, వస్త్రధారణ, తదితరము మొదలైన వాటిపై అనేక కఠిన ఆంక్షలు ఉండేవి. వితంతు స్త్రీలు అన్ని ప్రాపంచిక సుఖాలను త్యజించి, ~~నిస్వార్థముగా~~ తాము ఉండే చోటును బట్టి తన భర్త కుటుంబ సభ్యులకు గాని, లేదా అన్న కుటుంబ సభ్యులకు గాని జీవితాంతం నిస్వార్థముగా గొడ్డు చాకిరీ చేయవలసి వచ్చేది. రాజా సవాయి జై సింగ్ (అంబర్), మరాఠా జనరల్ (రఘునాథ రావు) వంటి సుప్రసిద్ధులైన భారతీయులు వితంతు స్త్రీల దుర్భర జీవన పరిస్థితులకు చలించిపోయారు.

ఈశ్వర చంద్ర విద్యాసాగర్ వితంతు
పునర్వివాహాలకు ఉద్యమం ప్రారంభించాడు.
హిందూ ధర్మశాస్త్రాలు వితంతు వివాహాలను
నిషేధించలేదని, పైగా వాటిని
అనుమతించినవని విద్యాసాగర్ అభిప్రాయ-
పడ్డాడు. 1854లో వితంతు పునర్వివాహాల
పై ప్రచురించిన చిన్న పుస్తకాలలో వితంతు
వివాహాల ఆవశ్యకతను వివరించాడు. 1856లో
'మారేజ్ ఆఫ్ హిందూ విడోస్' అనే పేరుతో
ఆంగ్లంలో ఒక పుస్తకాన్ని ప్రచురించాడు.
ఆ పిమ్మట ప్రభుత్వానికి ఒక మహజరు
సమర్పించాడు. బుర్ద్వాన్ కు చెందిన
మహారాజ మహతాబ్ చంద్, నదియాకు
చెందిన మహారాజ శ్రీశ్చంద్ర (Shrischandra)
వంటి పేరున్న ప్రముఖులు కొందరు
వితంతు వివాహాల కోసం పిటిషన్లను
సమర్పించారు. వితంతు పునర్వివాహాలను
చట్టబద్ధం చేస్తే, సనాతన సాంప్రదాయాలు
అంతరిస్తాయని ఆందోళన ఉపద్రవమని భావించిన
విధంగా, 1856 జూలై 26న ప్రభుత్వం, వితంతు

పునర్వివాహాల చట్టాన్ని చేసింది. వివాహమైన వితంతు స్త్రీల పిల్లలకు కూడ చట్టబద్ధతను కల్పించింది.

Q: The Christian Missionery propaganda from 1813 onwards was "often ~~insentive~~ insensitive and wounding". Comment 200 words

A: 1813 నుంచి క్రైస్తవ మిషనరీల ప్రచారం కఠినం (insensitive) గాను, గాయపరిచేదిగాను ఉండేదనటం సందేహించనక్కరలేదు. ఎందుకు క్రైస్తవ మిషనరీలు బహిరంగంగా తీవ్రమైన, దూకుడు పదజాలంతో హిందూ మతాన్ని ఖండించేవి. హిందూ ప్రజల వర్గాల ఆచార వ్యవహారాలను బహిరంగంగా హేళన చేసి అవమానపరిచేవి. ఈ చర్యలు హిందూ మనస్సులను గాయపరిచేవిగా ఉన్నాయి. క్రైస్తవ మిషనరీల ప్రచారం ఇంగ్లీష్ విద్యాలయాల సహకారంగా ఉండేది. ఎక్కువమంది మిషనరీలు పాశ్చాత్య వేదాంత ధోరణిలో తమ బోధనలు వినిపించేవారు గనుక వారు క్రైస్తవ మతం ఆధిక్యత పరంగా సమర్థనికి. పాశ్చాత్య నాగరికత. వారి ప్రవర్తన, నడవడికలు,

అసలు వారికన్నా ఉపమలు పాశ్చాత్య
దృక్పథముల వెల్లువ ప్రభావానికి లోనయ్యారు.
ఈ విధంగా వారు ఆధునిక యుగపు అభివృద్ధిని
ప్రభావితం చేశారు. ముఖ్యంగా
స్త్రీ విమోచన ఉద్యమాలలో వారి ప్రభావం
స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. ప్రముఖులైన
ప్రజల సాంఘిక, విద్య
అవసరాలలో జాగృతం చేసుకోవడానికి
విద్యలను చదువుకున్న వారందరూ. ఈ క్రైస్తవ
మిషనరీలు ప్రముఖులైన ఆంగ్లేయులే కాక,
ఆ నాటి సమాజంలో స్త్రీల పాత్రను గురించి
తెలియ చెప్పారే కాక, ఆ స్వాతంత్ర్య
ఉద్యమాలను గూడ ప్రోత్సహించి స్పందించిన
వీరు ప్రశంసనీయులు. నాటకాలకు వారి
పాఠశాలలు ప్రారంభించారు. వారి అనువాదాలను
విస్తృతం చేసి, నాటిలో భారతీయ మహిళలకు
మెడికల్ పనిని అప్పగించి వైద్యశాలల
అభివృద్ధికి కృషి చేశారు. ఈ చర్చలన్నీ భారత
మహిళలలో నూతన ఉత్తేజాన్ని, అనేక

కొనసాగించి, సాంప్రదాయ పితృస్వామిక ప్రజ్ఞానము, అనాలోచనలను ఎదుర్కొనే నాయకత్వాన్ని అందించి ప్రజ్ఞానానికి దారుల బోధనం చేసినారు.

The Policy of Ring Fence or Buffer state 1765-1813

మైసూరు, మరాఠా పాలకులతో వారెన్ హేస్టింగ్సు యుద్ధాలు భారతీయ రాజుల లో 'సమాన హోదా' ఏర్పర్చుకుంటూ చేసినవి. ఈ దశలో కంపెనీ సరిహద్దుల వెంబడి బఫర్ రాజ్యాలు (buffer states) సృష్టించుకునే విధానం గా మొదలైంది. ఇది పూర్తిగా కంపెనీ భూభాగాల పరిరక్షణ కోసం ఉద్దేశించిన విధానమే. స్థూలంగా చూస్తే ఇది కంపెనీ భూభాగాల రక్షణ కోసము వారి పొరుగున ఉన్న రాజ్యాల భూముల రక్షణ ను చేపట్టే విధానం. కంపెనీ భూభాగాల రక్షణ ప్రధాన ప్రమాదం గా ఆఫ్ఘనులను, మరాఠా లను చెప్పవచ్చు. బెంగాలు కంపెనీ అవధ్ రాజ్య రక్షణకు పూనుకుంది, అలాగే

ఇందువలన ఆఫ్ఘనిస్థాన్ నుంచి అవధ్
రక్షణ భరించాల్సి వారిని పెట్టారు. ఈ
జిల్లా అవధ్ రక్షణ మీద కంపెనీ చెలాయి
రక్షణ అధికారం కోరింది.

వెల్లస్లీ (1798-1805) రాక లో కంపెనీకి
భారత రాజ్యాలతో గల సంబంధాల్లో మార్పు
వచ్చింది. వెల్లస్లీ భారత రాజ్యాల విషయంలో
గా వెళ్లడానికి [illegible] కంపెనీ మీద
అధికారం కోరే స్థితి లో ఉండాలనుకున్నాడు.
భారత రాజ్యాల బ్రిటిష్ రాజకీయ ఆధిపత్యం,
సైనిక రక్షణలో కోవాలనుకున్నాడు.

1803 లో <u>జార్జి బార్లో</u>

" భారతదేశంలో ఏ స్వదేశీ సంస్థానం
కూడా బ్రిటిష్ శక్తి లో లేకుండా లేదా
దాని రాజకీయాలు నిర్ణయాలు బ్రిటిష్ వారి
అధికారం క్రింద లేకుండా ఉంచ
వేయబడరాదు "
అని వెల్లస్లీ విధానాన్ని
వర్ణించాడు.

ఈ విధానాన్ని 'రింగ్ ఫెన్స్' విధానం
యొక్క పొడిగింపుగా భావించవచ్చు.
వెల్లస్లీ తన విధానాన్ని పూర్తిగా సామ్రాజ్యస్థా
పనం చేస్తూ కంపెనీయొక్క ప్రయోజనా
లను, ఇంగ్లీషు వారి ప్రభావాన్ని పెంపొందించడానికి చేస్తున్నట్లు
గా చెప్పుకున్నాడు. హైదరాబాదు, మైసూరు,
అవధ్ తదితర రాజ్యాలు సైన్యసహకార విధానాన్ని
అంగీకరించాయి. 1803 లో మరాఠాలు
1805 లో హోల్కర్ ఓటమి పొందడం
ద్వారా ఇంగ్లీషు వారి ఆధిపత్యాన్ని
ఏర్పర్చింది. సామ్రాజ్యవాదం లో ఈ
సై.స.వి. ట్రోజన్ గుర్రం వంటిది.

"Q" "The treaty of Salbai (1782) was neither honourable to the English nor advantageous to their interests." Comment.

Ans: 1773 లో నారాయణరావుని హత్య చేయించి తానే పీష్వా అయిన రఘునాథరావు (రఘుబా) ను నానాఫడ్నవీస్ సమూహం చే తిరుగుబాటు ఎదురైంది. వారు నారాయణరావు మరణానంతర కొడుకు రెండవ మాధవరావుని పీష్వా చేశారు. దాంతో రఘుబా ఆంగ్లేయుల సాయం కోరాడు. ఈ విషయమై మరాఠాలకు ఆంగ్లేయులకు జరిగిన యుద్ధాలు 1782 లో సాల్బై సంధి ద్వారా ముగిశాయి.

సాల్బై సంధి ప్రధానంగా పరస్పరం ఎవరి ప్రాంతాలు వారు తిరిగి పొందే విధానం పునాదిగా జరిగింది.

సాల్బై సంధి లో కంపెనీ బస్సీన్ ను, పురంధర్ సంధి తర్వాత గెల్చుకున్న ఇతర ప్రాంతాల్ని వదులుకోవాల్సివచ్చింది. ఆంగ్లేయులు పెద్దగా స్వామ్యరాజ్య జప్తం చేసుకోలేదు. అంతేకాక మొదట ఆంగ్లేయులు ఏ కారణం కోసమైతే ఈ యుద్ధం చేశారో (రఘుబా ని పీష్వా చేయడం) అది విఫలమైంది. ఆంగ్లేయులు రఘుబా ని వదిలి వేసి మాధవరావు నారాయణ్ ను పీష్వా గా గుర్తించారు. రఘుబా రూ. 3,15,000 భరణం వార్షికంగా పొందుతూ, అతడు రాజకీయాల నుంచి పూర్తిగా విరమించుకోవాలి. ఈ విధంగా

ఆంగ్లేయుల ఆధిక్యత ఆంగ్లేయులు విజయం పొందటానికి హైదరాబాద రాజకీయ సహాయం చేయాల్సి వచ్చింది.

అందువల్ల

"సాల్బై సంధి (1782) ఆంగ్లేయులకు అటు గౌరవప్రదమైంది గాని ఇటు వారి ప్రయోజనాలకు ఉపయోగపడేది గాని కాదు"

అని అనిపిస్తుంది.

అయితే కంపెనీ సాల్సెట్టి, థానాకోట, ఎలిఫెంటా దీవులు తన వద్ద ఉంచుకున్నది. ఆంగ్లేయులు గుజరాతులో గెల్చుకున్న ప్రాంతాలు వారి వద్ద ఉంటాయి. మరాఠాలు ఆంగ్లేయులకు భారీగా యుద్ధనష్టపరిహారాన్ని చెల్లించారు. హైదరాలీ ఈ సంధికి ఒక పార్టీ కాకపోయినా అతడు కర్ణాటక నవాబు నుండి గెల్చిన ప్రాంతాల్ని వదిలివేసేలా ఆంగ్లేయులు శాసించారు.

మరో ముఖ్యంగా, ఐక్యంగా సృష్టించిన నిజాం మరాఠాల, మైసూరువాళ్ళ దాడుల్ని నిరోధించేందుకు తగినంత గట్టిది కాదు. ఈ స్థితి లో మరి కష్టం ఆలని తప్పించడం కోసం మరాఠాల్ని హైదరాలీ కి వ్యతిరేకంగా ఆంగ్లేయుల పక్షం చేరేలా చేసేందుకు సాల్బై సంధి ఆంగ్లేయులకు తోడ్పడింది.

ఈ సంధి వారికి మరాఠాలతో 20 ఏళ్ళ పాటు శాంతిని అందించింది. దాంతో ఆంగ్లేయులు వారి ఇతర శత్రుశక్తులైన టిప్పు, ఫ్రెంచివారితో యుద్ధాలు చేయడానికి; నిజాం ను, అయోధ్య నవాబు ను తమ నియంత్రణ లోనికి తెచ్చుకోవడానికి చక్కగా వీలు చిక్కింది. ఈ దృష్ట్యా ఈ సంధి భారత దేశంలో ఆంగ్లేయుల నియంత్రణ పెరిగేందుకు దోహదం చేసింది.

Q4 "The verdict at Plassey was confirmed by the English victory at Buxar."

Ans: ఆంగ్లేయులు భారతదేశంలో చేసిన ఏ యుద్ధం వెనుకైనా అసలు కారణం మనదేశాన్ని దోచుకోవడమే!

1717 మొఘలు ఫర్మాన కంపెనీ బెంగాల్ కి ఏ పన్నులూ చెల్లించకుండా ఎగుమతి దిగుమతులు చేసుకోవచ్చు, అలాంటి సరుకుల రవాణాకి దస్తకలు ఇచ్చేందుకు వీలు ఇచ్చింది. కాని కంపెనీ ఉద్యోగులు తమ ప్రైవేటు వర్తకానికి దస్తకలు వాడుకోవడం, భారతీయ వర్తకులకి దస్తకలు అమ్మడం చేసి 1717 ఫర్మాన ని అక్రమంగా వాడుకొంటారు. నవాబ్ సిరాజ్ దస్తకల (free passes) అక్రమ వినియోగాన్ని నివారించడానికి నియంత్రణలు విధించినా ఆంగ్లేయులు వాటిని లెక్క చేయలేదు. నవాబ్ కలకత్తాలో తమ తమ కోటల్ని ధ్వంసం చేయమని కోరినా ఫ్రెంచివారు విన్నా ఆంగ్లేయులు లెక్క చేయలేదు. ఇది తన సార్వభౌమాధికారాన్ని ఎదిరించడమేనని నవాబ్ సిరాజ్ తలచాడు. ఫలితంగా తలెత్తిన ఘర్షణ 1757 ప్లాసీ యుద్ధంలో నవాబు ఓటమికి దారితీసింది.

ప్లాసీ యుద్ధ ఫలితంగా ఆంగ్లేయులు బెంగాల్ లో డిఫాక్టో పాలకులయ్యారు. బెంగాల్ నుంచి వర్తకం విపరీతంగా పెరిగింది, అంటే బెంగాల్ వనరుల్ని ఇంగ్లాండు తరలించడమే! భారీ సైన్యాన్ని వృద్ధి చేసుకోగలిగారు. బెంగాల్, బీహార్, ఒరిస్సా లలో పన్ను లేకుండా వర్తకం చేసుకోవడానికి, 24 పరగణాల లో రెవెన్యూ కలెక్షన్ హక్కులకి అధికారం పొందారు.

<u>అయినప్పటికీ ఆంగ్లేయులకి బెంగాలు నవాబ్ కి మధ్య ఘర్షణకి ప్లాసీ యుద్ధం ముగింపు కాదు.</u>

ఆంగ్లేయులు బెంగాలు నవాబ్ తమ చేతిలో
కీలుబొమ్మ గా ఉండాలని కోరుకున్నారు. కాని మీర్ కాసిం
స్వతంత్రంగా వ్యవహరించదలిచాడు. (బ్రిటిషు వారు 1717
ఫర్మానని, దస్తకలు అక్రమంగా వాడుకుంటున్నందున కాసిం
అంతర్గత వర్తకం మీద కూడా అన్ని పన్నులూ రద్దు చేశాడు.
ఆంగ్ల వర్తకులు తమకూ భారతీయ వర్తకులకూ మధ్య ఈ
సమానత్వాన్ని తట్టుకోలేకపోయింది. కంపెనీ ఉద్యోగులు భారతీయ
అధికారుల్ని జమీందారుల్ని బెదిరించి బహుమానాలు గుంజడం మొదలు
పెట్టారు. పరిస్థితులు విషమించి 1764 లో బక్సారు యుద్ధం
జరిగి మీర్ కాసిం, షుజా ఉద్దౌలా [అయోధ్య నవాబు], మొగలు
చక్రవర్తి షా ఆలం II ల కూటమి ఓడించబడింది.

" ప్లాసీ యుద్ధ ఫలితాన్ని బక్సారు యుద్ధం లో
ఆంగ్ల విజయం స్థిరపరిచింది." (నిర్ధారించింది)

బక్సారు యుద్ధం తర్వాత బెంగాలు కొత్త నవాబు
ఆంగ్లేయుల చేతిలో కీలుబొమ్మ. ~~అయోధ్య~~ నవాబు సైన్య
సహకార పద్ధతి లో చేరి ఆంగ్లేయులకి లోబడి ఉండే
మిత్రుడయ్యాడు. ఇక మొగలు చక్రవర్తి వారి నుండి
పింఛను పుచ్చుకునే స్థితికి దిగజారాడు. షా ఆలం II
బెంగాలు, బీహార్, ఒరిస్సా లలో 'దివానీ' (భూమి శిస్తు వసూలు
అధికారం) ని ఆంగ్లేయులకి ఇవ్వడం తో బెంగాల్పై ఆంగ్ల నియంత్రణ
స్థాయిబద్ధమైంది. ప్లాసీ యుద్ధ గెలుపు ఆంగ్లేయుల్ని బెంగాలు
రాజకీయాల్లో బలవంతుల్ని చేయగా బక్సారు యుద్ధ గెలుపు
వారిని ఉత్తర భారతం లోనే బలవంతుల్ని చేసి భారత సార్వభౌమత్వం
కై పోటీపడే శక్తి గా పెంచింది.

బక్సారు యుద్ధం తర్వాత ఇంకెవ్వరూ బెంగాలు,
అయోధ్య నవాబులు ఆంగ్ల ప్రాబల్యాన్ని ఎదిరించ సాహసించలేదు.

"Q" "Dalhousie changed the map of India with speed and thoroughness no campaign could equal."

Ans:

"Q" "The Indian Middle class firmly believed that Britain had imposed a colonial economy on India which had impoverished the country."

Ans: (బ్రిటిష్ విధానాలపై భారతీయ మధ్యతరగతి వర్గం ఆంగ్లేయులు వలస ఆర్థికవిధానాన్ని విధించారని అదే దేశ పేదరికానికి కారణమని దృఢంగా నమ్మారు. మధ్యతరగతి జాతీయవాదుల విమర్శల్లో ఇది వ్యక్తమౌతుంది.)

(వీరి దృష్టిలో భారతీయ దేశీయ పరిశ్రమల పతనానికి ఆంగ్లేయులే కారణం. భారత పేదరికాన్ని ఆధునిక పరిశ్రమల ద్వారా తొలగించవచ్చు). ప్రభుత్వం బాధ్యతాయుతమైన రక్షణ, ప్రత్యక్ష సాయం ద్వారా వీటిని సాధించవచ్చు. కాని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఈ విధంగా కృషి చేయని కావడం లో వారు 'స్వదేశీ' పిలుపిచ్చి ఆంగ్ల వస్తువుల్ని బహిష్కరించి స్వదేశీ వస్తువుల్ని వాడడం ద్వారా దేశీయ పరిశ్రమల్ని ప్రోత్సహించ దలిచారు.)

ఆంగ్లేయుల వలస ఆర్థికవిధానం, దాని దోపిడీ గుర్తించిన మధ్యతరగతివారు దాని ప్రాతిపదికగా క్రింది విమర్శలు చేశారు.

- భారత్ నుంచి "సంపద తరలింపు" ఆంగ్లేయులు:

- రైతుల పై భారం తగ్గించేందుకు భూమిశిస్తు తగ్గించాలి. 75
- ప్లాంటేషన్ కూలీల పని పరిస్థితులు మెరుగుపడాలి.
- ఉప్పు పన్ను రద్దు
- భారత ప్రభుత్వ సైనిక ఖర్చులు తగ్గించాలి.

మధ్యతరగతి జాతీయవాదులు రాజకీయ, ఆర్థిక కారణాలపై, రైల్వేలు, ప్లాంటేషన్లు, పరిశ్రమల్లో భారీ విదేశీ క్యాపిటల్ ని దిగుమతి చేసుకోవడాన్ని వాటికి మనదేశ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సౌకర్యాలు అందించడాన్ని వ్యతిరేకించారు.

సివిల్ సర్వీస్, సైన్యం లపై ఖర్చు మీద దాడి చేయడం ద్వారా పరోక్షంగా మనదేశం లో బ్రిటిష్ పాలన పునాది ని సవాలు చేశారు. భూమిశిస్తు, పన్నుల విధానం లపై దాడి చేసి భారతీయుల బ్రిటిష్ పరిపాలన యొక్క ఆర్థిక పునాది ని బలహీనపరచ యత్నించారు.

(ఆసియా, ఆఫ్రికాలలో ఆక్రమణలు సామ్రాజ్యవాద ప్రయోజనాలకి మన సైన్యాన్ని, మన రెవెన్యూని వాడడం మరో విధమైన ఆర్థిక దోపిడీ గా గుర్తించారు. వారిలో కొందరు మొత్తం ఆఫ్ఘన్ యుద్ధాల భారాన్నంతా మన రెవెన్యూ మీద పడేయడాన్ని గూడా ప్రశ్నించారు. "డ్రెయిన్ థియరీ" ద్వారా విదేశీ దోపిడీ ని సామాన్యుల కి అర్థమయ్యేలా చేసేందుకు యత్నించారు.)

(మధ్యతరగతి జాతీయవాదులు ప్రాథమికంగా సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక ఆర్థిక విధానాలను ప్రవచించారు. నడుస్తున్న ఆంగ్ల-భారత ఆర్థిక సంబంధాల్లో మౌలిక మార్పుల్ని వారు కోరారు. విదేశీ పాలకులు భారతీయ ముడి సరుకులు

సప్లయి చేసేదిగా బ్రిటీష్ వస్తువులకు మార్కెట్ గానూ మార్చేందుకు ఉపయోగించడాన్ని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. టారిఫ్, ట్రేడ్, ట్రాన్స్‌పోర్ట్, టాక్సేషన్ లపై అధికారిక బ్రిటీష్ విధానాల్ని విమర్శించారు. ఈ విధానాలు దేశీయ పరిశ్రమల్ని అభివృద్ధి పట్టుకపోగా ఆటంక పరుస్తాయని నిందించారు.)

Q4 "The verdict of Plassey was confirmed by the English victory at Buxar".

Ans: ప్లాసీ యుద్ధం తర్వాత బెంగాలు నవాబు గా తమకిష్టం వచ్చిన వారిని నియమించేందుకు 24 పరగణాల జమీందారీ పొందేందుకూ అవకాశమిచ్చింది. బెంగాలు పై బ్రిటీష్ ఆధిపత్యానికి ఇదిలా బాటలు పరిచింది. ఇది బ్రిటీష్ వారి ప్రతిష్ఠ ని పెంచింది.

అయితే ప్లాసీ యుద్ధమన్నది కేవలం బెంగాలు నవాబు పై మాత్రమే గెలుపు, అదిగాక ఈ గెలుపు సైనిక శక్తి ఆధిక్యత ద్వారా సాధించింది కాదు కేవలం కుట్ర ద్వారా వచ్చిన గెలుపు. కాని బక్సారు యుద్ధం మాత్రం ఒక్క బెంగాలు నవాబు పైనే గాక అటు మొఘలు చక్రవర్తి, అవధ్ అయోధ్య నవాబుల ఉమ్మడి సైన్యాల పై సాధించిన వాస్తవమైన సైనిక శక్తి ఆధిక్యత చే వచ్చిన గెలుపు. ఇది భారతీయ పాలకుల సైనిక బలహీనతల్ని నిర్ధారించింది.

ఒక్కసారి గా [illegible] భారత సంస్థానాల్ని & పాలకుల్ని చేసింది. ప్లాసీ బెంగాలులో బ్రిటీష్ వారి ప్రాప్తి ని పెంచితే బక్సారు బెంగాలులో వారి

అధికారం సుస్థిరపడడాన్ని సూచిస్తుంది. బక్సారు యుద్ధం తర్వాతనే బెంగాలు, బీహారు, ఒరిస్సా లలో నిరంకుశాధికారం పొందేలా చేయడమే గాక అవధ ని కూడా వారి దయా దాక్షిణ్యాల కు వదిలేసింది.

ఇంతకు ముందు అప్పుడున్న ప్రాంతీయాధికారాల కు అధిపతులు నవాబులు, పైగా ఆ అధికారాన్ని మానిప్యులేట్ చేసేవారు గా ఉండేవారు. వారి శక్తి ని అనుభవంగా చూపేవారు. అయితే బక్సారు యుద్ధానంతరం ఆంగ్లశక్తి బలపడుతోంది, అంతేగాక అది మొగలు చక్రవర్తి నుండి అధికార గుర్తింపు పొందేలా ఎదిగింది - దివాని ద్వారా.

Q. "The revolution of 1760 (Bengal) was really no revolution."

Ans: క్రీ.శ. 1760 లో క్లైవ్ భారతదేశము విడిచి వెళ్ళాడు. తర్వాతనే అట్టి కాలానికే మీర్ జాఫర్ కొడుకు మీరన్ మరణించాడు. వారసత్వ ప్రశ్న ఉదయించింది.

అప్పుడు బెంగాల్ గవర్నరుగా ఉన్న "హాల్వెల్" — నవాబు ఒట్టి చేయడం, కంపెనీ కి చెల్లించాల్సిన చెల్లింపులు చెల్లించలేకపోవడం మొదలైన వాటి వల్ల మీర్ జాఫర్ అతని స్థానం పట్ల ఆంగ్లేయులకి అయిష్టత ఏర్పడి ఉండడాన బెంగాల్ పరిపాలనని తీసేసుకుందామని సూచించాడు. ఈ ప్రతిపాదన కౌన్సిల్ కి అంగీకారం కాలేదు. అయితే అది మీర్ కాసిం ని నవాబు చేయ నిశ్చయించింది. ఇందుకోసం అతని తో 1760 సెప్టెంబరు లో ఒప్పందం కూడా కుదుర్చుకుంది. మీర్ కాసిం కంపెనీకి బకాయి పడిన మొత్తం చెల్లించడానికి; బర్ద్వాన్, మిద్నాపూర్, చిట్టగాంగ్ జిల్లాలను కంపెనీ కి దత్తం చేయడానికి అంగీకరించాడు. బదులుగా ఆంగ్లేయులు అతన్ని డిప్యూటీ సుబాదారు గా నియమించడానికి సింహాసనానికి అతని అభ్యర్థిత్వాన్ని హామీగా ఇచ్చారు.

బెంగాల్ పర్మనెంటు గవర్నరు వన్సిటార్ట్ ముర్షిదాబాద్ వెళ్ళి మీర్ కాసిం ని డిప్యూటీ సుబేదారు గా నియమించవలసి మీర్ జాఫర్ పై ఒత్తిడి తెచ్చాడు. మీర్ జాఫర్ ఒప్పుకోలేదు. దాంతో ఇంగ్లీషు సేనలు అతని భవనాన్ని ముట్టడించాయి. మీర్ జాఫర్ వారి ఒత్తిడులకి తలొగ్గి పదవీ విరమణ

మొదటి తలూరి ~~పదవి~~ పదవి ని త్యాగం చేశాడు/ వదులుకున్నాడు. కాని ఆయన పదవి కి మీర్ కాసిం ని అప్పగించారు.

ఈ విధంగా 1760 విప్లవం రక్తం చిందకుండా ప్రారంభమైంది. మరో విధంగా చూస్తే

"1760 బెంగాలు విప్లవం వాస్తవం గా విప్లవం ఏమీ కాదు."

ఎందుకంటే ఇందులో ఒక రాజు పై ప్రజలు తిరుగుబాటు చేసి మరొకరిని రాజు గా నియమించుకోవడం లాంటిదేమీ లేదు. మరియు కానుకలు దండుకునే ఉద్దేశం లో ఆ కానుకలు ఇచ్చేందుకు సిద్ధంగా ఉన్న ఆసక్తి గల వ్యక్తి ని 'నవాబు' గా చేసి ఇలా ఒకరిని నవాబుని చేసిన ప్రతిసారి బహుమానాలు పొందాలనే ఆశయాల ద్వారా ఫలితమే ఈ "1760 విప్లవం".

మీర్ కాసిం నవాబు అయ్యాక ఉన్నత ఆంగ్ల అధికారుల కి 29 లక్షల రూపాయలు అందాయి. బెంగాలు నవాబు కి అవసరంలో సైనిక సాయం అందించేందుకు గాను బరద్వాన్, మిద్నాపూర్, చిట్టగాంగ్ ల జమిందారీ కంపెనీ కి ఇవ్వబడింది.

1761 లో మీర్ కాసిం పాట్నా లో మొగలు చక్రవర్తి షా ఆలం II ని కలిసి ఆయన నుంచి తన రాజ్య పదవి కి నిర్ధారణ పొందాడు.

"Q"

"The British conquered India" in a fit of absent mindedness"

John Seeley

" Our acquisition of India was made blindly Nothing great that has ever been done by Englishman was done so unintentionally & so accidentally as the conquest of India "

John Seeley

Ans: ఆంగ్లేయుల భారత ఆక్రమణ పై స్థూలంగా రెండు సిద్ధాంతాలున్నాయి.

మొదటిది జాన్ సీలే ప్రాచుర్యం లోకి తెచ్చాడు. అదేమిటంటే ఆంగ్లేయులు భారత్ ను ఆక్రమించుకోవడం " గుడ్డి గా అనాలోచితంగా యాదృచ్ఛికంగా " చేశారని అది " in a fit of absentmindedness " లా జరిగిందని అన్నాడు. ఈ దృక్పథం ప్రకారం ఆంగ్లేయులు మన దేశానికి వర్తక వాణిజ్యాల కోసం వచ్చారు, వారికి రాజకీయ ఆకాంక్షేమీ లేదు. వారు భూ భాగాలను కోరుకోలేదు, వారి లాభాల్ని యుద్ధాల్లో వృధా చేసుకోదల్చుకోలేదు కాని వారు భారత రాజకీయ సమస్యలకి లాగబడి భూభాగాలు ఆక్రమించారు.

రెండో సిద్ధాంతాన్ని చెప్పేవారు భూభాగం లక్ష్యంతో భూభాగాన్ని ఆక్రమించాలనే ముందస్తు ప్రణాళికల తోనే ఆంగ్లేయులు భారత్ కి వచ్చారు. భారత్ లో బలమైన స్థిరమైన సామ్రాజ్య స్థాపనలు చేయాలని దృఢ సంకల్పం తో వచ్చారు. వారి మహా పథకాన్ని వారు చిన్న చిన్న భాగాల్లో ప్రాప్తి చేశారు. ఈ దృక్పథాన్ని సమర్థించే

వారు ఆప్ఘనులు శాంతి ప్రతాపనలు, రాజకీయ తటస్థత వంటివి కేవలం వారి విముక్తలెత్తి పెట్టాల్సిన చేసేందుకు గానూ చేసే చెప్ప ప్రచారం మాత్రమేనని అంటారు.

అయితే ఈ రెండు సిద్ధాంతాల్లోనూ అబద్ధముంది. భారతీయ ఆక్రమణకి విధానం మొదట్లో యాక్సిడెంటల్ అయి ఉండవచ్చు కానీ తర్వాతి దశల్లో భారత సామ్రాజ్య చరిత్ర అటు బ్రిటిష్ రాజకీయవేత్తలు ఇటు వారి భారత పరిపాలకుల ఉద్దేశాల్ని నిరూపిస్తుంది.

17 వ శతాబ్దంలో యూరప్‌లో సుగంధద్రవ్యాల వ్యాపారం వల్ల అపార లాభాలు బ్రిటిష్ ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకి అందాయి. ఇతర యూరోపియన్ కంపెనీలకంటే అధికమైంది. బ్రిటిష్ వర్తకుల్ని బ్రిటిష్ పాలనం వెంబడించింది. బ్రిటిష్ వారి భారత ఆక్రమణ శతాబ్దానికి పైగా వ్యాపించి ఉండడంలో అనేక పరిస్థితులు, కారణాలు — సత్వర లాభాలు, సైనిక నేతల వ్యక్తిగత ఆశలు, గవర్నర్-గవర్నర్ జనరల్స్, సమకాలీన యూరోపియన్ రాజకీయాల వృద్ధి, జాతీయ దురహంకారం — మొ॥ భారత్‌లో ఆంగ్లేయుల రాజకీయ పరిధిని పెంచడానికి దోహదం చేశాయి.

కొన్నిసార్లు ఆంగ్లేయులు 'డిఫెన్సివ్ సాధనం'గా కూడా యుద్ధాలు చేశారు. కొన్నిసార్లు పర్రీగా భారతీయ రాజును ఇతర (మరింతగా ఉన్న) భారతీయ రాజు నుంచి కాపాడేందుకు యుద్ధాలు చేశారు.

లార్డ్ వెల్లెస్లీ ఫ్రాన్స్, రష్యాల సామ్రాజ్యవాద ధోరణుల్ని అరికట్టి తమ వలసని రక్షించుకునేందుకు గానూ సైన్య సహాకార పద్ధతిని మరింతగా అమలు

చేసి భారత్ లో తమ అధీనంలో లేని ప్రాంతాల్ని పెంచుకొనేందుకు ప్రయత్నించాడు. 1798 నుంచి 1818 మధ్య బ్రిటిష్ వారిది తెలిసి చేసిన సామ్రాజ్యవాదం. లార్డ్ హేస్టింగ్స్ వెల్లెస్లీ విధానాన్ని మరింత ముందుకి తీసుకెళ్ళి భారత్ ని పాండిచేరి దేశం గా కాక ఆక్రమించిన దేశం గా చూశాడు. ఆ తర్వాత నించి బ్రిటిష్ వారు మొత్తం భారత్ ని ఆక్రమించేందుకు ఒక నిర్దిష్ట డిజైను లో (ఇంకా భారత సరిహద్దులు అన్ని దేశాలు కూడా ఆక్రమించేందుకు) పని చేసినట్లు గా కనిపిస్తుంది. తర్వాత డల్హౌసి వంటి గవర్నర్ జనరల్లు ఇండియా రాజ్యాన్ని "beneficient despotism" కిందికి తెచ్చేందుకు ఆక్రమించారు.

స్థూలంగా చెబితే బ్రిటిష్ వారి భారత్ ఆక్రమణ ఆధి ప్రపంచ రాజకీయ దశ లో అంతర్భాగం — సామ్రాజ్యవాద పాశ్చాత్య దేశాలు వర్తకం రూపం వదల కోసం తూర్పు లాంటి చాచ్చుకవచ్చిన దశ అది!

Q. "Baksar takes rank amongst the most decisive battles ever fought"

Ans: విదేశీయులకు దేశీయులకు మధ్య యుద్ధంగా గాక పెద్దా భారతీయ చారిత్రాత్మకమైన ప్రభావాలు గల సంఘటనగా గాక "బక్సర్ మిక్కిలిగా అమితమైన ఫలితాలనిచ్చిన యుద్ధాల్లో స్థానం పొందుతుంది" అని G. B. మాల్లెసన్ అన్నారు.

ఆంగ్లేయులకు ఆర్థిక విజయం, బెంగాల్ ని రక్షించింది. బ్రిటిష్ వారి పరిపాలనను అలహాబాదు వరకు విస్తరించింది. అవధ్ పాలకులు విశాలమైన బ్రిటిష్ వారికి పాలనాపరంగా కృతజ్ఞతాపరంగా శాశ్వత విశ్వాసం, సమ్మానాలతో కట్టివేయబడ్డారు. తదనంతరం 94 సంవత్సరాల దాకా బ్రిటిష్ వారి మిత్రులు అవధ్ కు మిత్రులుగాను, బ్రిటిష్ వారి శత్రువులు అవధ్ కు శత్రువులుగాను పరిగణింపబడ్డారు.

ప్లాసీ యుద్ధంలో ఆంగ్ల విజయం ఆంగ్లేయుల మోసపూరిత, కుట్రల ఫలితం. కాని బక్సరు యుద్ధంలో మీర్ కాసిం తగిన యుద్ధ సన్నాహాలు చేసుకున్నాడు. అవధ్ నవాబు కూడా తన శక్తిమేరకు యుద్ధానికి పంపాడు. ఆనాటి మొగలు చక్రవర్తి కూటమిలో చేరాడు. ఇలా ముగ్గురు దేశీయ రాజకర్తలు కలిసి పోరాడినా ఆంగ్లేయులే గెలవడం ద్వారా ఆంగ్లేయుల సైనిక శక్తి ఆధిక్యత వెల్లడి కావడమే జరిగింది. భారతీయుల

విలువల పైనా బలమైన ఒత్తిడులు చేయడం బక్సరు యుద్ధ విశిష్టత.

సైనిక దృష్ట్యానే గాక యుద్ధానంతర ఫలితాల దృష్ట్యా కూడా బక్సరు జరిపిన యుద్ధమే. ప్లాసీ యుద్ధ ఫలితాల్ని ఇది నిర్ధారించింది. బక్సరు తర్వాత ఈ. భా. ల ఆధిక్య అధికారం అనుమతి దక్కింది.

Q4 "The hunt of the Pindaris became merged in the Third Maratha War"

Ans: పీష్వా బాజీరావు I కాలంలో పిండారీలు మరాఠా సైన్యం లో ఇర్రెగ్యులర్ గుర్రపు రౌతులుగా ఉండేవారు. మరాఠా అధిపతుల శక్తి తగ్గిపోవడం తో పిండారీలు స్వతంత్రంగా వ్యవహరించడం మొదలు పెట్టారు. పిండారీలు రెగ్యులర్ సైన్యంగా రూపొందలేదు. పిండారీలకి వారి నేతలకి మధ్య ఎప్పుడూ విధేయత ఉండాలి లేదు, ఏ నేత దోపిడీ సొమ్ము ఆశ చూపితే వారికే విధేయత ప్రకటించేవారు. వారు బాటసారుల్ని మొదలు వారిపై మెరుపుదాడి చేసి దోపిడీ సొమ్ము లో తమవంతు పంచుకునే వారు. ఇది దేశం లో అరాచకానికి దారితీసి ప్రజలు నానా బాధలు పడినారు.

1812 లో పిండారీలు బుందేల్‌ఖండ్ పై దాడి చేశారు. 1815, 1816 లలో వాళ్లు నిజాం భూభాగాలపై దాడిచేసి దోచుకున్నారు. 1816 లో ఉత్తర సర్కారులపై దాడి చేశారు. దాంతో అధికారులు ఇక పిండారీల పీచమణచక తప్పదని నిర్ణయించుకున్నారు. లార్డ్ హేస్టింగ్స్ విస్తృత సన్నాహాలు చేశాడు. దౌత్యనీతి ద్వారా హేస్టింగ్స్ మరాఠాల్ని పిండారీల నుంచి వేరుగా ఉంచగలిగాడు. హిందూస్థాన్ సైన్యాన్ని స్వయంగా లార్డ్ హేస్టింగ్స్ నడిపాడు. పిండారీలని క్రూరంగా అణచివేశారు.

మరాఠాల పిండారీల కాంబినేషన్ ని రాకుండా చూసేందుకు లార్డ్ హేస్టింగ్స్ తాను చేయగలిగిన దంతా చేశాడు. కనుక [illegible] తెలుపుతూ

"పిండారీలకై వేట మూడవ మరాఠా యుద్ధం లో కలిసి పోయింది"

— వి.ఎ. స్మిత్

1802 లో బస్సీన సంధి చేసుకున్న పీష్వా
తన ప్రస్తుత పరిస్థితి పట్ల అసంతృప్తి లో ఉండి బ్రిటిష
నియంత్రణ నుంచి బయటపడేందుకు ప్రయత్నించినాడు.
సహజంగానే ఇది ఆంగ్లేయులకి అంగీకారం కాదు.

1815 లో పీష్వా మంత్రి త్రయంబకజీ
గైక్వాడ్ పాలకుని బ్రాహ్మణ రాయబారి బ్రిటిష సేఫ్-కాండక్ట్
క్రింద పూనా వెళ్లగా ఆ రాయబారి ని హత్య చేశాడు.
బ్రిటిష రెసిడెంట్ ఎల్ఫిన్‌స్టన్ హత్య జరిగిందని అనుమానించి
త్రయంబకజీ ని అప్పగించవలసి బాజీరావు పీష్వా పై
ఒత్తిడి తెచ్చాడు. పీష్వా ని కొత్త సైన్యసహకార ఒప్పందం
చేసుకొని ఆంగ్లేయులకి సైన్యపోషణార్థం కొత్త భూభాగాన్ని
ఇవ్వమని కూడా ఒత్తిడి తెచ్చాడు. ~~అందువలన~~ ఆగ్ర మరాఠా
సమ్మేళనానికి అధిపతిగా పీష్వా పదవి ని వదులుకోవాలని
బలవంతపెట్టాడు (1817). 1817

ఈ ప్రవర్తన నచ్చని బాజీరావు తిరిగి
ఒత్తిడులని వ్యతిరేకించాడు. బ్రిటిషు రెసిడెన్సీ ని
తగలబెట్టాడు, ఎల్ఫిన్‌స్టన్ తప్పించుకున్నాడు. "కిర్కీ యుద్ధం"
లో పీష్వా ఓడించబడ్డాడు.

నాగపూర్ అప సాహెబ్ భోంస్లే, హోల్కర్‌లు
ఆంగ్లేయుల పై యుద్ధం ప్రకటించారు. సీతాబల్డి, మహిదపూర్
యుద్ధాలలో వారు ఓడించబడ్డారు. పీష్వాని అష్టి,
కోరెగావ యుద్ధాల్లో చిత్తు చేశారు. 1819 లో అసీర్‌ఘర్
పట్టుకున్నారు.

పీష్వా కి లొంగిపోక తప్పలేదు. మూడవ
మరాఠా యుద్ధం ముగిసింది. పీష్వా పదవి రద్దు చేయబడింది.

18.9.05

Q: What was the impact of early British land policy on the "village communities" of North India.

Ans: ఈస్టిండియా కంపెనీ రాజ్యాధికారాన్ని చేపట్టకముందున్న స్వదేశీ ప్రభుత్వాలు ఏ విధంగానైతే కాలంనుంచి వచ్చిన పద్ధతిలో సాగు భూమిని భూమిశిస్తు క్రింద వసూలు చేసేవి. వీటిని ఆధారంగా తీసుకొని ఆ జమీందార్ల ద్వారా మధ్యవర్తుల్ని ఏర్పాటుచేసి భూమిశిస్తు వసూలు చేయబడేది. జమీందార్లు మధ్యవర్తులు ప్రభుత్వానికి శిస్తు వసూలు చేసిపెట్టినందుకుగాను శిస్తులో కొంతభాగాన్ని తమ కమీషన క్రింద అట్టిపెట్టుకునేవారు. ఈ మధ్యవర్తులు ప్రాథమికంగా భూమిశిస్తు వసూలుదారు కలెక్టర్లు. వీరు శిస్తువసూలు చేసే ప్రాంతంలో వారికి స్వంతంగా కొంత భూమి ఉండవచ్చు.

ఈస్టిండియా కంపెనీ 1765లో బెంగాల్, బీహార్, ఒరిస్సాలలో దివాని హక్కు (రెవిన్యూపై పెత్తనం) సంపాదించిన తర్వాత, మొదట్లో శిస్తు వసూలుకు సంబంధించిన పాత పద్ధతిని కొనసాగించటానికి ప్రయత్నించింది. వసూలు చెయ్యటంలో అనుభవజ్ఞులైన మధ్యవర్తుల్ని 1764లో

రూ 18,180,000 నుంచి 1771 నాటికి రూ.23,400,000లకు పెంచింది. పాత పద్ధతికి స్వస్తి చెప్పి, నేరుగా తానే రెవిన్యూ వసూళ్లను నిర్వహించాలని కంపెనీ 1773లో నిర్ణయించుకుంది. వారెన్ హేస్టింగ్స్ వేలంపాట పెట్టి, (అందరికన్నా ఎక్కువ మొత్తం పాడిన వారికి రెవిన్యూ వసూలు హక్కు కట్టబెట్టాడు. కానీ ఈ ప్రయోగం విజయవంతం కాలేదు.

పై కారణాలవల్ల గవర్నర్ జనరల్ కారన్ వాలీస్, సర్ జాన్ షోర్ సహాయంతో భూమిశిస్తు విధానాన్ని కూలంకషంగా చర్చించి 1789లో పది సంవత్సరాల భూమిశిస్తు స్థిరపు పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. ఇది విజయవంతం కావడంతో, దీని 1793లో శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతిగా బెంగాల్, బీహార్లలో ప్రవేశపెట్టాడు. దీనిని జమీందారీ విధానం అనికూడ అంటారు. తర్వాత దీనిని ఉత్తర సర్కారులు, మద్రాసు ప్రాంతంలోని ఉత్తర జిల్లాలకు, అలాగే వారణాసి జిల్లాకు వర్తింపజేశారు. ఈ విధానంలో శాశ్వత పద్ధతికి భిన్నంగా, జమీందార్లు శిస్తు నిర్ణీత భూ యజమానులుగా చేయబడ్డారు. బ్రిటిష్ వారికి నుండి స్థిరశిస్తు చెల్లించేవారు

ఉత్పాదక కాలం నుంచి పంటలలో రసాయనాల్ని
విస్తృతంగా వాడటం చేసేవి. ప్రస్తుతం ఆధునిక
పద్ధతులు రైతుల చేతుల్లో ఉండేవి. జమీందారులు
కేవలం శిస్తు వసూలు చేసే మధ్యవర్తులు మాత్రమే.
రైతుల ప్రస్తుతం వారికి? ఎటువంటి ఆధునిక పద్ధతులు
ఉండేవి కావు. ఏ శాస్త్రీయ నిర్ణయం విధానంలో
జమీందార్లకు ఈ ఆధునిక పద్ధతుల మధ్యవర్తులను
తెలియపరచ, ప్రస్తుతం ఆవిర్భవించే పద్ధతులు తెలిసి
ధారాళంగా చేయబడ్డాయి. ఈ పద్ధతుల రైతుల
కొందర్ని స్వయంగా విస్మరించబడ్డారు ⊕ లక్షణ
ప్రస్తుత పద్ధతుల రోజుల్లో, జమీందార్ల ధనవంతుల
వసూలు చేయబడ్డాయి. ప్రస్తుతం రైతులు జమీందారు
(ప్రభుత్వానికి ~~చెల్లించవలసిన~~ కట్టవలసిన మొత్తం
నిర్ణయంగా నిర్ణయించబడింది కాని, అట్టి
జమీందారు రైతుల నుంచి వసూలు చేయవలసిన
ప్రస్తుత మొత్తం ఇంత అని నిర్ణయించబడలేదు.
పేర్కొన బడలేదు. జమీందారు రైతుల నుంచి ఎక్కువ
వసూలు చేసినప్పటికీ అవకాశం కల్పించడంలో
జమీందార్లు ప్రస్తుతం రైతుల అదనపు
పన్నులు, వెట్టి చాకిరి (బేగార్) మొదలైన
పద్ధతుల్లో పీడించబడినారు.

2. డ్రిప్ పద్ధతి 19వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో
మొదలైంది, ఇజ్రాయిల్ ప్రపంచానికి ఈ
విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. ఈ పద్ధతిలో
ప్లాస్టిక్ పైపులను ప్రత్యేకంగా, డ్రిప్పర్ల వంటి
పరికరాలు ఉంటాయి. ప్రభుత్వం
కవాటాలు, లేటరల్స్ మొదలైన పరికరాలను సబ్సిడీ
ప్రత్యేకంగా పద్ధతి వసూలుచేస్తుంది. ఈ విధానంలో
తక్కువ ఖర్చుతో ఎక్కువ విస్తీర్ణం డ్రిప్ ద్వారా ప్లాస్టిక్
పైపు వేయాలి ఉంటుంది. డ్రిప్ లేని ప్లాస్టిక్
లేకపోతే పెట్టుకోవచ్చు, ఆరుబయట వచ్చు తోట
ఇతరత్రా చేయవచ్చు. ఈ పద్ధతిలో
డ్రిప్పు కట్టవలసిన ప్లాస్టిక్ పైపుల ప్రభుత్వం
ఇప్పటికప్పుడు సబ్సిడీ/ రాయితీ ప్రకారం
తయారవుతుంది. సాధారణంగా తయారైన ప్లాస్టిక్ 20,30
సంవత్సరాల వరకు తక్కువ పెట్టుబడి ఉంటుంది. డ్రిప్
విధానంలో డ్రిప్పై ప్రభుత్వ పన్ను భారాన్ని
మోపారు. ఈ విధానంలో ప్రభుత్వం అధిక పద్ధ
జలవనరులను ప్రోత్సహించి. డ్రిప్ తయారైన కలవాటు
మారుతాయి.

3. మహల్వారీ పద్ధతి: ఇది ఒకవిధంగా [illegible] విధానానికి సవరణ. ఇది ప్రస్తుత గంగానది లోయలలోను, దీని నానావిధ ప్రాంతాలలోను, మధ్య భారతదేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లోను, పంజాబులోను ప్రవేశపెట్టింది. మహల్ అంటే ఎస్టేటు. గ్రామాల వారిగా లేదా ఎస్టేట్ల వారిగా ఏర్పాటుచేసి చేసిన శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతిని మహల్వారీ పద్ధతి అన్నారు. భూస్వాములకు లేదా కొన్ని కుటుంబాల పెద్దలతో కలిసి మొత్తం గ్రామాలకు లేదా ఎస్టేట్లకు సమిష్టిగా భూస్వాములవలె వ్యవహరిస్తారు. మహల్వారీ పద్ధతిలో ఈ శిస్తును ఎప్పటికప్పుడు సవరించటం అనేది ఉంది.

మధ్య భారతదేశంలోని ప్రాంతాలలో బ్రిటీషువారు 'మాలగుజారీ పద్ధతి' అనే భూమి శిస్తు విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. ఈ పద్ధతి క్రింద గ్రామపెద్దలకు భూమిపై హక్కులు కల్పించి వారిని మాలగుజార్లుగా వ్యవహరించారు. వీళ్ళకు కూడా ఎప్పటికప్పుడు భూమిశిస్తు సవరించేవారు.

బెంగాలులో బ్రిటీషువారు ఏర్పాటుచేసిన భూమిశిస్తు విధానాలు, అవి ఈ [illegible] విధానాలు, మహల్వారీ విధానాలు ద్వారా

స్వీకరించటం లో, ప్రాచీన వ్యవస్థలో రైతులు, భూమి శిస్తు వసూలు చేసే వారసత్వాలు

1) (జమీందార్లు), గ్రామ పంచాయతీలు ప్రధానాలు సామాన్యమైపోయినవి. ఇది, వ్యవసాయక జనాభాలు కాక నిలువాధ్వాలుగా కాన సాగించిన జీవన విధాన సాంఘిక నిర్మాణ చట్రం ప్రవృత్తి పాక్షికంగా కాలోసింది.

జమీందారీ, రైత్వారీ విధానాలు రెండూ కూడా దీనిలో ప్రవర్తించి గ్రామీణ సాంప్రదాయక భూవ్యవస్థలో ప్రాధాన్యతగా విభేదించారు. భూమి పై స్వంత ఆస్తి హక్కు అనే చిత్ర కాల్పనిక చరిత్ర (చట్టపర హక్కు) సృష్టించారు. ఈ క్రొత్త సృష్టి వల్ల ఇంతకుముందు లాభం రైతులకి చేరకుండా ప్రత్యేకంగా చేశారు. దీని మూలంగా భూమిని అమ్ముకోవచ్చు, బదిలీ చేయవచ్చు, తాకట్టు పెట్టవచ్చు. ఇలా పాక్షిక భూమిని స్వేచ్ఛగా

ప్రభుత్వానికి, కాలువలకీ సరఫరా లభించడంవల్ల
- వారిం దేశంలోని గ్రామీణ వ్యవసాయక
వ్యవస్థలో ఒక ఆర్థిక ఐక్యతని ప్రవేశ
పెట్టారు. భారతదేశ గ్రామాల నిరంతర,
అవిచ్ఛిన్నత (continuity) గల గల లేదు.
నిజంగా గ్రామీణ సమాజం కల్పితం
నిలువెల్లా కుళ్ళిపోసాగింది.
లోపభూయిష్టమైన ఈ భూమిశిస్తు విధానాలు
తరతరాలుగా వస్తున్న గ్రామీణ స్వయంసమృద్ధి
వ్యవస్థ స్వరూపాన్ని ఛిన్నాభిన్నం చేశాయి.
గ్రామాల ఏకాంతాన్ని (isolation) బద్దలు
కొట్టాయి.

బెంగాల్లో బ్రిటిష్ పరిపాలన ఆరంభంలోనే
దేశంలోని రైతాంగాన్ని పీడించి అక్రమ భూమిశిస్తు
పిండుతున్న క్లైవ్, వారన్ హేస్టింగ్స్ ల విధానం
దీన్ని బలంగా చాటి పెట్టింది, 'బెంగాల్
మొగలు రాజుల క్షీర వర్షాలు సంపదంటే
ప్రాంతంగా' మారిపోయిందని ఆనాటి గవర్నర్
జనరల్ కారన్ వాలిస్ గోడు వెళ్ళబోసుకున్నారు.
రాష్ట్రము, బొంబాయిలలో ఈ పద్ధతులు ప్రవేశపెట్టిన

జమీందారీ పరగణాల్లో కూడ రైతుల దుస్థితి మార్పులేకుండా కొనసాగింది. తెలంగాణ జమీందార్ల దమనకాండలకు[4] వదలివేయబడింది.

రైత్వారీ, మహల్వారీ పద్ధతుల సాగిన ప్రాంతాల్లో కూడా రైతుల పరిస్థితి మెరుగుపడలేదు. అక్కడ జమీందార్ల స్థానంలో ప్రభుత్వం భూముల యజమానిగా అక్రమంగా, ప్రత్యక్షంగా (పండించిన సగానికి) పెంచింది. ఈ పద్ధతి రైత్వారీ విధానం[5] దారితీసి వెంకటరావు వ్యవసాయం కొనసాగించి దారితీసిన ప్రజా ఉద్యమాల్లో మరింత. ప్రభుత్వం అప్పులు పాలకులు వసూలు చేసుకుందికాని వ్యవసాయాభివృద్ధి కోసం పెద్దగా ఖర్చుపెట్టలేదు.

రైతులు పెంపునందువల్ల కలిగిన నష్టాలను వారి వసూలు చేసే [illegible] పద్ధతుల వల్ల, మరింత కష్టాలు ఎదుర్కొన్నారు. కరువు కాటకాల్లో, ఎక్కువ తేడాలేకుండా ఎప్పుడూ తప్పనిసరి పండించినా, పైగా పంటకు రేటు తక్కువ పలికితే కట్టక తప్పలేదు. ఎప్పుడైనా రైతుల కనీస కష్టాలైనా పట్టించుకోలేదు, ప్రభుత్వం ఆదాయాలను

షేరం పెట్టించి బకాయిని వసూలు చేసుకునేది.
శిస్తుకట్టలేని 7) అశక్తులవల్లనైతేనేం అతి తరచుగా
వడ్డీ వ్యాపారస్తుల్ని ఆశ్రయించి విపరీతమైన
వడ్డీరేటుకి డబ్బు అప్పు తీసుకొనేవారు.
ఒకసారి అప్పుల్లో పడ్డాక, ఎంత ప్రయత్నపడుతున్నా
వడ్డీ వ్యాపారస్తుల విపరీతమైన వడ్డీ గుంజుళ్ళవల్ల
కాకుండా, అప్పులు తీర్చలేకపోయి, పుట్టిన ఊళ్ళొదిలేసి
వలస రావలసిన, సొంత సంచులు చేయించి
నైతేనేం [illegible] వదిలి అన్ని భూముల్ని
కష్టంగా నష్టపోయేవారు.
సాంప్రదాయ న్యాయ విధానం, సాంప్రదాయ శిస్తు
విధానం వడ్డీ వ్యాపారస్తులకు గొప్పలాభం
చేకూర్చిపెట్టాయి. బ్రిటిష్ వారి రాకపూర్వం
వడ్డీ వ్యాపారస్తుల గ్రామ సంఘానికి లోబడి-
-వుండేవారు. గ్రామం యొక్క అవసరాలను
పట్టించుకుని అందుకు ప్రవర్తించేవారు వారు.
వడ్డీరేటుకూడా అప్పుడు తక్కువగాని, ప్రజాభిప్రాయం
బట్టి ఉండేది. అప్పు గ్రామస్థ భూముల్ని స్వాధీనపరుచుకునే
సాంప్రదాయం లేదు. అప్పుని వసూళ్ళు
అప్పుతీసుకున్నవాడి నగ్గనట్లు, లేదా పంటలో

రెండవభాగం స్వాధీనం చేసుకొనే వరకు

(ఆక్రమిత వర్గ భూముల పై బదలాయింపులు

(పేదవర్గ వడ్డీ వ్యాపారస్తులకు, భూస్వాములకు

వెలుపల. [illegible] వడ్డీ వ్యాపారస్తులు

అనధికారికమైన వాటిని అంచనా. [illegible]

వడ్డీ వ్యాపారస్తుల [illegible] (అక్రమ [illegible]),

[illegible] ఉపయోగించుకొని, [illegible]

[illegible] బలహీన వర్గాల [illegible],

[illegible] వెలుపల [illegible]

[illegible] జరిగేలా [illegible].

[illegible] [illegible]

(అంటరాని [illegible] (అప్పులు [illegible]

వడ్డీ వ్యాపారస్తులకు, భూస్వాములకు, [illegible]

[illegible] వర్గాలకు లేని [illegible]

[illegible]. [illegible] (అంటరాని [illegible]

[illegible] పునరావృతమైంది. [illegible]

లేని [illegible] [illegible]

[illegible] వడ్డీ

వ్యాపారుల క్రింద [illegible]

[illegible] గ్రామీణ వ్యవస్థ పై

...న ఆర్థిక వ్యవస్థను కలిగియుండటం 97

మహాపల్లె (పెంటపల్లె) 'గ్రామ రిపబ్లిక్‌లు' అంటూ వర్ణించాడు.

గ్రామ సామాజిక వ్యవస్థలు [illegible] ప్రపంచంలో, గ్రామీణ సమాజంలో భిన్న వర్గాల (different elements) ను బంధించే బంధాలు తెగిపోయాయి. ఉత్పత్తి విధానం వ్యవస్థ, సంబంధాలు కొనసాగినా, [illegible] సరుకుల సరఫరాల స్థానంలో మార్కెట్ వ్యవస్థ నెలకొన్నది. పన్నులు, బాడుగలు (rents) అనేవి వేతనాలు ధన రూపంలో [illegible] అట్టి క్రమం [illegible] వ్యక్తిగత ఒప్పందంపై ఆధారపడినాయి. గ్రామీణ సమాజాల్లో ఉండే ఉత్పత్తి విధానం స్థానే వ్యక్తిగత లాభాపేక్ష చోటు చేసుకుంది.

సాంఘిక నిచ్చెన పై భాగం, క్రింది భాగాల్లో నున్న సాంఘిక తరగతులు తన్నుకున్నాయి. భూస్వాములు, రాజ్యసేవకులు, వడ్డీవ్యాపారులు అగ్రభాగాన ఉండగా, కూలివాళ్ళు, రాళ్ళు పగులగొట్టేవాళ్ళు (stone choppers)

21.90

వ్యవసాయ కూలీలు దిగువస్థానాన ఉన్నారు.

ఈ పాలన పద్ధతి భూస్వామ్య వ్యవస్థగాని, పెట్టుబడి దారి వ్యవస్థగాని చెందినది కాదు. అలాగని వెనుకటి వ్యవస్థకే కొనసాగింపూ కాదు. ~~[illegible]~~ అది వలసవాదుల చేతిలో సమ్మేళనమైన రూపంలో పరిణామాలు పొందిన పాలన నిర్మాణం. ~~అది పెట్టుబడి-భూస్వామ్య వ్యవస్థ స్వభావాన్ని - అది స్వభావరీత్యా~~

అది సెమీ-ఫ్యూడల్, సెమీ-కలోనియల్ స్వభావాన్ని కలిగి ఉంది.

Gist

effects

1) ప్రభుత్వోద్యోగులు నౌకరు, పరిపాలనాధికారాలు ప్రత్యేకంగా లేకపోవడం దానితో కరణం, గ్రా. పంచాయతీల అధికారాలు పోవడం...
2) భూమి వ్యక్తిగత ఆస్తిగా
3) ఆర్థిక భూమి శిస్తు -- బెంగాల్ పాడుబడడం
4) రైతులు జమీందార్ల దయాదాక్షిణ్యాలకి
5) దుర్భర శిస్తు .. వ్యవసాయ క్షీణత
6) పన్నుల లో కఠిన పద్ధతులు
7) పట్టణ ప్రాంతాల అంతమవడం

21-905

రైత్వారీ విధానము (Ryotwari System)

కంపెనీ అధికారులు దక్షిణ భారతదేశం, పశ్చిమ భారతదేశ ప్రాంతాలకు విస్తరించడంతో కొత్త తరహా రెవిన్యూ సమస్యలు ఎదురయ్యాయి. ఈ ప్రాంతాలలో పెద్ద పెద్ద ఎస్టేటులు కలిగిన జమీందార్లు లేకపోవడంతో జమీందారీ విధానాన్ని (శాశ్వత భూమిశిస్తు విధానాన్ని) అమలుపరచడం సాధ్యపడదని బ్రిటిష్ అధికారులు భావించారు. బ్రిటిష్ అధికారులైన రీడ్, మన్రోలు శాశ్వత శిస్తు విధానంలోని లోపాలను ఎత్తి చూపారు. వాటిలో ముఖ్యమైనవి:

1. శాశ్వత భూమిశిస్తు విధానంలో జమీందారు ప్రభుత్వానికి చెల్లించే భాగం శాశ్వతంగా నిర్ణయించబడటం వల్ల వ్యవసాయం ఎక్కువ భూభాగానికి విస్తరించటం వల్ల జమీందారుకి పెరిగే ఆదాయంలో ప్రభుత్వానికి వాటా లేకపోవడంతో, ప్రభుత్వానికి అధికంగా నష్టం వాటిల్లింది.
2. భూమిని సాగు చేసేవారు ఈ విధానంలో జమీందార్ల దయా దాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడటంతో, జమీందార్లు వారిని అణచివేసేవారు.
3. శాశ్వత శిస్తు విధానంలో సాగుదారునకు, ప్రభుత్వానికి ప్రత్యక్ష సంబంధం ఏమీ లేదు. ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన దానికంటే ఎక్కువ శిస్తు వసూలు చేయడానికి

జమీందారులు ప్రసక్తి లేదు. ఈ విధంగా
ప్రభుత్వం కానీ, జమీందారు కానీ ~~రైతుల~~ [సాగుదారుల] సంక్షేమానికి
గాని, వ్యవసాయాభివృద్ధి పట్లగాని ఏమాత్రం
శ్రద్ధ చూపలేదు.

1792లో మూడవ మైసూరు యుద్ధంలో టిప్పు
సుల్తాన్‌ను ఓడించిన తరువాత, ఆంగ్లేయులు
చేసుకున్న సంధి ప్రకారం, వారికి లభించిన ప్రాంతాల్లో
బారామహల్ జిల్లా ఒకటి. మన్రో, రీడ్ అధికారులు
బారామహల్‌లో పనిచేయడానికి కలెక్టర్లుగా నియమింప
బడ్డారు. వారు భూమిశిస్తును జమీందారుల ద్వారా కాక
~~రైతుల~~ ప్రతి గ్రామంలో ఎంత శిస్తు చెల్లించాలో
నిర్ణయించి, నేరుగా గ్రామాల నుండి వసూలు
ప్రారంభించారు. ఈ పద్ధతిలో వారు ప్రతి సాగుదారునికి
ప్రతి రైతుకీ విడివిడిగా శిస్తు నిర్ణయం చేపట్టారు.
ఈ విధంగా 'రైతువారీ విధానము' రూపొందినది.

ప్రారంభ రైతువారీ విధానం, భూమి మదింపు
విధానంగా ఉండేది. అంటే ప్రతి పొలం మీద ఎంత
శిస్తు చెల్లించాలో ప్రభుత్వమే ముందుగనే నిర్ణయించేవారు.
అయితే సాగుదారుడు ఆ పొలం సాగుచేసి, నిర్ణయించిన
శిస్తు చెల్లించవచ్చు లేక సాగుచేయకుండా వదలవచ్చు
అని నిర్ణయించుకొనే అవకాశం ఉండేది. ఏదైనా ఏడాది
సాగుదారుడు కావాలనుకుంటే అట్టి పొలం సాగు
చేయకుండా వదిలివేయబడేది.

LIBRA

LB = a pound in weight = 454 gms

ఒక పొలానికి శిస్తు నిర్ణయించేటప్పుడు రెవిన్యూ అధికారి రెండు విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. అవి:

(i) పొలం సారవంతమైనదా? కాదా? నీటి పారుదల సౌకర్యం ఉన్నదా? లేదా? మొదలైనవి.

(ii) పొలం విస్తీర్ణం.

దీనిని బట్టి రైత్వారీ విధానం సర్వేపై ఆధారపడి ఉంది. ఒక పొలంలో సాధారణంగా పండే పంటను "అంచనా వేసి", మన్రో భూమి శిస్తును నిర్ణయించాడు. ఉదాహరణకు ఒక ఎకరంలో 2600 పౌండ్ల ధాన్యం పండితే మన్రో దానిలో $\frac{1}{3}$ వంతు లేదా $\frac{2}{5}$ వంతును ప్రభుత్వ వాటాగా నిర్ణయించి, దానిని బట్టి సాలుసరి ప్రభుత్వానికి చెల్లించే సొమ్ము శిస్తుగా చెల్లించాలని లెక్కకట్టాడు. రైత్వారీ పద్ధతి సిద్ధాంతరీత్యా గొప్పగా ఉన్నప్పటికీ, ఆచరణలో అంచనాలు ఊహాజనితంగా ఉండి, శిస్తు చాలా ఎక్కువగా నిర్ణయింపబడి అది కష్టం మీద వసూలు అయ్యేవి. కొన్నిసార్లు అసలు వసూలు అయ్యేవి కాదు.

ఈ రైత్వారీ పద్ధతిలో రైతు లేదా సాగుబడి చేసే భూమిపై హక్కుదారుగా (ఆస్తి దారులుగా) ఉంటారు. అంటే ప్రభుత్వానికి మధ్య జమీందార్ల వంటి

LIBRA

LB = a Pound in weight = 454 gms

మధ్యవర్తులు[2] ఉండరు. ప్రభుత్వమే స్వయంగా కలెక్టర్లు, తహశీల్దారు మొదలైనవారి ద్వారా రైతులవద్ద నుండి ప్రత్యక్షంగా[3] శిస్తును వసూలుచేస్తారు. ప్రతి 30[4] సం॥ ఒకసారి రైతు చెల్లించవలసిన శిస్తు సవరణలు జరుగుతుంది. అలాగే ఎక్కువ పండించి, ఎక్కువ లాభాలు పొందినప్పటికీ ప్రభుత్వానికి కూడా అందులో వాటా ఉండాలని అంశం చెప్పడం జరిగింది. ఈ మధ్య కాలంలో రైతును భూమి నుండి తొలగించడం కాని, అతని(5) వద్ద నుండి ఎక్కువ శిస్తు వసూలు చేయటంగాని జరుగదు.

సర్ థామస్ మన్రో ఈ రైత్వారీ పద్ధతిని దత్తమండలాలలో ప్రత్యేకంగా అమలుచేయడమే కాక, 1814-19 లో మద్రాసు గవర్నరుగా ఉన్నప్పుడు అనేక ప్రాంతాలలో ఈ రైత్వారీ పద్ధతిని కొన్ని మార్పులతో అమలులో పెట్టినాడు. ఈ పద్ధతికి అనుకూలంగా మన్రో అనేక వాదనలు వినిపించినాడు. ఈ రైత్వారీ విధానం ఇండియాకు సంబంధించి ~~అసలు సిసలైన~~ ఆది నుండి ఉన్న (original) భూమి శిస్తు విధానమని, ఇండియాలోని పరిస్థితులకు ~~ప్రత్యేకంగా~~ చక్కగా సరిపోతుందని అభిప్రాయపడ్డాడు. ఈ విధానం వలన లాభాలు పరంగా వివరంగా సూచించినాడు.

1) ఎక్కువ బంజరుభూమి సాగుబడి క్రిందకు రావటం, దాని వలన శిస్తు పెంచటం, తగ్గించటం చేయాలి-

2) ప్రభుత్వ బాకీలు, కౌలుదారులు ఎప్పటికైనా, వాటిని పరమ్మలు చేసుకుంటూ వాటికంటూ అప్పోబుర్బులు వారే భరించేటట్లయితే వారు కట్టవలసిన శిస్తులో 8 శాతం నుంచి 33 1/3 శాతం వరకు తగ్గించవచ్చు.

3) ప్రత్యారైతు ప్రతి సంవత్సరం తమకున్న లేదా సాగుబడిచేసే భూమిని ఎక్కువ తక్కువలు చేయడానికి స్వాతంత్ర్యం ఉన్నది, మంచిభూమి, చెడుభూమి అనేది కావాలనేవాళ్ళుగా ఎన్నుకోవడానికి వీలులేదు.

4) సాధారణంగా ప్రమాదాలు జరిగినప్పుడు, పంటలు పండనప్పుడు, శిస్తులు తగ్గించమని కోరితే తగ్గించకూడదు. ఒకవేళ అటువంటి పరిస్థితులలో ఏ రైతైనా శిస్తుకట్టలేకపోతే గ్రామంలోని మోతుబరులు 10% మించకుండా లేదా చెల్లించవలసిన శిస్తుకంటే హెచ్చుగా చెల్లించి, ఆ లోటును భర్తీ చేయవలె.

5) ప్రత్యారైతు శిస్తు పెట్టేది సక్రమంగా కట్టినంతకాలం తన భూమికి తానే హక్కుదారు. అంతేకాక ఆ భూమిని కౌలుకి ఇవ్వడానికి అమ్మడానికి కూడా హక్కు ఉంటుంది.

6) రైతుల అధీనంలో లేని భూములన్నీ ప్రభుత్వ భూములుగా పరిగణించటం జరుగుతుంది. ఎప్పుడైనా ఆ భూములను ఎవరైనా ఉపయోగిస్తే, దానికి ప్రభుత్వానికి రుసుములు చెల్లించవలె.

7) పటేలు, కరణం మొదలైన గ్రామాధికారులు [illegible] పని చేయవలె.

1820 లో మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో

చాలా జిల్లాలకు, సర్వేలు చేయకుండానే

ఈ రైత్వారి పద్ధతిని అమలు పరిచారు. ఒక

రైతు ఎంత భూమిని సాగు చేసాడు. దానిలో ఉత్పత్తి ఎంత

అనే సంగతి ఏ ఒకరికీ తెలియదు. కాని ఆ రైతు

శిస్తును, సాధారణంగా గత సంవత్సరాలలో అతడు

ఎంత చెల్లించాడో దాని ఆధారం చేసుకొని, ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ యధేచ్ఛగా నిర్ణయింపబడేది. దీనినే "పుట్‌కట్"

(putcut) పద్ధతి అనేవారు.

రైత్వారీ విధానంలో రైతు తన ~~[illegible]~~

సాగు చేసుకున్న భూమిని వదిలివేసే అవకాశం

సిద్ధాంత పరంగా ఉన్నా, ప్రభుత్వ దమన పద్ధతుల

కారణంగాను, అధికారులు సాగుదారులను ~~[illegible]~~

వారి వద్ద ఉన్న కొన్ని భూములకే కట్టుబడి ఉండమని

బలవంతం చేయటం ప్రారంభించారు. ~~[illegible]~~

సాగుచేయడం, స్వచ్ఛందం కాకపోవడంతో కష్టాలు

తప్పనిసరయ్యేది. దీనిలో అధికారులు ఆ సాగుదారులను

హింసించడం, పన్నులు పెంచటం బాగా వ్యాప్తిలోకి

వచ్చింది. 1854 లో మద్రాసు టార్చర్ కమీషన్

ద్వారా రైతుల హింసలు వెలుగులోకి వచ్చాయి. ఆ తర్వాత

కొన్ని సంస్కరణలు చేపట్టబడి, భూమి సర్వే చేపట్టబడి

శిస్తు మొత్తాలు కొంత తగ్గించబడి, వసూళ్ళకు

పెంచినా మార్గం అవలంబించవలసిన అవసరం 105
లేకపోయింది. ఈ మార్పులు 1860 తర్వాత జరిగాయి.

బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలో రైత్వారీ విధానము:

బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం మొదట దేశాయిలు అనబడే వంశపారంపర్య అధికారులతోను, గ్రామ పెద్ద (పటేల్) లతో శిస్తు వసూలు చేసింది కాని, ఈ విధానంలో అనేక లోపాలున్నందున వసూళ్ళు రాకపోవడంతో 1813-14 నుండి రైతులనుండి నేరుగా శిస్తు వసూలు చేయటం ప్రారంభించింది. 1818లో పీష్వా ప్రాంతాలను జయించిన తర్వాత, మన్రో సూచించిన ఎల్ఫిన్‌స్టన్ పశ్చిమభాగాలలో మద్రాస్ తరహాలోని రైత్వారీ విధానాన్ని అమలు పరిచింది.

ప్రింగిల్ అనబడే అధికారి నేతృత్వంలో భూమి కొలతలతో, వర్గీకరణ చేపట్టబడింది. ప్రింగిల్ సర్వే, రికార్డో అనబడే ఇంగ్లీషు ఆర్థికవేత్త సిద్ధాంతంపై ఆధారపడింది కావటంతో భారతదేశ పరిస్థితులకు సరిపోలేదు. దీంతో ప్రింగిల్ లెక్కలు తప్పుల తడకలై, శిస్తు మొత్తం చాలా ఎక్కువైనది. పూనే జిల్లాలో ప్రింగిల్ లెక్కలను బట్టి శిస్తు వసూలును ప్రారంభించగా రైతులు గగ్గోలు పెట్టి, తమ భూములను వదలి పొరుగున ఉన్న నిజాం

ప్రాంతాలకి పాకిపోయాయి. కొద్దిసంవత్సరాల
తర్వాత ప్రతిభ మొదళ్ళను వదలివేశారు.
దాని స్థానంలో ఎనగేట్, గోల్డ్ స్మిత్ అనే
ఇద్దరు అధికారులచే రూపొందించబడిన,
సంస్కరించబడిన విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు.
ఈ విధానంలో సైన్యంలోకి నియామకాలను బట్టికాక,
రైతు మొదటి ప్రతి పొలానికి దాని సారమును
బట్టి, అది ఏ ప్రాంతంలో ఉన్నది (location)
అన్న దాన్ని బట్టి నిర్ణయింపబడింది. దీనిలో
నిన్న మొదలైన కొంతమేరకు తగ్గి, రైతులు
సక్రమంగా చెల్లించడంలో ప్రయత్నిస్తూ ఉన్నారు.
1836లో ఈ సంస్కరణ మొదలై ప్రారంభమై
1865 నాటికి బొంబాయి రాష్ట్ర ప్రాంతంలో
అమలులోకి వచ్చింది. దీని వల్ల వ్యవసాయాభివృద్ధి
కి అవకాశమేర్పడినది.
మద్రాసు, బొంబాయిలలో రైత్వారీ విధాన ప్రభావము:
మద్రాసులో: 1. గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థను రైత్వారీ
విధానం హానికరంగా మారిందనుటలో ఎట్టి సందేహం
లేదు. ఎక్కువయిన పన్ను కారణంగా రైతులు
నిరుపేదలై, కొందరు భూములను సాగుచేయలేక
వలసలు పోయి పల్లెలు వదిలిపెట్టారు. 1855లో మద్రాసు
14½ మిలియన్ల ఎకరాల రైత్వారీ భూమి మాత్రమే
సాగుచేయబడి, 18 మిలియన్ల ఎకరాలు సాగులేక

వృథాగా పడివున్నట్లు మద్రాసు ప్రభుత్వం
స్వీకరించి గుర్తించింది.
"భూమిశిస్తు లెక్కించినప్పుడు ఉత్పత్తి భూమి సాగుకు
వచ్చే ఖర్చులను లెక్కించలేదని
లేకపోయిందని" మద్రాసు ప్రభుత్వం (పన్నుల్లో పరిశీలించింది)

2. విపరీతంగా భారమైన శిస్తు వలన 19వ శతాబ్ది
మొదటి అర్ధభాగంలో మద్రాసులోని చాలా జిల్లాల్లో
భూమి విలువ బాగా పడిపోయింది. కొన్ని భూముల
యజమానులు చెల్లించవలసిన విపరీతమైన భూమిశిస్తు
చెల్లించవలసి రావటం, లేక ప్రభుత్వం వరకు భూమి నుండి
మిగిలే ఆదాయం ఏమీ లేకపోవటం వల్ల.

3. రాయత్వారీ భూమిశిస్తు విధానం వల్ల సామాన్య ప్రజలకు
కల్పించింది. పెద్ద జమీందారులు అధికారం సాధించలే
కపోయారు. రైత్వారీ విధానంలో సాంకేతికపరంగా
చూచినట్లైతే అటువంటి నాటకీయమైన మార్పులు
లేవని చెప్పవచ్చు. చాలా ప్రాంతాల్లో భూమి సాగుదారులే
ఆక్రమణదారులుగా (రైతులుగా) నమోదు చేయబడి,
తమ భూములపై పట్టా (హక్కుదారుగా) పొందారు.
అయితే చాలాగా భూమి సాగు చేయకుండా
భూస్వాములుగా ఉండి భూ ఆక్రమణదారు
(occupants) గా నమోదు కాని భూములకు
నమోదు చేసుకొనే అవకాశం లేకపోయినట్లు

భూములు అటువంటి జిల్లాలకి భూదానంలను కేటాయిస్తే,
కొత్త నివాసులకు ఇచ్చి వెళ్ళి వ్యవసాయం చేసేవారి
సాగుచేసుకునేవి. ఇటువంటివి
సాగునీటి వసతి ఉన్న తంజావూరు జిల్లాల
వరిసాగునకు ఉపయోగించుకున్నారు. ప్రభుత్వం
యూరోపియన్ రైతులకు వేలాది ఎకరాల భూమిచ్చింది.
భూస్వాములకు ఇంత భూమి ఉండాలనే పరిమితి
లేకపోవడం, భూస్వాములు, ముఖ్యంగా రైతులు
ధనంతోను, పలుకుబడితోను బాగా వ్యవసాయం చేసే
అవకాశం ఏర్పడింది. అయితే కనీసం
19వ శతాబ్దం అర్ధభాగం వరకు వడ్డీ వ్యాపారస్తులు
పత్రికల నుంచి భూములు రైతుల నుంచి కాపాడ్డానికి
ఉద్యమంలో ఉండేవారు. విపరీతమైన
భూమిశిస్తు లేని కారణం
4. సంస్కరించబడిన రైతువారీ విధానం వల్ల
1836 నుండి కాలంలోను, 1858 నుండి
ఆర్థికంగాను భూమిశిస్తు కొంత పెరిగి
పోయింది. దీని భూమికి అమ్మకం విలువ
కలిగింది. కొన్నాళ్ళు ధర పెరిగి భూమి నుంచి
కొంత ఆదాయం పొందే అవకాశం ఉండటం
భూమికి విలువ పెరగడానికి కారణం. దీనికి
వ్యాపారస్తులు వడ్డీ వ్యాపారస్తులు, లేదా

బాకీ పడిన రైతుల భూములను వేలం
స్వాధీనం చేసుకొని, సదరు భూములను ఇతర
రైతులకు వెళ్ళగొడుతుంటారని, వారి కౌలుదార్లుగా
మార్చుతుంటారని చెబుతున్నారు. ఈ విధంగా
రైతులు సాంఘిక అన్యాయాలకు గురయ్యారు
1875 లో బొంబాయి, దక్కను లో అల్లర్లు
జరుగుటకు దారితీశాయి.

రైత్వారీ విధానం లోని లోపాలు:

1. ప్రభుత్వం శిస్తు ఎక్కువ స్థాయిలో నిర్ణయించడం,
ఆ భూమికి లేని వసూలు. అంతేకాక ఆ
భూమిని కౌలుకు ఇవ్వడానికి, అమ్మడానికి కూడా
వీలవుతుంది. ఇది రైతులకు ఎంతో మేరకు
తగ్గించే విధానం.

2. ఈ విధానంలో జమీందారుల వంటి మధ్యవర్తులు
ఉండరు. రైతులు శిస్తు చెల్లించే ఇష్టపడి, అనంతరం
కొంత భాగం జమీందార్ల వంటి మధ్యవర్తులకు
కాకుండా నేరుగా ప్రభుత్వానికే సంక్రమిస్తుంది.

3. (రైత్వారీ శిస్తు విధానం కారణంగా) (విస్తీర్ణం పెరిగి)
పంటలు ఎక్కువ పండి, వాటి ధరలు ఎక్కువై
రైతులు అధిక లాభాలు పొందితే వారి, ప్రభుత్వానికి
చెల్లించవలసిన అదనపు శిస్తు ధనం అంతా
ప్రభుత్వానికే దక్కేది. కావున ఈ విధానం
ప్రభుత్వానికి లాభదాయకం.

4. ఈ విధానంలో వ్యవసాయంపైనే ఆధారపడిన ప్రజా గ్రామాల
అవసరాలు గ్రామీణ ప్రభుత్వం సూచించిన
అవకాశం కల్పించబడింది. పెద్ద జమీందారులపై
ఆధారపడవలసిన అవసరం లేకుండా ఈ విధానం
తొలగించింది. రైతులు పన్నులు లేని
మధ్యవర్తి జమీందారుల అవసరం లేకుండా,
ప్రత్యక్ష ప్రజల సంబంధం, గ్రామీణ ప్రభుత్వానికి
నిజమైన బలమైన ప్రభుత్వ వర్గాలు గుర్తింపు

5. ఈ విధానంలో ప్రజలకు, ప్రభుత్వానికి
ప్రత్యక్ష సంబంధం ఏర్పడటం వల్ల, ప్రజల
స్థితిగతులు ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకొని
మెరుగుపరిచింది. పరిస్థితులు సరిగా నిర్వహించడానికి
వాటిని సకాలంలో సరిదిద్దడానికి ప్రభుత్వానికి
అవకాశం లభిస్తుంది. కరువు, వరద ఉపద్రవాల
తరువాత గ్రామాల్లో పర్యటించడం వల్ల ప్రభుత్వం వల్ల
ప్రజల పైన ఎటువంటి తెలుసుకోవడానికి ఈ
విధానం ఎంతో ఉపయోగపడింది. ప్రభుత్వం
సుస్థిరంగా ఉండటానికి ఇది ఒక ముఖ్యమైన
సాధనం.

6. భూమిశిస్తులో వ్యవసాయ అభివృద్ధికి,
జమీందారీ విధానంలో కంటే, రైత్వారీ విధానంలో
ఎక్కువ అవకాశం ఉంది. ఒకసారి భూమి సాగుచేసి

భూమిపై వంశపారంపర్య హక్కులు
సంక్రమించిన ఆర్థిక, రైతు వ్యవసాయం
అభివృద్ధి చెందాలని, విస్తరించాలని
భావిస్తే దాని ఫలితం నిజం ఉంది. ~~[illegible]~~ భూమిపై
ఆధార మానవ హక్కు ఇంత రైతు కుటుంబాలకు సంక్రమించిన
~~వ్యవసాయ~~ సాగు ~~[illegible]~~ స్థలాన్ని చూపెడుతుంది
దోపిడీకి గురి అవుతుంది.

రైత్వారీ విధానంలోని లోపాలు:

1. రైత్వారీ విధానం విస్తృత ప్రాంతాలలో అమలు పరచబడింది. ఈ విధానం సర్వే చేయబడి, సరిహద్దులు నిర్ణయించబడి, భూమి పన్ను, [illegible] పన్నులు, [illegible] పన్నులు వసూలు చేయబడ్డాయి. భూమి పన్ను నిర్ణయించేటప్పుడు ఈ భూమి సర్వే [illegible], [illegible], ఉత్పత్తి [illegible] పై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ [illegible], భూమి వర్గీకరణ అనగా భూమి సారవంతమైనదా కాదా, నీటి పారుదల వసతి ఉన్నదా లేదా! వ్యవసాయ భూమి లేక మెట్ట భూమియా? అనే అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. అయితే ఆచరణలోకి వచ్చేసరికి ఈ విధానంలో [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

చాలా అత్యధిక స్థాయిలో నిర్ణయింపబడేది.

~~19వ శతాబ్దం తెలంగాణ ప్రాంతాల్లో~~

~~రైతులు చాలా ప్రాంతాల్లో వదిలి వెళ్ళారు.~~

2. ఈ విధంగా భూమిశిస్తు నిర్ణయం శాస్త్రీయంగా లేనిదే అయినప్పటికి నిర్ణయింపబడి, 20 నుండి 30 సం|| లకొకసారి శిస్తు నిర్ణయంలో పద్ధతి ఉండేది. సాధారణంగా 20, 30 సంవత్సరాలకు భూమిశిస్తు పెంచబడేది. ఉదాహరణకు 1866లో హైదరాబాదు రెసిడెన్సీలో సెటిల్‌మెంట్ శిస్తు సవరించబడినప్పుడు, అంటే అప్పటివరకు పెంచబడ్డాయంటే, సిద్ధమయ్యాయి. ప్రభుత్వ శిస్తు కంటే ఉత్పత్తులు రెండింతలైపోయేవి. మద్రాసు రెసిడెన్సీలో చేపట్టిన సెటిల్‌మెంట్ సవరణ తరువాత శిస్తును చాలా పెంచినట్లు చెప్పబడుతుంది. ~~శిస్తులు పెంచబడ్డాయి.~~

3. ~~Treatment~~ రైత్వారీ పద్ధతి రైతాంగ భూ యాజమాన్య వ్యవస్థను రూపొందించేది. గతంలో ఉండిన చిల్లర మల్లర జమీందార్ల స్థానంలో ప్రభుత్వమే అతిపెద్ద జమీందారుగా మారిందన్న సత్యం

రైతులు లబ్ధిలంగని గ్రహించారు. భూమిశిస్తు అంటే భూమిని వాడుకున్నందుకు చెల్లించే కౌలుపైకమొత్తం కాదని లబ్ధిదారు ప్రభుత్వాలు భావించడంగా ప్రకటించింది. రైతులకు చాలా సార్లు శిస్తు కట్టలేక భూములు విడిచి వెళ్ళుతున్నట్లు వార్తలు మరో చోటుల కారణాలవల్ల కూడా వచ్చి పోయాయి.

(a) చాలా ప్రాంతాల్లో భూమిశిస్తు మరీ విపరీతంగా నిర్ణయించబడింది. పండిన మొత్తం పంటలో 45 నుంచి 55 శాతం వరకు శిస్తుగా నిర్ణయించారు. అన్ని అనుకూలంగా ఉండి సక్రమంగా పండినప్పటికీ రైతుకి కేవలం అస్తుబిస్తుగా బ్రతకడానికి సరిపోయినంత మాత్రమే మిగిలింది.

(b) భూమిశిస్తుని పెంచే హక్కుని ప్రభుత్వం చెక్కు చెదరకుండా అట్టిపెట్టుకుంది.

(c) వర్షాభావం వల్లనో, వరదల వల్లనో పంట క్షీణమైపోయినా రైతుకి భూమిశిస్తు చెల్లించక తప్పలేదు.

4. కరువు కాటకాలలో భూమిపై పంట పండక పోయినా / పంట పోయినా కూడా సరే రైతులు ప్రభుత్వానికి శిస్తు చెల్లించవలసిందేనని ప్రభుత్వాధికారులు బకాయిదారులను జైలులో నిర్బంధించారు, అంతే కాకుండా లేనివారి నుండి ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకొని వారిని నిర్బంధించి బాధించారు, అనేక నరకయాతన బాధలు

వెలివేయడం, కొరడాలతో కొట్టడం వంటి
అమానుష చర్యలకు పాల్పడేవారు

5. బ్రిటీషువారు ప్రవేశపెట్టిన ఇతర రకాల
భూమి శిస్తు విధానాలలో వచ్చిన రైత్వారీ పద్ధతిలో
మనకు గొప్ప లోపం ఉంది. బ్రిటీషు పాలకులు
భూమి శిస్తును పంటల రూపంలో (సగంలో 3వ వంతు,
నాల్గవ వంతు) ప్రభుత్వం విధించిన శిస్తు ప్రకారం
తీసుకునేవారు. వారికి పంటల ధరలతో సంబంధం
ఉండేది కాదు. బ్రిటీషువారి ధనరూపంలో
శిస్తు చెల్లించటం మన దేశంలో ప్రవేశ
పెట్టటం జరిగింది. పంటల ధరలు ఒక
సంవత్సరం బాగా పడిపోతే వారు శిస్తుకోసం
కూలా పంటలు అమ్ముకోవలసి వచ్చేది.

ప్రభావం: రైత్వారీ పద్ధతి అమల్లో ఉన్న ప్రాంతాల్లో కూడ
భూస్వామి - కౌలుదారు సంబంధాలు క్రమంగా
వ్యాపించాయి. భూమి ఎంతో ఎంతో వడ్డీ
వ్యాపారస్తులు, వర్తకులు, ధనిక రైతుల చేతుల్లోకి
పోయింది. వాళ్ళంతా భూమిని సాగుచేయటం
మానుకుని సాగుకోసం కౌలుదార్లను పెట్టుకున్నారు.
ఈ కొత్త భూస్వామ్య విధానం ప్రజల జీవనానికి

వలసాక కారణంగా కూడా ఉంది. స్వదేశ భూస్వాములు
సాగు చేయించుకొనే వారు, భూమి స్వాధీనం చేసుకొని
శాశ్వత హక్కు అనుభవిస్తున్న కౌలుదార్లు, వారు
స్వయంగా, స్వంతంగా వ్యవసాయం చేయలేకున్నా,
భూముల కోసం లభించుకోయే సాగుదార్లకి
అధిక రేట్లకి కౌలుకివ్వడం ద్వారా లాభసాటితనాన్ని
గ్రహించారు. కాలక్రమేణా ఈ కొత్త భూస్వామ్య
విధానం జమీందారీ ప్రాంతాల్లోనే కాక, రైత్వారీ
ప్రాంతాల్లో కూడా వ్యవసాయక సంబంధాల్లో
ప్రధానాంశం అయింది.

25-9-05

మహల్వారీ పద్ధతి (Mahalwari system)

లార్డ్ వెల్లస్లీ ఆక్రమణ విధానాల వల్ల 1801 నుండి 1806 వరకు ఉత్తర భారతదేశంలో చెప్పుకోదగిన వైశాల్యంగల (అవధ్ వాయువ్య రాష్ట్రాలు) (నార్త్-వెస్ట్రన్ ప్రావిన్స్ నేటి యు.పి.) కం.పెనీ వారి ఆధిపత్యం విస్తరించింది. ఈ ప్రాంతంలో [illegible] భూమిశిస్తు విధానంలో బెంగాల్ లోని శాశ్వతశిస్తు విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టకుండా శిస్తు విపరీతంగా పెంచడం జరిగింది. ఈ విపరీతమైన పెరుగుదలవల్ల, గ్రామాలపై పూర్వం స్వతంత్రంగా వ్యవహరించిన పెద్ద జమీందారులు, రైతులు వ్యవసాయ భూమిని వ్యక్తిగతంగా, వారిని (అవధ్ వారి) గ్రామాల నుండి పారద్రోలడం, [illegible] జమీందారులకు శిస్తు చెల్లించలేక పోగా వారి ఆస్తులను వేలం వేసి బకాయిలు రాబట్టడం జరిగింది. ఈ కారణంగా గ్రామాలు, సామాజిక వర్గాలు (లంబర్దార్ లేదా గ్రామ పెద్దల) ద్వారా గ్రామం నుండి నేరుగా శిస్తు వసూలు చేయవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. ఉత్తర రాష్ట్రాలలో ఒక జిల్లాలో అనేకమైన 'మహల్' అనే పదం వాడబడేది. ఆ కారణంగా గ్రామంలో అమలుపరచిన పద్ధతిని మహల్వారీ

ఈ మహల్వారీ పద్ధతిలో గ్రామ పెద్దలు (లంబర్దార్) [illegible] ప్రభుత్వం పన్ను వసూలు [illegible] గ్రామపెద్ద [illegible]

సెటిల్మెంట్‌గా పిలవటం జరిగింది. మహల్
వారీ విధానం. గ్రామాల వారీగా లేదా ఎస్టేట్ల వారీగా
ఏర్పాటుచేసిన శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతినే మహల్వారీ
పద్ధతి అన్నారు. [illegible]

మహల్వారీ పద్ధతిలో శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతులేవే కాక, మళ్ళీ మళ్ళీ (ప్రతి 30 లేక 40 సం) శిస్తును సవరించటం జరుగుతుంది. ఈ మహల్వారీ పద్ధతి జమీందారీ విధానానికి సవరణ అని చెప్పవచ్చు. ఈ మహల్వారీ పద్ధతిని ప్రధానంగా (1) గంగానదీలోయలోను, (2) వాయవ్య రాష్ట్రాలలోను, (3) మధ్య భారతదేశంలోని కొన్ని రాష్ట్రాలలోను, (4) పంజాబులోను ప్రవేశపెట్టింది.

వ్యక్తిగత సాగుదారులు ఎస్టేట్/మహల్ చెల్లింపుల మొత్తంలో వారి వారి వాటాలను పరస్పర అంగీకారంతో ప్రతినిధికి చెల్లించేవారు.

వ్యక్తిగత సంయుక్తదారు మహల్ ప్రతినిధి పెద్దలకు చెల్లించేది భాటకం... అందులో ప్రభుత్వ ఉమ్మడి నిర్ణయింపబడేది.

⊗ ఈ మహల్వారీ పద్ధతియొక్క ప్రధాన లక్షణం [illegible]

1822 రెగ్యులేషన్ VII. బోర్డు ఆఫ్ రెవిన్యూ కమీషనర్ల
సెక్రటరీ అయిన హోల్ట్ మెకంజీ 1819 లో ఒక
నివేదికలో ఉత్తర భారతంలో గ్రామ వర్గాల
(village communities) అస్తిత్వాన్ని నొక్కి
చెప్పాడు. సర్వే ద్వారా వారి హక్కులు, భూమిశిస్తు
నిర్ణయం జరగాలని వాదించాడు. ~~రెగ్యులేషన్ VII~~
భూమిశిస్తులో 80% 1822 నాటి రెగ్యులేషన్ VII పై సూచనలు
చట్ట రూపం పొందింది. దీని ననుసరించి ప్రభుత్వ
ఉద్యోగులు, సర్వేయర్లు, గ్రామ జమీందార్లు/
గ్రామ పెద్దలు, హక్కులను రికార్డు చేయాలని,
ప్రతి సంవత్సరం శిస్తు నిర్ణయించబడాలని
నిర్దేశించింది. కాని ఆచరణలో ఇది విఫలమైంది.
లెక్కలు తప్పులతో కూడి ఉండి, కఠినమైన వసూళ్లు
ప్రభుత్వ ఆదాయం పెంచటం ~~[illegible]~~ మీద
మొగ్గు చూపుతూ ఉండటం వల్ల, ~~[illegible]~~
నిర్ణయాలు అధిక మొత్తాలతో కూడి ఉండేవి. మహల్వారీ
పద్ధతిలో అనిశ్చితమైన శిస్తు నిర్ణయాలు విభిన్న ఇబ్బందులకు
~~ఎన్నుకున్న ప్రయాణాలు విస్తృతమైన వైఫల్యానికి దారితీశాయి.~~

ఈ కారణంగా విలియం బెంటింక్
ప్రభుత్వం, నిర్దిష్ట చర్యలు అనంతరం 1833
రెగ్యులేషన్ IX చేసింది. దీని ద్వారా సరళమైన
రకాల ఉద్యోగాలు, భూమిశిస్తు అంచనా విధానం

జరిగింది. అంతేకాక పెద్ద రకాల ఖాళీలను
సగటు ఖాళీకాన్ని నిర్ణయించే పద్ధతిని కూడా
ప్రవేశపెట్టింది.

ఈ కాలం విధానాన్ని తయారుచేసిన
మెర్ట్జిన్స్ బర్గ్ ను "ఉద్యోగ భారతీయ ఖాళీలకు
నిర్ణయ పిత" గా కీర్తిస్తారు. ఈ కాల విధానంలో
ఒక ప్రాంతంలోని ఖాళీని నిర్ణయించి[1] ఆ కాలం
సగటున్నలు[2] నిర్ణయించి, అందులో నుంచి అన్ని
ఖాళీలు, నిజాలలోని ఖాళీని[3] వేరే గా కాని వేరు.
తర్వాత ఆ ప్రాంతానికి[4] ఒక సగటు నిర్ణయం
జరిగేది. పిమ్మట ప్రతి[5] గ్రామానికి ప్రత్యేక
పీరియడ్ ను నిర్ణయించే వారు. ఖాళీలను
పీరియడ్ ను ప్రాంతాలకంగా[6] సవరించి దానితో
అధికారాన్ని మహాకలు ఇచ్చారు. ప్రత్యేక
పీరియడ్ ను ఖాళీలకు 66 ఏళ్లుగా నిర్ణయించారు.
ఇది 30 సంవత్సరాలకు నిర్ణయించబడింది.

ఈ 66 ఏళ్ల ఖాళీ పీరియడ్ కూడా
ఆచరించని తేడి అధికారి వివరించాడు. దాంతో
ఆ తర్వాత 1855 ప్రత్యేక తీర్పు పీరియడ్ ను
ఖాళీలకు 50 ఏళ్లకి (మహా రాష్ట్ర జాతీయ
నిబంధనల ద్వారా) సవరించి చేశారు. అంతేకాక
మరియున్నమరియు నిర్ణయించే అధికారాలు

ఈ జాతీ నిబంధనలు ఆచరణలో ద్వారా
విస్తరించారు. వారు 50% భూమికం అమలైంది
సాగుభూమైన, శక్తివంతమైన ఉత్పత్తి భూమికలో
భాగమనే అర్థం తీసుకున్నారు గాని, వాస్తవ
భూమికలో భాగంగా భావించలేదు. ఈ విధాన
వ్యవసాయ రంగంలో భారమైన తీవ్రమైన
అసంతృప్తి కలిగించింది. 1857 తిరుగుబాటులో
అది వెల్లువెత్తింది. గ్రామం కన్నా పెద్దది అయింది

మహల్వారీ విధానం యొక్క ప్రభావం:

1. మహల్వారీ విధానం ప్రారంభంలో చూసిన
ప్రావిన్సు పెద్ద తాలూకాదార్ల నియంత్రణలోని
ప్రాంతాల విస్తీర్ణం తగ్గిపోయింది. ప్రభుత్వ
అధికారులు సాధ్యమైనంతవరకు గ్రామ
జమీందార్లతోనే నేరుగా సెటిల్మెంట్లు
చేసుకున్నారు. పైగా గ్రామ జమీందార్లకు
వ్యతిరేకంగా తాలూకాదార్లు న్యాయస్థానాల్లో
సవాళ్ళు చేసినప్పుడు ప్రభుత్వం గ్రామ
జమీందార్లకే అనుకూలంగా స్పందించింది.
అలాగే సాధ్యమైనంత వరకు ఉమ్మడి
ఆదాయాన్ని గ్రామ జమీందారుల నుండి వసూలు
చేయాలని ఉద్దేశించారు. పర్యవసానంగా
గ్రామ జమీందార్లు తమ స్థలాలకే పరిమితమయ్యారు.

ఈ పరిస్థితుల వల్ల చాలా పెద్ద ఎస్టేట్లలో తాలూకు
[illegible] వ్యాపారస్తులు, వ్యాపారస్తుల [illegible]
హస్తగతం (3) అయ్యాయి. సాగుదారులైన (4) [illegible]
[illegible] గాని, [illegible]
[illegible] జరిగింది. ఈ పరిస్థితి
ప్రధానంగా [illegible] (5) [illegible] ఎక్కువగా
[illegible] జిల్లాలలో తీవ్రంగా ఉండేది.
~~1833లో~~ [illegible] చాలా
ఎక్కువగా ఉండటం, 1833 తర్వాత [illegible]
[illegible] వ్యాపారం [illegible]
ప్రారంభమైంది. 1840 నాటికి [illegible]
[illegible],
[illegible] (6)
[illegible] సాధారణ [illegible].
[illegible]
[illegible] కారణం.
[illegible] ఉత్తరభాగంలో
1830 (7) 1840 దశాబ్దాలలో [illegible]
[illegible], విస్తృతమైన పద్ధతిలో
[illegible] చేసింది.
1857 [illegible] ఈ [illegible] పెట్టుబడింది.

2. ప్రారంభ సంవత్సరాల్లో ఈ చాలా అలాగ స్థాయింపబడిన ఉన్న వస్తువులపై ఏర్పడిన గందరగోళం, ~~వస్తు~~ తీవ్ర వల్లడి పరిస్థితులు, స్థానిక అధికారులకు చర్యలు పూర్తిగా పెద్ద విస్తీర్ణంలో భూములను సంపాదించుకునే అవకాశాన్ని కల్పి ఈ పరిస్థితి విధానం కల్పించింది.

(×) ద్వంద్వ ప్రభుత్వం : పాత భారతీయ భూస్వాముల్ని వసూలు చేసే ఉద్యోగుల్ని కొనసాగింపు చేసింది. వీరు స్వేచ్ఛాపరులై ప్రజల్ని పీడించి ఎక్కువ శిస్తు వసూలు చేసి కంపెనీకి మాత్రం ఇదే విధంగా తక్కువ అందించేవారు. ఇలా ఇటు ప్రజలు, అటు కంపెనీ ఇరువురూ నష్టపోవడం కేవలం అధికారుల ద్వారా లాభపడడం ఈ ద్వంద్వ ప్రభుత్వం లో అతిపెద్ద లోపం.

1.10.05

శాశ్వత శిస్తు విధానము

ఈస్టిండియా కంపెనీ 1765లో బెంగాల్, బీహార్, ఒరిస్సాలలో దివాని హక్కు (రెవిన్యూ మీద పెత్తనం) సంపాదించింది. మొదట్లో శిస్తు వసూలు కొరకు సంబంధించి పాత పద్ధతులనే ⊗ కొనసాగించడానికే కంపెనీ ప్రయత్నించింది. వసూలు చేయబడిన రెవిన్యూ మొత్తాన్ని 1764లో రూ 1,8,180,000 నుంచి (దాదాపు కోటి 82 లక్షలు) (1722 లో రూ 14,290,000 ఉండేది) 1771 నాటికి రెండుకోట్ల 34 లక్షలు 2,3,400,000 లకు పెంచింది. కాని కంపెనీ ఉద్యోగుల భ్రష్టత్వం, అవినీతి వలన, పంటల నష్టం, నిరంతర యుద్ధం వలన నిరవ్యవస్థీకరణకు దారితీసింది. దీని వలన 1769-70లో బెంగాల్ లో 1/3 వంతు జనాభా మరణానికి దారితీసిన తీవ్ర కరువుకి ఇది ఒక కారణం. పాత పద్ధతులకే స్వస్తి చెప్పి నేరుగా తానే రెవిన్యూ వసూళ్ళను నిర్వహించాలని కంపెనీ 1773లో నిర్ణయించి, 1772లో ఒక కొత్త విధానం ప్రవేశ పెట్టబడింది. దీనిని ఫార్మింగ్ విధానం (farming system) అంటారు. వారెన్ హేస్టింగ్స్ 1773లో ప్రతి ఏటా రెవిన్యూ వసూలు హక్కును వేలం పద్ధతి ప్రారంభించాడు. అందరి కన్నా ఎక్కువ మొత్తం పాడిన వ్యక్తికి రెవిన్యూ వసూలు హక్కు దక్కుతుండడం జరుగుతుండేది. అయితే క్రింది లోపాలవల్ల ఈ వేలం పద్ధతి విజయవంతం కాలేదు.

1. పొలం పాటలో నెగ్గిన కాంట్రాక్టర్లు [ఆ గ్రామంలో లేని పౌరులు (farmers) అనేవారు] తమ కాంట్రాక్ట్ కాలంలో పొలం నుంచి ఎక్కువ మొత్తం ఉండుకోవాలని చూసేవారు.

సాగుదారుల విచారణ స్థలానికి నెట్టుకున్నా, తరువాత సంవత్సరాల్లో దిగుబడి తగ్గిపోయినా వారికేం పట్టేది.

తమ లాభాల గురించే వారి ఆలోచన (తాపత్రయం).

ఈ పద్ధతి బలాత్కారంగా రద్దు చేయడం, ప్రభుత్వ పెట్టుబడి ~~ఈ పద్ధతులలో సాగు~~ వాడిపోయింది...

2. వసూలు చేసే రెవెన్యూ మొత్తానికి సంబంధించి. జమీందార్ల ఒత్తిడి వల్ల పొలం పాటలను పాటని విపరీతంగా పెంచేసినప్పటికీ, విపరీతమైన ప్రభుత్వ విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టినా [illegible] మొత్తాలను [illegible] సాగుదారుల నుండి వసూలు చేయాలని పోయేవారు.

3. ఈ పొలం పద్ధతులలో స్థానిక సాగు ప్రభుత్వానికి కూడా ప్రమాదకరంగా ఉండేవి. ఎందుకంటే ఏ సంవత్సరం ఎంత పన్ను చెల్లించవలసి వస్తుందో రైతులకు తెలిసేది. కొన్ని వసూలు పద్ధతుల పై అధికారులు [illegible] పెట్టుబడి [illegible] తెలిసేది.

4. చివరగా ఈ పద్ధతి ప్రతినిధులకు కూడా దారితీసింది. అధికారులలో ఉన్న వ్యక్తుల [illegible]

చేయని ఇష్టమైన వారికి లాభదాయకమైన కాంట్రాక్టులను ఉద్యోగ మొత్తాలకి ఇవ్వడంవల్ల కంపెనీ వ్యాపారానికి నష్టదాయకమవుతుంది.

1786లో ఇంగ్లాండు పంపబడిన కారన్వాలీస్ పరిపాలనా వ్యవస్థను ప్రక్షాళన చేసి. పునర్వ్యవస్థీకరణ- చేయవలసిందిగా కోరటమైనది.

కారన్వాలీస్ అప్పటికి అమలులో ఉన్న విధానాలు వ్యవసాయ క్షీణతను దాటలేసి, దేశం ఆర్థికం కోరల్లో చిక్కుకుపోయాయని గమనించాడు. పైగా ఈ విధానంలో తరువాత కలిగించిందంటగా పెద్దమొత్తాలను, ఎగువ చెల్లింపుగాని వ్యవసాయక ఉత్పత్తులు పండటంలేదు. వ్యవసాయంపైనే సిల్క్, ప్రత్తి మొదలైన వ్యాపార ఉత్పత్తి ఆధారపడి పెద్ద పరిమాణాలలో ఉంటుందితమక, వారివారి కంపెనీ ఎగుమతి వాణిజ్యాన్ని తమ వ్యాపార, కంపెనీ సరుకులను సేకరించటం తంపెనీకి కష్టం అవుతుంది. వ్యవసాయం క్షీణిస్తుంటే హస్తకళలు కూడా క్షీణించడం ఖాయం కష్టమే. భూమిశిస్తు వసూలుచేయటంలో ఉన్న సందిగ్ధత, ఇష్టారాజ్యం వల్లనే అవినీతి, అక్రమాలు చోటుచేసుకుంటున్నాయని లండన్‌లోని అధికారులు కారన్‌వాలిస్ భావించారు.

Q: శాశ్వత భూమిశిస్తు పద్ధతి ఎందుకు ప్రవేశపెట్టారు? దీనిని ఏమి ఆశయంతో ప్రవేశపెట్టబడింది?

A: శాశ్వత భూమిశిస్తు పద్ధతిలో ప్రభుత్వం భవిష్యత్తులో ఎన్నటికీ భూమిశిస్తును పెంచబోనని వాగ్దానం చేస్తుంది. ఈ చర్యవల్ల అనేక ఫలితాలను ఆశించి ప్రవేశపెట్టారు.

1) భూమిశిస్తు మొత్తం లేదా స్థిరమైన మొత్తాన్ని నిర్ణయించడంతో అనాటి ప్రభుత్వోద్యోగులలో ఉన్న అవినీతికి గల అవకాశాన్ని తగ్గిస్తుందని భావించబడింది. పెం

2) పంట ఉత్పత్తి పెరిగినా, ప్రభుత్వం ఏమీ అదనంగా కోరదు కనుక, పెట్టుబడులపై పూర్తి లాభాన్ని landholders పొందుతారు కనుక, వారు ధనాన్ని భూమి అభివృద్ధికి వెచ్చిస్తారని భావించారు.

3) ప్రభుత్వానికి భూమిశిస్తు ద్వారా ఎంత ఆదాయం వస్తుందో ముందుగానే తెలుస్తుంది. ఆదాయంలో నిలకడ (స్థిరత్వం) ఏర్పడింది. సులభంగా వసూలు కూడ అవుతుంది.

4) ఉత్పత్తి, వాణిజ్యము అభివృద్ధి చెంది ప్రభుత్వానికి పన్నులు ఎక్కువగా చెల్లించబడతాయని భావించబడింది.

5) భూమిశిస్తు శాశ్వతంగా నిర్ణయించబడటం వల్ల,

భూమి విస్తీర్ణం పెరిగే అవకాశం లేకపోయినా, అవసరం
వనరుల పెంపుదలకోసం
వచ్చినప్పుడు పెరిగే, వారి శ్రమపై పన్నులను
పెంచుకోవడం ఎప్పుడైనా సరే అధికారం అవకాశం
ఉందని కారన్ వాలిస్ ~~[illegible]~~ విస్మరించాడు

6) కాగా శాశ్వత శిస్తు విధానంలో భూమి శిస్తులను బాగా పెంచి, వసూలు చేసేందుకు ఎక్కువ మొత్తంలో నిర్ణయించారు, ఆదాయం పెరుగుదలకు వెంటనే వచ్చారు. ఉదాహరణ భూమి శిస్తు 1793 లో 2 కోట్ల 65 లక్షలుగా నిర్ణయించబడింది. ~~[illegible]~~ 1764లో ఇది 1 కోటి 81 లక్షలు. అంటే తగిన ఆదాయం 1764లో కంటే రెట్టింపు అయింది.

Q: జమీందారులతో సెటిల్మెంట్ ఎందుకు?

A: బెంగాల్ నవాబు కాలంలో జమీందారుల ద్వారా పన్నులు (భూమి శిస్తు) వసూలు చేయబడేవి. ఈ జమీందారులు సాధారణంగా పెద్ద భూములపై ~~[illegible] అధికారాలు~~ (ఒక్క గ్రామం నుండి ఒక్క జిల్లా వరకు) అధికారాలు కలిగి ఉండేవారు. వారు తమదైన సొంత సైన్యాలను కలిగి ఉండి రాజులుగా పిలువబడేవారు. అయితే తక్కువ విస్తీర్ణం ~~[illegible]~~ మాత్రమే అధికారం కలిగిన చిన్న జమీందారులు కూడా ఉండేవారు. వారు ప్రభుత్వానికి నేరుగా ~~[illegible]~~ కాని, పెద్ద జమీందారుల ద్వారా కాని శిస్తు చెల్లించేవారు.

భూములని రైతులు సాగు చేసేవారు. సబ్-డివిజన్

పరగణా స్థాయిలో సాంప్రదాయకంగా నియమించబడ్డ

శిస్తును రైతులు జమీందారులకు చెల్లించేవారు.

అనాదిగా స్వభావం జరుగుతున్న జమీందారులు,

రైతుల నుండి క్రమ పద్ధతిలో వసూలు చేసే

భూమి-శిస్తే గాక, ఇతరత్రా అబ్వాబ్‌లు

(abwabs) అనబడే అదనపు చార్జీలను కూడా

వసూలు చేసేవారు.

1790 నాటికి బ్రిటిష్ పాలన ఈ వ్యవస్థ

గందరగోళపరిచింది. కొంతమంది జమీందార్లు అప్పుల

పాలవుతుండగా, మరికొందరి స్థానంలో కాంట్రాక్టర్లు,

ఉద్యోగులు వచ్చారు. పురాతన కాలం నుంచీ

వచ్చే సాంప్రదాయక శిస్తువిధానం పోయి,

శిస్తు పెరుగుదలకు దోహదం చేసే ఏ

అవలక్షణమైన పద్ధతైనా అంగీకరించబడింది.

కారన్ వాలిస్ ఇండియాకు వచ్చిన నాటికి పరిస్థితి

గందరగోళంగా ఉంది. కారన్ వాలిస్

స్వతహాగా బ్రిటన్‌లోని భూస్వామ్య వర్గానికి

చెందినవాడు. అతను జమీందారులకు భూములపై

యాజమాన్య హక్కు కల్పిస్తే వారు, బ్రిటన్‌లో వలె,

భూమి అభివృద్ధికి దోహదం చేస్తారని ఊహించాడు.

కారన్ వాలిస్ జమీందార్ల వైపు మొగ్గు చూపడం వల్ల

ఏమయిందంటే, ప్రభుత్వానికి కూడా స్థిర ఆదాయ

కారన్‌వాలిస్ శాశ్వత శిస్తు విధానం

తరగతి లో కూడ సెటిల్‌మెంట్ చేసుకోవటం కూడ తప్పదు.

ఆ కాలంలో బెంగాల్, బీహార్, ఒరిస్సా ప్రాంతాలలో దాదాపు 4 నుంచి 5 మిలియన్ల వ్యవసాయిక కుటుంబాలు ఉండేవి. వీరి నుండి భూమి శిస్తు వసూలు చేయాలంటే వారి వివరాలతో భూములు అన్ని వివరములతో రికార్డులను తయారు చేయవలసి ఉంటుంది. దీని ఆధారంగా పన్ను వసూలు చేయవలసి ఉంటుంది. ఈ వ్యవస్థ కార్యాన్ని చక్కబెట్టటానికి భారీ సంఖ్యలో ఉద్యోగుల అవసరం ఉండటమే కాక, అది పూర్తి అవటానికి పెద్ద సంవత్సరాల కాలం కూడ అవసరమే. అంతేకాక ఈ విధానం అవినీతికి ఎంతో ఆస్కారాన్ని ఇస్తుంది. దీని బదులు చిన్న సంఖ్యలో గల పెద్ద జమీందారుల నుండి భూమి శిస్తును వసూలు చేయటం ఎంతో సౌలభ్యంగా ఉంది. ఇది సరళమైనది కూడా.

అందువల్ల 1793 లో ప్రవేశపెట్టబడిన శాశ్వత శిస్తు విధానంలో జమీందారులకు శిస్తు వసూలు చేసే అధికారం కట్టబెట్టబడింది.

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతి - లక్షణాలు :

గవర్నర్ జనరల్ కారన్‌వాలీస్, సర్ జాన్ షోర్ సహాయంతో భూమిశిస్తు విధానాన్ని కూలంకషంగా చర్చించి 1789లో పది సంవత్సరాల భూమిశిస్తు పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. ఇది విజయవంతం కావడంతో 1793 లో బెంగాల్ బీహార్ లలో శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. తరువాత దీనిని ఒరిస్సా, మద్రాసు రాష్ట్రంలోని ఉత్తర జిల్లాలకు అలాగే వారణాసి జిల్లాకు వర్తింపజేశారు. ఈ విధానంలో రైతులు / సాగుదార్లకు, ప్రభుత్వానికి మధ్య భూమిశిస్తు వసూలు చేసే జమీందారులు మధ్యవర్తులుగా వ్యవహరిస్తారు. అందుచేతనే శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతికి జమీందారీ పద్ధతి అనికూడా పేరువచ్చింది. ఈ పద్ధతి ముఖ్యలక్షణాలు :

1. ఈ విధానంలో బెంగాలులో ఉన్న ప్రావిన్సులలో ప్రతి వ్యవసాయ భూభాగం, ఏదో ఒక జమీందారుల

భాగం ప్రత్యేకమైంది. దాన్ని స్త్రీ సంబంధిత పన్ను

జమీందారు చెల్లించవలసి వుంటుంది.

భూములకేసు స్త్రీలకు కట్టవలసిన
అంటే భూములకేసు ... కట్టవలసిన మొత్తం ...
జరిగేది; అనగా భూమిపై ... వున్నట్లైతే ఆ

భూములకేసు పెంచబడదు. ఇలా స్త్రీ సంబంధిత

పన్ను చెల్లించనంతకాలం, జమీందారు తన

జమీందారికి (తన అధీనంలో ఉన్న భూములకి)

యజమానిగా హక్కు వుండదు. అలాగే తన

భూముల అమ్మకాలు, తనఖా పెట్టడాలు,

బదిలీ చేయడాలు. భూముల మీద జమీందారు

యాజమాన్య హక్కు వంశపారంపర్యంగా కూడ

స్థిరపడింది. అయితే జమీందారు స్త్రీల విషయంలో

ప్రభుత్వానికి భూములకేసు కూడా

చెల్లించి తీరాలి. వర్షాభావ పరిస్థితుల వల్లో,

ఇలా ఇతర కారణాల వల్ల పంటలు పండకపోయినా,

పాడయిపోయినా, ఏ ఇతర కారణం చేతనైనా

వాయిదా కట్టలేకపోతే. స్త్రీల విధికి

కట్టలేకపోతే జమీందారు భూముల ప్రభుత్వం

స్వాధీనం చేసుకొని వేలంలో అమ్మివేసి, తన

బాకీలను రాబట్టుకుంటుంది. ఇలా జరిగినప్పుడు

సదరు జమీందారు, ఆ భూమిపై తన

ఆధారమైన పక్షసేగాక, ఆ భూమిపై
భూమిలేనివ్యక్తి వసూలుచేసే పక్షము రెండింటిని
కోల్పోవాల్సి వస్తుంది.

2. జమీందార్లు రైతులవద్దనుంచి వసూలుచేసిన
భాటకంలో $\frac{10}{11}$ వంతు ప్రభుత్వానికి చెల్లించి
$1/11$ వంతును తాము ఉంచుకోవాలి [ప్రతిఫలంగా]
అంటే భూమిశిస్తు ఏమైనా జమీందార్లు
ప్రభుత్వానికి కట్టవలసిన మొత్తం శాశ్వతంగా
స్థిరంగా ఉంటుంది గనుక, సాగు భూమి పెరగటం వల్లనో,
వ్యవసాయం అభివృద్ధి కావటం వల్లనో, లేదా
కాల్వల వల్ల ఎక్కువ నీటిపారుదల లాభాలున్నా,
లేదా ఏ ఇతర కారణాలవల్లనైనా
ఆదాయం ఎక్కువ వచ్చినా దాన్ని అదనపు
ఆదాయం అంతా జమీందార్ల జేబుల్లోకి
వెళ్ళేది. ప్రభుత్వం మాత్రం ఎక్కువ కట్టుబడి
సంపాదించలేదు.

3. మరో విషయం, భూములు సాగుచేసే రైతులు కౌలుదార్ల
స్థాయికి దిగజారి పోయారు. భూమి మీద వారికున్న
హక్కులేకపోయి, అనాదిగా వస్తున్న ఇతర సాంప్రదాయక
హక్కులు పోగొట్టుకున్నారు. పచ్చిక బీళ్ళు, అడవి
భూములు, కాలువలు, చేపల చెరువులు, పొదుపులు,

క్షేత్ర వాసాలు వ్యాపారాలను ఉపయోగించుకొనే

పాశ్చాత్య మతం కలిసింది. అట్లే శిస్తు పెరుగుదల

నుంచి రక్షణ కూడా లేకుండా పోయింది.

భూమిపై యాజమాన్య హక్కుని జమీందార్లకి

శాశ్వత బందోబస్తులో రైతులు కౌలుదార్లుగా

దిగజార్చబడ్డారు. సకాలంలో పన్ను చెల్లించని

రైతుల భూమిని జమీందారు స్వాధీనం చేసుకొని

వేలం వేసి భూమిని అమ్ముకొనే వాడు. ఈ

కారణంగా నిజానికి బెంగాల్‌లో కౌలుదార్ల

జీవనస్థితి జమీందార్ల దయా దాక్షిణ్యాలకు

లోబడి పోయారు. కంపెనీ వాళ్లు విపరీతంగా

నిర్ణయించిన రెవెన్యూ మొత్తాన్ని, జమీందార్లు

రైతుల నుండి వసూలు చేయడానికి

ఏలాగా ఎంత అక్రమం జరిగింది.

4. మొట్ట మొదట నిర్ణయించిన శిస్తు జమీందార్లలో

సంప్రదించకుండా, ఏకపక్షంగా, నిరంకుశంగా

నిర్ణయించబడింది. ఫలితంగా రెవెన్యూ

రేట్లు చాలా ఎక్కువ స్థాయిలో నిర్ణయించబడ్డాయి.

శాశ్వత శిస్తు పద్ధతిని రూపొందించిన,

జాన్ షోర్, కారన్ వాలిస్ తర్వాత గవర్నర్

జనరల్‌గా వచ్చారు. ఆయన ఎవరెవరు ఎంతెంత

ఆదాయం పొందుతుంది తెలిసి గ్రహించారు. బెంగాల్

మొత్తం ఉత్పాదనం 100 అనుకుంటే, అందులో కంపెనీ వాటా 45, జమీందార్ల వాటా మధ్యవర్తుల వాటా 15, నిజంగా కష్టపడి పండించిన రైతుకి మిగిలింది 40.

5. మొగలుల కాలంలో లాగా, జమీందారు అన్ని రాజకీయ, ప్రాంత సంబంధమైన విధులను, న్యాయ విచారణ హక్కులను కోల్పోయారు. వున్న కాపిటలిస్టుగా భూస్వామిగా మారారు.

శాశ్వత శిస్తు విధానంలోని లోపాలు:

1. కంపెనీకి రైతుల నుండి భూమిశిస్తు రూపంలో వచ్చే మొత్తం స్థిరంగా ఉంటుంది. కంపెనీకి సకాలంలో రావాల్సిన మొత్తం అందుతుంది. ప్రతి సంవత్సరం జరిగే పెరుగుదల పై అది ఆధారపడవలసిన అవసరం లేకుండా పోయింది. అందువల్ల కంపెనీ తలపెట్టిన కార్యాలు నిర్విఘ్నంగా జరగడానికి వీలయ్యింది.

2. 1764లో సుమారు పది కోట్ల లక్షలు ఉన్న భూమిశిస్తు, 1793లో శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయం ద్వారా 2 కోట్ల 68 లక్షలుగా నిర్ణయించబడింది. అంటే కంపెనీ ఆదాయం పెరిగింది.

1722లో ఈ భూమిశిస్తు 1.429 కోట్లు ఉండేది.

(3.) ప్రభుత్వానికి భూస్వాములు (జమీందార్లు) చెల్లించే సామాన్య శిస్తు ప్రాతిపదికన నిర్ణయించ బడింది. వారు ఎక్కువ పెట్టుబడి పెట్టి, ఎక్కువ శ్రామికుల్ని పెట్టి భూముల్ని సాగు చేయిస్తే తద్వారా వచ్చే అధిక లాభాన్ని తామే పొందవచ్చునని వారికి తెలుసు. ఎందుకంటే ప్రభుత్వ వాటా పెరగదు కనుక. ~~భూస్వాములు~~ జమీందారులు ఎక్కువభూమి, కొత్త ఎక్కువ భూమి సాగుచేయబడినప్పటికి జమీందారు ప్రభుత్వానికి చెల్లించవలసినది నిర్దిష్టమైన మొత్తమే. శాశ్వత నిర్ణయం జరిగినప్పుడు జమీందారులో ఉన్న అడవులలో చాలభాగం, తర్వాత కాలంలో సాగులోకి తేబడింది.

4. ఇంగ్లండులో మాదిరి విధానం మీదల విధానంలో బాంక్ ఆఫ్ ఇంగ్లండు, రాజకీయ మద్దతు వర్గాన్ని సృష్టించినట్లే, శాశ్వత శిస్తు విధానం బెంగాల్లో అట్టి పాత్రను నిర్వహించగలదని ~~[illegible]~~ కారన్ వాలిస్ ఆశించాడు. భారత దేశంలో బాగా విధేయులైనటువంటి వర్గాన్ని సృష్టించాలని తలంచెను. ఈ విధానం ద్వారా దేశంలో తన పరిపాలనను బలపరిచే రాజకీయ మద్దతు వర్గాన్ని జమీందార్ల రూపంలో సృష్టించగలిగింది. ✱ తమ పట్ల విధేయత, మనుగడకు బ్రిటిష్ (ప్రభుత్వానికి కావలసిన కావల్సి)

✱ [illegible]

తమ సొంత ప్రయోజనాలు కాపాడుకొనేందుకు, జమీందార్లు బ్రిటిష్ పాలనను బలపరచటంతో తీవ్రంగా సమర్థించారు. 1857 సిపాయి తిరుగుబాటు కాలంలోను, తర్వాత ఉద్భవించిన స్వాతంత్ర్య సమరానికి వ్యతిరేకంగాను, జమీందారులు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి ఎంతో అండగా నిలిచారు. అందుకే లార్డ్ కానింగ్ ఈ జమీందారులను "తుఫానులలో చలించని లంగర్లు జలాలు" గా అభివర్ణించాడు. ప్రొఫెసర్ సెట్యున్ కార్ జమీందార్లు కట్టవలసిన శిస్తును శాశ్వతంగా నిర్ణయించడం వల్ల కంపెనీకి వచ్చిన ఆర్థిక నష్టాన్ని రాజకీయ ప్రయోజనాలు భర్తీ చేశాయని సెలవిచ్చాడు.

* రైతులు సామాన్య ప్రజలు సాధారణంగా జమీందార్ల మాటకు తలొగ్గి ఉండేవారు. జమీందార్లు గనక అసంతృప్తిగా ఉండి, ప్రభుత్వంపై తిరగబడితే వారి ప్రజలు కూడా వారితో ఉండేవారు. శాశ్వత శిస్తు విధానంలో సంపన్నులే, విజ్ఞానం గల జమీందారులు స్థానికంగా నివాసం ఉండడం, వారికి ఆస్తులపై శాశ్వత హక్కులు కలగడంతో వారు కంపెనీపై తిరుగుబాటు చేసే అవకాశం చాలా తక్కువ. కంపెనీకి విధేయులుగా ఉండి ఒక [illegible] కంపెనీకి [illegible]

5. శాస్త్రీయ శిస్తు నిర్ణయ విధానం బ్రిటిష్ ప్రాబల్యాన్ని
ప్రాముఖ్యాన్ని, స్థిరత్వాన్ని కల్పించింది. ఈ
కాలంలోనే ఉంగాక ప్రాచీన దేశంలో
ఆర్థిక వ్యవస్థలో, ఎంతో పురోభివృద్ధి చెందినదాని
పరిణామం చెందింది.

6. జమీందార్లు పన్ను వసూలు చేసే పని పూర్తిగా
అప్పగించినందువల్ల కంపెనీ వారి పెద్ద ఉద్యోగులను
ఈ పనికి నియమించడం, వారి జీతాలను భరించవలసిన
అవసరం లేనందువల్ల కంపెనీ ఖర్చు చాల
తగ్గిపోయింది. అంతేకాక సమర్థులైన కంపెనీ
ఉద్యోగాలు పన్ను వసూలు బాధ్యతల నుంచి విముక్తి
పొంది తమ పనిలో నిమగ్నమయ్యేందుకు
వీలుకలిగింది. క్రమబద్ధమైన రీతిలో ప్రభుత్వం
ఆర్థికంగా పాడైన వారికి శిస్తు వసూలు బాధ్యతను
అప్పచెప్పడం, ఆ ఆదాయాన్ని జమ చేసుకోవడం
వంటి పనుల్లో లేని ప్రాముఖ్యమైన
సమయాన్ని చాలా భాగాన్ని వెచ్చించవలసి వచ్చేది.

7. శాశ్వత కాలపరిమితిని చేసుకొనే సెటిల్మెంటుల
విధానంలో లోపాలు చోటుచేసుకున్నాయి: (1) ఆర్థిక వనరుల
అంచనాలకు తావు లేకపోవటం, (2) ఎగవేత, (3) భూమి అధిక
సాంద్రతను దాచిపెట్టటం, (4) కౌలుదారు భూమికి
యజమానికి తేడా లేకుండా ఉండటం మొదలైనవి.
శాశ్వత శిస్తు విధానంలో ఈ చెడుగులున్నాయని

~~ప్రజల~~ ~~బాధలను~~ పారద్రోలింది.

8. ప్రాంతీయ భాషా పత్రికలలో ప్రజల పక్షాన పోరాడి
ప్రచారం కొనసాగించడం ద్వారా కాలం నడుస్తున్న
చరిత్రాత్మక సంఘటనల మలుపు మహత్తరమైన ప్రయాణ,
పరోక్షంగా అది లాభపడింది. ప్రజల
ఘనతంలను ఆర్థిక కాలంలో, అనేక విధాలుగా
వారిపై పన్ను విధించి ఆదాయాన్ని పొందగలిగింది.

9) శాస్త్రీయ పన్నుల విధానంలో కొత్త
విధింపు, పన్నులు ~~[illegible]~~,
కృషి చేసింది; పరిశోధన తెలిపినది; స్వతంత్రంగా
వచ్చింది. ఆడమ్ స్మిత్ తన "కానన్స్ ఆఫ్
టాక్సేషన్" పుస్తకంలో పన్నుల సూత్రాలను
పన్ను విధానం తెలిపింది.

శాశ్వత శిస్తు విధానంలోని లోపాలు:

1. మొట్టమొదట నిర్ణయించిన శిస్తు జమీందార్లతో సంప్రదించకుండా, ఏకపక్షంగా నిరంకుశంగా వారి మీద రుద్దబడింది. ప్రారంభంలో జమీందార్లు కట్టవలసిన మొత్తం అధికంగా ఉండేది.

2. ఈ విధానం జమీందార్లను భూస్వాములను చేసినప్పటికి, వాస్తవంలో జమీందారులు కంపెనీ కౌలుదారులయ్యారు.

3. ఈ విధానం వెనువెంటనే జమీందారులపై చూపిన ప్రభావం చాలా తీవ్రంగా ఉంది. వారి సాగుదారుల నుండి చాలామంది జమీందార్లు, భూమిశిస్తును వసూలు చేయలేక పోయారు. దీని పర్యవసానంగా ప్రభుత్వానికి శిస్తును సకాలంలో చెల్లించలేక పోయారు. ఈ కారణంగా వారి ఎస్టేటులు వేలం వేయబడినాయి. వారు తమ పదవులను కోల్పోయారు. అంతేకాకుండా వారసత్వపు సంస్థానాలు కూడా కోల్పోయినవారైనారు.

4. భూమిపై ఆధారపడ్డ హక్కును జమీందార్లకు కట్టబెట్టుటంలో, రైతులు కౌలుదారులుగా, బానిసలుగా దిగజార్చబడ్డారు. జమీందారు రైతుల వద్దనుంచి వసూలు చేయవలసిన శిస్తును నిర్ణయించకపోవడంతో జమీందారులు తమ ఇష్టం వచ్చినట్లు వసూలు చేసే అవకాశం కల్పించబడింది. రైతులు పూర్తిగా జమీందారు దయాదాక్షిణ్యాలకు వదిలివేయబడ్డారు.

జమీందారు రైతులను లేని సాకులు చెప్పి భూమి నుండి వెళ్ళగొట్టేవాడు.
ఈ జమీందారు లేక కౌలుదార్ల
అక్రమణ ప్రాంతాలను, రైతు చెల్లించవలసిన
భూమి శిస్తు (rent) ను నిర్ణయిస్తే పన్నులు
న్యాయంగా కాదని వాటిని నిర్ణయించిన చోట నిజమే.
ఇక్కడ జమీందారు కు నిబంధనలు అక్రమమే
రైతు అవసరాలు పన్నులు ఇవ్వని చేసే ప్రకారం
కూడా ఉంది. అయితే దురదృష్టవశాత్తూ
ఈ జమీందారు అక్రమాన్ని ఎత్తి చూపింది
లేదు. పన్నులు ప్రభుత్వం చాలా జరిగాయి.
పన్నుల ప్రకారం చాలా మార్పులు ఈ కాలంలో రైతుల
పన్నుల నిర్ణయించడం లేనప్పుడు కాదని తేలింది.
ఇనాం చట్టం రూపొందించి, రైతుల పరిస్థితి
కాపాడే ప్రభుత్వం ప్రయత్నం చేసే వరకు
ఈ పరిస్థితి ఇట్లా కొనసాగింది.

5. జమీందార్లు ప్రభుత్వానికి చెల్లించవలసిన
భూమి శిస్తు పన్నుల ప్రాతిపదికన నిర్ణయించడంతో
వ్యవసాయ విస్తరణ మరియు ఇతర కారణాల భూస్వాముల
రైతుల నుండి / సాగుదారు నుండి వసూలు
చేసే అదనపు ఆదాయం లో ప్రభుత్వం లేక
వాటాను కోల్పోయింది. దీని నష్టం
పన్ను కట్టే ప్రజలపైన పడింది.

6. రెవెన్యూ రికార్డులు (Cadastral records) 1893

వరి బెంగాల్‌లో సిద్ధం కాకపోవడంతో, కొలువుల ఖర్మాగారాలకు మధ్య పుట్టుకొచ్చిన పరిష్కరించలేని కొత్త వివాదాలు కొనసాగాయి.

7. ఈ విధానం ప్రారంభ దశలో జమీందారులు కష్టనష్టాలను చవిచూశారు కాని, తరువాత దశలో రానురాను వారు (7) ఆర్థికంగా బలపడ్డారు. ధనంతో భూములను కొని, పల్లెలలో స్థిరపడి, తమ స్వంత భూములను కౌలుకు ఇవ్వడం ప్రారంభించారు. విలాసాలతో కాలం గడిపేవారు కాని, భూములపై శ్రద్ధ చూపలేదు. ఈ కారణంగా వ్యవసాయాభివృద్ధి ఆశించినంతగా జరుగలేదు. పైగా పన్నులు వసూలు చేయడానికి మధ్యవర్తులను నియమించేవారు. ఈ మధ్యవర్తులు ఎటువంటి బాధ్యత వహించక రైతులను పీడించి, ఎక్కువ పన్నులు వసూలు చేసేవారు.

8. మధ్య దళారుల (8) పెరుగుదల జమీందారీ పద్ధతిలో ఇతర ప్రముఖ లక్షణంగా కనిపిస్తుంది. సాగుచేసే కౌల్దార్లు సాధారణంగా రక్షణ లేకపోవడంవల్లా, భూమి కోసం విపరీతంగా పోటీపడటంవల్లా, కౌల్దార్లు భూముల కోసం పరస్పరం తీవ్రంగా పోటీపడ్డారు. కౌలుదేరు (?) అంచెలంచెలుగా పెరిగిపోయింది. జమీందార్లు కొల్లగొట్టే భూస్వాములు తమ [illegible] వసూలు చేసే పెద్దమొత్తాని లాభసాటి వ్యవహారంగా తమ [illegible] వీరిని పట్నీదారులు అంటారు.

వాళ్ళ వారి దళాలను నియమించుకున్నారు.
ప్రతి బెంగాలీ దార్-పత్తాదార్ లుంటారు.
ప్రతి ఏడ కాలనీ పద్ధతులు ఏర్పడినాయి

వాస్తవంగా సాగుచేసే రైతులకు, ప్రభుత్వానికి
మధ్య దళారీలు అసంఖ్యాకంగా పెరిగిపోయారు.
బెంగాల్లో కొన్ని సందర్భాల్లో వీరి సంఖ్య
యాభైదాకా పెరిగింది. అంతిమంగా ఈ భారాన్ని
భరించవలసిన వాడు నిస్సహాయుడైన రైతు.
తనకి ప్రభుత్వానికి మధ్య ఇంత పెద్ద గుంపుని
పోషించటం మరెక్కడా లేదని [ప్రమాదకర విషయం]

మొఘలు కాలంలో కులవంశ పెద్ద జమీందారు
సంగ్రహించబడే వాడు. బ్రిటిష్ వారు ఈ పద్ధతికి విలువనివ్వక
భూమిపై ప్రైవేటు ఆస్తి హక్కు కల్పించారు. భూమికి
భారతీయ వారసత్వ చట్టాలు అమలు చేశారు. ఇది
జమీందారీలు పెద్ద వాటాలుగా విడిపోవటానికి దారితీసింది.
జమీందారుల అనువంశికులు సంతానానికి వేరే ఉద్యోగాలు లేకపోవటంతో
అవకాశం లేకపోవడంతో, ఆస్తి విభజన తప్పనిసరైంది.
[ఎందుకంటే ఇంగ్లాండులో పెద్దకుమారునికే ఆస్తి వారసత్వం అనేది
(primogeniture) అమలు చేయబడలేదు కనుక].
ఈ విధంగా సాగుచేయబడే భూమిని కాక
శిస్తు వసూలు చేసే అధికారం కూడా విభజింపబడింది.
ఇది కూడా సాగువర్గాన్ని దెబ్బతీసింది.

[illegible] పత్తిదార్ (patidar) [illegible]

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ విధానం వలన కలిగిన ఫలితాలు:

(ఆ) పాత జమీందార్ల పతనం - నూతన భూస్వాముల ఆవిర్భావం:

1. జమీందార్లపై ప్రభావం: ఈ విధానంలో మొట్టమొదట నిర్ణయించబడిన శిస్తు జమీందార్లతో సంప్రదించకుండా ఏకపక్షంగా, నిరంకుశంగా వాళ్ళమీద రుద్దబడింది. ఫలితంగా రెవిన్యూ రేట్లు చాలా ఎక్కువ స్థాయిలో నిర్ణయించబడ్డాయి. ఈ విధానం ప్రారంభమైన మొదటి సంవత్సరాలలోనే, చాలామంది జమీందార్లు భూమిశిస్తును వసూలు చేయలేక పోయారు. జమీందార్లు వసూలుచేసే శిస్తులో పదకొండింట పదివంతులు ప్రభుత్వానికి ఇవ్వవలసి రావటంవల్లా, వసూలుకు సంబంధించిన కఠిన శాసనం వల్లా, చాలా జమీలు శిస్తు చెల్లింపులో జరిగిన జాప్యానికి నిర్దాక్షిణ్యంగా వేలంవేయబడ్డాయి. బెంగాల్లో పెద్దపెద్ద జమీందార్లందరూ పూర్తిగా దివాలా తీశారు. 1815 నాటికి సగం (4) భూములు పాత జమీందార్ల నుండి వ్యాపారస్థులకు, ఇతర ధనిక వర్గాలకు బదిలీ అయ్యాయి. పాత జమీందార్లు గ్రామాల్లో నివసించే వాళ్లు. వాళ్లకు కొన్ని సంప్రదాయాలుండేవి. రైతుల పట్ల దయా దాక్షిణ్యాలు ఉండేవి. కొత్తగా జమీందార్లయిన వ్యాపారస్థులు, ధనికవర్గాలు పట్టణవాసులు. వాళ్లు రైతుల దగ్గర పైసా పైసా దాకా నిర్దాక్షిణ్యంగా వసూలు చేశారు. కష్టకాలంలో రైతుల కౌలుదార్ల పట్ల సానుభూతి ప్రదర్శించేవాళ్లు కాదు.

నీటి, సంప్రదాయాలను లక్ష్యపెట్టని ఈ బ్రిటీష్ జమీందార్లు రైతుల దగ్గర అందినంత మట్టుకి పిండి, తరువాత భూముల నుండి వెళ్ళగొట్టేవారు.

అయితే ఆ తరువాత కొద్దికాలంలోనే జమీందార్ల పరిస్థితి అతి శీఘ్రంగా మెరుగుపడింది. జమీందార్లు సకాలంలో(5) పన్ను చెల్లించని వారికి కూడా వారికి ప్రభుత్వం మరెన్ని అధికారాలు ఇచ్చింది.⊗ కౌలుదార్ల సాంప్రదాయిక హక్కులను హరించి వేసింది. దాంతో జమీందార్లు తెగబడి కౌలుశిస్తు విపరీతంగా పెంచివేశారు. ఫలితంగా జమీందార్లు సంపన్నులయ్యారు.(6) పెత్తనంతో జమీందార్లు

C. పేజి 141 లో [నుండి పేజి 142 లో] మార్కువరకు ఇక్కడ కలిపి చదవాలి.

⊗ 1799, 1812 రెగ్యులేషన్లు జమీందారులకు, సాగుదారులని భూమినుంచి వెళ్ళగొట్టేందుకు, శిస్తు చెల్లించనప్పుడు కౌలుదారుని వ్యవసాయ పనిముట్లను, పశువులను, ధాన్యాలను ఇతర చరాస్తులను జప్తు చేసే అధికారాన్ని ఇచ్చింది. ఇలా చేయడానికి అసలు కోర్టు నుంచి అనుమతి తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు. దీనితో జమీందార్లు నిరంకుశంగా మారిపోయారు.

[జమీందార్లపై ప్రభావం: (బ్రిటిష్ వారి రాకకు ముందు, మొగలుల హయాంలో జమీందారులు (పరిపాలనాధికారాలు, [illegible]) రాజకీయపరమైన, పౌర సంబంధమైన విధులను నిర్వర్తించేవారు. (శాశ్వత శిస్తు పద్ధతిలో [illegible] జమీందారులకు ఈ విధులన్నీ పోయాయి (న్యాయపరమైన విధులతో సహా), మొగలుల కాలం నాటి అలాంటి (1) స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి [illegible] అంతమయింది.

జమీందారీ పద్ధతిలో వారు, ఇంగ్లాండ్‌లో భూస్వాముల వలె, (2) కేవలం వ్యక్తులుగా [illegible] మారినారు. [illegible] భూస్వాములకు భూమిపై వ్యక్తిగత హక్కులున్నాయి, ఇండియాలో భూమిపై జమీందారులకు [illegible] లభించాయి. ప్రారంభంలో జమీందారు రెంటు కౌలు (బెంగాలులో) 10/11 వంతు [illegible]. అయితే జమీందారు ప్రభుత్వానికి చెల్లించవలసిన శిస్తు నిర్ణయించబడింది కాని, జమీందారు రైతు (3) నుంచి వసూలు చేయవలసిన రెంటు (కౌలు) నిర్దిష్టంగా నిర్ణయించబడలేదు. దీనితో జమీందారు [illegible] రైతుల నుంచి పిండి వసూలు చేసుకొనేందుకు అవకాశం కలిగింది.]

కావలసిన [illegible] నిర్ణయాత్మక [illegible]:

I. [illegible] ప్రభావం : ఈ topic notes దిగువ పేరాగ్రాఫ్‌లలో చదవాలి.

A : పేజీ : 145

B : పేజీ 143 & 144

C : పేజీ 141 to 142 [ ] [illegible]

D : పేజీ : 147

II. [illegible] పెరుగుదల : ఈ topic notes పేజీ 141 లో 8 వ పేరాగ్రాఫ్ నుండి 142 వ పేజీ [illegible]

III. [illegible] ప్రభావం : పేజీ : 148

IV. రైతులపై ప్రభావం :

V. [illegible]

VI. [illegible]

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ విధానం (ప్రభుత్వానికంటే
జమీందారులకే ఎక్కువ లాభదాయకంగా పరిణమించింది.
భూమి శిస్తు రూపేణా జమీందార్లు కట్టవలసిన మొత్తం
శాశ్వతంగా నిర్ణయింపబడిన కారణంగా, సాగుభూమి
పెరగడంవల్లనూ, వ్యవసాయం అభివృద్ధి కావడంవల్లనూ,
రైతు కౌలుదార్ల వద్ద ఎక్కువ సొమ్మును వసూలు చేస్తుండటంనూ,
ఇతర కారణాల మూలంగా ఆదాయం ఎక్కువ
వచ్చినా కూడా అధిక (9) ఆదాయం భాగాన్ని
జమీందార్లే కైవసం చేసుకొనే వాళ్ళు. దీనివల్ల
జమీందార్ల ఆర్థిక పరిస్థితి బాగా మెరుగుపడింది.

ఈ విధంగా భూమిపై జమీందారులకు
యాజమాన్య హక్కు కల్పించడంవల్ల, జమీందారులకు
అపరిమితమైన అధికారాలు (రైతుల నుండి పన్నులు
వసూలుచేసుకొనే హక్కు) కల్పించడంవల్ల, వారి ఆర్థిక
పరిస్థితి ఎంతో బాగా మెరుగుపడటంవల్ల, గ్రామీణ
ప్రాంతాలలో గ్రామీణ సమాజంలో జమీందార్లకు,
సాగుదార్లకు మధ్య భూస్వామ్య (10) సంబంధాలు శాశ్వత శిస్తు
నిర్ణయ విధానం వల్ల ఏర్పడ్డ మార్పులు. (భూకామందుల)

పైగా జమీందారులు, వారి వారసులు వారి విధానాల
వచ్చిన మార్పు కారణంగా, భారతీయ గ్రామీణ
సాంఘిక, రాజకీయ వ్యవస్థను ప్రభావితం చేసింది.
అంతేగాక (11) అది గ్రామ స్వయం సమృద్ధిని
ఏకాంతాన్ని భగ్నం చేసింది.

ప్రైవేటు ఆస్తి నూతన రూపాల ఆవిర్భావం: జమీందారీ విధానాలు (అప్పట్లో రైత్వారీ విధానం కూడా) మన దేశంలోని సాంప్రదాయిక భూ వ్యవస్థలో మౌలికంగా విభేదించింది. అవి పాత భూములని ఒక కొత్త ప్రైవేటు ఆస్తిగా ~~మార్చాయి~~ పరివర్తనం చేశాయి. (సృష్టించాయి). ఇలా చేయడంలో కలిగే లాభం మాత్రం రైతులకు అందకుండా చూశారు. దీంతో మొట్టమొదటగా భూమినిప్పుడు అమ్ముకోవడానికి, తనఖా పెట్టడానికి, బదిలీ చేయడానికి వీలు కల్పించబడింది. ఇలా చేయడంలో ముఖ్యోద్దేశం ప్రభుత్వ ఆదాయానికి భద్రత కల్పించడానికి!

~~ఏ ఇతర వనరులు కానీ, మానవ ధనంగానీ, అమ్ముకానీ లేని స్థానాల నుండి శిస్తు వసూలు చేయడం~~ భూమిని అమ్మడానికి, బదిలీ చేయడానికి వీలు కల్పించక పోతే ఏ ఇతర వనరులు కానీ, మానవ ధనం కానీ లేని స్థానాల నుండి శిస్తు వసూలు అసాధ్యమయ్యేది. ఇప్పుడు ప్రభుత్వం తన భూమిని వారికి తొలగించి ఇవ్వ అప్పజెప్పడం ద్వారా, లేదా భూమిలో కొంత భాగాన్ని అమ్మి కాని భూమి శిస్తు బకాయిని చెల్లించే అవకాశం ఏర్పడింది.

VI. రైతులపై ప్రభావం: శాశ్వత శిస్తు విధానంవల్ల భూమిని సాగుచేసే రైతులు[1] కౌలుదార్ల స్థాయికి దిగజారిపోయారు. భూమిపైన హక్కు కల అర్ధ యాజమాన్య హక్కు, అనాదిగా వస్తున్న ఇతర సాంప్రదాయిక హక్కులు[2] కోల్పోయారు. పశ్చిక బీళ్లు, అటవీ భూములు, కాలువలు, చేపల చెరువులు, తోపులు, పశుగ్రాసాలు వగైరాల్ని ఉపయోగించుకునే హక్కు, శిస్తు పెరుగుదల నుంచి[3] రక్షణ వంటి గతించాయి.

నిజానికి ~~...~~ శాశ్వత శిస్తు విధానం అమలైన ప్రాంతాలలో కౌలుదార్ల బాగా నలిగారు తీవ్రంగా జమీందార్ల దయాదాక్షిణ్యాలకు[4] లొంగిపోయారు. జమీందార్లు విపరీతంగా శిస్తు పెంచేశారు. అక్రమ వసూళ్లకు పాల్పడి రైతుల్ని అప్పుల పాల్జేశారు. రైతులచేత వెట్టిచాకిరీ[5] చేయించుకున్నారు. ఇలా అనేకరకాలుగా రైతుల్ని పీడించుకు తిన్నారు. పిప్పి పిప్పి చేశారు.

భూమిశిస్తు ~~...~~ విపరీతంగా ~~...~~ పెంచి వసూలు చేయటంవల్ల రైతుకు మిగిలింది సున్నా. రైతులలో దారిద్ర్యం[6] పెరిగిపోయింది.

శిస్తు పెంచటం వల్ల దుష్పరిణామాల బాధ ఒకవైపున ఉంటే మరోవైపు దాన్ని వసూలు చేసే తీరు పద్ధతులు రైతుకు నరక కష్టాలు తెచ్చిపెట్టాయి. శిస్తు పైకాన్ని నిర్ణీత తేదీనాటికల్లా

ఇబ్బందిగా కన్పిస్తుంది. పంటలు పోయినా, అసలు పండకపోయినా శిస్తు కట్టాల్సిందే! పంటలు పోయిన సందర్భాలలో శిస్తు తగ్గించమంటే రైతుకు సాధ్యమయ్యే పని కాదు.

ఎప్పుడైనా రైతు శిస్తు కట్టలేకపోయినట్లైతే, జమీందారు అతని భూమిని వేలానికి పెట్టించి బకాయిని వసూలు చేసుకొనేవాడు. చాలా సందర్భాల్లో రైతే స్వయంగా కొంత భూమిని అమ్మి, శిస్తు బకాయిలు తీర్చవలసి వచ్చేది. ఎలా జరిగినా అతని భూమికి ముప్పు కలిగేది.

వడ్డీ వ్యాపారస్తులు బలోపేతం కావడం: వారి పీడన:

శిస్తు కట్టలేని అశక్తత వల్ల రైతు అప్పు తరచూగా వడ్డీ వ్యాపారస్తుడిని ఆశ్రయించి విపరీతమైన వడ్డీ రేటుకు డబ్బు అప్పు తీసుకొనేవాడు. బకాయికి భూమిని కోల్పోవడం కద్దు. వడ్డీ వ్యాపారస్తుడు, ధనిక రైతులకు భూమి తాకట్టు పెట్టి రుణం తీసుకోవడం వల్ల రైతుకు సొంత భూమి లేకపోయినా రైతు వడ్డీ వ్యాపారస్తుని దగ్గరకు పోయేవాడు. ఒకసారి అప్పుల్లో పడితే మరి బైటపడటం కల్ల. వడ్డీ వ్యాపారస్తులు విపరీతమైన వడ్డీ వసూలు చేసేవారు,

అప్పటికే వేళ్లు చూపించి, ఇచ్చిన మొత్తం కంటే ఎక్కువ రాసుకుని, దొంగ సంతకాలు చేయించి రైతులని గోదాముల్లోంచి తరిమి అటని భూములని కాజేసినవా స్వాధీనం చేసుకునేవారు కూడా. (బ్రిటిష్ వాళ్ళు భూమి బదలాయింపులు ప్రవేశపెట్టి వడ్డీ వ్యాపారస్తుడికి, ధనిక రైతులకి మేలు చేశారు. చట్టం వడ్డీ వ్యాపారస్తుల చేతుల్లో అపారమైన శక్తి ఉంచింది. బ్రిటిష్ వారు ఇలా చేయటానికి ముఖ్య కారణాలు:

Not so important

1) వడ్డీ వ్యాపారస్తుల సహాయం లేకుండా భూమిశిస్తు సకాలంలో వసూలు కావడం కష్టం
2) వారి సహకారం లేకుండా వ్యవసాయక ఉత్పత్తులను ఎగుమతుల కోసం పోర్టుల వద్దకు తీసుకురావడం కష్టం.
3) ~~వాణిజ్య~~ ఎగుమతుల కోసం వాణిజ్య పంటల ఉత్పత్తిలో కూడా, (ముఖ్యంగా వడ్డీ వ్యాపారస్తుల పైనే ఆధారపడి ఉండటంవల్ల వడ్డీ వ్యాపారి రైతులకు అప్పులిచ్చి ధన సహాయం చేసి ~~రైతు~~ సాగుదార్లను వాణిజ్య పంటల ~~సాగు~~ సాగుకు ప్రోత్సహించే వారు.)

ఉమ్మడి జిల్లాలో వడ్డీ వ్యాపారస్తుడు మరిదైన కొప్పు లావాదేవీలను, పై పెద్ద పాత్ర, తెలివి తేటలు ఉన్న వడ్డీ వ్యాపారస్తుడు రైతుల అజ్ఞానాన్ని, నిరక్షరాస్యతను ఉపయోగించుకొని తెల్ల కాగితాల మీద పడని చట్టాన్ని మోసాలు చేస్తే. మరల పెరుగు పెట్టి లన క్షణకాలంగా న్యాయస్థానం జరిగే బల్లు జరుగుతున్నాయి.

జీవించడానికి క్రింద కొలువున్న లేని కులవృత్తుల సామర్థ్యాలు, వృత్తి నుంచి గెంటివేయబడ్డారు. శిల్ప వృద్ధి వ్యాపారస్థుల క్రింద ఉప కౌలుదార్లయ్యారు. ప్రవర్తనాల్లో గ్రామీణ నాటికి వృద్ధి వ్యాపారస్థుల గ్రామ సేవల పాలేరు బలంగా చేయబడ్డారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ విధానాల వల్ల గ్రామీణ ~~ఆర్థిక~~ వ్యవస్థలో కల్గిన ప్రత్యేక మార్పులతో వృద్ధి వ్యాపారస్థులు వీరిలో ~~ఆర్థిక~~ పరంగా, రాజకీయపరంగా బలపడ్డారు.

పై తరగతి పెత్తందారు, వ్యవసాయ కూలీలు*: ఈ మూర్ఖుల ఆస్తి విధానం వల్ల (permanent) శాశ్వతం పెట్టుబడి ఏర్పడింది. వ్యవసాయ కూలీలుగా ఉద్యోగాల ఆర్థిక ప్రభుత్వ వనరులోనూ కాని, వ్యవసాయ కూలీ వ్యవస్థ వికాసం పైనా ఆధారపడింది.

జీవించడానికి, ఉద్యోగాల ఆధారంగా వ్యవసాయ వృత్తికి తరలివచ్చారు. ప్రభుత్వం [illegible] వృత్తులను స్థాపించి, తెలిసి సుమారు అనేకం వచ్చినా కాని వ్యవసాయ వృత్తిలో ఎక్కువ [illegible].

13.10.

[illegible]

13.10.05

వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం
(commercialisation of agriculture)

~~వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం అనగా~~

పంటలను కుటుంబ అవసరాలకో లేదా గ్రామాలలో ప్రాంతీయ అవసరాలు తీర్చుటానికో కాక, మార్కెట్లలో అమ్మకం కోసం పండించటాన్ని వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం అంటారు.

భారతదేశ ఆర్థిక చరిత్రలో ఏ దశలో చూసినా 'మార్కెట్లు' ఉండేవి, ఆ మార్కెట్లలో రైతులు తమ పంటను అమ్మకం జరిపేవారు. ప్రాచీన కాలం నుండే 'మార్కెట్లు' ఉన్నాయి. మొఘలుల కాలంలో భూమిశిస్తులో పెద్ద భాగము ధన రూపంలో చెల్లించబడేది. అంటే రైతులు తమ ఉత్పత్తులను పన్నులను చెల్లించటానికి ధనం కోసం అమ్మేవారని తెలుస్తుంది.

అయితే రైతులు తమ పంటలలో తమ అవసరాలకు పోను మిగులును మార్కెట్లో అమ్మే విధానానికి (స్వయంపోషక), వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం విధానంగా తేడా ఉంటుంది. అంటే వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం (ఉత్పత్తంతా అమ్మకానికి) పారిశ్రామిక విప్లవ పర్యవసానంగా కావాలని రూపొందించబడిన విధానం.

బ్రిటిష్ పాలనలో ~~వ్యవ~~ వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం:

యూరోప్ దేశాల వర్తకంపై ప్రభావం

ప్రపంచంలో సాంకేతికంగా ఎదిగిన, బ్రిటన్ కు చెందిన ఈస్టిండియా కంపెనీ వ్యాపారంగా లాభాలు అప్పటి కాలంలో ఇండియా సరుకులను పొందటమే ఈ వ్యాపార ఉద్దేశ్యం కలది. ~~మొదట~~ మొదట్లో ఈస్టిండియా కంపెనీ భారతదేశ టెక్స్టైల్ తదితర ~~ఉత్పత్తి~~ తయారీ సరుకులను పాశ్చాత్య దేశాల వినియోగదారులకు అమ్మడంపైన దృష్టి కేంద్రీకరించింది. అయితే బ్రిటన్లో బట్టల మిల్లుల పరిశ్రమ వృద్ధికి దారితీసి 18వ శతాబ్దం రెండో అర్ధభాగంలో భారతదేశ టెక్స్టైల్స్ కు ప్రమాదకరమైన ప్రత్యర్థి అయ్యింది. ఇంగ్లాండులోని ఈ మిల్లులు, భారతదేశ ఉత్పత్తులతో పోటీపడలేక, 1780 దశకంలో భారతదేశ నూలువస్త్రాల దిగుమతిని నిషేధించడం ద్వారా ఈస్టిండియా కంపెనీ ఎక్కువ ~~నష్ట~~ నష్టం కలుగుతుందని ఆందోళన చెందారు. కంపెనీ కూడా ఇండియా నుండి ఎగుమతి చేసే సరుకులను మార్చవలసిన ~~[illegible]~~ అవసరాన్ని గుర్తించి వ్యవసాయక ఉత్పత్తులు సరియైనవని భావించింది. ఈ వ్యవసాయక ఉత్పత్తులతో బ్రిటిష్ తయారీ సరుకులకు పోటీ రాకపోగా, బ్రిటిష్ పరిశ్రమలకు ముడిసరుకులుగా ఉపయోగపడతాయి. ముడి సిల్క్ విషయంలో 1770

శతం నుండి ఈ విధానం ప్రారంభమైంది.

(బ్రిటిష్ వారు చైనా నుండి భారీ మొత్తాలలో తేయాకు (టీ) ను దిగుమతి చేసుకునేవారు. చైనా వారికి పాశ్చాత్య సరుకులు అవసరం లేదు కనుక బ్రిటిష్ వారు వెండిని ప్రతిఫలంగా ఇవ్వవలసి వచ్చేది. కానీ చైనా భారతదేశ ఉత్పత్తులైన దంతము, ముడి ప్రత్తి, నల్లమందు (మత్తు కలిగించే) లలో ఆసక్తి చూపేది. అందుచేత బ్రిటిష్ వారు ఇండియాలో ఈ సరుకులపై నియంత్రణ సాధించి వాటిని చైనాకు పంపితే, వెండిని చైనాకు ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉండదు కనుక, చైనాకి ప్రతిఫలంగా ఇండియా సరుకులను ఇవ్వడం 1780 దశకం నుండి ప్రారంభించారు. ఈ పద్ధతికి "త్రికోణ వర్తకం" (triangular trade) అని పేరు. ఇందులో కలకత్తా, కాన్టను, లండనలు మూడు బిందువులుగా ఉండేవి. సంపద మొదటి రెండు నగరాల నుండి ప్రవహించి, మూడవ నగరంలో కంపెనీ ఖజానాకు చేరేది. ఈ విధంగా సరుకులను చైనా వారికి గానీ, పాశ్చాత్య మార్కెట్లకు గానీ అందించేందుకు ఈస్టిండియా కంపెనీ ఇండియాలో నియంత్రణలో కూడిన వ్యవసాయ వాణిజ్యకరణ పట్ల ఆసక్తి కలిగి ఉండేది.

కంపెనీ ఇండిగో (నీలిమందు), ప్రత్తి

మొదటి సిక్కు, నల్లమందు, మిరియాలు (pepper),
~~19~~ వారం 19 వ శతాబ్దంలో టీ, పంచదార (చక్కెర)
మొదలైన పంటలపై దృష్టి కేంద్రీకరించింది.
మొదటి సిక్కు, ప్రత్తి బ్రిటన్ లో పండదు. ప్రత్తి చైనాలో బాగా
దొరుకుతుంది. నల్లమందును చైనాలో స్మగ్లింగ్
చేయాల్సి (చైనాలో నిషేధించబడినది). నల్లమందు
వ్యాపారంలో లాభం ఎక్కువ. అస్సాంలో టీ, 1840లో
ప్రారంభించబడింది. చైనాపై ఆధారపడకుండా ఉండటానికి
ఈ పరిశ్రమ ఆరంభించింది.

ప్రస్తుతం గమనించవలసిన విషయం ఏమిటంటే
ఈ సరుకులలో ఏదీ కూడా బ్రిటిష్ సరుకులు కావు
కావు. బ్రిటిష్ సరుకులు కూడా వీటిని కొనుగోలు చేయలేదు.
ఈ సరుకులకున్న ప్రాముఖ్యం ఏమిటంటే ~~[illegible]~~ అవి
~~[illegible]~~ విలువైన సరుకులు. అంటే
ఒక కిలోగ్రాము తీసే ధనవు విలువకు సరుకు విలువ
అధికంగా ఉంటుంది. షిప్పింగ్ చార్జీలు భరించి
రవాణా చేసే ఉత్పత్తుల కిలోగ్రాముకు తీసే ధనవు
విలువకు ~~[illegible]~~ సరుకు విలువ అధికంగా ఉండాలి
ఇండియా నుండి వీటిని సరఫరా చేసి లాభం
పొందటం లాభసాటిగా ఉండేది.

వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం కొనసాగబడిన విధి విధానాలు (pattern of commercialisation of agriculture) వేరువేరు పంటల పరంగా దిగువ వివరించబడింది.

1. మల్బరీ సిల్క్: ఈస్టిండియా కంపెనీ ఇండియాలో తన పరిపాలన ప్రారంభమైన దగ్గరనుండి ముడి సిల్క్ పట్ల ఆసక్తి కలిగి ఉంది. ఇండియాలో ముడి సిల్క్ సరిగా తయారు చేయిస్తే, ఇంగ్లాండ్‌లోని నేతపనివారు ఇటలీ, స్పెయిన్ దేశాల సిల్క్ పై ఆధారపడవలసిన అవసరం ఉండదని, ఇండియాలో సిల్క్ తయారీ విధానాన్ని మెరుగుపరచేందుకు ఇతోధిక నిధులను కల్పించింది. ~~కకూన్ల నుండి సిల్క్ దారం తీసేందుకు~~ పనివాళ్ళకు తర్ఫీదు ఇచ్చిన సిల్క్ దారాన్ని కకూన్లనుండి తీసేందుకు వర్క్‌షాపులను ~~నెలకొల్పింది~~ (వీటిని ఫిలాచర్స్ (filatures) అంటారు) నెలకొల్పింది. ~~సిల్క్ ధరలు తగ్గి~~ కాంట్రాక్టర్లకు అధిక లాభాలు వచ్చేందుకు వీలుగా సిల్క్ ధరను బాగా తక్కువగా ఉంచమని ఈస్టిండియా కంపెనీ తన ఏజెంట్లు, అధికారుల ద్వారా మల్బరీ తోటల (వీటిపై సిల్క్ పురుగులు పెరుగుతాయి) పెంపకం దార్లను, ఫిలాచర్స్‌లోని పనివారలను ఒత్తిడి పెట్టేవాళ్ళు. 19 వ శతాబ్దం చివరి వరకు, సిల్క్ ముఖ్యమైన ఎగుమతులలో ఒకటిగా ఉంది.

2. **నల్లమందు** : చాలా కాలం నుంచి ఇండియాలో నల్లమందు కొద్ది మోతాదుల్లో పండించేవారు. చైనాలోకి నల్లమందుని స్మగ్లింగ్ చేయటం మంచి లాభదాయకమని బ్రిటిష్ వారు గుర్తించారు. 1773లో వారెన్ హేస్టింగ్స్ నల్లమందు (గంజాయి) ఉత్పత్తిని, వర్తకాన్ని ప్రభుత్వ నియంత్రణ (కంపెనీ చేతి) గంజాయి ఏజెంట్లుగా పిలువబడే అధికారులను చేసి నిర్వహణను నియంత్రించారు. గవర్నమెంట్ చేత నిర్ణయించబడిన ధరకు ప్రభుత్వానికి మాత్రమే అమ్మే ఒప్పందంపై మాత్రమే గంజాయి సాగుకు అనుమతించబడేది. ఎవరైనా ఈ నియంత్రణ అతిక్రమిస్తే తీవ్రంగా శిక్షించబడేవారు. ~~గంజాయి ధర~~ ప్రభుత్వానికి అత్యంత లాభదాయకంగా ఉండేది. గంజాయి ధర చాలా తక్కువగా నిర్ణయించబడేది. చైనాలో ధర ఎక్కువగా ఉండాలనే ఉద్దేశంతో వీలుగా సాగు కూడా నియంత్రించబడేది. మాల్వా ప్రాంతంలో గంజాయి పెంపకందార్లను నియంత్రించడం కష్టం కావడంతో, మాల్వా గంజాయిపై భారీ మొత్తంలో పన్నులు విధించబడింది. ఈ విధంగా గంజాయిని వ్యాపారస్థాయిలో పంటగా చేయటంలో (i) ఇండియాలో అధిక ఆదాయం రావటమే కాకుండా (ii) చైనాలో స్మగ్లింగ్ ద్వారా అధిక ఆదాయం ఈ బ్రిటిష్ వారు పొందటం జరిగింది.

* [illegible]

(3) నీలిమందు ను నేత బట్టలకు రంగు వేయడానికి ఉపయోగించేవారు. ఇది ఉష్ణ ప్రాంతపు మొక్క నుండి తయారైన నీలిరంగు. 1790 వరకు పాశ్చాత్య దేశాలకు కావల్సిన వెస్ట్ ఇండీస్ నుండి ఇది సరఫరా చేయబడేది కాని తరువాత కాలంలో అక్కడ తయారీ తగ్గిపోయింది. ఇండియాలో పండించే నీలిమందుకు పాశ్చాత్య దేశాల్లో మార్కెట్ బాగుండేది. కంపెనీ అధికారులు ఇండియాలో ఈ అధికంగా ఉత్పత్తిలో ఈ పంట ఉత్పత్తికి ప్రోత్సహించారు, ఇంగ్లాండుకి దీని నుండి లాభాలు చేకూరేవి. దీంతో నీలిమందు ఉత్పత్తి వేగంగా పెరుగుతూంది. 1788-89 లో 5000 ఫ్యాక్టరీ మౌండ్స్ (maunds) కంటే తక్కువ ఉండేది, 1829-30 నాటికి కల్లా 1,33,000 మౌండ్స్ కు చేరుకుంది.

ఇండియాలో ఉత్పత్తి అయిన నీలిమందు ప్రధానంగా రైతు పద్ధతి లేక అసామివార్ పద్ధతి (ryoti system or asamiwar system) క్రింద (యూరోపియన్ ప్లాంటర్లు) పండించబడేది. ఈ పద్ధతిలో రైతులు తమ స్వంత భూముల్లో నీలిమందును పండించి, నిర్ణీత ధరకు ఫ్యాక్టరీకి అమ్మవలసి వచ్చేది (*) దీని వల్ల ప్లాంటర్లకు అనేక ప్రయోజనాలుండేవి. రైతులకు ఇచ్చే ధర చాలా తక్కువగా ఉండేది. అయితే రైతులు నీలిమందును పండించమని

(*) రైతులకు సాంప్రదాయ [illegible] అడ్వాన్స్ గా ముందుగా ఇచ్చి ఉత్పత్తులను [illegible] ఒప్పందం [illegible]

అని తెలుసుకొన్నాను. ఇలా ఆరా తీస్తే తన్నులు

ఆకులమీద, కాగితాలమీద, తేమ ఉన్న భూములను

గుర్తపరుపులు నాశనం చేయబడుతుంది జరిగేది.

ప్లాంటర్స్ రైతులను నష్టాల్లో పెట్టుకునేందుకు

వారిని తెల్లదొరల ప్లాంటర్లకి రైతులు ఎదురు తిరిగారు

పెద్ద నష్టం కలిగించారు. ఉద్యమంగా ఈ ఉద్యమం

బెంగాల్లో తీవ్రంగా, కొన్ని ఏళ్ళు పెరుగుతున్న

సాగించారు. అయితే ఈ ఉద్యమం ఫలితం ప్లాంటర్స్,

మిషనరీలు, బ్రిటిష్ అధికారులలో కొన్ని

సంబంధాలు తెలుసుకుంటున్నట్లు రైతుల గురించి

ఆలోచించవలసి వచ్చింది. రైతుల ఉద్యమానికి నష్టపరిహారం

సరే, ఈ ఉద్యమ చట్టపరమైన మార్గాలద్వారా

బలవంతంగా పండించే ఇండిగో తొలగించారు. రైతుల

అసంతృప్తి తరవాత 1859-60 నుండి

ఉద్యమ రూపంలో వ్యక్తం అయింది

4. ప్రశ్న: 1780 నాటి కల్లా చైనాకు ప్రత్యేక వర్తకాలకు

బ్రిటన్ దగ్గర గ్రామాంకి చేరటం వలన, కంపెనీ

బ్రిటిషు వర్తకులు తేయాకు వర్తకంపై నియంత్రణను

ఏర్పరచుకొనేను. 1806 నాటికి గుత్తాధిపత్యం చాలా

ప్రాంతాన్ని నియంత్రించిన కంపెనీ, ప్రత్యేక వ్యవసాయ

బాగా పండించిన పంటను ఉన్నత (కంపెనీకి),

అభివృద్ధి చెందిన ఉత్పత్తి ధరలు (పెరిగి) హెచ్చు
హెచ్చుతగ్గులు చేసేది. అయితే తరువాత, బ్రిటిష్
ప్రైవేటు పెట్టుబడులతో గాక ప్రభుత్వ చొరవతో 1833
నుండి ~~[illegible]~~ ప్రతి సంవత్సరం నుండి పైపైకి పెరుగుతూ
వచ్చింది.

5. పెప్పర్ (మిరియాలు): ఈ ~~[illegible]~~ పంట ఉత్పత్తిలో
కూడా తరువాత ఆసియా దేశాల ఉత్పత్తి తగ్గిపోయింది
మిరియాలతో అధిక లాభాల కోసం ఉత్పత్తులను
పెట్టుబడి ప్రైవేటు రంగం చేపట్టి ఉత్పత్తులను
అభివృద్ధి చేసింది. అయితే
~~ఈ~~ ఈ పరిణామంలో కూడా 1830 ~~[illegible]~~ తర్వాత
~~[illegible]~~ ఈ పెట్టుబడి [బ్రిటిష్ ప్రైవేటు పెట్టుబడుల
అవసరంగా] తరువాత తగ్గిపోతూ వచ్చింది.

6. పంచదార: 1830 వ దశకంలో ఇండిగో ప్లాంటర్స్, ధర
తగ్గటం, అన్యాయంగా తోటలను ~~[illegible]~~ కొన్ని, ఎగుమతి
పెట్టుబడులను యూరోపియన్ ~~[illegible]~~ పంచదార పరిశ్రమ వైపు
మళ్లించారు. లంకలో ~~పంచదారకు~~ మార్కెట్లో
పంచదారకు డిమాండ్ ఉండటం, లంకలో
చౌక కూలీలతో సంతాన ఉత్పత్తి చేయటం కూడా ప్రోత్సా
హకారం చేసింది. పెద్ద పెద్ద ఎస్టేట్లలో ముఖ్యమైన
~~అ~~ బ్రిటిష్ పెట్టుబడి దారులు ఎక్కువగా లంకలో ~~[illegible]~~
ఉత్తర ప్రదేశ్ ప్రాంతంలో సుగర్ ప్లాంటేషన్లను
ఏర్పాటు చేయటం ప్రారంభించారు స్థానిక రైతులు

ఇండియాలోని గల్ఫర తోటలలో , నా రైతులకు
స్థానిక ప్రవాసులకు, గర్ (gur) ను ఉత్పత్తి చేసేవారు.
అయితే వారి నిపుణత "చక్కెర చెరకు పానకం (raab)
చ) తయారు చేసి ఉత్పత్తి చేసేటట్లు ప్లాంటర్లకు
డెలివరీ చేసేటట్లు చేసారు. ప్లాంటర్లు దీనిని
పంచదారగా ప్రాసెస్ చేస్తారు. నీలిమందు పండించే
వారి రైతులకు లాగానే అప్పుల్లో ఉన్నారు.
ఈ చెరకు ఉత్పత్తిని నిర్ణయించిన
తక్కువ ధరలకు కొనుగోలు చేసేది ఎక్కువ. పంచదార
దిగుమతులు బాగా పెరిగి ప్లాంటర్ల లాభాలు
దండిగా వచ్చాయి. 1833-34 లో ఇంగ్లండుకి
ఇంగ్లాండ్ కి 1600 టన్నుల పంచదార దిగుమతి కాగా,
1846-47 లో 80,000 టన్నులు (50 రెట్లు
అధికం) ఈ దిగుమతి అయింది. అయితే
ఈ డిమాండ్ స్వల్ప కాలమే ఉంది. 1848 తర్వాత
పంచదార ధరలు పడిపోవటంతో చాలా ఫ్యాక్టరీలు మూతపడ్డాయి.

టీ, [illegible]: 1830 వ దశకంలో గంగా [illegible]
చైనా నుంచి లభ్యమైన [illegible] పెరుగుతున్న
గ్రేట్ బ్రిటన్ టీ వర్తకం పడిపోతుందని
లేనప్పుడు [illegible] అస్సాంలో
[illegible] ఉన్న [illegible] టీ సాగును
ప్రోత్సహించటం ప్రారంభించారు. [illegible]

సతీశచంద్రరావు ... లో టీ తోటలను 'అస్సాం కంపెనీ'
ప్రైవేటు కంపెనీకి అప్పగించారు. 1850 నాటికి
[illegible] టీ కంపెనీలు కూడా తోటలను విస్తరింపజేశాయి.
స్థానికంగా కూలీలు దొరకకపోవటంతో చోటా
నాగపూర్ మధ్య భారత ప్రాంతాల నుంచి భారీ సంఖ్యలో
కూలీలను రప్పించారు. వ్యాపార పంట పెద్ద ఎత్తున
తరువాత ఉత్పత్తి చేయబడడానికి [illegible]
కాఫీ, తేయాకు పంట వాణిజ్యంగానే జరిగింది.
కాఫీ పంట కూర్గ్, మైసూర్, నీలగిరిస్
ట్రావెన్‌కోర్, మైసూర్ ప్రాంతాల్లో పెద్ద ఎత్తున
ప్లాంటర్ల చే చేపట్టబడింది. 1830 లో కాఫీ
సాగు ప్రారంభమైనా, 1860 - 1879 మధ్య
బాగా అభివృద్ధి చెందింది. 1860 నుంచి 1870 నాటికి
ఎగుమతులు 10 రెట్లు పెరిగాయి. స్థానికులతో
కాఫీ తోటలలో కూలీలుగా పనిచేసేవారు. ప్లాంటర్లు
వారిపై [illegible] చెలాయించారు, కూలీల
పరిస్థితి దారుణంగా ఉండేది.

అట్లే బెంగాల్ లో జూట్ (జనుము)
వృద్ధి చేయబడింది. ఈ జనుమును U.S.A., యూరప్
మొదలైన దేశాలకు ఎగుమతి చేసేవారు.

19 వ శతాబ్ది చివరలో [illegible]
[illegible] ప్రాంతాల్లో [illegible] వృద్ధి చెందాయి.

బ్రిటీష్ పరిశ్రమలకు సోపానం చేసిన ఈ ప్లాంటేషన్
ఇండస్ట్రీలన్నీ తరువాత ఐరోపా మార్కెట్ ఉత్పన్నాలు,
లేదా వారికి సంబంధించిన వారి స్థానాల పైన
వారి ఆధిపత్యాన్ని నడిపాయి.

The Effects of commercialisation of agriculture :
[IGNOW book]

:10.05

1. <u>పేదరికం</u> : లండన్ లోని ఈస్టిండియా తరువాత బజారుల ధరలు చాలా ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల, వివిధ ప్రాంతాల నుండి సరుకులు ఉత్పత్తి చేసి, తరువాత లక్ష్యం. <u>బ్రిటీష్ ఇంగ్లీష్ వర్తకులు కూడా</u> ~~ఈ~~<u>ఇండియాలో సంపాదించిన డబ్బు స్వదేశానికి పంపాలనుకునే వారు.</u> ఎందుకంటే చాలా ఇంగ్లండ్ వెళ్ళి విలాసవంత జీవితాన్ని హాయిగా గడపాలనే ఉద్దేశ్యం. ఇటువంటి <u>పరిణామాలకు</u> <u>(ఇదివరకే ఇండియా ఇటువంటి పరిణామాలను ఎదుర్కొనలేదు.</u> <u>తద్వారా ఇటువంటి</u> <u>తరలింపు</u> ~~వల్ల~~ <u>ఇండియాను</u> ~~పేదరికంగా~~ <u>పేదరికంలోకి నెట్టింది.</u> <u>ఈ విధంగా వ్యాపారస్తులు పండించే, పంటల</u> <u>ధనవంతం ఇండియాను</u> <u>సంపన్నంగా మార్చుకోకుండా పేదరికంలోకి నెట్టింది.</u>

2. <u>అస్థిరత</u>:

1. ఇండియాలో వ్యవసాయం ~~తరుచుగా~~ అతివృష్టి, అనావృష్టి వంటి ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు లోనై పంటలు పాడై రైతులు దెబ్బతినటం మామూలే. అయితే వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం వల్ల నూతన ప్రమాదాలు ఎదురయ్యాయి. <u>ప్రత్యేక పెంపుడు పంటలు ఎక్కువగా సముద్రాంతర ఉన్న మార్కెట్లకు ఉద్దేశించినవి.</u>

వెస్టిండీస్ లలో ~~చక్కెర~~ చెరకు పంట బాగుంటే, కలకత్తాలో ధరలు పడిపోయేవి; ఆజాంఘర్ లోని సుగర్ ఫ్యాక్టరీలు రైతులకు వాగ్దానం చేసిన ధరలకంటే తక్కువ చెల్లించేవి. ఒకవేళ రైతులు ప్రశ్నిస్తే/ఫిర్యాదు చేస్తే వారిని అనాగరికులుగా సంబోధించేవారు.

2. అదేవిధంగా 1816 తర్వాత చైనా మార్కెట్ కారణం మధ్యప్రదేశ్ ఉత్తర ప్రాంతంలోని బుందేల్ ఖండ్ పరిసరాలలో ప్రత్తి బాగా పండించేవారు. బ్రిటిష్ అధికారులు ఆ ప్రాంతం సౌభాగ్యవంతమైనదని భూమిశిస్తును పెంచారు. కాని 1830 దశకంలో ఎగుమతులు తగ్గిపోయాయి. ధరలు పడిపోయాయి. జమీందారులు, రైతులు పేదరికంలో మునిగారు. అయితే పన్నులు మాత్రం తగ్గించబడలేదు. భూములు వ్యవసాయం చేయకుండ వదిలివేయబడ్డాయి. ఇది చివరకు 1842లో బుందేల్ ఖండ్ తిరుగుబాటుకు దారితీసింది.

3. 1830 దశకంలో ఉత్తర ప్రదేశ్ లో కూడ ఇట్టి వంటి అనుభవాన్నే చవిచూసింది. ప్రత్తి, నీలిమందు ధరలు పడిపోవటంతో రైతులు తమ భూములను వదిలివెళ్ళారు. జమీందార్లు నష్టపోయారు. వడ్డీ వ్యాపారులు కూడ రుణాలు వసూలు కాక ఇబ్బందిలో ఉన్నారు. వారిలో చాలామంది తమ వద్ద రైతులకు ఋణాలివ్వటానికి ముందుకురాలేదు. భూమి విలువ కూడ బాగా పడిపోయింది. బెంగాల్ గ్రామీణ ప్రాంతాలలో కూడ ఇట్టి పరిస్థితులే నెలకొన్నాయి.

4. 1830 నుండి 1833 మధ్య వాణిజ్య వ్యవసాయంతో సంబంధం కలిగి ఉన్న ఫైనాన్స్ సంస్థలు, వాణిజ్య పంటల ఎగుమతులు చేసే పెద్ద వ్యాపారసంస్థలు ~~దాదాపు అన్నీ~~ (బెంగాల్, బీహార్, యు.పి.లలో ఉన్న దాదాపు అన్ని సంస్థలు) దివాళా తీశాయి. నీలిమందు

ధరలు పడిపోయినా, తమ అప్పును ఇండియానుండి బ్రిటన్ కు పంపివేయాలనే ఉద్దేశంతో, నీలిమందును ప్రభుత్వానికి ద్వారా చేయడమే లేనందున. ప్రభుత్వం లండన్ కు ఎగుమతి చేసిన సంపదంతో, ఇండియాలో ధనం కొరత ఏర్పడి పరిస్థితి విషమించింది. ఎగుమతులను ఉద్దేశించిన పంటలు ఉత్పత్తి చేసే వర్తకులు లాభం పొందుతున్న రైతులు చెల్లించలేక దివాలా తీశారు. వ్యాపారుల సంగతి చెప్పనవసరం లేదు. బలవంతంగా వాణిజ్య పంటల సాగుబడికి దిగిన వారు అందరికంటే దారుణంగా దెబ్బతిన్నారు. లండన్లో ధరల పతనం ఇండియాలో వ్యవసాయాన్ని నాశనం చేసింది.

ఈ విధంగా వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థను అస్థిరత్వానికి గురిచేసింది.

Q: "commercialisation of agriculture in India added a fresh element of instability to rural economy" — Explain.

P-30 IGNOU EHI-05 (4)

వివిధ మార్గాల పై వాణిజ్యీకరణ ప్రభావం:

1. వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణంవల్ల వ్యవసాయ ఉత్పత్తులైన పత్తి, గంజాయి, నీలిమందు, పట్టు, నూనె గింజలు, తేయాకు, కాఫీ, జనుము మొదలైనవాటి మార్కెట్ విస్తృతి చెంది విస్తరించింది. క్రమేణా అంతర్జాతీయంగాను ఈ ఉత్పత్తులకు వ్యాపారం బాగా అభివృద్ధి చెందింది.

2. వింతగా అనిపించవచ్చును గాని, ఇండియాలో వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణం, మిగిలిన మార్కెట్ల అభివృద్ధిని అడ్డుకుంది.

a) మొదటిది చెప్పాలంటే ఒక్క టీ తోటల పంటల్లో తప్ప మిగిలిన వాణిజ్య పంటలకు వేతన కూలీల ప్రమేయం ఉండేది కాదు. నీలిమందు పంటలో రైతులకు అడ్వాన్సులు ఇచ్చి రైతుల స్వంత భూములలోనే నీలిమందుని పండించమని బలవంతం చేసి, పండిన పంటను బాగా తక్కువ ధరకు కొనుగోలు చేయటంలో రైతులకు బాధ్యత మిగిలేదేమీ లేకపోయేది. అందుచేతనే రైతులు ఈ పంట పండించటానికి ఎవరూ ముందుకు రాకపోతే బలవంతంగాను, వత్తిడి చేయటం ద్వారా వారిచే ఈ పంట పండించే వాళ్ళు (బ్రిటిష్ ప్లాంటర్స్). రైతుల వద్ద మిగిలిన భూముల్లో ఆహార పంటను పండించుకొని జీవితాన్ని బయట కూలీగాని వారు గనుక ఎలాంటి ఒకలాంటి పరిస్థితిని తప్పుకొనగలిగేవారు. అయితే భూమిలేని వ్యవసాయ కూలీలు ఇల్లు చేరలేరు కాబట్టి వారికి ఎక్కువ వేతనాలు ఇవ్వవలసి వస్తుంది. ఈ కారణంగా ప్లాంటర్స్ గాని వ్యాపారస్తులుగాని వేతన కూలీలను పెట్టుకొనేందుకు ఇష్టపడేవారు కాదు. ఈ విధంగా లేబర్ మార్కెట్ అభివృద్ధి చెందలేదు.

b) వ్యవసాయ ఉత్పత్తికి కావలసిన పరికరాలు, విత్తనాలు, రసాయనిక ఎరువులు, పశువులు మొదలైన వాటి మార్కెట్ అంటే

"స్పెక్యులేటివ్ మార్కెట్" కూడా వృద్ధి చెందలేదు. వ్యాపార పంటలను పండించేటప్పుడు రైతులు కమిషన్లకు నాగళ్లను, ఎద్దులను ఉపయోగించేవారు. కాని దీనికోసం ప్లాంటర్స్ రైతులకు అదనంగా ఏమీ ముట్టచెప్పేవారు కాదు. లేదా లాభాలు లోగైవలెం వారికి సమకూరే పోవడానికి కారణం. రైతులు తమ ఆహారపంట కోసం చేసే సాగులో ఈ నాగళ్లను, ఎద్దులను ఉపయోగించాలి కనుక. ఈ నష్టాన్ని వారు ఎలాగోలా భరించేవారు. ఈ కారణం వలన "స్పెక్యులేటివ్ మార్కెట్" వృద్ధి చెందలేదు.

c. భూమికి సంబంధించిన మార్కెట్ పరిమితులలోనే కొనసాగుతూ పోయింది. తమ కాని భూమిపై పెట్టుబడి కొంత ఆదాయం వచ్చే అవకాశం ఉందని ఎప్పుడైనా ఏ వ్యక్తి అయినా భూమిని కొనేందుకు ముందుకు వస్తారు. నీలిమందు ప్లాంటర్స్ గాని, గంజాయి వర్తకులు గాని రైతులకు బలవంతంగా అడ్వాన్సులు ఇచ్చి బలవంతంగా ఈ పంటలను రైతుల స్వంత భూములపై పండించేటట్లు చేసి వారినుండి కొనుగోలు చేసేటప్పుడు అతి తక్కువ ధరను ముట్టచెప్పటం వల్ల, రైతులకు మిగులు ఆదాయం రాకపోవటం జరిగింది. కాగా ప్లాంటర్స్ రైతులపై అనవసరమైన కొత్త డిమాండ్లను పెట్టే అవకాశం కూడ లేక పోలేదు. ఈ కారణంగా ఇలాంటి వర్తకులు ఈ భూమి కొనుగోలు వల్ల ఆస్తి

* (మరొక వ్యక్తి ఈ ప్రశ్న ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం (అనుబంధ ప్రశ్నలు) అనుబంధం (అనుబంధం)

తనబలరచ్చేవారు. పర్యవసానంగా 'లాండ్ మార్కెట్'
అభివృద్ధి చెందలేదు. పన్నులు వసూలు చేసే
వాళ్ళ యొక్క, జమీందారుల, ప్లాంటర్ల యొక్క
బలవంతపు విధానాలు లాండ్ మార్కెట్
అభివృద్ధికి అటంకాలుగా నిలిచాయి.

d) పైన పేర్కొన్న మార్కెట్ల వలనే "క్రెడిట్ మార్కెట్"
(ఋణాల మార్కెట్) కూడ అభివృద్ధి చెందలేదు.
నీలిమందు సాగువార్లకు ప్లాంటర్లు సాగుచేసేందుకు
అడ్వాన్సులను (రుణాలను) ఇచ్చి వాళ్ళని తప్పించుకోలేని వాళ్ళుగా
చేసేవారు. ఒక ఉన్నత అధికారి అన్నట్లు ఒక రైతు
ఒకసారిగనుక అడ్వాన్సు తీసుకుంటే దానిని తీర్చటమనేది
ఎప్పుడూ జరగదు; కాగా అటువంటి పరిస్థితి ప్లాంటర్ల
శాశ్వతత్వానికి కట్టు బానిసవలె అవుతాడు. అటువంటి
రైతుకు వేరే వారెవరూ ఋణాన్ని ఇవ్వరు. ఎందుకంటే
అట్టి రైతు ఆ ఋణాన్ని తిరిగి చెల్లించే మార్గం
వ్యర్థం గనుక. నిజానికి ప్లాంటర్ కూడా
తాను ఇచ్చిన ఋణం, రైతు తిరిగి చెల్లించివేయబడాలని
భావించడు. అలాగనక జరిగితే సదరు రైతుపై
తన పట్టులు పోతుంది కాబట్టి. అందువలన
సాధారణ కూడ రైతు పంటను సాగుచేయటానికి
అడ్వాన్సును సరఫరా చేయడాని, ధాన్యం పెట్టి
భరించటానికి ఎవరూ సాహసించేవారు
కాదు. కనుక క్రెడిట్ మార్కెట్ అభివృద్ధి చెందలేదు.*

See last page 172

Chapter - 5

Limited growth of modern Industry

భారతదేశంలో ఆధునిక పరిశ్రమల అభివృద్ధి కి గల కారణాలు :

1) భారత కుటీర పరిశ్రమలు, గ్రామీణ చేతివృత్తులు దాదాపు పూర్తిగా నాశనమై భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో శూన్యత సృష్టించి యూరోపియన్లకు వారి ఉత్పత్తిసాధనాలు వెలుపల పెట్టేందుకు వారి ఆంగ్ల పారిశ్రామిక విప్లవ అనుభవాన్ని ఉపయోగించేందుకు అవకాశాన్ని కల్పించింది.

2) గొప్ప వర్తక కేంద్రాలుగా వృద్ధి చెందిన నగరాలు పెట్టుబడుల్ని ఆకర్షించగలిగాయి.

3) 1835 తర్వాత పెరిగిన ఆంగ్ల విద్య విద్యావిధానంలో పరిశ్రమలు - వ్యాపారం నిర్వహించడానికి, వ్యవస్థీకరించడానికి కావాల్సిన సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని పెంచుకోవడంలో తోడ్పడింది.

4) 1813 లో EIC గుత్తాధిపత్యం తొలగింపు దేశంలోకి విదేశీ పెట్టుబడులు, ఎంటర్‌ప్రైజ్ ప్రవేశించడం ఆధునిక పరిశ్రమల వృద్ధి కి పునాదులు వేసింది.

5) సముద్ర, రైల్వే రవాణా వ్యవస్థల వృద్ధి భారతీయులకు భారత్ లో దిగుమతి చేసేందుకు వీలు కల్పించింది. రైల్వే వృద్ధి దేశాన్నంతా ఒక మార్కెట్ గా దగ్గరగా చేసింది. అందుకే రైల్వే వ్యవస్థ ని మన దేశంలో ఆధునిక పరిశ్రమల కి వేగుచుక్క (forerunner) గా చెప్తారు.

6) అనుకూలమైన పరిస్థితులు అన్నీ కలిసివచ్చాయి.

ప్రపంచ యుద్ధం కొత్త పరిశ్రమ కి ప్రేరణగా

~~అంతర్యుద్ధం~~ పత్తి పరిశ్రమకి, ప్రథమ ప్రపంచ సంగ్రామం ఇనుము - ఉక్కు పరిశ్రమల వృద్ధికి దోహదం చేసాయి.

7) స్వదేశీ ఉద్యమం భారతీయ పరిశ్రమల వృద్ధి ప్రోత్సహించింది.

భారతదేశం లో ఆధునిక పరిశ్రమలు

చేతి కుటీర పరిశ్రమల పతనం తో సమాంతరంగా వృద్ధి చెందలేదు. వాటి పతనం పూర్తి అయిన దశ లో ఇవి ఆవిర్భవించాయి. ఇవి తోటల పరిశ్రమలు, ఫ్యాక్టరీ పరిశ్రమలు అని రెండు రకాలు.

భారతదేశం లో మొట్టమొదట తోటల పరిశ్రమలే ప్రవేశించాయి. దీనికి EIC వాణిజ్య ఉద్దేశాల ప్రేరణ కారణం. ఆధునిక ఫ్యాక్టరీ పరిశ్రమలుగా మొదట పత్తి, జౌళి పరిశ్రమలు తర్వాత బొగ్గుగనుల పరిశ్రమ వృద్ధి చెందాయి. EIC తాను స్వయంగా ఏ ఫ్యాక్టరీ ఏర్పాటులో శ్రద్ధ చూపకపోవడమే గాక అది దాని వాణిజ్య ఉద్యోగుల్ని కూడా భూమి సంపాదించి ఫ్యాక్టరీలు స్థాపించేందుకు ఒప్పుకోలేదు. EIC అవలంబించిన ఈ నిరోధక విధానం ఆధునిక పరిశ్రమల వృద్ధి లో ఒక ప్రధాన అవరోధం గా చెప్పవచ్చు.

తోటల పరిశ్రమల్లో నీలిమందు, టీ, కాఫీ, రబ్బరు తోటలు ముఖ్యమైనవి.

జాతి దురహంకార విధానం

ఉదా: 1) యుంగ్ ప్రభుత్వ ... బద్ధ చట్టాలు
2) తెల్ల ప్రభుత్వం తెలిసి చేయు మోసం.

దీని ద్వారా వలస దేశానికి అవమానం

1) భగవంతుడు తమపై నమ్మకంతో ఉద్దేశించిన భారం
2) న్యాయవ్యవస్థలో వివక్షతలు
3) పౌర, సైనిక ఉన్నత ఉద్యోగాలు ... వారి చేతుల్లోనే

రైతాంగం పై భారం

1) దుర్భర శిస్తు విధానం
2) వ్యవసాయాభివృద్ధికి ప్రభుత్వం శ్రద్ధ పెట్టలేదు.
3) శిస్తు వసూలు చేసే విధానంలో కఠినత్వం.
4) పన్ను కట్టడానికి, ఇల్లు జరగకపోయినా వడ్డీ వ్యాపారి దగ్గర అప్పు అవ్వడం - వారు మోసం చేయడం.
5) భూమిని అమ్మడానికి, కొనడానికి విలువైన సరుకుగా మార్చడం.
6) నూతన న్యాయ వ్యవస్థ (ప్రాచీన గ్రామీణ జీవనం లాంటి సాంఘిక నియంత్రణ మాయమైపోవడం → వడ్డీ వ్యాపారస్థుల మీద)
7) పొదుపు లేకపోవడం వల్ల కరువుల్లో దయనీయం.
8) వర్తకులకి తెగనమ్మాల్సి రావడం.
9) చేతివృత్తులు నాశనమై భూమి మీద భారం అధికం కావడం.

INDEX

పల్లవి. ఆకురాతి

Drain of Wealth 118

Deindustrialization 121

విడ్లవాద్యకం

16.10.05 Sunday ~~The effects of commercialisation~~ (IGNOU book) 1

క్షామాలు (P-19 of Ruddar Datt & Sundaram)

ఇండియాలో క్షామాల స్వభావం:

~~ఆధునిక~~ రవాణా సౌకర్యాలు, ముఖ్యంగా రైళ్ళు అందుబాటులోకి రాకపూర్వం, ఇండియాలో ~~క్షామాలు స్థానికంగా సంభవించేవి.~~ వర్షాభావ పరిస్థితుల కారణంగా పంటలు దెబ్బతిని స్థానిక ఆహార కొరత కరువులకు దారితీసేది. 1860 తర్వాత రైల్వేల నిర్మాణం, వర్తకంలో జరిగిన అభివృద్ధి, క్షామాల స్వభావంలో తీవ్ర మార్పుని తీసుకువచ్చాయి. ~~ఆర్థ~~ ఇంతకుముందు కరువు అంటే తీవ్ర ఆకలి, ~~ఆహార కొరత~~ ఆహారం లేక ప్రజలు బాధపడేవారు. దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాల్లో ఆహార ధాన్యాల మిగులు లభ్యమవుతున్నా, ~~ఆ~~ కరువు వున్న ప్రాంతానికి రవాణా చెయ్యటానికి రవాణా వసతి సౌకర్యాలు లేకపోవడం దానికి కారణం. 1860 తర్వాత మిగత ప్రాంతం నుండి కరువు ప్రాంతానికి కాలయాపన లేకుండా ఆహారాన్ని వేగవంతంగా రవాణా చేసే పరిస్థితి ఏర్పడింది. కాని కరువు కాలాల్లో సంభవించిన కాలంలో, ఆహారం ధరలు (1) చాల ఎక్కువగా ఉండటం, (2) వ్యవసాయ సంబంధమైన నిరుద్యోగిత ~~ఉండటం~~ ~~తప్పనిసరిగా~~ ~~ఉ~~ తీవ్రంగా ఉండటం తప్పనిసరిగా మనం గమనిస్తాము. కాబట్టి పేద ప్రజానీకానికి ఆహారం కొనుగోలు చేయటం అసంభవం అవుతుంది. అందువల్ల 1860 కు పూర్వం సంభవించిన కరువులు ~~ఆహార~~ కరువులుగాను, ~~[illegible]~~ ఆ తర్వాత వచ్చిన కరువులను

కానుగాలు కొక్కి కరువులుగాను పేర్కొంటారు.

1898లో రెండో కమీషన్ మార్కెట్‌లో ఆహారం కొనటానికి కావలసిన అయితే ఎక్కువ ధరను, మామూలు కాలాల్లో అయితే అటువంటి ఎక్కువ ధరలు వారికి లేదని స్పష్టంగా పేర్కొంది. ఆహారం ధరలు పైకెగబాకటానికి రెండు అంశాలు కారణం:

1. ఆహారం కొరత ఏర్పడే అవకాశం ఉన్నప్పుడు ఆహారాన్ని దొంగచాటుగా దాచిపెట్టుండే స్పెక్యులేషన్ వల్ల ఆహార ధరలు వేగంగా ఆకాశాన్నంటుతాయి.
2. పంటలు సరిగా పండని గడ్డు సంవత్సరాలలో కూడ ద్రవ్యోల్బణం, ఆహార ధాన్యాల ఎగుమతుల పరిమాణంలో ఏ మాత్రం కోత విధించక పోవటం.

ఈ విధంగా స్పెక్యులేటర్, ద్రవ్యోల్బణం ప్రభుత్వం సమస్య తీవ్రరూపం దాల్చేందుకు దోహదపడ్డారు.

ఇండియాలో క్షామాలకు కారణాలు:

క్షామాలకు ప్రధాన కారణం అనావృష్టి

వేసవి ఋతుపవనాలననుసరించకుండా కురిసే వర్షాలు (అకాల వర్షాలు) అనేది నిస్సందేహం. నీటిపారుదల సౌకర్యాలు అభివృద్ధి చెందని ఆ కాలంలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకు వర్షపాతం కీలక పాత్ర పోషిస్తుందనే విషయం మనకు తెలిసిందే. వర్షాభావ ప్రాంతాల్లోను, వర్షపాతం 15 అం॥ నుండి 60 అం॥ (అంగుళాలు) మధ్య ఉన్న ప్రాంతాల్లోను క్షామాలు సాధారణంగా సంభవిస్తూ ఉండేవి. బీహార్, పశ్చిమ బెంగాల్, ఒరిస్సా, రాజస్థాన్, తమిళనాడు, మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్ కర్ణాటక లలో తరచూ క్షామాలు సంభవించేవి. అనావృష్టి వల్ల పంటలు తీవ్రంగా దెబ్బతిన్న ఫలితంగా పెద్దపెద్ద కరువులకు దారితీసేది. అయితే ఋతుపవనాలననుసరించకుండా కురిసే వర్షాలు కూడా పంటల నాశనానికి దారితీసి ఆహారకొరతను సృష్టించేవి. వర్షపాతం మీద పూర్తిగా లేదా ఎక్కువగా ఆధారపడిన దేశంలో వ్యవసాయోత్పత్తిని నిర్ణయించే ప్రధానమైన అంశం ఋతుపవనాల తీరుతెన్నులు అని మనకు తెలిసిందే.

1850 తర్వాత కాలంలో ఐరోపా ఖండంలో కానరాని క్షామాలు, మన దేశంలో మరల మరల సంభవించడానికి దారితీసిన అసలు సిసలైన అంశాలను అవగాహన చేసుకోవడానికి, బ్రిటిష్ పాలనా కాలంలో చోటుచేసుకున్న ఆర్థిక, సాంఘిక పరమైన పరిణామాలను అర్థం చేసుకోవటం ఎంతైనా అవసరం.

బ్రిటిష్ పాలనాకాలంలో, భారతీయ వ్యవసాయిక

సమాజంలో మనకు ~~మూడు అంశాలు~~ ద్యోతకమవుతాయి/

మూడు అంశాలు కుమాలతో ప్రధాన కారణాలుగా చెప్పవచ్చు

1. <u>భారత హస్త కళలు, చేతి వృత్తుల వినాశనం</u>: బ్రిటన్ నుంచి యంత్రాల మీద తయారయిన మన దేశానికి చౌకగా దిగుమతి అయిన వస్త్రాల పోటీకి తట్టుకోలేక మన దేశ హస్తకళలు, చేతి వృత్తులు, సాంప్రదాయక వృత్తి పరిశ్రమలు అకస్మాత్తుగా కుప్పకూలిపోయాయి. దీనితో లక్షలాది హస్త నిపుణులు, వృత్తి కళాకారులు, చేనేత పనివారలు తమ జీవనోపాధిని కోల్పోయారు, ప్రత్యామ్నాయ ఉపాధి కరువై, [సాంప్రదాయక పరిశ్రమల శిథిలాల మీద బ్రిటన్, పశ్చిమ యూరోపులలో మాదిరిగా ఆధునిక యంత్ర పరిశ్రమలు భారత దేశంలో అభివృద్ధి కాకపోవడంతో] వ్యవసాయానికి భూమిలేని వ్యవసాయ కూలీలుగానూ, ఋణ కౌలుదార్లుగానూ మారిపోవడానికి చూరబడ్డారు. వీరి రాకతో భూమి మీద ఒత్తిడి ఎంతో ఎక్కువయింది. దీనివల్ల భూమి అతిగా విభజింపబడి కమతాలు చిన్నవైపోవడం, ~~భూకౌలుదారులు~~ పోటీ పెరిగాను గిట్టుబాటు కాకుండా పోయింది. భూస్వాములు భూ కౌలుదారులు కౌలును కూడా బాగా పెంచేందుకు దోహదపడింది. 1842 లో థామస్ మున్రో ఇండియాలో భూమిలేని వ్యవసాయ కూలీలు, వ్యవసాయాధారిత జనాభాలో చాలా తక్కువ శాతం ఉండడం కారణంగా, వారికి సంబంధించిన లెక్కలు అంత అవసరం లేదని అభిప్రాయపడ్డారు. 1872లో జనాభా సెన్సస్ కమిషన్ వ్యవసాయిక శ్రామిక శక్తిలో 18 శాతం భూమిలేని వ్యవసాయ కూలీలేనని లెక్కకట్టింది. ఇట్లా 30 సంవత్సరాల కాలంలో వ్యవసాయ ప్రోలిటేరియట్ కన్పించిన ఆకస్మిక

(బ్రిటిషు పాలన ఫలితాలు!

పెరుగుదల ↑ (గ్రామీణ) భారత సమాజంలో వాణిజ్యీకరణ 5

ఆ నిర్దిష్ట పరిస్థితులకు, జనాభాలో తీవ్రంగా ప్రభావితం కాగల వర్గం ఏది. ఏ సంక్షోభం పెరుగుదల కొరకు ని కరువులుగా విషమించబడింది.

2. నూతన భూమి శిస్తు విధానము: 1793లో ప్రవేశపెట్టబడిన శాశ్వత భూమి శిస్తు పద్ధతిలో భూమి శిస్తు వసూలుదార్లైన వంశానుగత జమీందారీ/భూస్వామ్య వర్గాన్ని సృష్టించడం జరిగింది. భూస్వాములు ప్రభుత్వానికి చెల్లించవలసిన శిస్తు శాశ్వత ప్రాతిపదికపై నిర్ణయించబడింది కాని, వారు రైతుల నుండి వసూలు చేయవలసిన కౌలు భూస్వాముల ఇష్టానికి వదిలివేయబడింది. భూమిపై సంప్రదాయంగా వస్తున్న పట్టా హక్కులు రైతులు కౌలుదార్లుగా మారిపోయి, జమీందార్ల దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడవలసి వచ్చింది. వ్యవసాయంపై ఆధారపడిన జనాభా పెరుగుదలతో భూమిపై డిమాండ్ పెరగటంవల్ల, కౌలు రేటును జమీందార్లు విపరీతంగా పెంచివేయటానికి దారితీసింది. దీనితో భూమి ఆకర్షణీయమైన "కాపిటల్ అసెట్"గా మారింది. వడ్డీ వ్యాపారులలో సాధ్యమైనంతలో ఎక్కువ భూమిని సంపాదించాలనే కోరిక ప్రబలింది. భూమి విలువ పెరగటంవల్ల, ఆస్తి తనఖాగా ఉంచుకొని భూమిని తనఖా పెట్టుకున్నప్పుడు దాని సెక్యూరిటీ విలువ పెరిగింది. ఫలితంగా అనిశ్చిత స్థితులకు, లోనయ్యే భారత రైతాంగం వ్యవసాయ రుణభారం పెరిగిపోయింది. వడ్డీ వ్యాపారులు విధించే అపరిమితమైన వడ్డీ రేటు వల్ల, రైతులు తమ రుణాలను తీర్చలేక పోయేవారు. క్రమక్రమంగా భూములు వడ్డీ వ్యాపారస్తుల వశమగుటయే, వాటి నుండి రైతులు వెళ్లగొట్టబడటం. వడ్డీ వ్యాపారస్తుల

క్రింద ఉపకౌలుదార్లయ్యారు. వెల్లెస్లీ రైత్వారీ, మహల్వారీ ప్రాంతాల్లోని రైతులు కూడ, పెద్దమొత్తంలో క్రమంగా అప్పుల్లో మునిగిపోయి వడ్డీ వ్యాపారస్థులకు, ధనిక రైతులకు, ఇంకా ఇతరేతర సంపన్నవర్గాలకు తమ భూములు కోల్పోయారు. రైత్వారీ పద్ధతిలో ప్రభుత్వమే పెద్ద జమిందారుగా వ్యవహరించింది.

ఇలా నూతన భూవిధానాలు భూమిపై యాజమాన్య హక్కును, సాగు నుంచి వేరుచేశాయి. భూకామందులు కౌలుదారుడి పరిస్థితి దుర్భరమవుతున్నా పట్టించుకోక కౌలు పెంచటానికి ఆసక్తి చూపేవారు. సాగుదారుడు తన పంటలో అధిక భాగం కౌలు క్రింద, వడ్డీ వ్యాపారికి వడ్డీ చెల్లించడానికి కోల్పోవడంతో భూమిపై వ్యవసాయాభివృద్ధికి పెట్టుబడి పెట్టలేక పోయాడు. ఇది భారత వ్యవసాయరంగంలో అంతర్గత లోపంగా పరిణమించింది. ఈ విధంగా ప్రభుత్వం, జమిందారు లేదా భూస్వామి, వడ్డీ వ్యాపారస్తుడు అనే మూడు జలగలు రైతాంగాన్ని పీల్చి పిప్పిచేశాయి. రైతాంగం యొక్క పేదరికం అవిచ్ఛిన్నంగా కొనసాగింది. తరుచు కరువులు సంభవించటం ఎక్కువైంది.

3. వలస పాలన ప్రభావం: ఇండియాలో తరుచు కరువులు పునరావృతం కావడానికి వలసవాదము యొక్క ప్రభావంకూడా తీవ్రంగా ఉంది. ఇండియా పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందితే బ్రిటన్లోని పరిశ్రమలలో తయారైన వస్తువులకు రెడీ మార్కెట్ ఉండదని వలస వాద ధోరణిలో బ్రిటిష్ వారు బుద్ధిపూర్వకంగానే ఇండియాలో పారిశ్రామికీకరణను

నిర్లక్ష్యం చేశారు. ఫలితంగా ఉపాధి కోల్పోయిన చేనేత వృత్తులవారు, హస్తకళాకారులు, ప్రత్యామ్నాయం లేక జీవనాధార వ్యవసాయంపై అదనపు భారాన్ని మోపారు.

అంతేకాక వలసవాద విధానంతో ఇంగ్లండ్‌లోని పరిశ్రమలకు కావలసిన ముడిపదార్థాలను తయారుచేసే వ్యవసాయిక దేశంగా భారతను మార్చివేశారు. ఈ ప్రక్రమంలో నీలిమందు, సిల్క, ప్రత్తి, ~~తేయాకు~~, జనుము, ~~టీ~~, వంటి వాణిజ్య పంటల సాగును భారతీయ రైతులకు అప్పులు ఇచ్చి బలవంతంగా చట్టవ్యతిరేకమైన విధానాలతో ఈ చేపట్టేటట్లు చేశారు. తేయాకు తోటలు ఐరోపా పెట్టుబడిదారులచే నడపబడినా, అక్కడ పనిచేసే భారతీయ కూలీలు దుర్భర అనారోగ్య పరిస్థితులలో తక్కువ వేతనాలకు అధిక పనిగంటలలో తల్లడిల్లిన జీవితాలు గడిపారు. ఆహార ధాన్యాలను పండించే భూములను నీలిమందు, నల్లమందు, ప్రత్తి, జనుము, నూనెగింజల సేద్యానికి పెద్దయెత్తున బలవంతంగా మళ్లించటంతో ఆహారధాన్యాల పెరుగుదల (పెరుగుతున్న జనాభా అవసరాలతో పోల్చినప్పుడు) తగ్గుదలకు దారితీసింది. 1866 నుంచి దేశంలోని వివిధ భాగాలలో తరచుగా సంభవిస్తూ వచ్చిన భయంకర క్షామాలకు వ్యవసాయ వాణిజ్యకరణ కూడ దోహదం చేసింది.

కాగా, వలసవాదం మొత్తం భారాన్ని వ్యవసాయం మోయవలసి వచ్చింది. (~~...~~

~~పట్టుకుపోవటం యొక్క~~ పటాటోపాలు, విలాసవంతమైన
బ్రిటిష్ పాలనాయంత్రాంగం యొక్క ఖర్చులు, బర్మా,
ఆఫ్ఘనిస్థానలపై చేసిన యుద్ధాల ఖర్చులు, 1873 నుండి
ఇండియన కరెన్సీ విలువ క్షీణించటం వల్ల, నిరంతరం
పెరుగుతూ ఉన్న హోమ్ ఛార్జీల భారాన్ని భారత ప్రజలు
భరించవలసి వచ్చింది. భూమి శిస్తు[1], ఎక్సైజ్[2], ఉప్పు పన్ను[3],
స్టాంపు[4] డ్యూటీలు, గంజాయి[5] డ్యూటీ ముఖ్యమైన పన్నులు. వీటిలో
గంజాయి డ్యూటీ తప్ప మిగిలినవన్నీ గ్రామీణ ప్రజలు
భరించవలసినవే. వీటిలో భూమిశిస్తే ప్రభుత్వానికి ముఖ్య
ఆదాయ వనరు. ఇది వ్యవసాయవర్గాలపై భారాన్ని పెంచింది.

ఈ కారణాల మూలంగా బాలన్స్ ఆఫ్ ట్రేడ్
ఇండియాకి వ్యతిరేకంగా ~~ఇంగ్లాండుకు~~ అనుకూలంగా ఉండేటట్లు చూడవలసి వచ్చేది.
అయితే ఇండియానుండి ఆహారధాన్యాలు, వ్యవసాయ
ముడిసరకులు ~~ఎగుమతి~~ ఎగుమతులు. ఎగుమతులు
దిగుమతుల కంటే ఎక్కువగా ఉండేట్లు చూసేందుకు,
తరుచు కాటకాలు సంభవించిన సంవత్సరాలలో కూడ ఆహార
ధాన్యాల ఎగుమతి పరిమాణంలో తగ్గుదల లేకుండా చూసేవారు.
రైల్వేల అభివృద్ధిలో 1870 తర్వాత ఇండియానుండి ఆహార
ధాన్యాల ఎగుమతి పెరుగుతుండేది ~~చేస్తుండేవారు~~

ఇట్లా వలసవాద విధానంలోని అవసరాలైన
ఎగుమతి దిగుమతులు, అధిక పన్నులలో రైతాంగాన్ని
కృంగదీయటం, వ్యవసాయంపై ఆధారపడేవారి సంఖ్య
అనతికాలంలో భారీగా పెరగటం మొదలైన వాటివల్ల
గ్రామీణ ~~వర్గాల~~ ప్రజలు దుర్భర దారిద్ర్యానికి గురయ్యారు.

రాయల సీమల్లో అనావృష్టి ప్రాంతాల్లో 9

ఉన్న అసంఖ్యాక కూలీల కారణంగా వేలాది

చాలా పశువులు మృత్యువాత పడగా, ఒకవైపు కొరత

సమయాల్లో ఆహారం ధరలు పెరిగిపోవడం. వ్యవసాయ

కూలీలు తీవ్ర ఇక్కట్లకు లోనయ్యేవారు.

పై కారణాలతో పాటు నీటిపారుదల సౌకర్యం

కల్పించడంలో ప్రభుత్వ శ్రద్ధ చూపకపోవడం,

పంటలు నాశనమై చీడపీడలు, దేశంలోని వివిధ

ప్రాంతాలలో ముఖ్యంగా మారుమూల ప్రాంతాల్లో రవాణా

సౌకర్యాలు (ఆహారం కొరతవున్న ప్రాంతాలకు రవాణా

చేయడానికి వీలుగా) లేకపోవడం, వర్తక వాణిజ్యాల

పారిశ్రామికీకరణ భారతీయులకు ప్రాధాన్యం లేకపోవడం,

పన్ను విధానాలు, ఆహార సరఫరాలో జాప్యం, అప్రత్యక్ష

ఆర్థిక పరిస్థితులకు దోహదకారణాలయ్యాయి.

వర్షాలు సరిగా కురవకపోవడం, లేదా ఋతుపవనాలు

కురవకపోవడం కేవలం కరువుకు కారణంగా పరిగణించరాదు

అని మనం గ్రహించవచ్చు. ప్రభుత్వం ఎటువంటి ఆధార

సాయం అందించింది తక్కువ. ప్రణాళికలు లేక,

స్థానికులకు మాత్రం కారణాలను తొలగించడానికి

ఏ మాత్రం కృషి చేయకపోవడంతో ప్రజలు

తరచూ సంభవించే ప్రకృతి వైపరీత్యాల బాధలను

ఇక్కట్లను అనుభవించారు. 1854-1901 మధ్య సంభవించిన కరువు

కాటకాల్లో మొత్తం సుమారు 2.88 కోట్ల మంది మరణించినట్లు

విలియం డిగ్బీ అనే బ్రిటిష్ రచయిత లెక్కకట్టాడు.

Impoverishment of the rural Society

1. వస్త్రపరిశ్రమలు, చేతివృత్తులు వినాశనం -- [illegible] ..
2. భూమి పై ఒత్తిడి పెరిగింది... భూకమతాలు చిన్నవై బాగా చిన్నచిన్నవై సాగు గిట్టుబాటు కాకుండా పోయింది
3. సాగు ఖర్చులు & కౌలుదార్ల సమస్యలు పెరిగాయి ... భూస్వాములు కౌలు అన్యాయంగా, అసంబద్ధంగా పెంచేవారు
4. వాణిజ్య పంటల రాక
5. వలసవాద భారం [illegible] రావడం -- అసంబద్ధ శిస్తులు
6. ఎగుమతుల [illegible] పై
7. కరువు కాటకాలు <
   - ప్రభుత్వం
   - జమీందార
   - వడ్డీవ్యాపారి

1(c) 2001 Q. The British industrial policy in the nineteenth century ruined the Indian handicrafts.

Ans: ఇంగ్లండ్‌లో పారిశ్రామిక విప్లవం ప్రారంభం అయిన తర్వాత, ఇంగ్లాండ్ పారిశ్రామిక వేత్తలు బ్రిటన్ ప్రభుత్వంపై వత్తిడి తీసుకువచ్చి ఈస్టిండియా కంపెనీ ఏటా 3,80,000 (1) పౌండ్లకు పైన బ్రిటిష్ ఉత్పత్తుల్ని తమని భారతదేశానికి దిగుమతి చేసుకొనేటట్లుగా, వస్త్రం వచ్చేటట్లు చేశారు. కంపెనీ కూడా ఏటా కనీసం (2) 3000 టన్నుల బ్రిటిష్ సరుకుని మోసుకుపోవాలని కూడా వాళ్ళు కంపెనీ మీద ఒత్తిడి తెచ్చారు.

తూర్పుదేశాలకు, ముఖ్యంగా భారతదేశానికి ఎగుమతయిన బ్రిటిష్ మిల్లు బట్ట విలువ 1794లో కేవలం 156 పౌండ్లు. 1813 నాటికి అది 110,000 పౌండ్లకు పెరిగింది. అంటే ఇరవై ఏళ్ళలో 700 (3) రెట్లు పెరిగిందన్నమాట. కాని లాంకషైరు పారిశ్రామికులకి ఈ పెరుగుదల ఆనలేదు. 1901లో R.C. దత్తు తన "భారతదేశ (4) ఆర్థిక చరిత్రలో వ్యక్తపరిచినట్లు" భారతదేశ ఉత్పత్తి పడగొట్టి బ్రిటిష్ ఉత్పత్తి ఎలా పైకెత్తాలా, భారతదేశ పరిశ్రమల పొట్టగొట్టి బ్రిటిష్ పరిశ్రమల్ని ఎలా ప్రోత్సహించాలా అన్నదే" 1812 నాటి పార్లమెంటరీ (5) కమిటీ చేసిన ప్రయత్నమంతా. 1813లో, భారతదేశ వ్యాపారంపై కంపెనీ గుత్తాధిపత్యానికి (6)

తెరపడింది. బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వం ఇప్పుడు ఏకపక్ష స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానాన్ని (7) అవలంబించింది. బ్రిటిష్ వస్తువులు నామమాత్రపు దిగుమతి సుంకాలు కట్టిగానీ లేదా అసలు కట్టకుండా గానీ భారతదేశంలో ప్రవేశించాయి. బ్రిటన్‌లో ప్రవేశించే భారతదేశ వస్తువులు విలువకు మించిన సుంకాలు చెల్లిస్తున్నాయి. 1824లో భారతీయ నేత వస్త్రాలు బ్రిటన్‌లో 67½ శాతం దిగుమతి సుంకం చెల్లించాయి. భారతదేశపు చక్కెర దాని అసలు ధర మీద 3 రెట్లు సుంకం చెల్లించింది. భారతదేశం స్వేచ్ఛా దేశపు (8) ప్రయత్నంతో భారీ దిగుమతి సుంకాల ఒప్పందాల ద్వారా భారతదేశ పరిశ్రమల్ని పరిరక్షించుకోగలిగి ఉండేది. ఏది ఏమైనా, భారత పరిశ్రమల్ని బ్రిటిష్ పాలకులు రక్షించకపోగా, విదేశీ వస్తువుల్ని స్వేచ్ఛగా దేశం లోపలికి రానిచ్చారు. బ్రిటన్ నుంచి నూలు బట్టల దిగుమతులు 1813లో 1,10,000 పౌండ్ల నుంచి 1856 నాటికి 6,300,000 పౌండ్లకు పెరిగాయి. బ్రిటన్‌లో యంత్రాలతో చౌకగా తయారైన వస్తువులతో భారతదేశంలో చేతివృత్తుల తయారైన వస్తువులు ఖరీదైన, అసమానమైన పోటీకి నిలవలేక అంతరించి పోయాయి. బ్రిటిష్ చరిత్రకారుడు "H. H. విల్సన్" మాటల్లో "సమాన పరిమాణాల ఒక పోటీదారుని ఎదుర్కోలేక, విదేశీ పరిశ్రమ యజమాని అక్రమ రాజకీయాధికారాన్ని ఉపయోగించి పోటీదారుని మెడలు వంచి చివరికి గొంతు నులిమి పారేశాడు".

(8) ఒకవేళ స్వాతంత్ర్యం ఉండి ఉంటే భారతదేశం బ్రిటిష్ వస్తువుల మీద సుంకాలు

Q: causes of slow growth of private enterprise in India's industrialisation (1850-1957)

Ans: స్వాతంత్ర్యం రావడానికి ముందు 100 సంవత్సరాలలో ఇండియాలో పారిశ్రామికీకరణలో ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజ్ అభివృద్ధి వేగవంతంగా లేకపోవడానికి గల కారణాలు.

1. ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజ్ అవగాహనాలోపం: ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్ సామర్థ్యం తగినంతగా లేకపోవడం ఒక ముఖ్య కారణంగా పేర్కొనబడింది. వర్తక వాణిజ్యాలలో (1) వడ్డీ వ్యాపారాలలో లాభాలు, భద్రత, సౌలభ్యం ఉన్న కారణంగా భారతీయులు పారిశ్రామిక రంగాలకు ప్రవేశానికి విముఖత చూపేవారు. ఇండియాలో పారిశ్రామికీకరణలో ఎక్కువగా కృషి చేసిన (2) బ్రిటీష్ వారికి ఇండియాను పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చేయాలనే ఉద్దేశం లేదు. అయితే భారతీయ పారిశ్రామికవేత్తలు (3) దూరదృష్టి కలవారు కాదు. వారికి భవిష్యత్తు ఆలోచన లేదు. వారికి అంకితభావన యాజమాన్య దృక్పథం (4) ఆధునీకరించటంలో వెనుకబడ్డారు. వారు సిబ్బందిని నియమించుకోవటంలో (5) ప్రతిభ కంటే, ఆత్మీయత, బంధుప్రీతికి పెద్దపీట వేసేవారు. వారి వర్తక నేపథ్యం వల్ల తక్కువ ధరలు (6) - ఎక్కువ అమ్మకాలు అనే భావన కంటే ఎక్కువ ధరలు - అధిక లాభాలు అనే భావనకు ప్రాధాన్యమిచ్చేవారు. వారు (7) ఉత్పత్తి కంటే అమ్మకాలకు ప్రాధాన్యమిచ్చేవారు. ఈ విధంగా ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రెన్యూర్ల అవగాహనాలోపం వల్ల మన దేశంలో పారిశ్రామికీకరణ వెనకబడి సాగింది.

2. ప్రైవేటు యాజమాన్యానికి కాపిటల్ సమస్య: 19, 20 శతాబ్దాలలో భారతీయ పారిశ్రామికవేత్తలు తగినంత కేపిటల్ లేక అవస్థపడ్డారు. ఇండియా పారిశ్రామికరణలో బ్రిటిష్ ఎంటర్‌ప్రైజ్ ప్రత్యేకంగా ప్రముఖస్థానం వహించింది, బ్రిటిష్ పెట్టుబడి(1) కూడా అధికభాగమైన ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకొంది. ఇండియాలో ఆనాటి ఆధునిక పరిశ్రమల్లో ఎక్కువ భాగం బ్రిటిష్ పెట్టుబడికి చెందినవి. కాపిటల్ తక్కువగా ఉండటానికి, దేశంయొక్క వనరులు అభివృద్ధి(2) చెందకపోవడమే కాక, ధనాలు ధనాన్ని పెట్టుబడి పెట్టేందుకున్న అవకాశాలు(3) తక్కువ కావడంకూడా ఒక కారణమే. ప్రభుత్వ రుణాలు కాని, కంపెనీ స్టాక్స్ కాని, డిబెంచర్లు కాని అప్పుడు లేవు. కాబట్టి ప్రజలు తమ సంపదను బంగారం, వెండి రూపంలో దాచుకొనేవారు.

మామూలుచేసిన ధనాన్ని పరిశ్రమలకు పెట్టుబడిగా మళ్ళించుటకు సహాయపడే ఫైనాన్షియల్(4) సంస్థల ఏర్పాటు లేదు. స్వదేశీ ఫైనాన్షియల్ సంస్థలు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో రుణాలివ్వడంలోను, దేశంలోని వర్తక, వాణిజ్యాలకు పెట్టుబడి పెట్టడం వరకే పరిమితమై ఉండేవి. సాపేక్షంగా దీర్ఘకాలిక ప్రాతిపదికపై(5) గ్రామీణ పారిశ్రామికవృద్ధి శ్రద్ధ వహించే సంస్థలు నిర్లక్ష్యం చేయబడ్డాయి. పారిశ్రామికరణ తొలి రోజుల్లో, తమ సేవింగ్స్‌ను కంపెనీ ప్రమోటర్ల చేతిలో ఉంచేందుకు ప్రజలు(6) సాధారణంగా జంకేవారు.

ఇండియాలో బ్యాంకింగ్ రంగం (7) అంతగా
అభివృద్ధి చెందలేదు. అయినా అది పత్రికలకంటే
వర్తక, వాణిజ్యాలకే (8) పరిమితమై ఉండేది.
ఇండియాలో పత్రికల విస్తృతికి (అవరోధంగా ఉన్న)
ముఖ్య సమస్యలలో ఆర్థిక సమస్యలు (9) తీరకపోవటం
అని 1918లో ఇండస్ట్రియల్ కమీషన్ పేర్కొంది.
1870 నాటికి 5 లక్షల రూపాయలకు పైబడి
మూలధనంగల జాయింట్ స్టాక్ బ్యాంకులు కేవలం రెండు
మాత్రమే ఉన్నవి. 20వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో కూడా
అటువంటి బ్యాంకులు 9 మాత్రమే ఉండేవి. స్వదేశీ
ఉద్యమం బ్యాంకుల ప్రారంభానికి మంచి ఊపునిచ్చిందని,
ఈ సమయం పెద్ద బ్యాంకులు వైఫల్యం చెందటం
బ్యాంకుల విస్తరణపై దెబ్బతీసింది. ప్రైవేటు బ్యాంకర్లు,
జాయింట్ స్టాక్ బ్యాంకులు పారిశ్రామిక ఎంటర్‌ప్రైజెస్‌కు
నిధులు సమకూర్చినా, అది బాగా (10) వేళ్ళూనిన
పారిశ్రామిక వేత్తలకే పరిమితమైనది.

* చూ. పే 12-19

మూలధన వనరులకోసం భారతీయ వ్యాపార
వాణిజ్యాలు బ్రిటిష్ పద్ధతినే అనుసరించటం, శక్తి
తరిగించే విధానం. పెట్టుబడికి ధనం
ప్రారంభంలో గానీ దీర్ఘకాలిక దశలో గానీ వర్తకుల
వచ్చిన నిధులను ఉపయోగించారు. అయితే
క్రమేణా సాధారణ వనరులను కూడా ఉపయోగించటానికి [illegible].
సంస్థానాధీశులు, రాజులు గంజాయి వర్తకం ద్వారా,

అమెరికాలో అంతర్యుద్ధ సమయంలో ప్రభుత్వ వాణిజ్యం
ద్వారా సంపాదించినవారు; ధనవంతులైన దళ్ళాలు,
లాయర్లు వంటి వృత్తుల్లో వున్నవారు, ప్రభుత్వోద్యోగులు
మొదలైనవారు తమ సంపదను, తామున్న ధనాన్ని పారిశ్రామిక
ఎంటర్‌ప్రైజెస్‌లో పెట్టుబడి పెట్టేందుకు ప్రోత్సహించబడ్డారు.
[అహమ్మదాబాదులోని బట్టల మిల్లులు, బాంబేలోను, షోలాపూర్‌లోని
బట్టల మిల్లులు కొంతవరకు ప్రజలనుండి డిపాజిట్లను
ఆకర్షించాయి.] మూలధనం కొరత ఇండియా పారిశ్రామికీకరణకు
అవరోధంగా నిలిచిన మాట నిజమే అయినప్పటికీ, ~~[illegible]~~
ఈ అంశానికి అధిక ప్రాధాన్యతను ఇవ్వటం సమంజసం కాదు.

3. ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజ్ - ప్రభుత్వ పాత్ర : భారత
చరిత్రకారుల రచనలలో మెల్లగా ఊపందుకొంటున్న ~~[illegible]~~ అభిప్రాయం
మూలధనంతో ప్రభుత్వ (1) ఆసరా లేకపోవటం ~~[illegible]~~
~~పెద్దల భావన పైపెచ్చు~~ ఈ పరిశ్రమలు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ
వైఖరికి (2) ప్రతికూలంగా అభివృద్ధి కావలసి వచ్చింది.
19వ శతాబ్దంలో ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజ్‌కు సహాయంగా
ప్రభుత్వం కొంత 'ఓవరహెడ్ (3) ఇన్వెస్ట్‌మెంట్లను' చేసింది.
ఉదాహరణకు రైల్వేలు, కొన్ని కీలకమైన రంగాలు. కాని
ప్రభుత్వం ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజుకు ~~[illegible]~~ తప్పనిసరి
అవసరమైన ఇతర (4) ఆర్థిక పరిస్థితులను కల్పించలేదు.
~~[illegible]~~ 1850 నుండి 1947 వరకు కాలంలో ~~[illegible]~~ భారతీయ
ఎంటర్‌ప్రైజ్, విదేశీ ప్రభుత్వం (పాలనలో) ~~[illegible]~~ వృద్ధిచెందవలసి
వచ్చిందనే విషయాన్ని మనం గుర్తుంచుకోవాలి. స్వదేశీ

ఎంటర్‌ప్రైజెస్ పట్ల ఈ ప్రభుత్వం చాలా (5) నిర్దాక్షిణ్యంగా వ్యవహరించేది.

(6) ఇండియాలో సుంకం విధింపు విధానం, బ్రిటిష్ వారి ఉత్పత్తిదారులు, వాణిజ్యదారుల ప్రయోజనాల ప్రకారంగా ఉండేది. అక్కడి పారిశ్రామిక శక్తులు లేదా ఉత్పత్తులు ఇండియాకు స్వేచ్ఛగా దిగుమతి కావాలని (అంటే ఇండియాలో దిగుమతి సుంకాలు ఉండకూడదని) కోరింది వారు. 1924 వరకు దిగుమతి అయ్యే విదేశీ వస్తువులపై (a) తక్కువ సుంకాన్ని విధించటానికి మొగ్గు చూపింది. ఆదాయం పెంపొందించుకోవటానికి బ్రిటిష్ అయితే విదేశీ సరుకులపై కొద్దిపాటి తక్కువ సుంకాన్ని విధిస్తే, ఆ మేరకు సమానమైన స్థాయిలో స్వదేశంలో ఉత్పత్తి అయ్యే సరుకులపై (b) ఎక్సైజ్ సుంకాన్ని విధించి, ఆ ప్రభుత్వం అమలుపరిచేది. దీనికి తోడు ఇండియా ప్రభుత్వం భారతీయ పరిశ్రమలను కొంతవరకు దిగుమతి సుంకాల నుండి రక్షణ కలుగజేసినా, ఈ రక్షణ (c) అన్ని రకాల పరిశ్రమలకు వర్తింపజేయక, ఎంపిక చేసిన కొన్ని పరిశ్రమలకు, అదీ కొన్ని ప్రత్యేక నిబంధనలను పాటించినవారికే అనుకూలంగా వర్తింపజేసింది. (d) భారతీయులు స్వంతదారులుగా ఉన్న పరిశ్రమలపట్ల వివక్ష చూపింది. భారతీయులు స్థాపించిన సిమెంటు, గ్లాసు-టెక్స్‌టైల్స్, గ్లాసు పరిశ్రమలకు రక్షణ ఇవ్వటానికి ప్రభుత్వం నిరాకరించింది.

రైల్వేలు, మిలిటరీకి కావలసిన సామాగ్రి, వైద్య, వాణిజ్య రంగాలలో ప్రభుత్వ కాంట్రాక్టులను

కావలసిన సామగ్రి మొదటిన వారికి కనుకానికి
(బ్రిటిష్ ఇండియా (ప్రభుత్వ (7) (బ్రిటిష్‌లోని
పత్రికలపై ~~[illegible]~~ ఎక్కువగా ప్రభావం చూపింది.
చివరకు ~~[illegible]~~ సరళమైన అంశాలు, ప్రాంతీయ స్థాయి ~~[illegible]~~
కూడా చిన్నవిగా చేయబడినవి. ఆ తర్వాత
భారతదేశంలోని ~~[illegible]~~ పత్రికలకు ఇండియన్
పత్రికలు విస్తరించి ఉండేవి.

4. ఇతర కారణాలు:

a) బ్రిటీ పత్రికలు, లేదా ఆంగ్ల వార్తాపత్రికలు వ్యాపార
పరిశ్రమ నుండి వార్తలు ఉపయోగించి, భారత పత్రికలు కూడా
ప్రత్యేక కాలం ఇండియన్ సర్వీస్, స్వదేశీ పాఠకుల అవసరాలకు
అనుగుణంగా ఉండేది. ఆంగ్ల వార్తాపత్రికల ప్రచారమైన
[illegible], ఉన్నత ఉద్యోగులు కొన్ని భారతీయ కుటుంబాలు
భారతదేశంలో తెల్ల (ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు [illegible]) [illegible] తెలుగు వర్గ వారికి
[illegible] పత్రికలుగా చదువుకుని ఉన్నారు. [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] (లోకల్) తరువాత
[illegible]) లోకల్ వార్త పత్రికలు [illegible]
వహించాయి. భారతదేశంలో 1913 లో మొదటిసారిగా
నాటికి ఉన్నత [illegible]. ఆ విధంగా భారతదేశంలో
ఉన్నత, లోకల్ వార్తలు, [illegible], [illegible],
[illegible] వంటి మాస పత్రికలు కొన్ని తెలుగు
[illegible] భారతదేశం వెనుకబడింది.

b) దీని సాంకేతిక విధానం చాలా వెనుకబడి ఉన్నప్పటికీ
ప్రభుత్వం సాంకేతిక విధానాలకు తగినంత ప్రోత్సాహం

చేయలేదు. భారతదేశం పారిశ్రామికంగా వెనుకబడి ఉండటానికి అది కూడా దోహదం చేసింది. 1939లో దేశంలో ఉన్న మొత్తం ఇంజనీరింగ్ కర్మాగారాలు ఏడు. (seven only?) (వర్క్‌షాపుల సంఖ్య) 2217. ఉత్పత్తి పరికరాల సరఫరా అందజేయటానికి నిరాకరించిన కారణంగా నౌకలు, రైలింజన్లు, కార్లు, విమానాలు నిర్మించే అనేక పరిశ్రమలను ప్రభుత్వమే అడ్డుకొంది.

* 15వ పేజీ చివర్న * భారతీయ పెట్టుబడిదారులు ఆదినుంచీ కూడా బ్రిటిష్ మేనేజింగ్ ఏజన్సీలతో, బ్రిటిష్ బ్యాంకులతో పోరాడవలసి వచ్చింది. బ్యాంకుల్లో అధికభాగం బ్రిటిష్ పెట్టుబడిదారుల ఆధీనంలో ఉండటంతో భారతీయులకు పరపతి లభ్యం కష్టసాధ్యమైపోయింది. ఒకవేళ అప్పు పుట్టినా వారికి అధిక వడ్డీరేటు (12) చెల్లించవలసి వచ్చేది. అదే బ్రిటిష్ పారిశ్రామికులకైతే స్వల్ప వడ్డీరేటుతో సునాయాసంగా ధనం లభించేది. అయితే భారతీయులు కూడా క్రమేణా స్వంత బ్యాంకులూ, బీమా కంపెనీలూ అభివృద్ధి చేసుకున్నారు. 1914లో భారతదేశంలో మొత్తం బ్యాంకు డిపాజిట్లలో 70 శాతం విదేశీ బ్యాంకుల అధీనంలో ఉండేవి. 1937 నాటికి వాటి వాటా 57 శాతానికి పడిపోయింది.

(8) భారతీయ పెట్టుబడులకు ప్రతికూలంగా విదేశీ పెట్టుబడిని ఆదరించే వైఖరిని ఉద్దేశపూర్వకంగా చేపట్టింది.

Q: "The railway system will therefore become, in India, truly the fore runner of modern Industry"

p.638 of Growth

Ans: విశాలమైన భారతదేశంలో రవాణా సౌకర్యాల నిర్మాణం కష్టం. ఈ దేశాన్ని ఆర్థికంగా సంఘటితంగా ~~[illegible]~~ వాణిజ్య విధానాలకి తప్పని ~~[illegible]~~ సరైన అవసరాలు వృద్ధి చెందిన రోడ్లు, రైల్వే, పోస్ట్ అండ్ టెలిగ్రాఫ్ వైర్ల నిర్మాణం, పరిశ్రమల అభివృద్ధి, నీటిపారుదల పనులు, బ్యాంకింగ్, ~~[illegible]~~ వ్యాపారం, వాణిజ్య రంగాల అభివృద్ధి పెరగటం మొదలైన వాటిని విస్తృతం జరిగింది. అయితే ఈ పరిణామాల్లో ఇండియాలో ఆధునిక పరిశ్రమల అభివృద్ధికి కావలసిన ప్రాథమిక పునాదులు ఏర్పడ్డాయి. ~~1846లో~~ లార్డ్ హార్డింజ్ "~~రైల్వేలు~~ దేశంలో వ్యాపారానికి ప్రత్యేకంగా చేసే ఉపయోగాలను ప్రోత్సహిస్తాయని, సైన్యాల ~~[illegible]~~ కొరకు, అంతర్గత శాంతి భద్రతల పరిరక్షణకు రైల్వేలు తోడ్పడతాయని 1846లో పేర్కొన్నాడు. 1853 డల్హౌసీ రైల్వేల స్థాపన వల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను వివరించాడు. ఇంగ్లాండ్ పరిశ్రమలకు కావలసిన ముడి సరుకు ఇండియా నుండి ఎగుమతి చేయాలంటే, ముఖ్యమైన ఇండియా మైదానాల నుండి రేవులకు ~~[illegible]~~ చౌకైన రవాణా సదుపాయాలు

పత్రికలు చేయాల్సిన అవసరం ఉందని, అంతేగాక
పత్రికలకు కేవలం నింపబడరాదని అట్టి గ్రంథాలు
ఆయుర్వేద తదితర సంబంధిత విషయాల గురించి
గ్రంథాలను మార్గదర్శకాలు చేసి పరిశోధనల ఫలితాలను
ఈ శైలీలు ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటాయని
ఉదహరించి పేర్కొన్నారు. అయితే ఈ శైలీ నిర్మాణం
అనేక గ్రంథ పత్రికలను ఆధారంగా చేసుకుంది.
1853 జూలై 22 న సత్యదూత పత్రిక ప్రచురించిన లో
కారత మార్క్ గ్రంథంలో (బ్రిటిష్ శైలీ నిర్మాణం
గుర్తించాల్సిన ప్రధానాంశం అన్నారు. గ్రంథం వంటి
విశాలమైన దేశంలో శైలీలు సామాన్య అంశాల
లక్షణం, ప్రజల అవసరాలు తీర్చుకోవాలంటే
కావలసిన సాధారణ ప్రజలను చేరుకుంటా
శైలీల నిర్మాణం సాధ్యం కాదని. అయితే అట్టి
పత్రికల నుండి అందుబాటు, శైలీలను బట్టి
సంబంధించిన పత్రికల నాణ్యత మీద ప్రభావం-
-చూపుతాయని, ఈ విధంగా గ్రంథంలో ప్రధాన
పత్రికలకు శైలీలు మార్గదర్శకాలు అవుతాయని
కారత మార్క్ అభిప్రాయపడ్డారు.

Q: "we must become capitalists and enterprisers a nation of traders, machine makers and shop keepers"

p-98 Gopal Reddy Modern India

Ans: భారతదేశంలో యంత్రాధార భారీ పరిశ్రమల స్థాపన 19వ శతాబ్ది రెండవభాగంలో ఒక ముఖ్యమైన పరిణామం. భారతదేశంలో శాంతవృత్త పేరొందిన చేతివృత్తులు, హస్తకళల పరిశ్రమల వినాశనం ముఖ్య కారణమని జాతీయవాదులు అభిప్రాయపడ్డారు. హస్తకళల పరిశ్రమలను రక్షించి, పునరావాసం కల్పించి, పునరుజ్జీవింపజేసి, ఆధునికీకరణ చేయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉందని, అలాగే ప్రజాబాహుళ్యం యొక్క జీవన పరిస్థితులు మరింత అధ్వాన్నంగా కాకుండా నివారించడం సాధ్యమౌతుందని, దీనికి ~~ఆర్థిక~~ ఆధునిక పరిశ్రమలను నెలకొల్పడానికి ఇది ఎంతో కీలకమని గట్టిగా వాదించారు.

హస్తకళల పరిశ్రమలనుండి ఆధునిక పరిశ్రమల రంగంవైపు జరగవలసిన పరిణామము యొక్క ఆవశ్యకతను వారు స్పష్టం చేశారు. ఆధునిక ~~పరిశ్రమల స్థాపన~~ పారిశ్రామికీకరణ ~~...~~ ప్రవేశపెట్టి దీనిని ప్రభుత్వమే చేపట్టాలని పలు వర్గాల జాతీయవాదులు అభిప్రాయపడ్డారు.

మనందరం పెట్టుబడిదారులం కావాలని, ఎంటర్‌ప్రైజర్స్

కావాలనేది ~~[illegible]~~ వారి పోరాటం నినాదమైంది. అట్టి

అట్టి మనది వర్తక జాతి కావాలని, మనం ఆంధ్ర-

[illegible] కావాలని, [illegible]

కావాలని వారు పిలుపునిచ్చారు. వ్యవసాయరంగంలో

అప్పటికే స్తబ్దత (1) నెలకొన్న కారణంగాను, సంపద

[illegible] (2) [illegible] వీలుగాను, [illegible] (3)

పెరిగేందుకు అవకాశం ఉన్న కారణంగాను, [illegible] (4)

అవకాశ మెరుగైన అవకాశం [illegible], [illegible]

పదార్థాల (5) [illegible] [illegible], [illegible] సరకుల

[illegible] (6), [illegible] (7) [illegible]కి

పారిశ్రామికీకరణం యొక్క ఆవశ్యకతను వారు

విశదీకరించారు. ఆ విధంగా 19వ శతాబ్దం చివరినాటికి,

~~[illegible]~~ ~~పారిశ్రామికీకరణ~~ ఆధునిక

పద్ధతులలో, [illegible] భారతదేశ పారిశ్రామికీకరణను

~~[illegible]~~ జాతీయ స్థాయిలో ~~[illegible]~~ బలపడి

పెరిగింది. 1765-1850 మధ్య EIC విధానాల వల్ల

దేశంలో [నిర్పారిశ్రామికీకరణం] వాస్తవ పరిస్థితులు

నెలకొన్నాయి.) [illegible] [illegible] [illegible]

సంప్రదాయ పరిశ్రమలు [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible].

ఇంగ్లాండు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

పరిస్థితి తలెత్తినా ఆధునిక యంత్రాంగాలు,
సాంకేతికాలు, పరిశ్రమలు వాటి స్థానంలో అభివృద్ధి
చెందడం ద్వారా వారికి అందుబాటులో ఉండి
పోయింది. కానీ భారత స్వాతంత్ర్యం తర్వాత
[illegible] [illegible] ప్రవేశించిన [illegible]
స్థానిక ఆధునిక పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి.
దాంతో వీరంతా ఉపాధి కోల్పోయారు.

30-10-05.

British Industrial policy

బ్రిటిష్ వారు అధికారంలోకి వచ్చినప్పటినుంచి భారతదేశ సంపదను విచక్షణా రహితంగా కొల్లగొట్టుటనే లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నారు. వారి పారిశ్రామిక విధానం కూడా ఈ లక్ష్య సాధనకు అనుగుణంగానే కొనసాగింది.

1. కంపెనీ పెట్టుబడి పెట్టాలు పారిశ్రామికంగా భారతదేశాన్ని అభివృద్ధి పరచే ఉద్దేశం బ్రిటిష్-ఇండియా కంపెనీకి లేదు. 19వ శతాబ్దం రెండవ అర్ధభాగం నుంచి కొద్దిగా పారిశ్రామికీకరణ కేవలం ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజెస్ (అవి విదేశీ కానీ స్వదేశీ కాని) ఆధ్వర్యంలో మాత్రమే జరిగింది. కాగా కంపెనీ భారతీయుల పెట్టుబడికి వ్యతిరేకంగా విదేశీ పెట్టుబడిని ఆదరించే వైఖరిని ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా చేపట్టింది. స్వదేశీ ఎంటర్‌ప్రైజెస్‌పట్ల బ్రిటిష్ ఇండియా కంపెనీ చాలా నిర్లక్ష్యంగా వ్యవహరించింది.

2. 19వ శతాబ్దంలో ఇండియాలో ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజెస్‌కు సహాయకారిగా కంపెనీ కొంతమేరకు గవర్నమెంట్ ఇన్వెస్ట్‌మెంట్స్ చేసింది రైల్వేలు, కమ్యూనికేషన్ రంగాలలో చేసింది. కాని కంపెనీ ప్రైవేటు ఎంటర్‌ప్రైజెస్‌కు తప్పనిసరిగా అవసరమైన ఇతర పరిస్థితులను కల్పించలేదు.

రైల్వేలు, కమ్యూనికేషన్ రంగాల ఏర్పాటుకు దోహదపడటానికి కారణం ఆ ఆర్థిక, సైనిక ఇండియా

అభివృద్ధి చేయడానికి కాదు. భారత సామ్రాజ్యవాదుల
బ్రిటీషువారు తమ రాజకీయ నియంత్రణాధికారం, సైన్యం
మోహరింపును, బ్రిటీషువారి పెట్టుబడులను ఇండియాలోకి
తీసుకువచ్చేందుకు, భారత దేశం నుండి వ్యవసాయక
ముడిపదార్థాలను తరలించేందుకు వీలుగా
పెట్టుబడులు పెట్టడానికి, అదే విధంగా ~~తరి~~
తయారీ సరకులను ఇండియాలోని మారుమూల
మార్కెట్లకు చేరవేయడానికి రైల్వేలు ప్రోత్సహించబడ్డాయి.

3. రైల్వే విధానంతో సైతం ప్రభుత్వం భారత
పరిశ్రమలపట్ల వివక్షత ప్రదర్శించింది. విదేశాలనుంచి
దిగుమతిఅయిన సరుకులపైన రవాణా ఛార్జీలు అతితక్కువగా
వసూలుచేసి దేశీ సరుకుల వ్యాపారాన్ని దెబ్బతీసింది.
విదేశీ వస్తువులకన్నా భారతీయ వస్తువుల రవాణా
ఛార్జీలు తప్పనిసరిగా, అతి ప్రియం అయింది. ఇది
భారతీయ పరిశ్రమల్ని నిరుత్సాహపరచింది.

4. కార్మిక చట్టాలవెనుక ప్రభుత్వానికున్న ఉద్దేశం కూడా
భారత పరిశ్రమల అభివృద్ధిని దెబ్బతీయడమే.
కార్మికుల పరిస్థితిని మెరుగుపరచే లక్ష్యంతో అని
రూపొందించిన కార్మిక చట్టాలను ప్రత్తి, జనపనార
కర్మాగారాల్లో అమలుచేసినప్పటికీ తేయాకు, నీలిమందు
తోటలకు వర్తింపజేయలేదు. ఇది వాస్తవానికి
కార్మికులకు మేలుచేయడానికి కాక, పరిశ్రమల అభివృద్ధి
నిరోధంగా పత్తి పరిశ్రమను దెబ్బతీయడానికి, తద్వారా

లాంకషైర్, మాంచెస్టర్‌లకు అవసరమైన పత్తిని సమకూర్చడానికి బ్రిటిష్‌వారు ఈ చట్టాలను వర్తింపచేశారు. అయితే ఈ చట్టాలను టీ తోటలు, నీలిమందు తోటల కార్మికులకు వర్తింప చేయక పోవడంతో వారిని యజమానులు బానిసల్లా చూసేవారు.

5. భారీ పరిశ్రమలకు లేదా యంత్ర నిర్మాణం వగైరాలకు పనికివచ్చే ముడి పదార్థాలు ఉత్పత్తి చేసే మౌలిక పరిశ్రమల నిర్మాణంలో బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వం ఏమాత్రం శ్రద్ధ చూపలేదు. అటువంటి భారీ పరిశ్రమలు లేకపోతే సత్వర, స్వతంత్ర పారిశ్రామిక ప్రగతి సాధ్యం కాదు. ఆ విధంగా భారతదేశంలో ఉక్కు, లోహ నిర్మాణం, యంత్రాలు, రసాయనాలు, ముడి తైలం వంటి మౌలిక పరిశ్రమలు లేనే లేవు. విద్యుదుత్పత్తి రంగంలో సైతం భారతదేశం వెనుకబడి ఉంది.

6. ప్రధానంగా ఎగుమతులకు అవసరమైన నీలిమందు, తేయాకు, కాఫీ వంటి తోట పరిశ్రమలు 19వ శతాబ్దంలో వృద్ధి చెందాయి. ఈ తోటల యజమానులు విదేశీయులు కాబట్టి ప్రభుత్వం కారు చౌకగా భూమి, ఇంకా తదితర అనేక సౌకర్యాలు కలుగజేసింది.

7. పారిశ్రామికాభివృద్ధికి అవసరమైన సాంకేతిక విద్యావ్యాప్తికి ప్రభుత్వం కనీసం ప్రయత్నం కూడా చేయలేదు. 1939లో దేశంలో ఉన్న మొత్తం ఇంజనీరింగ్ కళాశాలలు ఏడు. విద్యార్థుల సంఖ్య 2217.

8. ప్రభుత్వం ఎటువంటి సహాయం అందజేయడానికి నిరాకరించిన కారణంగా నూలు, రైలింజన్లు, కార్లు, విమానాలు నిర్మించే అనేక ప్రాజెక్టులకు ఇబ్బంది సంభవించింది.

31-10-05

8. 1919 వరకు బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వం విదేశీ స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానానికి కట్టుబడి వుంది. అంటే మనదేశానికి దిగుమతి అయ్యే విదేశీ వస్తువుల దిగుమతుల సుంకాలేవీ విధించకపోవడం లేదా నామమాత్రపు దిగుమతి సుంకాలు విధించడం జరిగేది. అయితే మన దేశపు ఎగుమతులకు బ్రిటన్‌లో భారీగా దిగుమతి సుంకాలు విధించేవారు. కొత్తగా ఉన్న భారతీయ పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వం దిగుమతి సుంకాలద్వారా రక్షణ కల్పించకపోవడంతో అవి ప్రభుత్వ వైఖరి వ్యతిరేకంగా అభివృద్ధి చెందవలసి వచ్చింది. భారత పరిశ్రమలు పుట్టినప్పటికే బ్రిటన్, అమెరికాలలో పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి. అందువల్ల మన పరిశ్రమలు వాటితో పోటీపడలేని పరిస్థితుల్లో ఉండేవి. నిజానికి అభివృద్ధి చెందిన దేశాల్లో కూడా పరిశ్రమలు ప్రారంభదశలో ఉన్నప్పుడు విదేశీ దిగుమతులపై భారీ సుంకాలద్వారా దేశీ పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించారు. కాని భారతదేశం, బ్రిటిష్ పరిశ్రమల అభివృద్ధికోసం నిరంతరం కృషిచేసే, విదేశ ప్రభుత్వ అధీనంలో ఉండటంతో భారత పరిశ్రమలకు ప్రభుత్వ సహకారం లేకుండా పోయింది.

9. ప్రభుత్వ విధానాన్ని. నూలు మిల్లుల పరిశ్రమ చరిత్ర ద్వారా బాగా అవగతం చేసుకోవచ్చు. భారత ప్రభుత్వంపై, ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వ వత్తిడి వల్ల, ఇండియాలోకి దిగుమతి అయ్యే విదేశీ వస్తువుల/ ఉత్పత్తులపై తప్పనిసరి పరిస్థితిని మొదటి దశలో 5 శాతానికి తగ్గించారు. అయితే ఇంగ్లాండ్ ప్రభుత్వంపై, లాంకషైర్ ఉత్పత్తిదారుల వత్తిడి వల్ల, స్వదేశీ ప్రభుత్వం, నూలు ఉత్పత్తులపై దిగుమతి సుంకం రద్దు చేయాలని భారత ప్రభుత్వంపై బాగా వత్తిడి తెస్తూవచ్చింది. 1879లో భారత ప్రభుత్వం "నూలు ఉత్పత్తులపై" దిగుమతి సుంకాలు రద్దు చేసింది. దీని తరువాత దిగుమతి సుంకాలు మొత్తం తగ్గించటం లేదా రద్దుచేయటం కొనసాగింది. 1882లో మద్యము, ఉప్పు మినహా అన్ని సరుకుల మీద ఉన్న దిగుమతి సుంకాలన్నీ రద్దు కావటంతో స్వేచ్ఛావర్తకం పూర్తిస్థాయిలో అమలులోకి వచ్చినట్లయింది. 1894 వరకు స్వేచ్ఛావర్తకం ఎట్టి అడ్డంకులు లేక నిరాటంకంగా కొనసాగింది. 1894లో ఆర్థిక అవసరాల దృష్ట్యా బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వం 5 శాతం విలువ ఆధారిత దిగుమతి సుంకాన్ని విధించవలసి వచ్చింది. నూలు వస్త్రాలు, నూలు దారంపై కూడ 5% శాతం దిగుమతి సుంకం విధించబడింది. దీనితో

లాంకషైర్ గగ్గోలు పెట్టింది. వారిని శాంతింపజేయడానికి
ఇండియాలో ఉత్పత్తి అవుతున్న ప్రతి ఉత్పత్తిపై
సంపూర్ణంగా 5 శాతం ఎక్సైజ్ సుంకం (దీనినే
కౌంటర్ వైలింగ్ ఎక్సైజ్ సుంకం ([illegible]) విధించబడింది.
అంటే దిగుమతి సుంకం విధింపు నుండి భారతీయ
ఉత్పత్తిదారులు లాభం పొందకుండా చూడటానికి
ఈ చర్య ఉద్దేశించబడింది. నూలు వస్త్రాలను
మినహాయించిన రెండు సుంకాలను 1896లో
3½ శాతానికి తగ్గించారు. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం
మధ్యకాలం వరకు ఇదే పరిస్థితి కొనసాగింది.

~~1910లో - 19 వ శ~~

20వ శతాబ్దం మొదటి దశకంలో భారత
10. ప్రభుత్వంలో పరిశ్రమల శాఖ ఏర్పాటు చేయబడి,
ఆ శాఖ ఇండియాలో నూతన పరిశ్రమలను
బాధ్యత వహించి వాటి అభివృద్ధికి ఆసక్తి కనబరచగా,
అప్పటి సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ (ఇండియా) లార్డ్ మార్లే
1910లో ఇండియాలో పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి
ఆసరా ఇవ్వటం ప్రభుత్వ విధానం కాదని అందువల్ల
పరిశ్రమల శాఖ అటువంటి చర్యలను దేనికీ
నిలుపుదల చేయాలని ఆదేశాలు జారీచేసాడు.
ఆధునిక విజ్ఞాన పద్ధతులను, మెషినరీలను
చిన్న పద్ధతుల ద్వారా ఉత్పత్తి విధానాలలో
మెరుగుదల సాధించి అంతర్జాతీయ ప్రజలకు

అవగాహన కల్పించే దిశలో కృషి చేయాలని 31
ప్రభుత్వ ధనం ఎంతో వెచ్చించవచ్చునని,
రెండవ వంతు ప్రభుత్వం [illegible] వ్యయం
ఖర్చుచేయాల్సి వస్తుందని, స్వచ్ఛందంగా
లాభదాయకంగా ఉండేటట్లు ఈ విధానాలను
అమలుపరిచే బాధ్యతను ప్రైవేటు వారికి
వదిలివేయాలని అతను సూచించాడు.

11. ఔషధాలు, మందులకు కావలసిన సామగ్రి, వైద్య పరికరాలు
ప్రజారోగ్యానికి కావలసిన సామగ్రిని బ్రిటిష్ ఇండియా
ప్రభుత్వం బ్రిటన్ దేశపు పరిశ్రమల నుండి దిగుమతులు
చేసేది.

See Note on p-17/18

12. ఇండియాను ముడి సరుకుల/వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల ఎగుమతి
చేసే వ్యవసాయక దేశంగానే ఉండేటట్లు చేసి, ఇంగ్లాండ్
పరిశ్రమలలో ఉత్పత్తి అయిన తయారీ సరుకులకు
మార్కెట్టుగా చేసి, ఇంగ్లాండ్‌పై ఆధారపడే దేశంగా
ఉండేటట్లు చేయాలనేది బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వ
ఉద్దేశము.

Impact of the industrial policy upto 1914:

→ points from 1 to 8 తెలుగు అకాడమీ p-177 to 181
ఆధునిక భారతదేశ చరిత్ర - బిపిన్ చంద్ర
point 9: తెలుగు అకాడమీ p-13 Notes on
Modern History Vol-7. ([illegible])

Q: భారతదేశ వస్త్ర పరిశ్రమ [illegible]?

A: తెలుగు p-94 of [illegible]
[illegible] (1757-1947).

vii) Industrial growth upto 1914. Indian [illegible] p-21
viii) Industrial growth 1914-1947 [illegible]

Q: British Industrial policy 1914-1939.
grover.

Q. Impact of British Industrial policy
between inter-war period:
Ans: [illegible] of India p-621

Q: colonial exploitation through [illegible]
[illegible]
Ans: [illegible] p-23 of Indian [illegible]

Q: Exploitation through capital of British
capital to India
Ans: [illegible] p-25 of Indian [illegible]

Q. Exploitation through Finance capital [illegible]
the Managing agency [illegible]
Ans: [illegible]

Q: Exploitation through payments for the costs of British administration.

Ans: Write p-27 of Rudra Dutt

Q: Explain various forms of colonial exploitation and their consequences.

Ans: Write p-23 of Rudra Dutt & [illegible]

Factors leading to the rise of Leftism

1) సహాయ నిరాకరణోద్యమ వైఫల్యం ... గాంధీ మార్గం పట్ల విముఖత -- స్వరాజ్ పార్టీ ప్రత్యామ్నాయం వచ్చి పోవడం ... రైతులు, కార్మికుల సమస్యల పట్ల కాంగ్రెస్ మితవాద ధోరణి

2) మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం -- ధరల పెరుగుదల

3) మార్క్సిజం, సోషలిజం పట్ల యువకులు ఆకర్షితులవడం --- మానవేంద్రనాథ్ రాయ్ నేతృత్వం తాష్కెంట్ సాం.వా. సమాజం [illegible] -- 1917 విప్లవం తర్వాత రష్యా ప్రభావం ... భారత్‌లో సంఘాలు
స్వా.ఉద్య బలపడుతూనే కార్మిక-కర్షక వర్గాలపై దృష్టి కేంద్రీ---

4) U.P, Orissa లలో ఉద్యమాలు -- AITUC ఏర్పాటు --
1927, బొంబాయి 'మేడే' -- దక్షి. రైల్వే వర్కర్లు + కెంపెనీ టాటా వర్కర్స్ సమ్మెలు -- బొంబాయి మిల్లు 1,50,000 కార్మికుల 6 నెలల పాటు సమ్మె

5) విప్లవ ఉగ్రవాదులు కూడా -- HRA (1924) కాస్తా 1928 లో HSRA గా.. భగత్ సింగ్

6) 1929-32 ఆర్థిక మాంద్యం ... కార్మిక వర్గ పరిస్థితి దారుణం, ... ప్రభుత్వాలు ... పెట్టుబడిదారీ దేశాల ఆర్థి.వ్య. చితికి ... రష్యాలో ఆరి 2 పం.వ. ప్రణా విజయవంతంగా ... మొత్తం ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షించి
-- 1930 తర్వాత శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం ~~ఆగడం~~ ...

7) నెహ్రూ 1936, 1937 లలో INC అధ్య ... సుభాష్
1938, 1939 లలో ... నెహ్రూ విశ్వాసం

8) శాసనోల్ల ఉద్య ... జైళ్లలో కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలు మార్క్సిజంపై అధ్యయన తరగతులు ...

V.V. Imp. * Account for the rise and growth of leftism in the congress movement. What impact did it have on contemporary Indian politics.

జ: factors leading to the rise of leftism in congress: [illegible] 267 కృష్ణారెడ్డి ఆధునిక భారతం

growth: భారతదేశంలో సోషలిస్టు భావాల వ్యాప్తి కాంగ్రెస్ విధానాలలోను కార్యక్రమాలలోను వెంటనే ప్రతిబింబించింది: ① 1931 కరాచీ కాంగ్రెస్ ~~సభ~~ సమావేశంలో ప్రాథమిక హక్కుల, ఆర్థిక విధానం గురించి తీర్మానాలు నెహ్రూ సిఫారసులతో ఆమోదింపబడ్డాయి. సామాన్య ప్రజానీకం గుర్తించుకున్న [illegible] రాజకీయ స్వాతంత్ర్యంతో పాటు ఆకలితో అలమటిస్తున్న కోట్లాది మందికి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం కూడా అందివ్వాలని నెహ్రూ నొక్కి చెప్పారు. ఈ సభ [illegible] వాగ్దానాలను చేసింది.

1) ~~[illegible]~~ పౌర హక్కుల [illegible]
2) కుల, వర్గ, వర్ణ, లింగ విచక్షణకు అతీతంగా చట్టం సమానత్వం
3) వయోజన ఓటు హక్కు
4) కౌలు, భూమి శిస్తుల ~~[illegible]~~ తగ్గింపు [illegible]
5) వ్యవసాయిక [illegible] పై [illegible]
6) [illegible] పై [illegible]
7) కార్మికులకు జీవనానికి సరిపడ వేతనాలు [illegible] పని పరిస్థితులు కల్పించటం
8) పరిమిత పని గంటలు 9) [illegible] కార్మికులకు [illegible]
10) కర్షకులు, కార్మికులు [illegible] సంఘటితం [illegible] హక్కు

11) కీలక పరిశ్రమలు (గనులు, రవాణా రంగాలను) ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోనికి చేపట్టి నిర్వహించటం వంటి||

(2) ఈ సోషలిస్టు ప్రభావం, ఫైజ్‌పూర్ (Faizpur) కాంగ్రెస్ సదస్సులో స్పష్టంగా కనబడింది

(3) 1936 ఎలక్షన్ మానిఫెస్టోలో వాగ్దానం చేయబడిన వాటిలో ముఖ్యమైనవి

(1) వ్యవసాయ వ్యవస్థలో విప్లవాత్మకమైన మార్పులు

(2) కార్మికులకు సమ్మెహక్కు.

జమీందారీ రద్దు

ముఖ్యమైన వ్యవస్థల రద్దును సిఫారసు చేస్తూ (4) 1945లో కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ ఒక తీర్మానాన్ని ఆమోదించింది.

1938లో సుభాష్ చంద్రబోస్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు ఉన్నప్పుడు కాంగ్రెస్ (5) ఆర్థిక ప్రణాళికను రూపొందించే వ్యక్తిగా, జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ నేతృత్వంలో జాతీయ ప్రణాళికా కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది.

కొద్దిమంది వ్యక్తుల చేతుల్లో సంపద పోగుపడకుండా, (6) భారీ పరిశ్రమలను పబ్లిక్ రంగంలో నెలకొల్పటం మొదలైన మార్గాలను గాంధీజీ కూడా ఒప్పుకున్నాడు.

దేశానికి 20వ శతాబ్దం 30వ దశకంలో ముఖ్యమైన పరిణామం ఏమంటే రాడికల్ ఆర్థిక విధానాలను గాంధీజీ అంగీకరించటం. కొందరు పెద్ద వ్యక్తుల (7) స్వార్థానికి అడ్డుకట్టు వేయకపోతే సామాన్య ప్రజల జీవితాలు ఎన్నటికీ మారవని నెహ్రూ అభిప్రాయంలో (8) గాంధీజీ ఏకీభవించాడు. గాంధీజీ ధనికులకై ట్రస్టీ అనే భావనను కూడా అంగీకరించాడు.

1939 నాటికి (9) కాంగ్రెస్ పార్టీలో ముఖ్యమైన
అంశాలపై 2 టీంలలో వామపక్ష భావాలు గలవారు
దాదాపు (1/3) భాగము వరకు ఉన్నట్లు తెలుస్తోంది వారు.

కాంగ్రెస్ లో వెలుపల వామపక్ష భావాల పెరుగుదల

(1) M.N. రాయ్ నేతృత్వంలో మరికొంతమంది భారతీయులు
కలిసి 1920 లో తాష్కెంట్ లో కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియాను
ఏర్పాటు చేశారు. దీనితో సంబంధం లేకుండానే 1920
తర్వాత పెక్కు వామపక్ష, కమ్యూనిస్టు గ్రూపులు, సంస్థలు
ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి. ఇట్టి సంస్థలలో మెజారిటీ
సంస్థలు కలిసి (2) 1925 డిసెంబర్ లో కాన్పూర్ లో PC జోషి
నేతృత్వంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (CPI) అనే అఖిల భారత
స్థాయి వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేశారు. ~~అప్పటి~~ నుంచి వీళ్లు
కమ్యూనిస్టుల (3) కార్యకలాపాలు ముఖ్యంగా కర్షకులను,
కార్మికులను పార్టీలోకి నిర్వహించు, వారి ద్వారా పని
చేయడం పైన కేంద్రీకృతం అయ్యాయి.

ఆచార్య నరేంద్ర దేవ్, జయప్రకాశ్ నారాయణ్ ల
నేతృత్వంలో (4) 1934లో కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ ఏర్పాటు
చేయబడింది. 1939లో కాంగ్రెస్ పార్టీ అధ్యక్ష పదవికి
రాజీనామా చేసిన తర్వాత సుభాష్ చంద్రబోస్ (5) "ఫార్వర్డ్
బ్లాక్" పార్టీని స్థాపించారు. 1930 ~~దశకం~~ దశకంలో
(6) 'ఆలిండియా స్టూడెంట్స్ ఫెడరేషన్' (AISF), (7) ఆలిండియా ప్రోగ్రెసివ్
రైటర్స్ అసోసియేషన్ వంటి సంస్థలు ఏర్పాటయ్యాయి.
వామపక్ష పార్టీల గ్రూపుల ఆవిర్భావం (8) నూతన తరం
రాజకీయ కార్యకర్తలను అందించింది. వీరు కర్షకులను,

కార్మికులను వ్యవస్థీకరించే ~~ప్రయత్నాలు~~ (ఎంతో ఉత్సాహంతో) కృషి చేశారు. ~~ఈ ప్రయత్నాల ఫలితం~~ ఆ తర్వాతి కాలంగా నగరాల్లో ట్రేడ్ యూనియన్లు (10) బలంగా ఎదిగాయి. దీంతో అంతటా ముఖ్యంగా యు.పి., బీహార్, తమిళనాడు, ఆంధ్రప్రదేశ్, కేరళ, పంజాబ్‌లలో కిసాన్ సభలు వెలిశాయి. అఖిల భారత స్థాయిలో (11) మొదటి కర్షక సంస్థ అయిన ఆలిండియా కిసాన్ సభ 1936లో స్థాపించబడింది.

→ 5 stages in CPI

1) 3 కుట్రల దశ పెషావర్, కాన్పూర్, మీరట్ (1922-23, 1924, 1929-33)

   1934 CPI పైన ban

2) Δ ఉద్యమ పోటీ — గాంధీజీ కి ప్రత్యామ్నాయం నాయకుడు. అవుతాడు

3) 1930 దశకంలో (ప్ర)జా విప్లవ భావాలు — [illegible] CPI

4) WWII మొదట్లో సా. వా. కి వ్యతిరేకత Hitler రష్యా పై దాడి చేయగానే రష్యా మిత్ర కి మద్దతు! కమ్యూనిస్టు > CPI అప్రతిష్ఠ

5) Cabinet మిషన్ కి భారత్ ని 17 [illegible] ఇవ్వాలని సిఫారసు — 1947 కి CPI కొత్త తన స్వభావాన్ని మార్చుకుంది.

→ CSP 1942 Quit Ind Mvt కు పూర్తి మద్దతు + కీలక పాత్ర !

3వ

11.12.05

The Kisan Movement

1920 వ దశకంలో దేశంలో సోషలిస్టు భావాలు వ్యాపించి దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో పెద్ద కర్షకుల పార్టీలు ఏర్పాటయ్యాయి. ఈ దశకంలో పెద్ద ముఖ్యమైన రైతు ఉద్యమాలు చూడటం చేసుకున్నాయి. ఇట్టి ఉద్యమాలకు ముఖ్యమైన కేంద్రాలలో యు.పి. హరదోయి. బహరైచ్, తాలూకాదారీ పద్ధతులలో రైతుల పరిస్థితి దారుణంగా మారింది. జమీందారులు రైతుల నుండి పన్ను ఉక్కు వసూలు చేశారు. కాని ఔధ్ ప్రాంత రైతులను ముఖ్యమైనదిగా వ్యతిరేకంగా వ్యవస్థీకరించినవాడు బాబా రామ్ చంద్ర అనువాడు. సన్యాసి వేషధారణలో ఉండి ఇతడు రైతులలో కలసిమెలసి తిరిగి, రైతులలో సంఘాలను స్థాపించి గ్రామ స్థాయి రైతులను ఉద్యమవంతులను చేశాడు. వ్యవస్థీకరించిన తరువాత ఐక్యంగా పోరాడినప్పుడే ప్రభుత్వంలో, తాలూకాదార్ల బంధనాలు ఛేదించగలరని ఇతడు రైతులకు బోధించాడు.

1920 లో కాంగ్రెస్ ప్రారంభించిన సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో ~~[illegible]~~ రైతు ఉద్యమం పాలుపంచుకుంది. 1921 లో రైతు ఉద్యమాలు హింసాత్మకమై రాయబరేలి, ఫైజాబాద్, సుల్తాన్‌పూర్ (మధ్య యు.పి.) కి వ్యాపించాయి. [1921 ఫిబ్రవరి లో యు.పి.లోని ఒక గ్రామమైన చౌరీచౌరా లో 3000 మంది రైతుల ఊరేగింపుపై పోలీసులు కాల్పులు జరుపగా జరిగిన హింసాత్మక సంఘటనలో పోలీస్ స్టేషన్ తగులబెట్టగా 22 మంది పోలీసులు మరణించారు.]

రైతులను భూములనుండి వెళ్లగొట్టరాదని నిలుపుదల చేయాలని రైతులు ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు.

1921 జనవరిలో ఫురీసత్‌గంజ్ బజారు వద్ద, బట్టలు, ధాన్యం అధిక ధరలకు, వ్యాపారుల్ని ప్రోత్సాహించినందుకు నిరసన తెలుపుతున్న రైతులపై పోలీసులు జరిపిన కాల్పుల కారణంగా, మార్చినెలలో ముస్సాబజంగ్ (బస్తీ) రాయబరేలి జిల్లా వద్ద జరిగిన కాల్పులలో అనేకమంది రైతులు మరణించారు.

1921 వేసవి నాటికి (1) గాంధీజీ అనుచరుల విధానంవల్ల, (2) కాంగ్రెస్ ఉద్యమ ఉద్యమ లక్ష్యాలను చేసిన ప్రయత్నం వల్ల, (3) అవధ్ రెంట్ చట్టానికి 1921 చేసిన సవరణవల్ల ఉద్యమం చల్లారింది. అయితే 1921 చివరలో, 1922 ప్రారంభంలో హర్దోయి, బారాబంకి, సీతాపూర్ జిల్లాలలో ఉద్యమం మళ్ళీ బలపడింది. ఈ జిల్లాలలో మదరిపాసి (Madari Pasi) ఆధ్వర్యంలో 'ఏకా' (Eka) ఉద్యమం ఉధృతంగా సాగి పాలనాయంత్రాంగానికి, భూస్వాములకు పెద్దసవాలుగా నిలిచింది. అయితే పోలీసుల దమనకాండ వల్ల మళ్ళీ విఫలమైంది.

ఉత్తర బీహార్‌లో స్వామి విద్యానంద నేతృత్వంలో రైతు ఉద్యమం దర్భంగరాజు రైతులపై జరుపుతున్న అణచివేతకు వ్యతిరేకంగా కొనసాగింది. అందులో హింస లేదు.

బెంగాల్‌లో రైతులు యూనియన్ బోర్డు పన్నులు చెల్లించటాన్ని నిరాకరించే ఉద్యమాన్ని నడిపారు. ఇది మిడ్నాపూర్ జిల్లాలో తీవ్రమైంది. దీని ఫలితంగా యూనియన్ బోర్డు సభ్యులు రాజీనామా చేశారు. ప్రభుత్వం మళ్ళీ వాటి పన్నులను రద్దుచేసింది. ఈ ఉద్యమం విజయవంతమయింది.

గుజరాత్‌లో రైతులను మొబిలైజ్ చేయటానికి సమాయత్తం కాంగ్రెస్ కృషిచేసింది. 1927లో ప్రభుత్వ భూమిశిస్తును,

ప్రభుత్వం రైతన్నని వెళ్ళించింది. 1928 లో బార్డోలి సత్యాగ్రహం వల్లభాయ్ పటేల్ నేతృత్వంలో జరిగింది. ప్రభుత్వం ప్రజావ్యతిరేక విధానాలను అవలంబించినా ఉద్యమం లొంగక పోవడంతో చివరకు రైతుల డిమాండ్లను అంగీకరించింది.

ఈ ఉద్యమాలే కాక, దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాలలో ప్రత్యేకంగా రైతుల ఆందోళనలు జరుగుతూనే వున్నాయి. రాజస్థాన్, మలబార్ (మోప్లా), బెంగాల్, అస్సాం వంటి ఇతర ప్రాంతాల్లోను రైతులు జరిపిన ఉద్యమాలు తీవ్రంగా ప్రభావితం చేశాయి.

1930 దశకంలో రైతు ఉద్యమాలు : వివిధ ప్రాంతాల్లో 1930 దశకంలో కూడా రైతులు ఆందోళనలు ఉద్యమాలు చేశారు. అప్పుడు రైతుల పరిస్థితి తీవ్రరూపం దాల్చింది. ఇందుకు ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా కాంగ్రెస్ "నో టాక్స్" ఉద్యమం చేపట్టి జమీందార్లను ప్రభుత్వానికి పన్నులు చెల్లించవద్దని కోరింది. కొంతమంది నాయకులు రైతులకు మద్దతుగా "నో-రెంట్" ఉద్యమం ప్రారంభించాలని కోరారు. 1931 చివరలో 'నో రెంట్' ఉద్యమం ప్రారంభించగా కౌలుదార్ల నుండి గొప్ప స్పందన వచ్చింది. వారు జమీందార్లకు కౌలు చెల్లించడం నిలుపుచేశారు. ఈ ఉద్యమం రాయబరేలి, ఆగ్రా, కాన్పూర్, అలహాబాదులలో వ్యాపించింది. జవహర్‌లాల్ బరేలీలో కాళికాప్రసాద్ అనే నాయకుడు రైతులను అప్పులు చెల్లించవద్దని పిలుపునిచ్చాడు. అయితే ప్రభుత్వం ఉద్యమాన్ని అణచివేసింది.

బెంగాల్, బీహార్లలో కూడా రైతులు 'నో టాక్స్' ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. బెంగాల్లో రైతునాయకులు

ఉప్పు తయారుచేసి చట్టాన్ని బహిరంగా అతిక్రమించారు. మానకొండూర్, సింగపురం, దివాన్‌దేవరలలో కొందరు తెలుగు రైతులు ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని జైలుకి వెళ్ళారు.

మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో కూడా రైతు ఉద్యమాలు ఊపు అందుకున్నాయి. 1928లోనే ఆంధ్ర రైతుల అసోసియేషన్ ఏర్పడింది. ప్రొఫెసర్ ఎన్.జి. రంగా దీని నాయకులు. రైతుల అత్యవసర డిమాండ్లపై ఈ అసోసియేషన్ ప్రచారం ప్రారంభించింది. కౌలు తగ్గింపు ఈ డిమాండ్లలో ముఖ్యమైనది. సివిల్ డిస్‌ఒబిడియన్స్ ఉద్యమం మొదలైనప్పుడు తంజావూరులో రైతుల సమావేశాలు నిర్వహించి, భూమి శిస్తు కట్టవద్దంటూ ప్రచారం చేశారు. తంజావూరు, మధుర, సేలంలలో ఆందోళన ఉధృతమైంది. 1931 నాటికి (కౌలు చెల్లింపులు) ధాన్యం [illegible] చేయడం ప్రారంభం అయింది. గవర్నమెంట్, కాంగ్రెస్ రైతు ఉద్యమాన్ని నియంత్రించడానికి ప్రయత్నం చేసినా, అది ఇంకా ఉధృతం పెరుగుతుంది.

ఆల్ ఇండియా కిసాన్ సభ ఏర్పాటు

వివిధ ప్రావిన్సులలో, ప్రాంతాలలో 1920 దశకంలోనే కిసాన్ సభలు ఏర్పడినా, సోషలిస్టులు, కమ్యూనిస్టులు రైతులకు ఒక కేంద్ర సంస్థ అవసరం అని భావించారు. వీరి ప్రయత్నాల వల్ల 1936లో ఆల్ ఇండియా కిసాన్ సభ [AIKS] ఏర్పాటు అయింది. 1937 నాటికి వివిధ ప్రావిన్సులలో దీనికి బ్రాంచీలు ఏర్పడ్డాయి. ఆచార్య ఎన్.జి. రంగా, స్వామి సహజానంద్, నరేంద్ర దేవ్, ఇందులాల్ యాజ్ఞిక్

మొదలైన వారు (అఖిల భారత కిసాన్ సభ యొక్క 43

ప్రధాన నినాదాలు. కిసాన్ సభ డిమాండ్లు:

1) ఆర్థిక పీడన నుండి రైతులకు రక్షణ.
2) జమీందారీ, తాలూకాదారీ వంటి భూస్వామ్య వ్యవస్థ రద్దు
3) భూమి శిస్తు, కౌలు తగ్గింపు
4) రుణాలపై మారటోరియం
5) వడ్డీ వ్యాపారులకు లైసెన్సులు ఇవ్వడం
6) వ్యవసాయ కూలీలకు కనీస వేతనాలు
7) వ్యవసాయ పంటలకు సరియైన ధరలు
8) నీటి పారుదల సౌకర్యాలు మొదలైనవి.

రైతుల సమావేశాల్లో, ప్రదర్శనల్లో ఈ డిమాండ్లకు ప్రాముఖ్యం కల్పించి, వాటిని నెరవేర్చమని ప్రభుత్వంపై ఒత్తిడి తీసుకువచ్చారు. AIKS కాంగ్రెస్ తో సంబంధం లేకుండా స్వతంత్రంగా పనిచేయాలని నిర్ణయించింది. రైతు విమోచనలు వారి స్వంత సంస్థ ద్వారానే జరుగుతాయని ప్రకటించింది.

కిసాన్ సభ భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా తీవ్రతరమైన ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించింది. బీహార్ లో 1937-38 లో బకాస్త్ ఉద్యమం ప్రారంభమైంది. బకాస్త్ అనగా స్వాధీనం చేసిన. బాగా రగులుకొన్న ఈ ఉద్యమం భూస్వాములు సాగుచేస్తున్న రైతులను భూముల నుండి వెళ్ళగొట్టకుండా ఉండేందుకు ఉద్దేశించింది. రైతులకు, భూస్వాములకు మధ్య ఘర్షణలు చోటుచేసుకున్నాయి.

బెంగాల్ లో కూడా కిసాన్ సభ క్రియాశీలకంగా ఉంది.

బుర్ద్వాన్ జిల్లాలో దామోదర్ కెనాల్ నిర్మాణం తర్వాత రైతులపై కెనాల్ టాక్స్ విధించగా, ఈ టాక్స్ తగ్గించాలని కిసాన్ సభ సత్యాగ్రహ ఉద్యమాన్ని నిర్వహించింది. ప్రభుత్వం విధిలేక ఈ కోర్కెను ఆమోదించింది. ఉత్తర బెంగాల్ జిల్లాలో 'హాట్ టోలా' (hat tola) ఉద్యమం ప్రారంభించబడింది. రైతులు వారాంతపు మార్కెట్లలో (సంతలు) (hats) ధాన్యం, బట్టలు, కూరగాయలు, పశువులు అమ్మినప్పుడు భూస్వాములు కొంత పన్ను వసూలు చేసేవారు. రైతులు దీనిని చెల్లించడానికి నిరాకరించారు. కొన్ని సందర్భాలలో భూస్వాములు పెద్ద రైతులకు వెనుకాడుతూ తప్పించారు.

1939లో పాలుకి సాగుచేసే రైతుల (share croppers) ఉద్యమం జోరుచేసుకుంది. ఈ పెద్ద రైతులను సాగుభూమి నుండి భూస్వాములు వెళ్లగొట్టారు. ఈ ఉద్యమంలో రైతులు పంట మొత్తాన్ని తమ స్థలాలలో దాచటం ప్రారంభించారు. అంతకుముందు ఈ మొత్తాన్ని భూస్వాముల ధాన్యాగారాల వద్ద నిల్వచేసేవారు. ఉత్తర బెంగాల్ లోని దినాజ్పూర్లో ఈ ఉద్యమం ఉద్ధృతం అయింది. ఈ ప్రభుత్వం రైతులతో ఒక రాజీకి వచ్చింది. భూవివాదాలలో భూస్వాములకు, రైతులకు సమానమైన ఒక చొప్పు ధాన్యం నిల్వచేసేట్టు అంగీకారం కుదిరింది. అయితే ఈ ఉద్యమం విజయవంతమైంది. ఇట్లే బెంగాల్లో, ఆంధ్రప్రదేశ్లో కూడా రైతు పోరాటాలు జరిగాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్లో రైతులను వ్యవస్థీకరించటంలో ఆచార్య N.G. రంగా కీలక పాత్ర వహించారు.

Q: What was the congress response to కాంగ్రెస్ - రైతులు peasant movement? 245

బ్రిటిష్ పాలనకు వ్యతిరేకంగా జరిగే పోరాటంలో రైతుల బలాన్ని (ప్రజల్ని) కాంగ్రెస్ కు అనుకూలంగా మలచుకుంది. రైతుల సమస్యలు, వారి బాధలపై కాంగ్రెస్ శ్రద్ధ చూపింది. 1937లో నెహ్రూ "రైతు సమస్య ఇండియా యొక్క అత్యంత ముఖ్యమైన సమస్య. భూమిలేని కూలి లేరు" అని ప్రకటించడంలో నీతి వెల్లడి అవుతుంది.

భారత రైతులలో వెల్లువెత్తిన వర్గ చైతన్యానికి, ఉద్యమాలకు ప్రతినిధులుగా కిసాన్ సభ తీవ్రస్థాయి డిమాండ్లను కాంగ్రెస్ లోని "right wing" ఆందోళన చెందింది. బలహీన పరచడం వారు సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక ఉద్యమానికి రైతుల మద్దతు కోరారు గాని, భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా రైతుల డిమాండ్లను తిరస్కరించారు. రైతు భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా రైతులు ఉద్యమించే సమయంలో, వారు తాత్కాలిక విరామానికి ప్రయత్నించేవారు. రైట్ వింగ్ వారు కిసాన్ సభను కాంగ్రెస్ సంస్థకు పోటీ సంస్థగా భావించారు. రైతును, జమీందారును మధ్య గొడవలు సృష్టిస్తే అది కాంగ్రెస్ ను బలహీన పరచి జాతీయ ఐక్యతను దెబ్బతీస్తుంది.

కిసాన్ సభ, రైతు ఉద్యమాల వైపు నుంచి పరిశీలించినప్పుడు రైతాంగానికి ప్రాధాన్యత కాంగ్రెస్ ను వ్యతిరేకంగా ప్రచారం చేశారు. వారికి దీర్ఘ ఉద్యమానికి కోసం కాంగ్రెస్ చేసే కృషి పట్ల, కాంగ్రెస్ పార్టీ పట్ల విశ్వాసం ఉంది. కానీ కాంగ్రెస్ లోని right wing

నాయకులవలె కాక, దీనికి బ్రిటిష్ వారినుండి విముక్తియైనాక, బ్రాహ్మణుల (జమీందార్ల), పెత్తందార్ల జులుం నుంచి కూడ విముక్తి కావాలని కోరుకున్నారు. ప్రాథమికంగా కమ్యూనిస్టులని కాంగ్రెస్ నాయకత్వానికి, రైతు నాయకత్వానికి మధ్య తీవ్ర విభేదాలు వచ్చాయి.

13.12.05

Growth of Trade Union

Introduction: వలసవాద ప్రభుత్వం, బ్రిటిష్ పాలన, పాశ్చాత్య ఆదర్శాలు/విద్య ఆదర్శాల ప్రేరణ. ప్రాముఖ్యతల ఆధికంగా రైతుల, కార్మికుల ఉద్యమాలు 19 శతాబ్దం రెండవ అర్ధభాగంలో చోటుచేసుకున్నాయి. 20 వ శతాబ్దం మొదటి అర్ధభాగంలో ఈ ఉద్యమాలు వ్యవస్థాగతమైన రూపు దిద్దుకుని, వలసవాద ప్రభుత్వం లేక విధానాన్ని మార్పులకొరకు ఒత్తిడి తీసుకువచ్చాయి. కార్మికవర్గం, రైతు ఉద్యమాల వెలుగులో మార్పులకు దారితీసిన ముఖ్య అంశాలు:

1) ప్రజా రాజకీయాలు, జన సమీకరణ పైన పెరిగి ... చూపడం వలన నూతన పోకడలు జాతీయోద్యమంలో చోటు చేసుకోవడం
2) భారత ప్రజలలో అన్ని వర్గాలపై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపిన మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం యొక్క ఆర్థిక, సాంఘిక పరిణామాలు
3) బోల్షివిక్ రష్యా ప్రభావం, ఇండియాలో సోషలిస్టు భావాల ఎదుగుదల మొదలైనవి.

కార్మికుల పరిస్థితులు: ఇండియాలో ట్రేడ్ యూనియనిజం ఎదుగుదలకు కార్మికుల పరిస్థితులే చాలావరకు కారణమని చెప్పవచ్చు. కర్మాగారాల జీవించే పరిస్థితులు, పనిచేసే చోటు పరిస్థితులు చాల దయనీయంగా ఉండేవి. వారు రోజుకి 15 నుంచి 18 గంటలు పనిచేసేవారు. సెలవులకు అవకాశం లేదు. ఉద్యోగ భద్రత లేదు. వారు చౌకబారుగా ఉండే బస్తీ

← This is Only Introduction →

బస్తీలలో లేదా మురికివాడలలో నివసించేవారు. వారికి నీటి సరఫరా కాని, పారిశుద్ధ్య వసతులు గాని ఉండేవి కావు. వారు జాబర్స్ (సిరదార్స్) దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడటం వల్ల, ఆ జాబర్స్‌కు లంచాలు ఇవ్వవలసి వచ్చేది.

మిల్లలో కార్మికుల పరిస్థితి ఎంతో దారుణంగా ఉండేది. మిల్లులలో వారు ఉదయం 6 గంటల నుండి సాయంత్రం 6 గం॥ వరకు పనిచేయాల్సి వచ్చేది. స్త్రీలు, పిల్లలు కూడా గనుల్లో పనిచేసేవారు. ప్రమాదాలు సర్వ సాధారణం. 1923 వరకు ప్రమాద బీమా లేకున్నది. ఆ పరిస్థితిలో కార్మికులు నష్టపరిహారం కోసం క్లెయిమ్ చేసుకోవటం కష్టం. యజమానులు అధిక లాభాలు పొందేందుకు వీలుగా కార్మికుల వేతనాలు సాధ్యమైనంత తక్కువగా ఇచ్చేవారు. ఉత్పత్తి తక్కువగా చేయడం, ఆలస్యంగా వచ్చుటకు, సామానులు పాడుచేయడం కార్మికునికి జరిమానా విధించేవారు. కార్మికులు అనారోగ్యంతో తరుచు కాబూలీవాలాల వద్దకు వెళ్ళేవారు. వారు కార్మికుల వద్ద అధిక వడ్డీ గుంజేవారు. ప్రావిడెంట్ ఫండు గాని, పెన్షనుకి గాని అవకాశం లేదు.

Rise of trade unionism.

Intro ① కార్మిక వర్గ ఉద్యమంలో ట్రేడ్ యూనియనిజం ఆవిర్భావం ఒక నూతన శకానికి నాంది పలికింది. ఫ్యాక్టరీలలో, మిల్లులలో లేదా పనిచేసే పరిస్థితుల మెరుగుదల కొరకు కార్మికులు ఏర్పాటు చేసుకొనే అసోసియేషన్లే ట్రేడ్ యూనియన్లు. 19వ శతాబ్దంలో మిల్లులు, ఫ్యాక్టరీల స్థాపనవల్ల, వందలాది మంది

కార్మికులు తెలిసి పనిచేయడం, ప్రతి రోజు కలవడం 49
సంభవించింది. ఇది వారి సమస్యలు చర్చించుకోవడానికి
ఐకమత్యం మరియు ఉండడానికి అవకాశం కల్పించింది.
కార్మికులలో మొదటి నుండి ఎక్కువ కాలం నుండి విభేదాలున్నాయి.
యజమానుల్లో వారికి సమస్యలను తీర్చేవి ట్రేడ్ యూనియన్లను
ఏర్పాటుచేసే భావన లేదు. అయితే కొంతమంది
ముఖ్యమైన బయటివ్యక్తులు (outsiders) ఎక్కువగా ముందు
ఉద్యోగుల, కార్మికుల తరపున చెప్పి వారిని ట్రేడ్ యూనియన్లుగా
వ్యవస్థీకరించారు. చాలా సందర్భాల్లో వారే ట్రేడ్
యూనియన్లకు నాయకులుగా ఉండేవారు.

② Early History

కార్మికుల ఆధునికమైన పరిస్థితులకు చలించిపోయిన
కొన్నిమంది వ్యక్తులు, వారు పనిచేస్తున్న పరిస్థితులను
మెరుగు పరిచేందుకు ప్రయత్నించారు. ఉదాహరణకు
బెంగాల్లో రాడికల్ భావాలు కల శశిపద బెనర్జీ కార్మికుల
సభ (working men's club) ను ఏర్పాటుచేశారు. 1874లో
అతడు 'భారత శ్రమజీవి' అనే పత్రికను ప్రారంభించాడు.
జూట్ కార్మికులలో విద్యావ్యాప్తికి రాత్రి పాఠశాలలను
నిర్వహించాడు. కాని అతడు ట్రేడ్ యూనియన్ను
ఏర్పాటు చేయలేదు. బొంబాయిలో ఎన్.ఎమ్. లోఖాండే,
'దీనబంధు' అనే వారపత్రికను ప్రారంభించాడు. అతను
1890లో 'బొంబాయి మిల్-హాండ్స్ అసోసియేషన్' ను
స్థాపించాడు. ఈ అసోసియేషన్ ట్రేడ్ యూనియన్ కాకపోయినా,
క్రింది డిమాండ్లను చేసింది.

1. పని గంటల తగ్గింపు

2) వారానికొక సెలవు దినం
3) ప్రమాదాలలో కార్మికులు గాయపడినప్పుడు వారికి నష్టపరిహారం చెల్లించటం.

అనీబిసెంట్ యొక్క సన్నిహిత సహచరుడైన <u>బి.పి.వాడియా</u> 1918లో 'మద్రాస్ లేబర్ యూనియన్' ఏర్పాటు చేశారు. ఇదే ఇండియాలో ఏర్పడిన తొలి మొదటి ట్రేడ్ యూనియన్. బట్టల మిల్లుల కేంద్రమైన అహమ్మదాబాద్‌లో 1918లో <u>గాంధీజీ</u> కార్మికుల సమ్మెను నడిపారు. 21 రోజులు సమ్మె నడువగా, గాంధీజీ నిరాహార దీక్ష చేపట్టారు. 3 రోజులకు ఆ సంక్షోభం ముగిసింది. 1920లో గాంధీజీ "మజూర్ మహాజన్"ను ఏర్పాటు చేశారు. ఇది కార్మికులకు, యాజమాన్యానికి మధ్య సామరస్య సంబంధాలను బోధించింది.

③ <u>అఖిల భారత ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెస్ ఏర్పాటు</u>:

పైన పేర్కొన్న కృషి వల్ల ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమం మెల్లగా వేళ్లూన సాగింది. 1919-20 లో కాన్పూర్, కలకత్తా, బొంబాయి, మద్రాస్, జంషెడ్‌పూర్, అహమ్మదాబాద్ వంటి పెద్ద పారిశ్రామిక కేంద్రాలలో సమ్మెల పరంపర కొనసాగింది. ఈ నేపథ్యంలో <u>1920లో బొంబాయిలో అఖిల భారత ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెస్</u> ఏర్పాటు చేయబడింది. మోతీలాల్ నెహ్రూ, అనిబిసెంట్, సి.ఎఫ్. ఆండ్రూస్, BP వాడియా, ఎన్.ఎమ్. జోషి వంటి ప్రముఖ జాతీయవాద నాయకులు, ట్రేడ్ యూనియనిస్టులు పాల్గొన్న AITUC మొదటి సమావేశానికి <u>లాలా లజపతిరాయ్</u> <u>అధ్యక్షత</u> వహించారు. భారత కార్మికుల AITUC కేంద్ర సంస్థ.

1920 దశకంలో సమ్మెలు తరచూ జరిగినా

కార్మికులలో ట్రేడ్ యూనియనిజం పెరుగుదల మెల్లగానే 51
కొనసాగింది. రాయల్ కమిషన్ అనే పేరుగల దీనికి
రెండు కారణాలను పేర్కొంది.

i) ~~భాషా భేదాలు~~ భాషా భేదాలు, తెగల భేదాలు
కార్మికుల ఐకమత్యానికి అడ్డుగా నిలిచాయి. ఉదాహరణకు
బెంగాల్ జూట్ మిల్స్‌లో ఎక్కువమంది కార్మికులు బీహార్,
యు.పి లకు చెందినవారే. బెంగాలీ కార్మికులు
మైనారిటీగా ఉండేవారు.

(ii) జాబర్స్ (jobbers), ~~మిల్లు~~ మిల్లు / ఫ్యాక్టరీ యాజమాన్యాలు
ట్రేడ్ యూనియన్ల పెరుగుదలకు వ్యతిరేకంగా ~~ఉండేవారు~~ పనిచేయడం.

1929లో దాదాపు 1.9 లక్షల మంది కార్మికులు
సభ్యత్వం కలిగిన 51 ట్రేడ్ యూనియన్లు మాత్రమే AITUC కి
అనుబంధంగా ఉన్నాయి. ఉద్యోగం నుండి తొలగించబడతామేమో
-నన్న భయంవల్ల కూడా కార్మికులు ట్రేడ్ యూనియన్లకు
దూరంగా ఉన్నారు.

(4) <u>ట్రేడ్ యూనియన్ల ఎదుగుదల</u>: ఇటువంటి అడ్డంకులున్నప్పటికీ
ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమం కార్మికులలో ప్రాబల్యం
పొందింది. దీనికి ముఖ్యకారణం కార్మికులు సమిష్టిగ
గనులు, సరైన నివాసాలు లేకపోవడం, తక్కువ వేతనాలు,
ఉద్యోగం నుండి తొలగింపు వంటి పెద్ద బాధలను
ఎదుర్కోవడమే. వారు 'బయటి వ్యక్తుల (outsiders) వైపు'
సహాయం కోసం చూశారు. జాతీయ నాయకులు,
సోషలిస్టులు, కమ్యూనిస్టులు ఈ బయటి వ్యక్తులు. కొన్ని
సందర్భాలలో వారు ఏ పార్టీకి చెందినవారు కారు. ఈ
outsiders కార్మికులలో సమావేశాలు నిర్వహించేవారు,

కమ్యూనిస్టుల పనుల ప్రభావాలు ప్రసిద్ధి చెందిన
ప్రభుత్వం అణచివేసింది. కాని కార్మికులు ట్రేడ్
యూనియన్లను వ్యవస్థీకరించారు. వీటిలో అధిక
శాతం AITUC కు అనుబంధంగా ఉండేవి. యూనియన్ల
ద్వారా కార్మికులు ఉద్యమించినప్పుడు కార్మికులు సమ్మెలు
చేశారు. ట్రేడ్ యూనియన్లు సమ్మెలో ఉన్న కార్మికుల
తరఫున ఆర్థికంగా సహాయం అందించేవి. ఎందుకంటే
సమ్మెలో కార్మికుల జీతాలు రావు గనుక. సమ్మెల వల్ల
కార్మికులు అనేక ఇబ్బందులకు గురైనా, అసంఖ్యాకంగా
సమ్మెలు జరిగాయి. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు,
వాణిజ్య సంస్థలలో పని చేసే మధ్య తరగతి
ఉద్యోగులు కూడా ట్రేడ్ యూనియన్లు ఏర్పడి సమ్మెలు చేశారు.
ఈ కాలంలో జరిగిన చెప్పుకోదగిన సమ్మెలలో
ముఖ్యమైనవి:

i) 1924లో బొంబాయిలోని నూలుమిల్లులలో బోనస్
చెల్లింపులను నిలిపివేసిన కారణంగా దాదాపు 1,50,000
మంది కార్మికులు పెద్ద సమ్మె నిర్వహించారు

1926లో N.M. జోషి ఆధ్వర్యంలో ట్రేడ్ యూనియన్ చట్టం
ఏర్పడింది.

(ii) 1928లో బొంబాయిలో సాధారణ సమ్మె జరిగింది. దీనిలో
ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకుంది.

X(iii) బెంగాలులోని హౌరా జిల్లాలో బౌరియా ప్రదేశాల
ఫోర్ట్ గ్లోస్టర్ మిల్లులో దాదాపు 6 నెలలపాటు సమ్మె జరిగింది

(iv) 1929లో జూట్ మిల్లులో సాధారణ సమ్మె జరిగింది.
ప్రభుత్వ జోక్యంతో అది అంతం అయింది.

53

(4) బొంబాయి గిర్నిలోని టెక్స్‌టైల్ మిల్లు కర్మాగారాల్లో పనిచేసే 20వేల మంది కార్మికులు 1920లో లేబర్ ఆర్గనైజేషన్‌గా ఏర్పడ్డారు. కర్మాగారాలలోని చాలామంది కార్మికులను ఉద్యోగం నుంచి తొలగించిన కారణంగా 1928లో 6 కార్మికులు దాదాపు 6 నెలలపాటు సమ్మె చేశారు. సమ్మె పూర్తిగా విజయవంతం కాకపోయినా, లేబర్ ఆర్గనైజేషన్‌ను బలోపేతం చేసింది.

ఇదే సమయంలో మిల్లుల యాజమాన్యం వేతనాలలో 20% తగ్గింపు ప్రకటించడంతో 85% మిల్లులలో కార్మికులు సమ్మె చేశారు. ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమానికి మద్రాసు నగరం కూడా ఒక ముఖ్యమైన కేంద్రంగా ఉంది. మొదటి మేడే వేడుకలు 1923లో మద్రాసులో సింగారవేలు ఆధ్వర్యంలో జరిగాయి.

(5) AITUC లో చీలిక : 1929లో ఏర్పడిన ప్రపంచ ఆర్థిక మాంద్యం ఇండియాలో 1936 వరకు కొనసాగింది. దీని కారణంగా వందలాది ఫ్యాక్టరీలు మూతపడి వేలాది మంది కార్మికులు తమ ఉద్యోగాలను కోల్పోయారు. ట్రేడ్ యూనియన్ల సంఖ్య కూడా తగ్గిపోయింది. ఈ దశలో ఉద్యమ వ్యూహాలపై AITUC లో రెండు చీలికలు సంభవించాయి. మొదటి చీలిక 1929లో జరిగింది. అప్పుడు AITUC కు జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ అధ్యక్షుడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నియమించబడిన రాయల్ కమీషన్ ఆన్ లేబర్‌ను AITUC బాయ్‌కాట్ చేయాలా వద్దా అనే అంశంపై మితవాదులకు అతివాదులకు మధ్య తీవ్ర భేదం వచ్చింది. మితవాదులు దానిలో చేరాలని భావించగా, అతివాదులు బాయ్‌కాట్ చేయాలన్నారు. చివరకు మితవాదులు AITUC నుంచి విడిపోయి, V.V. గిరి అధ్యక్షతన "ఇండియన్ ట్రేడ్

యూనియన్ ఫెడరేషన్ ను ఏర్పాటుచేశారు. 1931లో ఇంకొక చీలిక వచ్చింది. కమ్యూనిస్టులు AITUC ని వదిలి రెడ్ ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెస్ ను ఏర్పాటుచేశారు. ఈ చీలికలు ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమాన్ని బలహీన పర్చాయి.

⑥ నూతన దశ:

అయితే 1935 నుండి ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమంలో ఒక నూతన దశ ~~ప్రా~~ ఆరంభమైనది. AITUC లో సఖ్యత తిరిగి సాధించబడింది. 1936 నుండి భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ మెరుగుపడటం ప్రారంభించింది. 1937లో ప్రావిన్స్ లలో కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాలు ఏర్పాటుచేసింది. ~~ఈ~~ మంత్రివర్గాల ఏర్పాటు కార్మికులలో స్ఫూర్తిని రగిలించి, ఆశలను కల్పించింది. 1936, 1939 మధ్య ట్రేడ్ యూనియన్ల సంఖ్య రెట్టింపయింది. వీటిలో సభ్యుల సంఖ్య కూడా ~~[illegible]~~ గణనీయంగా పెరిగింది. 1936లో 157 సమ్మెలు జరుగగా 1939లో 406 సమ్మెలు జరిగాయి.

~~[illegible]~~ ముఖ్యమైన సమ్మెలు: ~~[illegible]~~ కలకత్తాలోని కేశోరాం కాటన్ మిల్స్ లో, అహమ్మదాబాద్ జౌళి మిల్లులలో 1935లో జరిగిన సమ్మె; బెంగాల్ నాగపూర్ రైల్వేలో 1936లో జరిగిన సమ్మె; 1937లో కలకత్తా జూట్ మిల్లులలోను, కాన్పూర్ జౌళి మిల్లులలోను పెద్ద ఎత్తున జరిగిన సాధారణ సమ్మెలు మొదలైనవి.

~~ఈ~~ ఈ కాలంలో జరిగిన ఒక ముఖ్యమైన పరిణామం ఏమిటంటే వామపక్షీయులు, సోషలిస్టులు ట్రేడ్ యూనియన్లు, రైతు సంఘాలను ~~[illegible]~~ కలిపి ఒక సంఘటిత ఉద్యమంగా అది వికాసం చెందడం. ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమం విస్తృతి దశ అని చెప్పవచ్చు.

— o —

Q. How did you account for the rise & growth of the Business enterprise in India during the 1st half of the 20th century? (1994)

Q. Trace the industrial growth of British India after the WW I. How did the govt.'s tariff policy influence the growth? (1983)

15.12.05

Industrial Growth upto 1914

భారత దేశంలో బ్రిటిష్ పాలనలో పారిశ్రామిక పరిణామ ప్రక్రియను స్థూలంగా 19వ శతాబ్దంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి, 20వ శతాబ్దంలో పారిశ్రామిక ప్రగతి అని రెండుగా విభజించవచ్చు. ముఖ్యంగా ప్రైవేటు యాజమాన్యంలోనే (దేశీయ లేదా విదేశీయ) ఈ పారిశ్రామిక ఉద్యోగాభివృద్ధి జరిగింది. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత మాత్రమే భారతీయ పరిశ్రమలకు కొంత రక్షణ కల్పించబడింది. అది మినహా భారతీయ పరిశ్రమలు బ్రిటిష్ ఆధిపత్యాన్ని, ప్రపంచ పోటీని లేకుండా స్వతంత్రంగా తట్టుకుని నిలబడవలసి వచ్చింది. పారిశ్రామికాభివృద్ధి నిదానంగా ఉండటానికి ఇదే ముఖ్య కారణము.

దేశీయ పరిశ్రమలు క్షీణించడం, ఆధునిక భారీ పరిశ్రమలు ఏర్పడటం 19వ శతాబ్దంలో చెప్పుకోదగ్గ పారిశ్రామిక ధోరణులు. ప్రైవేటు యాజమాన్యాలు ఈ మార్పును తీసుకొచ్చాయి. భారీ పరిశ్రమల వ్యాప్తి ప్రారంభంలో నిదానంగా ఉండికాని 19వ శతాబ్దం చివరలో ప్రగతి వేగం అందుకొంది.

భారతదేశంలో యంత్రాల ద్వారా భారీ పరిశ్రమల స్థాపన 19వ శతాబ్ది రెండవ భాగంలో ఒక ముఖ్యమైన పరిణామం. 1850-55 మధ్య కాలంలో నూలు, బట్టలు, జనపనార మిల్లులు, గనుల నుండి బొగ్గు త్రవ్వకాలతో పరిశ్రమ ప్రారంభం కావటంతో భారతదేశంలో యంత్రయుగం ప్రవేశించింది. కొవ్జీ నానాభాయ్ 1853లో బొంబాయిలో మొట్టమొదటి బట్టల మిల్లు నెలకొల్పాడు. అట్లాగే మొట్టమొదటి

జనపనార మిల్లుల 1855లో బెంగాల్‌లోని రిష్రాలో ప్రారంభమైంది. 1853 లో భారతదేశంలో మొట్టమొదటి రైల్వే లైను థానే - బొంబాయి మధ్య ప్రారంభించబడింది. 1879 లో మనదేశంలో 56 బట్టల మిల్లులు పనిచేశాయి. 43,000 మంది కార్మికులకు ఉపాధి దొరికింది. 1882లో 20 జనపనార మిల్లులు పనిచేశాయి. వాటిలో ఎక్కువ భాగం బెంగాలులో ఉన్నాయి. ఆ మిల్లులలో సుమారు 20 వేల మంది దాకా పనిచేశారు. 25 సంవత్సరాల కాలంలో భారతదేశం ఏడాదికి ఒక మిలియన్ టన్నుల బొగ్గును ఉత్పత్తి చేసింది; ఇండియన్ రైల్వేలు 8000 మైళ్ల పొడవుగల రైలుమార్గాలను కలిగి ఉన్నాయి. 19వ శతాబ్దం చివరినాటికి దేశంలో 194 ప్రత్తి మిల్లులు, 36 జనపనార మిల్లుల ఏర్పాటు, బొగ్గు ఉత్పత్తి సాలుకు 6 మిలియన్ టన్నులకు పెరిగింది.

19వ శతాబ్దం రెండవ అర్ధభాగంలోను, 20వ శతాబ్దం ప్రారంభంలోను అభివృద్ధిచెందిన ఇతర యాంత్రపరిశ్రమలలో ముఖ్యమైనవి ఏమనగా ప్రత్తి నుంచి గింజల్ని వేరుచేసే యంత్రాలు, బియ్యం మిల్లులు, పిండి మరలు, కలప మిల్లులు, తోళ్లని శుద్ధిచేసే కర్మాగారాలు, ఉన్ని మిల్లులు, కాగితం, పంచదార మిల్లులు, ఇనుము ఉక్కు కార్ఖానాలు; ఉప్పు, అభ్రకం, సురేకారం మొదలైన ఖనిజ పరిశ్రమలు.

భారీ పరిశ్రమలు లేదా యంత్ర సామగ్రి తయారీ పనిముట్లు కాపిటల్ గూడ్స్ ఉత్పత్తి చేసే పరిశ్రమలు ప్రారం

59

ప్రశ్నం కావటం భారతీయ పారిశ్రామికాభివృద్ధి క్రమంలో తీవ్ర బలహీనత. కాపిటల్ గుడ్స్ ఉత్పత్తి చేసే అటువంటి పరిశ్రమలు లేకపోతే స్వతంత్ర, స్వేచ్ఛా పారిశ్రామిక ప్రగతి సాధ్యం కాదు. యంత్ర నిర్మాణానికవసరమైన ప్లాంటు, ఉక్కు ఉత్పత్తి చేసే భారీ కర్మాగారాలు భారతదేశంలో లేవు. కొద్దిపాటి తేలిక వస్తూత్పత్తుల ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలు చాలామటుకు ఏర్పడ్డాయి. కొద్దిపాటి గనులు, ఫౌండ్రీలు (లోహాన్ని కరిగించి పోతపోసే కార్ఖానాలు) లోహ నిర్మాణ పరిశ్రమలకు ప్రాతినిధ్యం వహించాయి. భారతదేశంలో 1913లో మొట్టమొదటగా ఉక్కు తయారైంది. ఆ విధంగా భారతదేశంలో ఉక్కు, లోహ నిర్మాణం, యంత్రాల ఉత్పాదనలు. ఖనిజ తైలం వంటి మౌలిక పరిశ్రమలు లేనేలేవు. విద్యుదుత్పాదనలో సైతం భారతదేశం వెనుకబడి ఉంది.

యంత్రోత్పాదక పరిశ్రమలే కాకుండా భారతదేశంలో 19వ శతాబ్దంలో నీలిమందు, తేయాకు, కాఫీ వంటి తోటలు, పరిశ్రమలు వృద్ధి చెందాయి. అయితే ఇవన్నీ సంపూర్ణంగా యూరోపియన్ యాజమాన్యం చేతిలో ఉన్నాయి. బట్టల తయారీలో రంగులద్దడానికి ఉపయోగించే నీలిమందు తయారీ భారతదేశంలో 18వ శతాబ్దాంతంలో ప్రవేశపెట్టబడింది. బెంగాల్, బీహారుల నీలిమందు ఉత్పత్తికి ప్రసిద్ధి చెందాయి. సింథటిక్ (కృత్రిమమైన) రంగు కనిపెట్టబడ్డాక, నీలిమందు పరిశ్రమ క్రమంగా క్షీణించి పోయింది. తేయాకు,

బెంగాల్, దక్షిణ భారతదేశం, హిమాలయ ప్రాంత పర్వత వాలుల్లో 1850 తర్వాత తేయాకు తోటలు బాగా అభివృద్ధి అయ్యాయి. ఈ తోటల యాజమానులు విదేశీయులు కాబట్టి ప్రభుత్వం నామమాత్రపు కిరాయికి భూమి ఇవ్వటం వంటి అనేక సౌకర్యాలు కల్పించింది. ఆనాటికాలంలోనే టీ వాడకం దేశమంతటా వ్యాపించి పోయింది. ఎగుమతి చేసే వస్తువుల్లో ముఖ్యమైన వస్తువుగా ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది. ఇదే కాలంలో దక్షిణ భారతదేశంలో కాఫీ తోటల పెంపకం వృద్ధి పొందింది. విదేశీయుల యాజమాన్యంలోని ఈ తోటలు పరిశ్రమల వల్ల భారతీయులకు తక్కువ ప్రయోజనం కలిగేది. వాళ్ళ వేతనాలు, లాభాలు విదేశాలకే పోయాయి. వాళ్ళకి అవసరమైన యంత్ర సామగ్రి యావత్తు విదేశాల్లో కొనుగోలు చేశారు. వాళ్ళ సాంకేతిక సిబ్బంది యావన్మంది విదేశాల నుండి దిగుమతి అయిన వాళ్ళు. ఈ తోటల వల్ల మన దేశస్థులకు కలిగిన లాభమల్లా నైపుణ్యం అవసరం లేని పనులు, కూలిపనివాళ్ళ సృష్టి జరిగేది. ఆ కూలీలకు వచ్చేది అతి తక్కువ కూలి. గనులకి గనులు అతి నిష్ఠుర పరిస్థితుల్లో వాళ్ళు పరిశ్రమలంటారు దాదాపు ఇట్లాంటి బానిస పరిస్థితులు ఈ తోటల్లో కొనసాగాయి.

మొత్తంమీద భారతదేశంలో పారిశ్రామిక ప్రగతి అతికష్టంమీద కుంటుతూ సాగింది. ఇదికాక బట్టలు, జనపనార మిల్లులు, బొగ్గు గనులు, రైల్వేల నిర్మాణం, నీలిమందు

టీ, కాఫీ వంటి తోటల పరిశ్రమలకు మాత్రమే ఇది పరిమితమై పోయింది.

భారత పారిశ్రామికాభివృద్ధిలో సమతూకం లేకపోవటం మరొక లక్షణం. విపరీతంగా ప్రాంతీయమైన మొగ్గ కనిపించింది. ఉదాహరణకు బట్టల మిల్లులు బొంబాయి, గుజరాత్ లలో కేంద్రీకరింపబడి వుంటే, జనపనార మిల్లులు బెంగాల్ లో కేంద్రీకృతమయ్యాయి. ఇలా దేశంలోని కొద్ది ప్రాంతాలలోను, పట్టణాలలోను మాత్రమే పరిశ్రమలు కేంద్రీకృతమయ్యాయి. దేశంలో పలు ఇతర ప్రాంతాలు అభివృద్ధి లేకుండా పూర్తిగా వెనుకబడి పోయాయి. ప్రాంతీయ అభివృద్ధిలో ~~ఈ~~ అసమానత ~~ఆదాయంలో~~ తీవ్ర ప్రాంతీయ అసమానతలకు దారి తీయటమే కాకుండా, జాతీయ సమైక్యతా స్ఫూర్తిని దెబ్బతీస్తుంది. ఒక సమైక్య భారత జాతి నిర్మాణ కర్తవ్యాన్ని ఇది కష్టతరం చేసింది.

19వ శతాబ్దంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధిలో ప్రైవేటు యాజమాన్యం:

భారతదేశంలో ~~ఆధునిక~~ పరిశ్రమల్లో ఎక్కువభాగం బ్రిటిషు పెట్టుబడికి చెందినవి; లేదా వాళ్ళ పెత్తనం క్రింద వున్నవి. బ్రిటిషు వారికి మాతృదేశంలో పరిశ్రమలు నడపటంలో అనుభవం ఉంది. అనేక లాభాలు ఉన్నందువల్ల ప్రమాదాలు తప్పించటంలో భారతదేశంలో పరిశ్రమల స్థాపనవైపు బ్రిటిష్ పెట్టుబడిదారులు ఆకర్షితులయ్యారు. ఇక్కడ

కార్మికశక్తి కావలసినంత. ముడిపదార్థాలు కావలసినంత చౌకగా అందుబాటులో ఉన్నాయి. తయారైన వస్తువులకు దేశంలో గిరాకీ ఉంది. తేయాకు, జనపనార వస్తువులు, మాంగనీసు ఖనిజాలకు ప్రపంచ - వ్యాపితంగా మార్కెట్ ఉంది. మరొక వైపు వెనుకబడ్డ దేశాల్లో లాభదాయకమైన పెట్టుబడికి అవకాశాలు తగ్గిపోతున్నాయి. ఆ సమయంలో వలస ప్రభుత్వం అధికారులు అన్ని విధాలా సహాయం అందించడానికి, ఆదరించడానికి సుముఖంగా ఉన్నారు. పైగా ఇండియాలో అభివృద్ధి - పరచబడిన వ్యాపారంలో ఎక్కువ భాగం ప్రభుత్వానికి తోడు పరోక్షంగా బ్రిటిష్ ప్రయోజనాలకు సంబంధించినది. ఈ కారణాలవల్ల అనేక పరిశ్రమలలో భారతీయ పెట్టుబడిని విదేశీ పెట్టుబడి (ముఖ్యంగా బ్రిటిష్) సునాయాసంగా మించి పోయింది.

బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక పార్టీలు, బ్యాంకులు, అమెరికన్లు కూడా తొలుత వ్యాపారులుగాను పిమ్మట పారిశ్రామిక పెట్టుబడిగాను ప్రవేశించారు. ఈ కంపెనీలు బాగా సన్నిహితంగా కలిసి ఉండి [illegible] ఉండేవి. మొదట విదేశీ పెట్టుబడులు, వ్యాపారంగా తోటపెంపకంలో ప్రధానమైన పార్టీల పాలై ప్రత్యేకంగా పెద్దగా జరిగినది.

స్వాతంత్ర్య దేశాల్లో ప్రభుత్వాలు పర్యవేక్షించినట్టుగా వ్యాపారాలు, కోటీశ్వరుల నిర్మాణాలు మొదలుపెట్టారు. వ్యాపారాలు పెట్టుబడి పెట్టే సామర్థ్యం, మార్కెట్లోకి చొచ్చే శక్తి, కార్మికులను నిర్వహించే శక్తి

తలెత్తిన వ్యాధులు. చేతివృత్తుల నిపుణులు పెట్టుబడి పెట్టలేకపోయినా సరకులలో (materials) పై అధికంగా పనిచేయాలో తెలుసు.
అన్ని ప్రతికూల కారణాలవల్ల భారతీయ వ్యాపారులుగాని, చేతివృత్తుల నిపుణులుగాని ఫ్యాక్టరీ వ్యవస్థ పట్ల ఆసక్తి చూపలేదు. భారతీయ వ్యాపారాలు ఎక్కువ భాగం బనియా (Baniya) లేక్ నిపుణి లేదా వడ్డీ వ్యాపారుల కుటుంబాలకి చెందినవారు. వారి వద్ద మూలధనం ఉంది కాని ఎల్లప్పుడూ దాని భద్రత, లాభాల దృష్టిని మాత్రమే కలిగి ఉండేవారు. బ్రిటిష్‌వారు ఫ్యాక్టరీ వ్యవస్థను ఇండియాలో ప్రవేశ పెట్టినప్పుడు భారతీయ వ్యాపారులకు వ్యాపారానికి ఇంకా విస్తృత అవకాశం తలెత్తింది. నౌకాయాన అభివృద్ధి, రైల్వేల నిర్మాణం దేశంలో అంతర్గత వాణిజ్యం, విదేశీ వాణిజ్యం పెరుగుదలకు దోహదం చేసింది. అంతేకాక వడ్డీ వ్యాపారానికి కూడ విస్తృత అవకాశం ఏర్పడింది. ఆ విధంగా వ్యాపారులు లేదా సాంప్రదాయక వృత్తుల ద్వారా లాభాలు ఆర్జించే అవకాశం ఏర్పడటంతో ఫ్యాక్టరీ పరిశ్రమలపట్ల మొగ్గు చూపలేదు. అట్లే చేతివృత్తుల నిపుణులు వద్ద పెట్టుబడి వసతి లేకపోగా వారి విద్యగాని, శిక్షణ గాని లేదు.

ఏది ఏమైనప్పటికీ, 19వ శతాబ్ది మధ్యలో భారతీయులు కూడా పారిశ్రామికవేత్తలుగా రంగంలోకి చేరారు. వారి పాత్ర క్రమంగా, 19వ శతాబ్దం చివరలో క్రమంగా, నిరంతరంగా పెరుగుతూ వచ్చింది. వారు కూడా బ్రిటిష్ వారివలె ఉపయోగించే మేనేజింగ్ వ్యవస్థను ఉపయోగించారు. బ్రిటిష్‌వారు ఏర్పాటుచేసిన కంపెనీలలో వారు మొత్తమైన

నష్టాలు కావటంతోపాటు ఎక్కువ అప్పులు వచ్చాయి. ఇతర సంప్రదాయ వృత్తులను వదిలి, పారిశ్రామికరంగంలో ఎదుగుతున్న భారతీయ వ్యాపార గ్రూపులలో పార్శీలు, గుజరాతీలు, మార్వాడీలు, జైనులు, చెట్టియార్లు పేర్కొనదగిన వారు.

భారతీయ పెట్టుబడిదార్లు ఆదినుంచీ కూడా బ్రిటిష్ మేనేజింగ్ ఏజన్సీలతో, బ్రిటిష్ బ్యాంకులతో పోటీపడవలసి వచ్చింది. భారతీయులు ఏదైనా ఒక పరిశ్రమను ప్రారంభించాలంటే, బ్రిటిష్ మేనేజింగ్ ఏజన్సీల ముందు మోకరిల్లక తప్పేది కాదు. అవే ఆ పారిశ్రామిక రంగాన్ని శాసించాయి. చాలా సందర్భాలలో భారతీయులు స్థాపించిన కంపెనీలను కూడా విదేశీయులు స్వంతంగా నడిపే లేదా పెత్తనం చేసే మేనేజింగ్ ఏజన్సీలు శాసించాయి. బ్యాంకుల్లో అత్యధిక భాగం బ్రిటిష్ పెట్టుబడిదారులవి కావటంచేత భారతీయులకు పరపతి పుట్టటం కష్టసాధ్యమై పోయింది. ఒకవేళ అప్పు పుట్టినా దానిమీద అత్యధిక వడ్డీరేటు చెల్లించవలసి వచ్చేది. అదే బ్రిటిష్ పారిశ్రామికుడు కయితే స్వల్ప వడ్డీరేటుమీద సునాయాసంగా ఋణం లభించేది. 1914లో భారతదేశంలో మొత్తం బ్యాంక్ డిపాజిట్లలో 70 శాతం విదేశీ బ్యాంకుల ఆధీనంలో ఉండేవి.

బ్యాంకులు బ్రిటిష్ వర్తకులు, సరఫరాదారీ కంపెనీలతో, నౌకా సంస్థలతో, బీమా కంపెనీలతో, మార్కెటింగ్ ఏజన్సీలతో, ప్రభుత్వాధికారులతో, రాజకీయ నాయకులతో తమ సన్నిహిత సంబంధాన్ని అవకాశంగా

తీసుకొని భారతదేశంలో బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక పెట్టుబడి భారత ఆర్థిక జీవనంలో తమ ప్రాబల్యాన్ని నిలబెట్టుకోడానికి ప్రయత్నించారు. పైగా ప్రభుత్వం భారతీయుల పెట్టుబడికి వ్యతిరేకంగా విదేశీ పెట్టుబడిని ఆదరించే వైఖరిని బుద్ధి పూర్వకంగా చేపట్టింది.

రైల్వే విధానంలో కూడా ప్రభుత్వం భారత పరిశ్రమల పట్ల వివక్షతను ప్రదర్శించింది. విదేశాల నుండి దిగుమతియైన సరుకులకు రవాణా చార్జీలు అతి తక్కువగా వసూలు చేసి దేశీ సరుకుల వ్యాపారాన్ని దెబ్బ తీసింది. విదేశీ వస్తువులకన్న భారతీయ వస్తువుల్ని రవాణా చేయటం కష్టసాధ్యం, అతి ఖరీదు అయింది.

పారిశ్రామికాభివృద్ధిపై 1905 స్వదేశీ ఉద్యమం ప్రభావం:

1905 లో చోటుచేసుకున్న స్వదేశీ ఉద్యమ ఫలితంగా బ్రిటిష్ వస్తువుల ఆర్థిక బహిష్కరణ వల్ల, స్వదేశీ వస్తువులకు గిరాకీ పెరిగింది. దేశీయ పరిశ్రమలలో పెట్టుబడి పెట్టడానికి ప్రోత్సాహం కలిగింది. అనేక బట్టల మిల్లులు, అగ్గిపెట్టెలను, సబ్బులను తయారుచేసే కర్మాగారాలు, పాదరక్షలను తయారుచేసే కర్మాగారాలు చాలాచోట్ల స్థాపించబడ్డాయి. పి.సి. రే బెంగాల్ కెమికల్ కర్మాగారాన్ని స్థాపించారు. రవీంద్రనాథ్ టాగూర్ స్వదేశీ స్టోర్‌ను తెరిచారు. బ్యాంకులను, బీమా కంపెనీలను స్థాపించడానికి చాలామంది జమీందార్లు వ్యాపారులు రాజకీయనాయకులతో కలిశారు. మద్రాసు రాష్ట్రానికి చెందిన చిదంబరం పిళ్లై ట్యూటికోరిన్‌లో స్వదేశీ స్టీమ్ నావిగేషన్ కంపెనీ స్థాపించారు. ఈ స్వదేశీ ఉద్యమం ముఖ్యంగా బట్టల మిల్లుల పరిశ్రమను కొంత ముందుకు నడిపింది.

22.12.05

20వ శతాబ్దం [illegible]

12/22.05

20వ శతాబ్దం తొలి అర్ధభాగంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి

or

Private Enterprise and industrial growth in the first half of 20th century.

Ans:

A) స్వదేశీ ఉద్యమ కాలంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి:

చూ. పే. 66 last para

ఈ పరిణామాలవల్ల తెలిసిన నిజం ఏమంటే భారతదేశంలో భారతీయుల యాజమాన్యంలో పారిశ్రామికాభివృద్ధి, భారతీయ స్వాతంత్ర్యోద్యమ పోరాటంలో ముడిపడి వుందని. నాటినుంచి భారతీయ పెట్టుబడిదారు వర్గాలు భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ నాయకులను తమవైపు ఆకర్షించుకోవటం, వారి నాయకత్వానికి మద్దతు ఇవ్వటం మనం గమనిస్తాము. ఈ పెట్టుబడిదారి వర్గం భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ కార్యక్రమాలను, విధానాలకు ఆర్థిక సహాయం అందించటం కూడ జరిగింది.

1907లో జంషెడ్‌పూర్ వద్ద జంషెట్‌జీ టాటా దేశంలో మొట్టమొదటి ఇనుము ఉక్కు కర్మాగారాన్ని స్థాపించటం చాల ప్రముఖమైన పరిణామము. ఆ కర్మాగారం 1911లో పిగ్ ఇనుమును, 1913 నాటికి స్టీల్ ను ఉత్పత్తి చేయటం ప్రారంభించింది.

ఇండియాలో పారిశ్రామికాభివృద్ధిపై మొదటి ప్రపంచ యుద్ధ ప్రభావం:

* 1914-18 మధ్య జరిగిన మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం భారతదేశ పారిశ్రామికవేత్తలకు ఒక వరంలాగా

పరిణమించింది. ~~[struck]~~ విదేశీ దిగుమతులు[1] ~~[struck]~~ చాల తక్కువ స్థాయికి పడిపోయినవి. కాగా యుద్ధం కోసం ప్రభుత్వం చేసే కొనుగోళ్లు[2] పెరిగాయి. దీనికితోడు ముడి సరుకుల[3] ఎగుమతులు తగ్గిపోయాయి, వాటి ధరలు[4] కూడ తగ్గి భారతీయ పారిశ్రామికవేత్తలకు ప్రయోజనకరం అయింది. అయితే కార్మికుల వేతనాలు అంతగా[5] పెరగలేదు. ~~[struck]~~ పెట్టుబడి దారులంతా యుద్ధ కాలంలో మంచి లాభాలు వచ్చేందుకు వీలయ్యింది. ఒకరకంగా చెప్పాలంటే మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం భారతీయ పరిశ్రమలకు విదేశీ పోటీనుండి ఒకరకమైన రక్షణను కల్పించింది. ఈ కారణాల ఫలితంగా నూలు-వస్త్ర, జనుము, చర్మ ఉత్పత్తులు, ఉక్కు, ఉన్ని వస్త్రాల ఉత్పత్తి బాగా ఎక్కువ అయింది. భారతదేశ మిల్లులు, ఫ్యాక్టరీలు వాటి ఉత్పత్తిని పెంచగాని, ఉత్పాదకత యొక్క పూర్తి స్థాయిని చేరుకున్నాయి. అయితే భారీ పరిశ్రమలు, యంత్ర పరికరాల పరిశ్రమలు తగినంత లేని కారణంగా, పారిశ్రామిక అభివృద్ధి కావలసినంత వేగంగా జరుగలేదు.

ఈ యుద్ధం యొక్క రాజకీయ ప్రభావం ఏమిటంటే రాజకీయ ~~[struck]~~ ~~[struck]~~ చైతన్యం కలుగుతున్న వేగం పెరిగింది. దేశభక్తి ~~[struck]~~ కారణంగా భారతీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించాలని ~~[struck]~~ ఇండియన్లు డిమాండ్ చేశారు. ప్రభుత్వం యొక్క స్పందన కొంచెమైనా అనుకూలంగా

ఉంది. 1915లో హార్డింజ్ ప్రభుత్వ

భారతదేశం యుద్ధం తర్వాత ఒక
తయారుదారీ దేశంగా తన ప్రభుత్వం చేయగలిగిన
మరికొన్ని చేసే సహాయాన్నంతా చేయవచ్చని డిమాండ్ చేసే
అర్హత కలిగి ఉంటుందని ప్రకటించారు. ఈ దిశలో మొదటి
అడుగుగా ప్రభుత్వం 1916లో పారిశ్రామిక కమీషనను ఏర్పాటు
చేసింది. పరిశ్రమలలో భారతీయులు పెట్టుబడి పెట్టేందుకు
గల అవకాశాలను, ప్రభుత్వం పారిశ్రామికాభివృద్ధికి ఏవిధంగా
సహాయం చేయవచ్చు అనే
అంశాలపై నివేదికను ఇవ్వవలె.

1917లో ప్రభుత్వం ఏర్పాటుచేసిన "ఇండియన్
మ్యునిషన్స్ బోర్డు", సైన్యానికి కావలసిన పరికరాలను
ఇండియాలోనే తయారుచేసే విధానాన్ని సిఫారసు చేసింది.
అటువంటి పరికరాల తయారీకి ఇండియాలో నూతన పరిశ్రమల
ఏర్పాటుకు కూడా సిఫారసు చేసింది.

రెండు యుద్ధాల మధ్య కాలంలో రక్షణ (1918-1939):

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం 1918లో అంతం
అయ్యేసరికి భారతీయ పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించవలసిన
అవసరం స్పష్టమవుతుంది. బ్రిటిష్ వారి భారతీయుల
పనులపై దుష్ప్రభావాన్ని చూపకపోయినా, కాని
పరిశ్రమలను పోషించింది. కొన్ని ఉదారమైన చర్యలు
చేపట్టడం తప్పనిసరి కాగా, వలస పాలనా యంత్రాంగం
నిర్లిప్తంగా కొన్ని చర్యలు చేపట్టింది. వాటిలో కొన్ని:

1) 1919 డిసెంబరులో ప్రభుత్వం "స్టోర్స్ పర్చేజ్

కమిటీని నియమించగా, అది ~~సవర్ణ~~ ప్రభుత్వం కొనుగోళ్లను సంబంధించి భారతీయ పరిశ్రమలకు గ్యారంటీతో కూడిన తన్నత్తు కొనుగోళ్ల ఆర్డర్లను ఇవ్వవలసిన అవసరం ఉందని సిఫారసు చేసింది.

(2) మాంటెగు - చెమ్స్‌ఫోర్డ్ సంస్కరణలు భారతదేశానికి ద్రవ్య స్వాతంత్ర్య ~~విధానాన్ని~~ విధానం ఉండటానికి మొగ్గ చూపింది. భారత ప్రభుత్వం, చట్ట సభలకు అధికారం కుదిరిన ద్రవ్య పరమైన అంశాలపై "సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్" జోక్యం ~~ఉండకూడదు~~ ఉండకూడదని స్థూలంగా ఒక అంగీకారానికి ~~[illegible]~~ రావడం జరిగింది.

(3) 1921లో ప్రభుత్వం "సర్ ఇబ్రహీం రహీంతుల్లా" చైర్మన్‌గా ఒక 'ఫిస్కల్ కమిషన్'ను నియమించింది. ఆ కమిషన్ 1923లో తన నివేదికను సమర్పించింది. ఆ నివేదికలో కమిషన్, అభివృద్ధి ప్రారంభ దశలో ఉన్న పరిశ్రమలకు, అన్యాయమైన పోటీనెదుర్కొంటున్న పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించాలి విధానా ద్రవ్యాపరమైన రక్షణ కోసం పరిశ్రమలకు 3 నిబంధనలు విధించింది. అవి:

(1) రక్షణ పొందకోరే పరిశ్రమ, ~~[illegible]~~ సరిపడిన ముడిసరుకుల సరఫరాను, శ్రామికశక్తి, చౌకగా విద్యుత్తు, దేశంలోనే పెద్దగా మార్కెట్ చేసే అవకాశం వంటి సహజమైన ప్రయోజనాలను కలిగివుండాలి.

(2) రక్షణలేని పక్షంలో, దేశ శ్రేయస్సు దృష్ట్యా [illegible]

అవసరమైనంత వేగంగా అభివృద్ధి చెందలేని పరి

2) అయిపోయింది

3) మరియు, ఉత్పత్తి పెరుగుదల ప్రపంచ మార్కెట్

పరిశ్రమలు అయిపోయింది

ఈ కమీషను ...

పరిశీలించి ... సిఫారసు చేసింది ...

1939 - 47 ...

1939 ...

భారతీయ వ్యాపార సంస్థలు

... బీమా, వాణిజ్యం,

... వైవిధ్యీకరణ

... ఉత్పత్తి ...

... వ్యాపార ...

పరిశ్రమ ... వ్యాపార ...

... స్థాపించబడినది, నిర్వహించబడుతున్నది

... ంది

(3)

ఇంపీరియల్ ప్రిఫరెన్స్ పద్ధతి రుద్దబడుతుండటం అననుకూల అంశాలు ఎదురైనప్పటికీ, భారతీయ పారిశ్రామిక రంగం 1923-39 మధ్య కాలంలో చెప్పుకోదగ్గ ప్రగతిని సాధించింది.

భారతీయ పారిశ్రామికవేత్తలు ప్రభుత్వం అందించిన రక్షణను ఆసరాగా తీసుకొని రక్షిత పరిశ్రమలను వేగంగా అభివృద్ధి పరిచారు. వారు ఇండియా మార్కెట్ అంతటిని లేదా కైవసం చేసుకొని ముఖ్యమైన రంగాల్లో విదేశీ పోటీని పూర్తిగా తొలగించివేశారు.

1939-47 ల మధ్య పారిశ్రామికాభివృద్ధి; భారతీయ పెట్టుబడిదారుల వర్గం; ప్రభుత్వ విధానం:

1939లో సంభవించిన రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం తయారీ సరకులకు అత్యవసర డిమాండును సృష్టించింది. విదేశాలనుంచి ఈ తయారీ సరకుల దిగుమతి దాదాపు ఆగిపోయింది, వాటి కోసం ప్రభుత్వ డిమాండ్ పెరిగింది. సహజంగానే ఇది అప్పటికే ఉన్న పరిశ్రమలు విస్తరించటానికి తోడ్పడింది. "వార్ బేబీస్" (war babies) గా పిలువబడిన కొత్త నూతన పరిశ్రమలు ప్రారంభించబడ్డాయి. అయితే, యుద్ధ కాలంలో యంత్రాలు, యంత్ర పరికరాలు, స్టోర్స్, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం దిగుమతి చేసుకునే అవకాశం లేకపోవడం, పరిశ్రమల విస్తరణ, నూతన పరిశ్రమల స్థాపన అంతగా జరుగలేదు.

అది సమయంలో యుద్ధకాలంలో ఉండుకున్న అవకాశాలు లాభాలు భారతీయ పెట్టుబడిదారులకు లాభ వ్యాపారాలను విభిన్న రంగాలలో విస్తరించడానికి తోడ్పడ్డాయి. పెద్ద భారతీయ వ్యాపార సంస్థలు, నూతన జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలను స్థాపించడం, నూతన బ్యాంకులను ప్రోత్సహించడం, జీవిత బీమా కంపెనీలను ఏర్పాటు చేయడం చేపట్టాయి. భారతీయ పెట్టుబడిదారులు - విదేశీ పెట్టుబడిదారుల మధ్య పెరుగుతున్న సహకారం గుర్తించదగిన పరిణామం. ఇది ముఖ్యంగా ఇండో-బ్రిటిష్ జాయింట్ వెంచర్లు ఉమ్మడి మేనేజింగ్ ఏజెన్సీస్, ఉమ్మడి పారిశ్రామిక [illegible] ద్వారా వ్యక్తమైంది. ఇంకా కొత్త ఒరవడి ఏమంటే పెద్ద భారతీయ వ్యాపార సంస్థలు వార్తా పత్రికలు, బ్యాంకులు, బీమా, వాణిజ్యం, సేవా రంగాలు మొదలైన విధంగా వైవిధ్యీకరణ చేపట్టాయి. ఈ కారణంగా ఇవి ఇంకా పెద్ద వ్యాపార సంస్థలుగా ఎదిగాయి.

పత్రికల [illegible] అప్పటి [illegible] తరువాత పరిశీలనకు 1944 ప్రముఖులతో ఒక క్రొత్త టాటా బిర్లా ప్లానును ఏర్పాటుచేసింది. ఈ ప్లాను కొంతమేరకు ఉదారవాద పరిణామాలను సూచించింది:

1) రష్యా తరహా పద్ధతిలో పంచవర్ష ప్రణాళికలపై ఆధారపడి స్థాపించబడినది, నిర్వహించబడుతున్నది అయివుండాలి

2) పరిశ్రమలు సహజమైన, ఆర్థికపరమైన advantages కలిగి వుండి, కొంతకాలం తర్వాత రక్షణ లేకుండానే అభివృద్ధి చెందగలగాలి.

3) జాతీయ ప్రయోజనాల దృష్ట్యా ఇక పరిశ్రమలకు రక్షణ కల్పించవలసిన అవసరం కలిగివుండాలి; అట్టి రక్షణ కల్పించటం వల్ల ఆర్థిక భారం మరీ ఎక్కువగా ఉండరాదు.

1923లో Triple Formula ప్రకారంలో విధించినప్పుడు పై సూత్రాలు ఉదారంగా ఉన్నప్పటికీ, బ్రిటిష్ వారి సిద్ధాంతాలు మరియు సామ్రాజ్యాల పరమైన ప్రాధాన్యత చెల్లింపులు కావటంలో శ్రద్ధ అంతగా సంభావించి భావించటం జరిగింది.

నూతన పారిశ్రామికవేత్తల ఆవిర్భావం, భారతీయ పెట్టుబడిదారీ వర్గాన్ని బలోపేతం చేసిందని చెప్పవచ్చు. పెట్టుబడిదారీ వర్గం జాతీయోద్యమం నుండి బలాన్ని పుంజుకుంది; అంతేగాక జాతీయోద్యమానికి ఆర్థిక సహాయం అందించి దాని విస్తరణకు సాయపడింది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చేనాటికి భారతీయ పెట్టుబడి వర్గం బాగా విస్తృతమైనది, ప్రముఖమైన సాంఘిక-ఆర్థిక శక్తిగా ఎదిగి, రాజకీయ నిర్ణయాలను ప్రభావితం చేసే సామర్థ్యం కలిగివుంది.

విదేశీ పెట్టుబడి తరలింపు: మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభ కాలంలో భారత దేశంలోని భారీ పరిశ్రమలు

ఉద్యోగుల్లో కూడా సగభాగాన్ని స్త్రీలను నియమించేవారు. అయితే ఈ నిష్పత్తిని క్రమంగా తగ్గించింది. ఒక అంచనా ప్రకారం పారిశ్రామిక రంగంలో 1914లో మహిళా కార్మికులు 43 శాతం ఉన్నట్లు నిర్ధారించగా, 1935లో అది 10 శాతానికి తగ్గగా, 1948లో 3.6 శాతానికి పడిపోయింది.

కార్మికులు క్రమేణా స్వంత సంఘాల్ని, ట్రేడ్ యూనియన్లను కూడా అభివృద్ధి చేసుకున్నారు. 1914లో కార్మికశక్తిలో మొత్తం సంఘాల సభ్యుల్లో 70 శాతం మహిళా సంఘాల అధీనంలో ఉండేది. 1937 నాటికి వారి వాటా 57 శాతానికి తగ్గింది.

బ్రిటిష్ వారి యొక్క సామ్రాజ్యవాద విధానాలు ఇండియాలో మత వ్యవస్థల ఆవిర్భావానికి, పెరుగుదలకు, ప్రాబల్యానికి అనుకూల వాతావరణాన్ని కల్పించాయి. ఒక మతతత్వ వ్యవస్థ (1) సాధారణంగా ఒక మతానికి చెందిన వారి ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించడానికి నిర్వహించబడి-నప్పటికి, పరోక్షంగా అది బ్రిటిష్ వారి (2) సామ్రాజ్యవాద ప్రయోజనాలను, అట్లే అవకాశవాద (3) నాయకుల వ్యక్తిగత లక్ష్యాలను ప్రోత్సహించడానికి కూడా తోడ్పడేది. హిందూ మహాసభ విషయంలోనేగాక, ముస్లిం లీగ్, అకాలీ దళ్, అఖిల భారత అణగారిన వర్గాల ఫెడరేషన్ వంటి వ్యవస్థల విషయంలో కూడా ఇట్లే జరిగినది.

హిందువులందరిని అఖిల భారత స్థాయిలో ఒకే వ్యవస్థ క్రింద సమీకరించాలని చేసిన పెద్ద ప్రయత్నాల ఫలితమే హిందూ మహాసభ ఆవిర్భావము.

ఢిల్లీలో 1900లో ఒక ~~జాతి~~ మహారాజా దర్భంగా అధ్యక్షతన ~~ఒక~~ జాతీయ సదస్సు జరిగింది. దాదాపు లక్షమంది ప్రజలు దీనికి హాజరయ్యారు.

1902లో వివిధ స్థలాల్లో స్థానికంగా ఉన్న పెద్ద ~~సభ~~ సంస్థలను కలిపి ~~సభ~~ "భారత ధర్మ మహామండల్" ను ఏర్పాటు చేశారు. సనాతన ధర్మాన్ని అనుసరించు హిందూ మత విధులను ప్రోత్సహించడం ఈ మహామండల యొక్క ఉద్దేశ్యము. 1905లో ఈ మహామండల కేంద్ర

125

కార్యాలయం బెనారస్ లో ఏర్పాటుబడింది. ఈ సంస్థ ఆధ్వర్యం: హిందీ లో ఒక మాస పత్రికను, హిందీలో భాషలలో పెక్కు మాగజైన్లను ప్రచురించింది. స్వామి శ్రద్ధానందుల సారథ్యంలో గురు ప్రభుత్వం చెంది పట్టణాలలో, గ్రామాలలో దీనికి దాదాపు 600 స్కూల్ శాఖలు ఏర్పడినవి. 1912లో మహారాజ దర్భాంగ దీనికి జనరల్ ప్రెసిడెంట్ అయినాడు.

✓ పంజాబ్‌లో కూడ ఇలువంటి ఉద్యమాలు సాగాయి. 1909లో లాహోర్‌లో సర్ లాల్ చంద్ అధ్యక్షతన ఒక సదస్సు జరిగింది. భారతీయులందరిని ఒకే జాతిగా పరిగణించాలని కాంగ్రెస్ యొక్క ప్రయత్నాలను ఈ నాయకులు విమర్శించారు. లాల్ చంద్ అనే నాయకుడు ఒక హిందువు, తాను మొదట హిందువుననీ, తరువాత మాత్రమే భారతీయుడనని విశ్వసించాలని ③ 1911 నుండి 1914 వరకు ఇంకా నాలుగు సదస్సులు వేరువేరు పట్టణాలలో (ఢిల్లీ, అమృతసర్, ఫిరోజ్‌పూర్, ఆగ్రా) జరిగాయి.

① హిందూ మహాసభ స్థాపన, బాల్యస్థ చరిత్ర అంటే స్వల్పంగా తెలుపు. 1910లో అలహాబాద్‌లోని హిందూ నాయకులు ఒక అఖిల భారత హిందూ మహాసభను ఏర్పాటు చేయాలని తలపెట్టారు. 1911లో పంజాబ్ హిందూ మహాసభ అమృతసర్‌లో హిందూ సదస్సును

~~సర్వహిందూ~~ (4) [అఖిల భారత హిందూ మహాసభ మొదటి సమావేశం 1915 లో మహారాజా కాశిం బజార్ అధ్యక్షతన జరిగినట్లు తెలుస్తోంది. వారణాశిలో 1923 లో జరిగిన ఏడవ సమావేశాన్ని పేర్కొంటూ "ది ఇండియన్ యాన్యువల్ రిజిస్టర్" మొదటి సారిగా హిందూ మహాసభను గుర్తు చేసింది] అయితే ~~హిందూ మహాసభ~~ (2) [1910 లో అలహాబాద్ లో జరిగిన ప్రముఖ హిందూ నాయకుల సమావేశమే అలహాబాద్ కేంద్రంగా ఒక అఖిల భారత హిందూ మహాసభను ఏర్పాటు చేయాలని తలపోయడమే "హిందూ మహాసభ" పుట్టింది అని చెప్పవచ్చు. అయితే ఏది కార్యరూపం దాల్చలేదు. కాని 1911 లో అమృతసర్ లో పంజాబ్ హిందూ సభ ఆధ్వర్యంలో ఒక హిందూ సదస్సు జరిగింది] ~~హిందూ సదస్సు యొక్క వార్షిక సమావేశాలు అఖిల భారత స్థాయిలో హరిద్వార్ వద్ద జరిగేవి.~~ అఖిల భారతీయ హిందూ సదస్సు కేంద్ర స్థానం హరిద్వార్ లో ఏర్పాటు చేయబడింది. ~~అఖిల భారతీయ హిందూ సదస్సు యొక్క 5వ సమావేశం ఢిల్లీలో 1918 లో జరిగింది. సర్ రాంపాల్ సింగ్ దీనికి అధ్యక్షత వహించారు. వివిధ ప్రాంతాల నుండి ప్రతినిధులు దీనికి హాజరయ్యారు. హిందూ మహాసభ ప్రారంభం ఇదేనని చెప్పవచ్చు.~~

1921-22 ప్రాంతాల్లో మలబార్ తీరం లోను, ముల్తాన్ లోను జరిగిన మతకల్లోలాలలో హిందువులు చాలామంది ప్రాణాలు కోల్పోయారు. వారి ఆస్తులు కూడా

జాతి విభజించబడటం లేదా ధ్వంసం చేయబడటం జరిగింది. హిందువుల్లో ఒక వర్గం హిందువులను ఆర్య(1) జాతీయతకు సిద్ధం చేయాలని ప్రయత్నించారు. దాగా ముస్లింలతో పాటు క్రైస్తవ మిషనరీలు కూడా మత మార్పిడులను ఉధృతంగా చేపట్టడంతో హిందువులు తమ మతాన్ని, సంస్కృతిని(2) రక్షించుకోవలసిన అవసరం ఏర్పడింది. పండిట్ మదన్ మోహన్ మాలవీయ లాంటి ప్రముఖ నాయకులు క్రమంగా ముస్లింలు, క్రైస్తవులు భారతదేశంలో మతం మార్పిడులను కొనసాగిస్తారని, ఇండియాలో ఉన్న ముస్లింల్లో అధిక భాగం హిందువుల నుండి మార్పిడి చేసినవారని పేర్కొన్నారు. దీనికి ప్రతిగా మతం మార్పిడుల, హిందూ మహాసభ ఏర్పాటయింది. 1923లో ~~మల్కానా రాజపుత్రులు~~ ఇస్లాంను స్వీకరించిన 4½ లక్షలమంది మల్కానా రాజపుత్రులను హిందూ మహాసభ, ~~[illegible]~~ వారి అభిప్రాయాలకు అనుగుణంగా తిరిగి వారిని హిందూమతంలోకి మార్చింది. "శుద్ధి సంఘటన్" అనే పదాలు హిందూ మహాసభ ఆందోళనలో చాలా ప్రాముఖ్యత పొందాయి. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ రాజకీయ సంస్థ కనుక, సాంఘిక సాంస్కృతిక విషయాల పట్ల శ్రద్ధ వహించ జాలదని, ఆ పని హిందూ మహాసభ నిర్వహిస్తుందని మదన్ మోహన్ మాలవీయ పేర్కొన్నారు.

హిందూ సమాజంలో ~~[illegible]~~ ఉన్న బాల్య వివాహాలు, కులతత్త్వం

(3) [illegible] వంటి చౌదరిలు పార్లమెంటరీ [illegible]

హిందూ మహాసభ ~~ప్రారంభించింది~~ నిర్వహించబడింది.
ఈ విధంగా అది కాంగ్రెస్ కు పోటీ కాదని, ఒక విధంగా
అది కాంగ్రెస్ కు సహకారం చేస్తుందని మాలవీయ
పేర్కొన్నారు. [అంతేకాక ఎన్నికల ద్వారం ప్రభుత్వ
పదవులలో ముస్లింలకు ముస్లింల సంఖ్యకు మించి
ప్రాతినిధ్యం కోరుతున్న కారణంగా, దీనిని ప్రతిఘటించి
హిందువులనందరిని సంఘటితం చేసి వారికి సరైన
ప్రాతినిధ్యం లభించేటట్లు చూడవలసిన ఆవశ్యకతను
మాలవీయ వివరించారు.]

(4) అనుకూలమైన రాజకీయ విషయాలు కూడా
హిందూ మహాసభ సమావేశాలలో చర్చకు వచ్చాయి.
1924 లో బెల్గాంలో జరిగిన సభ రెండు తీర్మానాలు
చేసింది. వాటిలో ఒకటి హిందువులను సాంఘికంగా,
మతపరంగా ఉద్ధరించటం, వారి రాజకీయ హక్కులను
పరిరక్షించటానికి సంబంధించింది. రెండవది
హిందూ-ముస్లిం సమస్యల సంబంధాలు రాజకీయ
సంస్థలలో విషయంలో హిందువులకు ~~[illegible]~~
ప్రాధాన్యత కల్పించేందుకు ఒక కమిటీని నియమించటానికి
సంబంధించింది. హిందూ మహాసభ క్రమంగా సాంఘిక, మత
పరమైన విషయాలు కంటే రాజకీయ విషయాలపై శ్రద్ధ వహించి,
దేశ రాజకీయాలలో ముస్లిం లీగ్ వలె ప్రత్యక్షంగా ఒక
రాజకీయ సంస్థగా రూపు దిద్దుకుంది. బెల్గాం సభలో
ఆధ్యక్షత వహించిన మదన్ మోహన్ మాలవీయ, ఎన్నికల ద్వారా

విభిన్న సంస్థలలో ముస్లింలీగ్ మతపరమైన ప్రాతినిధ్యం కోసం కోరింది కనుక, దీనికి ప్రత్యేకంగా హిందువుల సంరక్షణ సంఘటితం పరచి స్వతంత్ర్యం కోసం కృషి చేయవలసిన ఆవశ్యకతను వక్కాణించారు.

1938లో వి.డి. సావర్కర్ హిందూ మహాసభ అధ్యక్షుడైనారు. అతడు అధ్యక్ష పదవికి మరల, మరల ఏడు పర్యాయాలు ఎన్నికైనారు. అతని నేతృత్వంలో హిందూ మహాసభ రాజకీయ కార్యక్రమాల్ని చేపట్టింది. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ యొక్క ముస్లిం బుజ్జగింపు విధానం నచ్చని సావర్కర్ "హిందూ రాజ్"[1] భావనను ప్రాముఖ్యం కల్పించారు. ~~[illegible]~~ భారతదేశం హిందువుల భూమి అని, అది ఒక జాతినే అనగా హిందూజాతినే కలిగివుందని ఏక భారత రాజ్యంలో[2] ముస్లిములు మైనారిటీలుగా తమ స్థానాన్ని అంగీకరించాలని, అయితే వారి పట్ల న్యాయబద్ధంగా[3] వ్యవహరించటం జరుగుతుందని, వారికి "ఒక వ్యక్తికి ఒక ఓటు"[4] అనే ప్రాతిపదిక పై సమాన రాజకీయ హక్కులు కల్పించబడతాయని పేర్కొన్నారు. జాతీయ భాష గురించి తన అభిప్రాయాన్ని వెల్లడిస్తూ ప్రజాస్వామ్య పరంగా ~~[illegible]~~[5] మెజారిటీ ప్రజల భాష జాతీయ భాష అవుతుందని పేర్కొన్నారు.

ముస్లింలీగ్ కాంగ్రెస్‌ను ముస్లిం వ్యతిరేక సంస్థ అని ఏవిధంగా అభివర్ణించిందో, హిందూ మహాసభ

మరి కాంగ్రెస్‌ను(6) హిందూ-వ్యతిరేక సంస్థ అని అదే 83 స్థాయిలో విమర్శించింది. వి.డి. సావర్కర్ మరణించిన తర్వాత డా॥ ఎస్.పి. ముఖర్జీ హిందూ మహాసభ నాయకుడైనాడు. అతడు సభను జాతీయవాదుల(7) వ్యవస్థగా ఉపయోగించుటకు ప్రయత్నించారు.

భారతదేశంలో ముస్లిం జన బాహుళ్యంలో ముస్లిం లీగ్ పొందినంతటి ప్రాముఖ్యం హిందూ మహాసభ హిందూ జన బాహుళ్యంలో పొందలేక(8) పోయింది. పాకిస్తాన్ కోసం ముస్లిం లీగ్ డిమాండ్ చేసినట్లే హిందూ మహాసభ "అఖండ(9) హిందూస్థాన్" కోసం డిమాండ్ చేసింది.

హిందూజాతి, హిందూ సంస్కృతి, హిందూ నాగరికత, హిందూ రాజ్ లక్ష్యంగా హిందూ మహాసభ చేసే ప్రచారం వల్ల ముస్లిం లీగ్ వైఖరి మరింత కఠినంగా మారి; ముస్లిం లీగ్ అనుమానం మరింత బలపడి పాకిస్తాన్ కోసం డిమాండ్ మరింత కృతనిశ్చయంతో కృషి చేసింది. ముస్లిం లీగ్ పాకిస్తాన్ కోరడానికి హిందూ మహాసభ పరోక్షంగా ఒక సాధనంగా పరిణమించింది.

GIST

Intro → • బ్రిటిష్ వారి సామ్రాజ్యవాద విధాన ఫలితం
• ప్రత్యక్షంగా ఆయా మతాల ప్రజల కోసం
పరోక్షంగా బ్రి. సామ్రా. వి. + నాయకుల వ్యక్తిగత

పుట్టుక, తొలినాళ్ళ చరిత్ర

1900 — Delhi
1902 — మధుర
1909 — లాహోర్
1910 — ~~అలహాబాద్~~
1911-14 — అమృతసర్, ఢిల్లీ, ఫిరోజ్‌పూర్, అంబాలా
1915
1923 — వారణాసి

కార్యక్రమాలు

1. ఆత్మరక్షణ
2. శుద్ధి, సంఘటన
3. దురాచారాల నిర్మూలన
4. రాజకీయాలు

రాజకీయ కార్యక్రమాలు

1. 1924 బెల్గాం సదస్సు — మదన్ మోహన్ మాలవ్యా
   2 తీర్మానాలు ముస్లింలకు ప్రత్యర్థి గా
   మత ప్రాతినిధ్యం
2. V.D. సావర్కర్ 1938 లో
   - హిందూ రాజ్
   - ఏక జాతి
   - మెజార్టీ భాష దేశ భాష
3. కాంగ్రెస్ పై విమర్శ
4. S.P. ముఖర్జీ
5. లీగ్ లక్ష్యం లో పొందినంత ప్రాముఖ్యం సభ ఏం పొందలేదు
6. అఖండ హిందూస్థాన్

ముగింపు → పాకిస్థాన్ & ఓట సాధన గా సభ ని

28.12.05

Foundation of The Indian National Congress: Safety-valve Theory - Its Myth & Reality

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ 1885 డిసెంబర్‌లో 72 మంది రాజకీయ కార్యకర్తలచే ఏర్పాటు చేయబడినది. ఇది అఖిల భారత స్థాయిలో భారత జాతీయతకు మొదటి సంస్థాగతమైన వ్యక్తీకరణ అని చెప్పవచ్చు. రిటైర్డ్ ఐ.సి.ఎస్. అధికారి, ఆంగ్లేయుడు అయిన ఎ.ఒ. హ్యూమ్ దీని ఏర్పాటు చేయడంలో చాలా ప్రముఖ పాత్ర పోషించారు.

రక్షక-కవాటం అనే సిద్ధాంతం భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఏర్పాటుకు ముడిపడి ఉంది. అయితే ఈ సిద్ధాంతం నిజమైనదా లేక కల్పితమా అనేది చర్చనీయాంశం అయింది.

కల్పితకథ ప్రకారం భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ నాటి వైస్రాయ్ డఫరిన్ సలహా, నిర్దేశం, అధికారిక పర్యవేక్షణలో హ్యూమ్ నాయకత్వంచే ఏర్పాటు చేయబడినది. ప్రజా బాహుళ్యంలో పెల్లుబుకుతున్న అసంతృప్తి (ఈ అసంతృప్తి ప్రమాదకరమైన హింసాత్మక విప్లవంగా మారుతుంది అని భావించబడింది) కి ఇది భద్రమైన, ఒక మోస్తరు, శాంతియుతమైన మరియు రాజ్యాంగబద్ధమైన బయటకు మార్గము లేదా రక్షణ కవాటము గా భావించబడింది. ఇది ఏర్పాటు చేసిన కారణంగా విప్లవం వచ్చే అవకాశం మొగ్గలోనే త్రుంచి వేయబడింది.

ఈ భావనను లాలా లజపతి రాయ్, ఆర్.పి. దత్, ఎమ్.ఎస్. గోల్వాల్కర్

(ఆర్.ఎస్.ఎస్. చీఫ్), సి.ఎఫ్. ఆండ్రూస్, గిరిజా ముఖర్జీ వంటి ప్రముఖులు అంగీకరించారు.

[illegible] సంస్థల రహస్య నివేదిక రక్షణ-కవాటం సిద్ధాంతానికి చారిత్రక రుజువు. బ్రిటిష్ పాలనను అంతమొందించడానికి హింసాత్మక విప్లవం రాబోతుందని హ్యూమ్ విశ్వసించాడు.

విలియం వెడర్‌బర్న్ వ్రాసిన హ్యూమ్ జీవిత చరిత్రలో (1913 లో ప్రచురించబడింది) దాదాపు ముప్పై వేలమంది రిపోర్టర్లచే అందించబడిన రిపోర్టులు, సమాచారాలు హ్యూమ్‌కు చూపబడ్డాయి. ఇవి ఇండియాలో బ్రిటిష్ పాలన అంతం చేసేందుకు హింసాత్మకమైన విప్లవం రాబోతోందని ఈ రిపోర్టులు చెప్పాయి.

1933లో G. నహల్ సింగ్ వీటిని "ప్రఖ్యాత నివేదికలని, C.F. ఆండ్రూస్, గిరిజా ముఖర్జీ వీటిని సొప్ప నుండి వచ్చిన ఈ రహస్య నివేదికలని పేర్కొన్నారు. R.P. దత్ కూడా వీటిని పోలీస్ రిపోర్టులన్నారు.

ఇంటెలిజెన్స్ విభాగంలో ఆ కాలంలో కొన్ని వందల మంది మాత్రమే పనిచేసేవారు. అలాంటప్పుడు 30,000 నివేదికలు ఎలా వచ్చాయన్న ప్రశ్న బయలుదేరింది.

రక్షణ కవాటం సిద్ధాంతం 1898 లో ఇండియన్ పాలిటిక్స్ అనే గ్రంథంలో W.C. బెనర్జీ పేర్కొన్నదానిపై ఆధారపడింది. కాంగ్రెస్ వర్గాలు ఉపయోగించిన వ్యూహాల [illegible] పై [illegible] ఆరోపణలు నడిచాయి. 1884 లో హ్యూమ్ రాజకీయనాయకులను [illegible] ఏడాదికొకసారి సమావేశమవాల్సి

సాంఘిక విషయాలపై చర్చ జరిగేటప్పుడు వారు తమ్ముల రాజకీయాలపై చర్చ అంతానికి ప్రయత్నించారు. అయితే డఫరిన్ దీనికి వ్యతిరేకంగా హ్యూమ్ రాజకీయాల గురించి చర్చించడానికి ఒక వేదిక ప్రజాస్వామ్య ప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం ఒక అంబుడ్స్‌మన్‌నుండటం వలన ఒక సంస్థను ప్రారంభించవలసిందిగా కోరినట్లు వెల్లడి చేస్తున్నారు. కాని సమకాలీన యుక్తులు ప్రయోజనం వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి. అందువల్ల కూడా సిద్ధాంతానికి వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి.

1. ప్రథమ భారతీయులు రాజకీయాలలో బాధ్యతగా పాల్గొనవలసిందిగా బాలగంగాధర్ కోరారు. సాంఘిక సమస్యలపట్ల ఆసక్తి భావాలను కలిగియున్న వ్యక్తి తిలక్ అన్న భారతీయ విద్యావేత్తలకు ఉపదేశించారు. సాంఘిక సంస్కరణలకంటే రాజకీయ సంస్కరణలు ముఖ్యమని తిలక్ పేర్కొన్నారు.

2. కాగా కాలి నాళ్ళలో పిలుపునిచ్చిన బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ అసోసియేషన్, పూనా సార్వజనిక సభ మెలదవైనవారు వాదాన్ని వ్యతిరేకంగా రాజకీయ పరంగానే కృషి చేశారు.

కాంగ్రెస్ పట్ల డఫరిన్ వైఖరి: 1950 దశకం రెండవ అర్థ భాగంలో పండితుల పరిశీలనకు అందుబాటులోకి వచ్చిన డఫరిన్ వ్యక్తిగత కాగితాల వలన జాతీయ కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావమునకు డఫరిన్ మద్దతు ఉండటం యదార్థము కాదని తెలిసింది. లార్డ్ రిపన్ డఫరిన్ వ్రాసిన లేఖలో హ్యూమ్ సాంఘిక సమావేశాన్ని ఉన్నట్లు ప్రణాళిక తెలిపింది. రాజకీయపరమైన సమావేశాలకి

ప్రాధాన్యత నివ్వాలని డఫెరిన్ స్పష్టపరిచారు.
అలాని (అధికారికంగాని)
డఫెరిన్‌గానీ, బొంబాయి, మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీల
గవర్నర్లుగానీ కాంగ్రెస్ పట్ల జాగ్రత్త వైఖరిని ప్రదర్శించలేదు.
డఫెరిన్ 1885 మేలో లార్డ్ రే కు రాసిన లేఖలో
బొంబాయి కాంగ్రెస్ గురించి జాగరూకతతో ఉండాలని
పేర్కొన్నారు. 1885 చివరి డఫెరిన్ వ్యవహారశైలి
(సుహృద్భావ సంబంధాలు లేని కారణంగా) దూరంగా ఉంచటం
ప్రారంభించారు. 1886 నుండి అతడు (డఫెరిన్)
తొలగిన బాబులను, మహర్షులు (బ్రాహ్మణులను) ప్రశ్నించరాని
ఉద్యోగాలలో ఉద్యోగం పొందాలనుకునే వారుగా, ~~విమర్శించారు~~
సిటీ తరహా విప్లవం, ఆందోళనలకు ప్రయత్నిస్తున్నారని
విమర్శించారు.

దీని బట్టి బహుళ మహాత్ములనుండి పుట్టిన
రక్షణ-కవాటం సిద్ధాంతం (కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావానికి కారణమని)
మహాత్ములంటే పరిమితమైనదని చెప్పవచ్చు.

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ వాస్తవము: కారణం

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావానికి రక్షణ-
కవాటం సిద్ధాంతం అనేది మిథ్య అని తేలింది. అంటే
~~వాస్తవం~~ వాస్తవాన్ని పరిశీలిస్తే భారత జాతీయ
కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావం ఒక్కసారిగా జరిగిన
సంఘటన కాదని అదొక చారిత్రక ప్రవాహం
అని తెలుస్తుంది. 1860, 1870 దశకాల్లో
చోటుచేసుకున్న రాజకీయ చైతన్యం ప్రజ్వలన
పరిణామమే ఈ ఆవిర్భావం. రాజకీయ చైతన్యం

పొందిన భారతీయులు, రాజకీయాలపట్ల ఆసక్తి కలిగిన ఆధునిక మేధావుల ప్రయత్నాల ఫలితమైన 1885 సంవత్సరం ఒక మలుపని చెప్పవచ్చు. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ అఖిల భారత స్థాయిలో ఒక జాతీయ సంస్థగా నూతన జాతీయ భావ స్ఫూర్తికి, రాజకీయాలకు ఒక వేదికగా, కేంద్రంగా, ఒక మార్గంగా అయింది.

1875, 1885ల మధ్య చోటుచేసుకున్న నూతన రాజకీయ వత్తిడి. అదే కాలంలో రాజకీయాలలో అభివృద్ధి చెందిన రాడికల్ జాతీయతా భావాలు అధికంగా గల యువ మేధావుల కృషి ఫలితం. పాత అసోసియేషన్ల వారి కార్యక్రమాలు, రాజకీయ కార్యకలాపాలను సంకుచితంగా నిర్వహించటం వారి సాంఘిక సంఘటం కూడా సంకుచితంగా ఉండటంతో ఈ యువ జాతీయవాదులు నూతన అసోసియేషన్లు ఏర్పాటు చేశారు. బ్రిటిష్ ఇండియన్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ బెంగాల్ రాను రాను జమిందారుల ప్రయోజనాలకే ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం తో బ్రిటిష్ వ్యతిరేక వైఖరికి దూరం అయింది. బొంబాయి అసోసియేషన్, మద్రాస్ నేటివ్ అసోసియేషన్ లు ప్రగతి నిరోధక వాదుల పలుకుబడి వారు మారకపడినాయి. ఈ సందర్భంలో సురేంద్ర నాథ్ బెనర్జీ, ఆనంద మోహన్ బోస్ ల ఆధ్వర్యంలో బెంగాలులోని యువ జాతీయవాదులు 1876 లో ఏర్పాటుచేసిన "ఇండియన్ అసోసియేషన్" పేర్కొనదగినది. అదే సమయంలో మద్రాసులో వీరరాఘవాచారి. జి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, పి. ఆనందాచార్యుల నేతృత్వంలో యువకులు మద్రాసు మహాజన సభను 1884లో ఏర్పాటుచేశారు. బొంబాయిలో

అతివాద జాతీయవాదులైన బి.జి. తిలక్, ఫిరోజ్‌షా మెహతా రాజకీయ కార్యకలాపాలపై పెద్దతరం నాయకులలో విభేదించి 1885లో బొంబాయి ప్రెసిడెన్సీ అసోసియేషన్‌ను ఏర్పాటుచేశారు.

1875-85 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నూతన రాజకీయ జీవన గాలులు వీస్తున్న జాడలు కనబడ్డాయి. ది హిందూ, ట్రిబ్యూన్, బెంగాలీ, కేసరి వంటి అత్యుత్సాహమైన జాతీయవాద వార్తా పత్రికలు పోషించిన ప్రముఖ పాత్ర ద్వారా ఇది వ్యక్తమైంది.

1885 నాటికల్లా అఖిల భారత స్థాయిలో రాజకీయ సంస్థ ఏర్పాటుచేయవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది. దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న జాతీయవాదులు ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించారు. ఈ విషయంలో ఇండియన్ మిర్రర్ ఆఫ్ కలకత్తా విస్తృతంగా ప్రచారం చేస్తూ ఉంది. ఇండియన్ అసోసియేషన్ 1883 డిసెంబర్‌లో అఖిల భారత సదస్సును నిర్వహించి, మరొక సదస్సును 1885 డిసెంబర్‌లో నిర్వహించటానికి పిలుపు ఇచ్చింది.

ఇంతేకాకుండా 1885కు ముందు పది సంవత్సరాల కాలంలో ఇండియన్లు చాలా నిర్వహించిన పెద్ద ఆందోళనల ద్వారా తగిన అనుభవాన్ని, ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పొందారు. వాటిలో కొన్ని:

(i) 1875 నుండి చేనేత వస్త్రాల దిగుమతులపై గల దిగుమతి సుంకాలను తొలగించాలని చేసిన ప్రచారం

ii) ప్రభుత్వ సర్వీసులలో భారతీయులను నియమించాలని 1877-78 లో చేసిన భారీ ప్రచారం

(iii) భారతీయులు లార్డ్ లిట్టన్ చేసిన ఆఫ్ఘన్ యుద్ధాన్ని

వ్యతిరేకించి, తిరువ ఉప్పునే [illegible] భరించ
వలసిందిగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం వత్తిడి తెచ్చారు.

(iv) ప్రాంతీయ భాషా పత్రికల చట్టం ద్వారా పత్రికలను నియంత్రించ [illegible] భారత పత్రికా రంగం [illegible] వ్యతిరేకించారు

(v) ఆయుధాల చట్టం ద్వారా భారతీయులను నిరాయుధులను చేయాలని ప్రభుత్వం ప్రయత్నించగా భారతీయులు వ్యతిరేకించారు.

vi) ఇల్బర్ట్ బిల్లుకు వ్యతిరేకంగా 1883లో పెద్ద ప్రముఖమైన ఉద్యమం చేపట్టబడింది.

vii) ఇండియన్లలో [illegible] రాజకీయ ఉద్యమాన్ని ఉధృతం చేయడానికి 'జాతీయ నిధి' సేకరణకై 1883లో అఖిల భారత స్థాయిలో ప్రయత్నాలు చేశారు.

viii) [illegible] ప్రచురితమైన "స్వచ్ఛంద [illegible]"లో భారతీయులను [illegible] 1885లో భారతీయులు [illegible].

1885 నాటికి ఇండియా రాజకీయ అభివృద్ధిలో [illegible] మౌలిక ఉద్దేశాలతో కూడిన [illegible] వలసిన అవసరం వచ్చింది. ఆ ఉద్దేశాలలో ముఖ్యమైనవి:

(i) ఇండియన్స్‌ను ఒక జాతిగా నిర్మించడం. జాతీయ భావన పెంపొందించడం

(ii) దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో ఉండే రాజకీయ కార్యకర్తలు సమావేశమై రాజకీయ కార్యకలాపాలను నిర్వహించగలిగేలా ఒక ఉమ్మడి వేదికను ఏర్పాటు చేయడం

(iii) అఖిల భారత స్థాయిలో ప్రజా జాతీయ రాజకీయ నాయకత్వాన్ని నిర్మించడం

(iv) [illegible] వలస వాద వ్యతిరేక జాతీయవాద భావాలను [illegible]

పైన పేర్కొన్న ఉద్దేశాలను సాధించుటకు, గత సంవత్సరాల రాజకీయ కృషికి సహజమైన పర్యవసానమే కాంగ్రెస్ స్థాపన అని తెలుస్తోంది అర్థమౌతుంది. మొదటి నుంచి కూడా కాంగ్రెస్ ప్రజల సమావేశం రూపంలోనే నిర్వహించబడింది.

హ్యూమ్ పాత్ర:

Q: కాంగ్రెస్‌ను ప్రారంభించిన నాయకులు దేశభక్తి కలిగి, దక్షత గలవారైనా, హ్యూమ్‌ను కాంగ్రెస్‌ను నడిపే ముఖ్యమైన వాడిగా హ్యూమ్‌ను ఎందుకు ఎంచారు?

A: ఉన్నతమైన ఆశయాలు కలిగిన వ్యక్తిగా సమకాలీన ఉదార, ప్రజాస్వామ్య సహచరులను హ్యూమ్ మెప్పించాడు అనటంలో ఎట్టి సందేహం లేదు. అయితే దీనికి సమాధానం ఆనాటి పరిస్థితులే అందిస్తాయి.

(i) ఇండియన్ ఉద్యమ పరిణామంలో వచ్చిన రాజకీయ పరిపక్వత, నాయకత్వ లక్షణాలు కలిగిన వ్యక్తులు 1880 లలో చాలా తక్కువగా ఉండేవారు. అందువల్ల హ్యూమ్ నిర్వహణ సామర్థ్యం ఉపయోగించుకోబడింది.

(ii) బ్రిటిష్ పాలకులకు, వ్యతిరేక భావాలున్న వ్యవస్థగా ఇంకా చూపించుకోవాలి.

(iii) తమ కృషికి ప్రారంభంలోనే అధికారుల నుండి వ్యతిరేకత వ్యక్తం అవకుండా ఉండేందుకు దాదాభాయి నౌరోజీ, జస్టిస్ రనడే, F. మెహతా, జి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ ప్రభృతులు. విశ్వసనీయతను హ్యూమ్‌తో సహకరించారు. ప్రభుత్వ వ్యతిరేక సంస్థ అయిన కాంగ్రెస్ కూడా ముఖ్య నిర్వాహకుడిగా ఒక రిటైర్డైన ఆంగ్లేయుడు అధికారి ఉంటే పాలకులకు

అనుమానం ఎలాగా ఉండదని, దానిని వ్యక్తీకరిస్తే అవకాశం ఎలాగా ఉండదని వారు అభిప్రాయపడ్డారు.

ఇంకో మాటలలో చెప్పాలంటే వ్యాసం, [illegible] ఉదారవాదులు కాంగ్రెస్‌ను [illegible] ఉపయోగించుకోవాలని చూస్తే, కాంగ్రెస్ నేతలు వ్యాసాలను ~~లై~~ ~~lighten~~ "లైటెనింగ్ కండక్టర్"గా ఉపయోగించుకోవాలని భావించారు. దానివల్ల జరిగిన పరిణామాలు కాంగ్రెస్ నాయకులు భావించిన ఆశయాన్ని నిజం చేశాయి.

14.1.06

The Growth of Indian capitalism, the capatalist class and the Freedom Struggle

ఇండియాలో ఆధునిక పెట్టుబడిదారీ వర్గము పంతొమ్మిదవ శతాబ్దం రెండవ అర్ధభాగంలో ఆవిర్భవించింది. మొదటి ప్రపంచయుద్ధం వరకు, అట్టి భారతీయ పెట్టుబడిదారులు కొద్దిమంది మాత్రమే ఉండేవారు. వారి పెట్టుబడి మొత్తం కూడ అంత ఎక్కువగా ఉండేది కాదు. పైగా వారు వలసవాద ప్రభుత్వం యొక్క మద్దతుపై ఎక్కువగా ఆధారపడ్డారు. ఈ అభిప్రాయం వల్లే భారతీయ పెట్టుబడిదారులు ఒక వర్గంగా వలసవాద రాజ్యాన్ని ~~వ్యతిరేకంగా~~ బాహాటంగా ఎదిరించలేదు [illegible]. 1905-1908 ల మధ్య జరిగిన స్వదేశీ ఉద్యమంలో భారతీయ పెట్టుబడిదారులు దూరంగా ఉండిపోయారు. సహాయ నిరాకరణోద్యమ సమయం (1920-22) లో చాలామంది వ్యాపారస్తులు ఉద్యమంలో పాల్గొనగా, పురుషోత్తమదాస్ ఠాకూర్‌దాస్ వంటి పెద్ద ప్రముఖ పెట్టుబడిదారులు నిజానికి ఉద్యమాన్ని వ్యతిరేకించారు. అయినప్పటికీ, తరువాత కాలంలో భారతీయ పెట్టుబడిదారులు తమ వైఖరిని మార్చుకున్నారు. పెద్దమంది భారతీయ పెట్టుబడిదారులు స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి తమ మద్దతును తెలిపారు.

Growth of Indian Economy and Indian capitalist class:

page-39 of 14NOV-6 EHI-01 Modern India.

1. భారతీయ పెట్టుబడిదారుల వర్గం తనంతట తానే స్వతంత్రంగా ఎదిగింది. ఇది సామ్రాజ్యవాదాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ ఎదిగింది. ఈ వర్గం తన కీలకమైన ప్రయోజనాలను సామ్రాజ్యవాదంతో ముడిపెట్టలేదు.

2. భారతీయ పెట్టుబడిదారులు కీలకంగాను, స్వతంత్రంగా ఎదగడం వల్ల వారు ఆత్మవిశ్వాసంతో సామ్రాజ్యవ్యతిరేక వైఖరి ప్రదర్శించగల్గారు.

3. ప్రాముఖ్యం పొందిన జాతీయ ఉద్యమాల ప్రభావం వల్ల కూడా భారతీయ పెట్టుబడిదారీ వర్గం సామ్రాజ్యవాదానికి సహకరించకుండా, రాజీపడకుండా చేసాయి. ఈ పెట్టుబడిదారీ వర్గం మొదట్లో ఉన్న సామ్రాజ్యవాదాన్ని వ్యతిరేకించటం వల్ల అన్నింటి కాక, సామ్రాజ్యవాదంతో కలిసే పోరు కోసం ఎంచుకునే మార్గం, పెట్టుబడిదారీ విధానానికే ముప్పు కలిగించేదిగా ఉండకూడదని.

3. వర్గ సంస్థ ఆవిర్భావము:

సామ్రాజ్యవాదం వల్ల, స్వాతంత్ర్యోద్యమం వల్ల లేవనెత్తిన సవాళ్ళకు ప్రతిగా భారతీయ పెట్టుబడిదారీ వర్గం ఒక జాతీయ వ్యవస్థగా ఆవిర్భవించింది. 1920 దశకం ప్రారంభంనుంచే జి.డి. బిర్లా, పురుషోత్తమదాస్ ఠాకుర్‌దాస్ వంటి పెట్టుబడిదారులు భారతీయ వ్యాపార, ఆర్థిక, పారిశ్రామిక రంగాలతో జాతీయ స్థాయి సంస్థను ఏర్పాటు చేయాలనే ప్రయత్నం చేస్తూ వచ్చారు. ఈ ప్రయత్నాల పర్యవసానంగా 1927లో ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఛాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్ అండ్ ఇండస్ట్రీ (FICCI) ఏర్పడింది. త్వరలోనే FICCI సభ్యత్వం బాగా పెరిగి, అది దేశవ్యాప్తంగా భారతీయ వ్యాపార వర్గాలకు ప్రాతినిధ్యం వహించింది. ఈ సంస్థ ఏర్పడిన కొద్దికాలంలోనే అది భారతీయ పెట్టుబడిదారీ వర్గంయొక్క ప్రబలమైన అభిప్రాయాన్ని ప్రతిబింబిస్తుందని బ్రిటిష్ అధికారులతోపాటు, సాధారణ భారతీయ ప్రజలు కూడా గుర్తించారు.

ఆర్థిక రంగంలో పాత్ర: వర్తక, వ్యాపార, పారిశ్రామిక రంగాలకు జాతీయ స్థాయిలో సంతృప్తికరంగా వ్యవహరించడమే FICCI యొక్క లక్ష్యమని పెట్టుబడిదారీ నాయకులు స్పష్టం చేశారు. ఈ లక్ష్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని భారతీయ పెట్టుబడిదారులు సామ్రాజ్యవాదానికి ఒక సమగ్రమైన ఆర్థిక విమర్శను రూపొందించారు. విలువను నేరుగా వస్తువుల రూపంలో గుంజుకోవడం, హోంఛార్జీల చెల్లింపులు, వర్తకం, విదేశీ

పెట్టుబడులు, ఫైనాన్స్ & కరెన్సీ లావాదేవీలు
మొదలైన రంగాలలో గల సామ్రాజ్యవాద విధానాన్ని
విమర్శ చేసి చూపించింది. మోతీలాల్ నెహ్రూ,
గాంధీజీ వంటి ప్రముఖ భారత జాతీయ కాంగ్రెస్
నాయకులు, సామ్రాజ్యవాదం వ్యతిరేక భారతీయ
ప్రయోజనాల వంటి క్లిష్టమైన ఆర్థిక విషయాలపై
పురుషోత్తమదాస్ తోడా జి.డి. బిర్లా వంటి ప్రముఖ
పెట్టుబడిదారుల సహకారాన్ని కోరడానికి వెనుకాడలేదు.

రాజకీయ రంగంలో పాత్ర: భారతీయ పెట్టుబడిదారీ
నాయకులు, రాజకీయాలలో ప్రభావవంతమైన పాత్రను
అవసరమని గుర్తించారు. FICCI అధ్యక్షుడైన
పురుషోత్తమదాస్ ఠాకూర్‌దాస్ 1928లో జరిగిన FICCI రెండవ
సదస్సులో "మనం మన రాజకీయాలను మన ఆర్థిక కార్యకలాపాల
నుంచి వేరుచేసి చూడలేము" అని
పేర్కొన్నారు. భారతీయ పెట్టుబడిదారులకు రాజకీయాలలో
తలదూర్చకపోవడం అంటే భారత
జాతీయోద్యమంలో చీలలు తలపడమే. భారత
వ్యాపార, పారిశ్రామిక రంగాలు జాతీయోద్యమంలో
చాల దగ్గర సంబంధాన్ని కలిగివుండటాన్ని, సమాజానికి ప్రతి
జాతీయోద్యమంలో ఒక భాగాన్ని, జాతీయోద్యమ
ఉద్యమదశలో ప్రతి ఉద్యమాన్ని, జాతీయోద్యమ
బలమే వారి బలమని 1928 FICCI
సదస్సులో పురుషోత్తమదాస్ పేర్కొన్నారు. ఇది

కాలంలో నవలా నాయకుల వ్యక్తిత్వ వ్యక్తీకరణలో
ప్రజాస్వామ్యదశ వైఖరిలో వచ్చిన మార్పును
సూచిస్తోంది. వలసవాద రాజకీయ వ్యవస్థపై
మార్పుకోసం చేసే పోరాటం చేయటం ద్వారానే
తమ ఆర్థిక ఉద్దేశాలు నెరవేరగలవని పెద్దలువారు
గ్రహించారు. 1930లో శ్రీ.శ్రీ. "ప్రస్తుతమున్న
రాజకీయ పరిస్థితులలో ప్రభుత్వం మీద ప్రత్యర్థులు
నాయకులతో పోరాటం ప్రమాదం. కాని మన
దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాటం చేస్తున్న వారిని
బలపరచడమే దీనికి తగిన పరిష్కారమని" అన్నారు.
ఈ నవలలో బట్టి చూస్తే జాతీయోద్యమానికి
అన్ని వర్గాల సహకారముందని ప్రజలకు ప్రచారానికి
చెప్పడం గమనార్హం.

13.1.06

4. Nature of Anti-imperialism : The Constitutional path :

ఈ విధమైన జాతీయ పోరాటానికి మద్దతుని తెలిపారు. అన్ని విషయాల్లో పెట్టుబడిదారీ వర్గం ఆలోచించింది. బ్రిటీషువారి పట్ల తమ వైఖరిని పెట్టుబడిదారులు నిర్ణయించుకున్నప్పటికీ, రాజ్యాంగపరమైన మార్గాన్ని గాని చట్టపరమైన మార్గానికి గాని వారెప్పుడూ విముఖతలే చూపలేదు. పెట్టుబడిదారీ వర్గం యొక్క ఈ విధమైన వైఖరికి పెక్కు కారణాలున్నాయి.

1. **ప్రజా ఉద్యమం పట్ల భయం** : ప్రజా బాహుళ్యం చేసే శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం దీర్ఘకాలం కొనసాగితే, ప్రజలు రాడికల్ భావాలను చూపి, సామ్రాజ్యవాద ప్రభుత్వంపై వచ్చే తిరుగుబాటుతో పాటు పెట్టుబడిదారీ విధానంకు కూడా ముప్పు ఏర్పడుతుందేమోనని, సామాన్య వ్యాపారం కూడా దెబ్బ తింటుందేమోనని భయపడ్డారు. అంతేకాక లేని తమ [illegible] లేదా అప్పటి వలసవాద ప్రభుత్వంపై ఆధారపడి ఉండడంవల్ల కూడా భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ తలపెట్టిన ప్రజా ఉద్యమాలకు దూరంగా ఉన్నారు.

2. **రాజ్యాంగ వ్యవస్థలు** : పెట్టుబడిదారులు రాజ్యాంగ వ్యవస్థలైన కౌన్సిళ్ళు, శాసనసభలు లేదా రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం వంటి చర్చలను దీర్ఘకాలం బాయ్‌కాట్ చేయడం 'ఆత్మహత్యా' సదృశం అని భావించారు. ఈ ధోరణి వల్ల జాతీయవాదులు పూర్తిగా విడిచిపెడితే, ప్రభుత్వం

తనతో విభేదిస్తున్న వారి సామాజిక ఎల్లలు తేలికగా
~~తనవారి~~ భారతదేశ అభివృద్ధికి గొడ్డలిపెట్టుగా
పరిగణించాడు, తన విధానాలను తీవ్ర చర్యలను
~~ఆమోదించవలసినదిగా కోరాడు.~~ ~~[illegible]~~ దీనిలో ~~[illegible]~~
పెట్టుబడిదారి వర్గం యొక్క ప్రయోజనాలు ముడిపడి ఉన్నాయి.
అయితే కొన్ని సందర్భాలలో విమర్శనాత్మకంగా
రాజకీయ వ్యవస్థలలో పాల్గొనకూడదు అని వారి మద్దతు
తెల్పలేదు. 1934లో జాయింట్ పార్లమెంటరీ కమిటీ
~~రాజకీయ~~ ~~ప్రతి~~ రాజకీయ సంస్కరణల ప్రతిపాదనలను
లోగాను స్వాగతం కలపగా భావించి FICCI [illegible].
~~[illegible]~~ జాతీయోద్యమానికి మద్దతివ్వలేని
సంస్థలు పాల్గొనకపోయినా తీవ్ర వాటి ఆమోదం
లేకుండా కాని పెట్టుబడిదారులు సాధారణంగా ఆర్థిక,
రాజకీయ సమస్యలపై చర్చించడానికి వెనుకాడలేదు
చూశారు. ~~పెట్టుబడిదారుల~~ కాంగ్రెస్ మద్దతులేనిదే తమ
ప్రయోజనాలను కాపాడుకోవటానికి చేసే ప్రయత్నాలలో
ఏమీ ప్రగతి ఉండదని పెట్టుబడిదారులు గ్రహించారు.
1929లో అహమ్మదాబాద్‌కు చెందిన ప్రముఖ
పెట్టుబడిదారుడు అంబాలాల్ సారాభాయ్ కాంగ్రెస్
మద్దతు లేకపోతే ~~[illegible]~~ ప్రభుత్వం మన గోడు వినదు"
అని పేర్కొన్నాడు.
క్రింద పేర్కొన్న రెండు కారణాలవల్ల పెట్టుబడిదారులు
రాజకీయపరమైన పద్ధతులను, మార్గాలను వెలుగు చూశారు
1) వైట్ హాల్ ను బలపరిస్తే లెఫ్ట్ వర్గాలు కల్పించే

చేయవచ్చుని భావించారు.

2) వారు ~~.....~~ బ్రిటిష్ పాలన కొనసాగటానికి ఏ విధంగాను ముప్పు కాదని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి తెలియ ~~.....~~ చెప్ప గలిగారు.

రాజ్యాంగపరమైన పంథాలో ఉన్న నమ్మకం వల్లనే జి.డి. బిర్లా, 1935-37ల మధ్య పత్రికలు, మంత్రివర్గ విధానాలు వంటి విషయాల్లో గాంధీజీతో కలిసి కృషి చేశారు.

3) <u>ప్రజా ఉద్యమాల పట్ల వైఖరి</u>: అయితే అప్పుడప్పుడు, కీలకమైన రాయితీలు తమ వర్గానికి గాని దేశానికి గాని పొందాలంటే ప్రజా ఉద్యమాలు అవసరమేనని పెట్టుబడిదారులు భావించారు. 1931లో G.D. బిర్లా అప్పుడు జరుగుతున్న శాసనోల్లంఘన ఉద్యమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని ~~.....~~ గాంధీజీ వలనే మనము పూర్తిగా పొందేది పొందుతున్నాము, అందువల్లన మనం అనుకున్నది సాధించాలంటే ప్రస్తుతం నడుస్తున్న ఈ ఉద్యమం ఉధృతి తగ్గకుండా చూడాలని" పేర్కొన్నారు.

(iv) <u>దీర్ఘకాలిక ప్రజా ఉద్యమాల పట్ల భయాలు</u>: అయినప్పటికీ, ప్రజా ఉద్యమాలు దీర్ఘకాలం కొనసాగటం వారికి ఇష్టం ఉండదు. అట్టి ఉద్యమాలు విరమింపజేయటానికి వారెప్పుడూ ఏదోవిధంగా రాజీకైనా వారు ప్రయత్నించేవారు. దీని కోసం కాంగ్రెస్‌ను, ప్రభుత్వానికి మధ్య జరిగే చర్చలను మధ్యవర్తిత్వం వహించడానికి ముందుకొచ్చేవారు. 1931 మార్చిలో గాంధీ-ఇర్విన్ ఒప్పందానికి ముందు జరిగిన చర్చలు

లేని మంచి ఉంటారు. పెట్టుబడిదారులు
సం లేదా లాభం కోసం పాటించి నరిడ మార్కెట్‌న
వారు వర్తక లాభాలను కిమొత్తం మార్కెట్ లేకుండా
ఉండటంగాని, జాతీయోద్యమాన్ని మొత్తం మీద
బలహీన పరిచే ప్రయత్నాలను విస్తరించటం గాని చేయలేదు.
నానన్నింటిన ఉద్యమంతటి ప్రజా ఉద్యమాలు
ప్రారంభించటంవల్లగాని, కొనసాగించటంవల్లగాని
అంత నిమ్మళంగా ఉండని పెట్టుబడిదారులు,
వలసవాద ప్రభుత్వం అట్టి ఉద్యమాలను
అణచివేయాలన్న ఆగ్రహం వ్యక్తీకరించారు.
పైగా అణచివేతను ఆపాలని, కాంగ్రెస్‌పై, ప్రెస్‌పై
నిషేధం ఎత్తివేయాలని, రాజకీయ ఖైదీలను విడుదల
చేయాలని, ఆర్డినెన్సుల ద్వారా చేసే నిరంకుశ పాలనను
ఆపాలని ప్రభుత్వంపై వారు వత్తిడి తెచ్చారు.
ప్రజా ఉద్యమం మరీ తీవ్రంగా మారుతుందన్న భయంవల్ల
గాని, అది దాని రోజువారీ వ్యాపారానికి నష్టం కల్గిస్తున్న
భయంవల్లగాని పెట్టుబడిదారుల వర్గం, ఆ
ఉద్యమాన్ని అణచివేయాలంటూ ప్రభుత్వానికి
మద్దతివ్వటంగాని, ఆ ఉద్యమాలను బహిరంగంగా
విరోధించటం లేదా దానికి దూరంగా ఉండే
విధానంగాని ఏ దశలోనూ ఉండలేదు.

5. కాంగ్రెస్ - పెట్టుబడిదారులు

కాంగ్రెస్‌కు పెట్టుబడిదారులకు మధ్యగల సంబంధం యొక్క విశ్లేషణను రెండు అభిప్రాయాల పరంగా చేయవచ్చు.

1. పెట్టుబడిదారులచే కాంగ్రెస్ బాగా ప్రభావితం అయింది. వారు కాంగ్రెస్‌ను తమ స్వప్రయోజనాల సాధనంగా వాడుకున్నారు. పెట్టుబడిదారులు బాగా నిధులు సమకూర్చారు గనుక, తమ కోర్కెల సాధనకై ఒత్తిడి చేయగలిగారు, కాంగ్రెస్‌పై ఒత్తిడి తెచ్చేవారనే సిద్ధాంతంపై ఈ అభిప్రాయం ఆధారపడింది.

ఉదాహరణకు 1931లో శాసనోల్లంఘన ఉద్యమాన్ని విరమించడం; ఎన్నికల్లో కాంగ్రెస్ అభ్యర్థులను బలపరచడం (ముఖ్యంగా 1937లో); 1930 దశకంలో గ్రామీణ వర్గ ఉద్యమాలను వ్యతిరేకించడం వంటివి. రైట్ వింగ్‌కు నిధులు సమకూర్చడం వల్ల కాంగ్రెస్ యొక్క రాజకీయ నిర్ణయాలను పెట్టుబడిదారులు ప్రభావితం చేశారు. గాంధీజీ వ్యక్తిత్వమే మనదేశంలో వర్గపోరాటాన్ని నివారించగలదనే వారి నమ్మకమే గాంధీజీకి వారి మద్దతు ఇవ్వడానికి ముఖ్య కారణం. గాంధీజీ కూడా పెట్టుబడిదారుల వైపు మొగ్గుచూపారు. కనుక స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో కాంగ్రెస్ పెట్టుబడిదారుల సంస్థ.

(ii) రెండో అభిప్రాయం, కాంగ్రెస్ ఎల్లప్పుడూ పెట్టుబడిదారులచే ప్రభావితం కాలేదని, తన స్వంత నిర్ణయాలను

తప్పుబడి ఉండనే సిద్ధాంతంపై ఆధారపడింది.

ఈ అభిప్రాయం ప్రకారం (i) సామ్రాజ్యవాద దేశాలలో పరిశ్రమలకు రబ్బరు, ప్రత్తి, ఖనిజ [illegible] మొదలైన [illegible] ఆర్థిక వ్యవస్థల సామ్రాజ్యం కేవలం పెట్టుబడిదారులకే ముఖ్యంగా ఉపయోగపడ్డాయి. స్వేచ్ఛాయుతమైన ఆర్థిక వ్యవస్థ ప్రాతిపదికగా ఉద్యమాలు. సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేకి అయిన ప్రజలు (అలాగే పెట్టుబడిదారులు కూడా) ఈ ఉద్యమాల కోసం పోరాడలేదు. ప్రజానీకం స్వతంత్రంగా, తమ నష్టాలు కూడా ఈ ఉద్యమాల కోసం పోరాడారు. నిజం చెప్పాలంటే ఈ ఉద్యమాలు 19వ శతాబ్దంలో మొదలు పెట్టినప్పుడు, పెట్టుబడిదారీ వర్గం అప్పటికింకా పుట్టలేదు. ఈ ఉద్యమాల నాయకులు ఈ వర్గం-వారెవ్వరూ ఉండలేదు. కనుక ఈ ఉద్యమాల విజయానికి కాంగ్రెస్ నిర్మాణ కారణం కాదు. [illegible] వల్లకాదు.

(ii) [illegible] కాంగ్రెస్ ప్రజావర్గాలపై ఆధారపడింది తప్ప తాను [illegible] లోనుకాలేదు స్వాతంత్ర్యానికి పాటుపడింది. తన విధానాలను ప్రభావితం చేసేంతగా కాంగ్రెస్ పెట్టుబడిదారులపై ఆర్థికంగా ఆధారపడలేదు. కాంగ్రెస్ నాయకులలో అధ్యక్షులు [illegible] సర్దార్ [illegible], చిన్న చిన్న విరాళాల వల్ల సమకూరిన నిధులు, సాధారణ ప్రజల సానుభూతి [illegible] నిర్వహించబడింది. రాష్ట్ర స్థాయి నిర్మాణం లేదు, కాంగ్రెస్

ఎన్నికలు ఎదురుగానే ఉన్నప్పటికీ కూడా, నిధుల కోసం కాంగ్రెస్ పెట్టుబడిదారులపై ఆధారపడవలసిన అగత్యం ఏర్పడలేదు.

అప్పటి వైస్రాయ్ అయిన లిన్‌లిత్‌గో "పెట్టుబడిదారులనుండి నిధులు లేకుండా కాంగ్రెస్ దీర్ఘకాలం మనగలదా?" అని ప్రశ్నించుకు సమాధానంగా, ఇంటెలిజెన్స్ బ్యూరో డైరెక్టర్ "దేశభక్తి నినాదం కాంగ్రెస్‌కు చాలా డబ్బు లభిస్తుందని, గాంధీజీపై ప్రజలకున్న అభిమానంలో మార్పు వచ్చినప్పుడు పెట్టుబడిదారుల నిధులకు అంత ప్రాముఖ్యత (కాంగ్రెస్ సాధారణ కార్యకలాపాలకుగాని, ఎన్నికల కోసంగాని) లేదని, నా అభిప్రాయంలో ఈ కాంగ్రెస్ మిలియన్లు శక్తివంతమైన ప్రభావం చూపగలవని" తన నివేదికలో (1939 మార్చి) పేర్కొన్నారు.

అలాగని కాంగ్రెస్‌కు పెట్టుబడిదారుల నుంచి నిధుల అవసరం లేకపోయిందనిగాని, అది నిధులు తీసుకోలేదని కాదు (ముఖ్యంగా రాష్ట్రాల దశలలో). అయితే ఈ నిధుల ద్వారా పెట్టుబడిదారుల వర్గం, కాంగ్రెస్ యొక్క విధానాన్ని, భావజాలాన్ని మౌలికంగా ప్రభావితం చేయగలిగే స్థితిలో లేదు.

పెట్టుబడిదారులకు సన్నిహితులుగా పేరుపొందిన కాంగ్రెస్ నాయకుల వైఖరి కూడా దీనినే ధ్రువీకరిస్తుంది. గాంధీజీ 1922 ఫిబ్రవరిలో వ్రాసిన లేఖల

మద్దతు కోసం కూడా స్వరాజ్య పార్టీ వారు మీద వేస్తే
నడుస్తా ఏ కాన్సిలు పైన్, ఏ గ్రూపు పైన్ ఆధారపడటం
చేయటం జరగదు (వారి నిధుల సమస్యలు, వేస్తున్న
పోయినా); ప్రజల సాధించటానికి వేగంగా సాగుతున్నారు
(నిధుల సహాయం ఉన్నా లేకపోయినా)" అని
చెప్పారు.

స్వరాజ్య దశ (Swarajist phase) లో మోతీలాల్
నెహ్రూ గారు, బ్రాహ్మణేతర వెనుకబడిన వారిలో
చాల సన్నిహితంగా ఉండేవారు. రాజకీయ
కార్యకలాపాలు గురించి వారితో చెప్పారు గాని
మిత్రులలో నిధులను అందించలేదు. 1928లో
ఆయన ఈ రెండు బాధల నుండి లాభాలు పొందాలని
వెనుకబడిన వారికి, కాంగ్రెస్ మధ్య సంబంధం
అవసరం. కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలు ముస్లిం పని
చేయటం తగినది కాని ముస్లిం మతంలో
కాదు. ముస్లిం మతంలో గల వారికి గల
[illegible] భక్తి మాటల వలన నేను [illegible]
[illegible]. వెనుకబడిన వారిలో సంబంధం [illegible]
కాంగ్రెస్‌కి ఇప్పుడు [illegible]. ఆయనలో
[illegible] అభిప్రాయం సరైనదని
నా అభిప్రాయం తప్పని" అని చెప్పారు.
కాంగ్రెస్ లో కలిసి పనిచేయాలంటే వెనుకబడిన వారు
[illegible] ఎక్కువగా [illegible] ఉంటుంది.
[illegible] చేసినా [illegible] పోయినా [illegible]
కాంగ్రెస్ [illegible] సాధించలేదు.

అయితే ఈ వర్గం కాంగ్రెస్ పెట్టుబడిదారుల ఆర్థిక విధానాలు కోరలేదని కాదు. అనేక సందర్భాలలో అది విధానాలు తీసుకుంది. ఉదాహరణకు పరిశ్రమలకి 1937లో రాష్ట్రాల భారీగా ప్రోత్సహించారు. నిర్మాణాత్మకమైన కార్యక్రమాలను ఇవ్వ వల్లాపూర్ ఆర్థిక సహాయం అందించారు.

Capitalists' Views of the Congress:

ధన సామ్య వర్గం యొక్క పాత్ర. కాంగ్రెస్ ను పెట్టుబడిదారీ వర్గం ప్రతినిధిగా భావించారు. అన్ని రకాల రాజకీయ ఉద్యమాలను, ఆర్థిక ఉద్యమాలను కూడా నిర్దేశ పాత్రగా గాంధీ భావించారు. అయితే అదే సమయంలో స్వాతంత్ర్యోద్యమం రాడికల్ భావాలకు లోను కాకుండా, అటు సామ్రాజ్యవాద, కమ్యూనిస్టుల ప్రభావానికి లోనుగాకుండా ఉండేందుకు ప్రయత్నించారు. అంతేకాక అనుమానంగానే వారు కాంగ్రెస్ లోని రైట్ వింగ్ ను బలోపేతం చేశారు.

బొంబాయి సోషలిస్టు లాగా, పెట్టుబడిదారులు ఒక రాజకీయ పార్టీని స్థాపించాలన్న సలహాను ఘనశ్యాం దాస్ బిర్లా, ఠాకూర్ దాస్ లు వ్యతిరేకించారు. కాంగ్రెస్ లో రైట్ వింగ్ ఆధిపత్యం ఉన్నంత వరకూ కాంగ్రెస్ పెట్టుబడిదారుల వర్గం యొక్క ప్రయోజనాలను కాపాడుతుందని భావం వ్యక్తం చేశారు.

పెట్టుబడిదారుల వ్యతిరేక విధానాన్ని నియంత్రణ - పరిమితి కూడా గాంధీజీ ట్రస్టీషిప్ సూత్రము వారికి అనుకూలంగా ఉంది.

ఇండియాలో వామపక్షాల ప్రభావం పెరుగుతున్న పెట్టుబడిదారీ వర్గం సామ్రాజ్యవాదంలో చీలికలు తలపాలని భావించారు. ఉదాహరణకు 1928లో తమకు నష్టాలను నివారించుటకు ప్రభుత్వం "పబ్లిక్ సేఫ్టీ బిల్" ఆమోదం పొందించుటకు ప్రయత్నించగా వారి ప్రభుత్వానికి మద్దతు ఇవ్వటానికి నిరాకరించారు. ఎందుకంటే అటువంటి బిల్ జాతీయోద్యమాన్ని దెబ్బతీసే అవకాశం ఉందికనుక.

జాతీయోద్యమంలో వామపక్ష ప్రభావం నుంచి తమకు ముప్పు ఉందన్న భావం కలిగినప్పుడు కూడా పెట్టుబడిదారీ వర్గం జాతీయంతో భావాన్ని [illegible]. వామపక్ష ప్రభావాన్ని వ్యతిరేకించే ఒక సమష్టి వ్యూహాన్ని అనుసరించారు. ఈ క్రమంలో భాగంగానే జాతీయోద్యమంలోని రైట్ వింగ్ కు తమ మద్దతు నిచ్చారు. స్వేచ్ఛా ఆర్థికాభివృద్ధి, సమాన పంపిణీ, పారిశ్రామిక జాతీయీకరణ, భూసంస్కరణలు, కార్మికుల సంక్షేమానికి పథకాలు మొదలైన వాటిని రాజకీయంగా, సిద్ధాంత పరంగా బాగా ప్రచారం చేస్తున్న జాతీయోద్యమాన్ని మార్క్సిజాల పట్టిలో నివారించుటకు ప్రయత్నించిన పెట్టుబడిదారుల వర్గం సామ్రాజ్యవాదంతో [illegible] పరిమితమైన రాజీధోరణి ప్రదర్శించారు.

"The battle of plassey was not a great battle but a great betrayal" (200 words)

విధి నిర్ధారిత ప్లాసీ యుద్ధం పేరుకే యుద్ధం.

సిరాజుద్దౌలా (బెంగాలు నవాబు) కలకత్తా ఆక్రమణ, ఫ్రెంచి వారికి ఆశ్రయమివ్వడం మొ॥ గిట్టక ఆంగ్లేయులు అవన్నీ తెలిసిన తమ చేతిలో కీలుబొమ్మని నవాబు చేయదల్చారు. ఇందుకోసం సిరాజ్ సేనాని మీర్జాఫర్, రాజా దివాన్ రాయ్‌దుర్లభ్, వడ్డీ వ్యాపారులు జగత్‌సేఠులు, అమీచందులు - వీరితో సిరాజ్ ని గద్దె దించేందుకు ఆంగ్లేయులు (క్లైవ్) కుట్ర పన్నారు.

ఫ్రెంచి వారు సిరాజ్ కి ఆంగ్లేయుల ద్వారా కుట్రల గురించి హెచ్చరించినా మీర్జాఫర్ సిరాజ్ పై ఒత్తిడి తెచ్చి ఫ్రెంచి వారిని దూరంగా ఉంచేలా చేశాడు. కుట్ర గురించి సిరాజ్ కి కచ్చిత సమాచారం అందే సరికి మీర్జాఫర్ సిరాజ్ ను హృదయపూర్వక మద్దతిస్తానని నమ్మబలికితే సిరాజ్ సంతృప్తి చెందాడు. మీర్జాఫర్, రాయ్‌దుర్లభ్‌లు యుద్ధభూమిలో మౌనంగా ఉండడం వారి కుట్రలో భాగం.

1757 జూన్ లో క్లైవ్ 800 మంది యూరోపియన్ సైనికులు 2,200 మంది భారతీయ సైనికులు, సిరాజ్ 50,000 మంది తో బరిలో దిగాడు.

సైన్యాన్ని వారినెదుర్కొనేందుకు పంపాడు. ప్రస్తుత బెంగాల్ లొ నాదియా జిల్లాలొ ప్లాసీ గ్రామంలో 1757 జూన్ 23 న ఇరు సేనలూ ఘర్షణ పడ్డాయి.

మీర్జాఫర్, రాయ్‌దుర్లభులు తమకు స్వామిభక్తి తో యుద్ధం చేస్తే ఆంగ్లేయులు తేలిగ్గా చిత్తయిపోయేవారు. కానీ వీరు తమ పెద్ద సైన్యంతో యుద్ధం చేయకుండా నిల్చుండిపోయారు.

మీర్ మదన్, మోహన్‌లాల్, ఒక ఫ్రెంచి అధికారి నేతృత్వం లోని చిన్న గ్రూపు సైన్యం మాత్రమే వీరోచితంగా పోరాడుతున్నారు. కాగా మీర్జాఫర్ తిరగబడి పోయినా సిరాజ్ విజయం తథ్యమనిపించే స్థాయం లో పోరాడుతున్న సైన్యాన్ని వెనుదిరగమని మీర్జాఫర్ ఆజ్ఞ జారీ చేశాడు!

page. 16 M.A. తె.లు.

2 కథనాలూ రావాలి!

జమీందారీ భూమిశిస్తు విధానం

1765 బెం, బీ, ఒ దివానీ (రెవెన్యూ వసూలు హక్కు)

ఆంగ్లేయుల పరం

↓

ద్వంద్వ ప్రభుత్వ విధానం భార ఉద్యో + ఆంగ్ల పాలకులు

భార ఉద్యో దోపిడి + అవినీతి.. రైతులు ప్రభు ఇద్దరికీ నష్టం

↓

1773 లో రెవెన్యూ హక్కు ని వేలం

శాశ్వత శిస్తు పద్ధతి ఏం ఆశించి ప్రవేశపెట్టారు ?

1) అవినీతి ↓ 2) భూమి అభివృద్ధి & ఉత్పాదకత ↑

3) కంపెనీ కి ఆదాయం నిలకడగా 4) భూ. శి. రెగ్యులర్ గా వసూలు

5) భూ.శి. పెరగకపోయినా వర్తక వాణిజ్యం పై పన్ను వేయొచ్చు

6) పాత శిస్తు కంటే అమాంతం శిస్తు ↑ వెంటనే ఆదాయం ↑

1764 1 కోటి 81 లక్షలు

1793 2 కోట్లు 65 లక్షలు

జమీందారులతోనే సెటిల్మెంటు ఎందుకు ?

1) వీరి వారికి ముందు బెంగాల్ నవాబుల కాలం లో వీరే భూ.శి. వసూలు చేసేవారిగా .. 5) ఆంగ్లపాలనకు ఒక విధేయ వర్గం

2) 1765 తర్వాత కొందరు జమి కనబడగా కొందరి స్థానంలో ఉద్యో కి కాంట్రాక్టు — గందరగోళం

3) ప్రత్యక్షంగా ప్రభు చేయాలంటే సమస్యలు

a) భూ రికార్డ్స్ తయారు.. శిస్తు మదింపు & పెద్దసంఖ్యలో ఉద్యో

b) చాలా కాలం పడు

c) అవినీతి & ఖర్చు

4) జమిం గాక మరో అనుకూల వర్గం లేదు గదా...

శాశ్వత శిస్తు విధాన లక్షణాలు

1) • భూములన్నీ జమిందారుల క్రింది కి
• 'జమిందారీ' భూ.శి. జమిందారు చెల్లిస్తాడు
• భూ.శి. శాశ్వతంగా నిర్ణ
• జమీ కి భూమి పై యాజమాన్య హక్కు - వంశపారం
• వాయిదా కోరే వీలు లేదు
• నిర్ణీత తేదీ కి భూ.శి. చెల్లిం లేకపోతే వేలం
• వేలం లో జమిందారు యాజమాన్య, శిస్తు వసూలు రెండు హక్కులను కోల్పోతాడు.

2) • భాటకం లో $\frac{10}{11}$ వంతు ప్రభుత్వానికి
$\frac{1}{11}$ " జమిందారుకి
• సాగుభూమి ↑ / ఉత్పాదకత ↑ / వసూలు సామర్థ్యం ↑ ...
ప్రభు ఆదాయం ఏమీ పెరగదు.

3) • రైతులు కౌలుదారులుగా దిగజారు
• పశుల బయళ్ళు, అడవులు, చేపల చెరువు వంటి వినియోగ హక్కు కోల్పోయారు
• శిస్తు చెల్లించకపోతే భూమి వేలం..
• పూర్తిగా రైతులందరూ జమిందారుల పై

4) • భూ.శి. విపరీతంగా అమాంతం పెంచారు
• 100 ఫలసాయం 45 – ప్రభు 15 – మధ్యవర్తు
40 – రై

5) • జమిం సూర్యాస్తమయ రాక, భూ విక్రయాలు
స్థిర ఆదాయం ఒక్కసారిగా కోల్పోయారు.

శాశ్వత శిస్తు విధానం లో సుగుణాలు

1) వార్షిక భూ.శి. వసూలు స్థిరంగా అయ్యింది...
 ఏ సమయం చెల్లి పోతే వేలం ..

2) 1765 1 కోటి 81 లక్షలు ఉన్న ప్రభుత్వ ఆదాయం
 1793 2 కోట్ల 65 లక్షలు పెరిగిపోయింది.

3) శాశ్వతంగా భూ.శి. నిర్ణ... ఉండటం వల్ల అదనపు ఆదాయాలతో
 సమయం .. సాగుభూమి విస్తీర్ణం ↑ .. కొత్త పద్ధతులు
 వ్యవసాయం లోనికి

4) బ్రిటిష్ వారికి బలపడిన రాజకీయ మద్దతుదార్ల వర్గం గా సమయం
 'శతాబ్దుల చారిత్రాత్మక బలాలు' కారక
 'శాశ్వత వల్ల నష్టాన్ని రాజకీయ లబ్ధి పొందారు ... సెటన్ కార్

5) బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ స్థిరత్వం

6) పన్ను వసూలు & అదుపు ఉద్యోగులు అవసరం లేదు... తక్కువ ఉద్యోగులు
 ఖర్చు తగ్గడం ↓ దాంతో వారు న్యాయ పాలనపై దృష్టి.

7) నిర్ణీత కాలపరిమితి & చేసుకునే సెటిల్మెంట్ల లో ఉండే
 . పన్ను వసూళ్ల . వాస్తవ ఫలితాలను దాచడం . కాలానుగుణ సాగుభూమి పెరగకపోవడం
 మొ॥ చేదు ఫలితాల్ని శా.శి.వ. ముగించింది.

8) శా.శి.వ. లో శిస్తు విధింపు & వసూలు వ్యవస్థ
 ఏకరీతి గలది & స్థిరంగా గలది..
 'కార్న్‌వాలిస్ ఆఫ్ సెటిల్మెంట్'.. వాదం ప్రకారం చెప్పిన
 సుగుణాల్ని శా.శి.వ. లో

శా. శి. ప. లో లోపాలు

1) భూమి. శి. ప్రభుత్వ ఏకపక్షంగా నిరంకుశంగా రుద్ది
2) జమీం కంపెనీ కి కౌలుదార్లు గా
3) జమీం స్వాధీనాలు చేయటానికి... వారి ఎస్టేట్లు వేలం..
వారు ధనికవర్గాలు + స్వాధీనాలు వారసులు తెలియని వాళ్ళయి
4) రైతు జమీం దయా దాక్షి
5) జమీం తన కౌలుదార్ల దగ్గర్నుంచి విచ్చ + వారెంట భారం
చెల్లం విక్రయిస్తే పట్టాలు ఇచ్చేవి... మరియు జమీం తాకట్టుపెట్టి
రైతు భార్య... ఆభరణాలు లో కూడా పెట్టేవారు..
నష్ట భూములు ↑
6) అదనపు ఆదాయాలు ప్రభుత్వ తన వాటా కోల్పోయింది.
7) Absentee landlordism ↑ జమీం .. పట్టణాల్లో ఉండేవారు..
మధ్యవర్తులు ↑ వ్యవ. భూ. అభివృద్ధి జరగలేదు.
8) జమీం → పత్నీదార → దర్-పత్నీ → సే-పత్నీ ...
ఇలా బెంగాల్ లో కొన్నిసార్లు 50 మంది మధ్యవర్తు !
9) జమీం గొడవలు వస్తే పంపకాలు... పాలుదార్లకి సమస్యగా..

శా. శి. ప. వల్ల కలిగిన ప్రభావం

1. జమీందారులపై

1) భూమి పై యాజమాన్య హక్కు.
2) రైతులు & కౌలుదారులుగా..
3) వేలం ద్వారా యాజ హక్కు + శిస్తు వసూలు హక్కు రెండూ అమ్మేవారు... 1815 నాటికి సగానికి పైగా పట్టాలను భూమి వర్తకులు జమీందారులు సంప్ర జమీం నుండి బదిలీ..
4) సంప్ర జమీం .. గ్రామాల్లో ఉంటూ.. వీరికి నేల రైతు పై దయ చూపే కానీ కొత్త వర్త పట్టాదారు నిర్దాక్షి భూ. శి. వసూలు
5) రైతు జమీం దయా దాక్షి పై..
6) 1799, 1812 రెగ్యులేషన్ ద్వారా రైతులు శిస్తు చెల్లించకపోతే వారి చరాస్థి స్వాధీ, భూమి నుంచి వెళ్లగొట్టడం... కోర్టు అనుమతి అవసరం లేకుండానే (!) చేయవచ్చు!
7) పై అధికా వల్ల భూ. శి. ఎంతో ↑ ధనవంతులైన పట్టాదారులుగా స్థిరపడ్డారు
8) మధ్యవర్తుల గౌరవం ↑
9) అదనపు ఆదాయం జమీందారులకే
10) గ్రామాల్లో జమీం - రైతు సంబంధాలు దెబ్బతిని
11) గ్రామాల

② మధ్య దళారులు ↑

③ ప్రైవేటు ఆస్తి మూలధన రూపాలు ఆవిర్భావం.

భారతదేశంలో శతాబ్దాలుగా లేని విధంగా భూమిని ప్రై. ఆ. గా మార్చారు. భూమి < అమ్మకం, తనఖా, బదిలీ మొ॥ — పెట్టుబడిగా.. ఇతర ఆస్తులలో లేని రైతు నించి భూ.శి.

పన్నులు వసూలు చేసేందుకే ఈ ఏర్పాటు...

④ రైతు పై ప్రభావం

1) ఒక్కసారిగా రైతులందరూ కౌలుదార్లు గా
2) ఉప్పు, చేపల చెరువు మొ॥ సంప్రదాయ హక్కులు పోయాయి.
3) భూ.శి. ↑ నగదు రూపంగా పెరిగింది
4) కరువు దయాదాక్షిణ్యాల పై
5) వెట్టి
6) భూ.శి. వసూలు + కొత్త పన్నులు విధింపు
7) రైతు భూమి కి దూరమైన.

⑤ వడ్డీ వ్యాపారులు

రైతు భూ.శి. కట్టడం కోసం ఇల్లు గడవకపోయినా వడ్డీ వ్యా దగ్గరికి...

వడ్డీ వ్యా
- విపరీత వడ్డీ
- ఇచ్చిన దాన్ని కన్నా ఎక్కువ రాసుకొని
- దొంగ సంతకాలు
- కోర్టుల్లో మదుపు కేసులు... రైతు భూమి గోల్పోవడం

19 వ శ॥ ~~ఆఖరికి~~ వ.వ్యా. గ్రామాల నేతలు ~~ప్రధానం~~ గా...

⑥ పేదరికం ↑ & వ్యవసాయ స్తబ్దత

రైతుల్లో పేద ↑ — ప్రభు + కరువు వ్యవసాయాభివృద్ధి చేయలేదు...

Drain of Wealth

1600 - 1700 } కంపెనీ బంగారం, వెండి ఇంగ్లాండ్ నుంచి ఇండియా కి
1700 - 1750 } తెచ్చి మన సరుకుల్ని ఇంగ్లాండ్ తీసుకెళ్ళేది.

(1) 1757 ముఖ్యంగా 1765 తర్వాత ప్రక్రియ మారింది.

కంపెనీ కి
1) భూం.శి. మిగులు
2) భారత మార్కెట్ పై గుత్తా ద్వారా సంపాదించిన లాభాలు
3) కంపెనీ అధి దోచుకున్న ధనం

ఈ మిగులంతా భారత నుంచి ఎగుమతి చేయడానికి "పెట్టుబడులు"గా పెట్టేది. కానీ ఈ ఎగుమతి బదులుగా భారత్ లోకి ఏమీ రాదు!

1813 వరకూ ఈ రకపు సంపద తరలింపు కొనసాగింది.

1765-70 ల మధ్య £4 మి సరుకులు బెం → ఇంగ్లాండ్ కి
ఈ మొత్తం బెం నికర ఆదాయంలో 33%.

→ ఈ భూం.శి. మిగులు లో చైనా నుంచి టీ, సిల్క్ కొనడం బ్రిటన్ కి పంపుతూ భారత్ లో వెండి ని చైనా పంపడం

(2) 1813 తర్వాత ప్రైవేట్ వర్తకులది పైచేయి అయింది.

(a) ప్రై. వర్త తమ లాభాల్ని
→ సరుకుల (ఇండిగో ద్వారా)
→ బి. ఇ. ఎక్స్చేం (ఏజెన్సీ సం ద్వారా)
లో ఇంగ్లాండ్ పంపేవారు.

b) కంపె ఉద్యో దాచుకున్న బహుమానాలు

(c) ఋణ వడ్డీ చెల్లింపు

(d) స్టెర్లింగ్ రుణాల లాభాలు

(e) ఇండియా వస్త్ర లో లాంకాషైర్ సంబంధ వల్ల లబ్ధి

1813 – 20 మధ్య ఏటా 2 1/2 బెంగాల్ నుండే
ఇంగ్లా కు రూ. 1 కోటి 8 లక్షల ప్రజ సంపద తరలింపు
— G.A. ప్రిన్సెప్

(3) 1833 తర్వాత -- హోమ్ ఛార్జీలు -- అంటే
భారత్ తరఫున సెక్రటరీ ఆఫ్ స్టేట్ ఇంగ్లాండు లో చేసిన వ్యయం
1857 కు ముందు ఇవి భారత్ నికర ఆదాయంలో 10–13%
1897 – 1901 లో 24%
1921 – 22 లో 40%

a) ఈ.ఇం.కం. షేర్‌హోల్డర్ల కు డివిడెండ్లు
1833 చార్టర్ చట్టం క్రింద 1874 వరకు ఏటా
£ 630,000 డివిడెండ్లు చెల్లించాలి.

b) విదేశాల్లో చేసి రుణాల పై వడ్డీ

c) బ్రిటిష్ సివిల్ సర్వెంట్లు, సైనిక కు జీతాలు, పెన్షన్లు .. లండన్ లోని ఇండియా ఆఫీసు పై ఖర్చులు మొ॥వి.

d) సైనిక, సివిల్, మెరైన్ మొ॥ వాటన్నిటికి కావాల్సిన సరుకుల్ని (స్టోర్స్) ఇంగ్లీ మార్కెట్ నుండే కొనేవారు.

(4) 20 వ శతా లో విదేశీ ఫైనాన్స్ కాపిటల్ మన దేశం లోకి ప్రవేశించింది... దీని పై వడ్డీ + లాభాలు తరలింపు
D of W -- రెండు ప్రపం.యుద్ధాల మధ్య ఏటా రూ. 30 నుండి 60 కోట్లు ఇలా సం. తర.

ఈ ఫై. కా. మన దేశంలో పరిశ్ర వృద్ధి చెందలేదు! ఇదే మన వనరుల్ని వాడుకున్నారంటే!

(5) విదేశీ బ్యాంకింగ్, బీమా, & షిప్పింగ్ సంబంధిత సేవలకి
భారత్ భారీ మూల్యం ... D of W ... కు రూపాయల్లో
మన వారి ఎంత్రి చెల్లించింది!
ఇది విలువ (1813–20 మధ్యకాలంలో) రూ. 57 లక్షలు

నిరపారిశ్రామికీకరణ

"వాణిజ్య చరిత్రలో ఇలాంటి దారుణం మరెక్కడా కన్పించదు. భారత నేతగాళ్ళ ఎముకలు మైదానాన్ని బ్లీచ్ చేస్తున్నాయి"
— విలియం బెంటిక్

"ఢాకాలో, స్వ. స్వ. గ్రామాన్ని ప్లటు తైలు లక్షల్లో పాడి.. దాని 19వ శతాబ్దం నాటికి"
— బుకానన్

"మా.క.లా. పత్తి పతనం సహజం.. విప్లవాత్మం.. పాశ్చా. విద్య లార్డ్'s ఫలితం.."
— మోరిస్ డి మోరిస్

"మన బుద్ధిబలాలతో లో భారత్ దేశాన్ని.. ముడిసరుకు ఎగుమతి చేసే దేశం గా మార్చేశాం.."
— సెలెక్ట్ కమిటీ &
1840 EIC నివేదిక

"భారత వస్త్రపరిశ్రమ ధ్వంసం... చరఖాని ముక్కలు చేసింది ఆంగ్ల చొరబాటుదారుడే"
— కార్ల్ మార్క్స్

— o —

→ ఆరంభంగా భార మా.క.ప. వ్యవస్థ ఆదరణ ఉండుట్ల పరిశ్ర ↑ కాని ఆంగ్ల రాకతో పాడయ్యాలం

→ నిరపారిశ్రామి మొదట మెర్కంటైలిస్ట్ విధానం ద్వారా జరిగి వర్తకులు పరిపాలకులవడం.. వర్తక దృష్టితో పాలించడం..

1) భారతీయ వస్త్రాన్ని కంపెనీ నిర్ణీత ధరకు & నష్టమైనా అమ్మాల్సిందిగా నేతగాళ్ళని నిర్బంధించిం
2) తక్కువ వేతనాలకి కంపెనీ & వాటిగా పని చేయాలి
3) ముడి పత్తిపై కంపెనీ గుత్తాధి.. నేతగాడు దాన్ని అధిక ధర చెల్లించి కొనాలి..

4) కంపెనీ అన్ని వేళలా, విదేశీ వాటాదార్లందర్ని లాభాలతో తృప్తి పర్చాలి

5) పెట్టుబడి కొరకు వీరు వెళ్ళ

→ పారిశ్రామిక విప్లవం ... ఈ మార్పు వల్ల వలసవాద పద్ధతి కూడా మారింది..

ఏకపక్ష స్వేచ్ఛా వాణిజ్య విధానం ద్వారా నిరవాలు

1) బ్రిటన్ తయారీదార్లు లేదా ఉత్పత్తి ఇంగ్లండ్ & ఎగు చేయాలి ఇంగ్లాండ్ వస్త్ర ఇం. & దిగుమతి చేయాలి స్వేచ్ఛ చెప్పాలు పెట్టి ...

1794 బ్రిటిష్ నూలు వస్త్రాల ఎగు ఇండి & £ 156

1813 £ 110,000

700 రెట్లు ↑

అయినా మొత్తం సారికే. యంత్ర బ్రి వస్త్ర భార చేనేత వస్త్ర పోటీ పడేవి .. దాంతో

2) భారతీయ ఉత్పత్తి బ్రిటన్ లో భారీ దిగుమతి సుంకాలు

1824 ఇంగ్లాండు కాలికోస్ 67 $\frac{1}{2}$ %

మస్లిన్ 37 $\frac{1}{2}$ %

చక్కెర ధరకు 3 రెట్లు

ఇల్లుపై 400 %

దిగు. సుంకాలు + ఉత్పత్తి ఖర్చులు ↑ దాంతో భారత్ ఎగు తగ్గాయి ↓

3) భారత్ లో బ్రిటిష్ వస్త్ర పై ఏ దిగుమతి సుంకం లేదు ...

అందుకే ఏకపక్ష

1813 బ్రిటి నూలు వస్త్ర దిగు విలువ £ 110000 లక్షా పదివేలు

1856 £ 6,300,000 63 లక్షలు

4) ముడిపత్తి, ముడిసిల్క్, టీ, నీలిమందు, ఆహార ధాన్యాలు భా నుండి బ్రి కి ఎగుమతులయ్యేవి

1856 భా → బ్రి £ 4,300,000 (43 లక్షలు) ముడిపత్తి

£ 810,000 నూలు వస్త్ర ఎనిమిది లక్షల పదివేలు

విప్లవోద్యమం

కారణాలు → 1) అతివాద నాయకులతో & [illegible]

2) స్వదేశీ, బహిష్కరణ ఉద్యమ [illegible] యువకుల ఆవేశంగా ఉద్యమ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3) వారి [illegible] [illegible] చూపడానికి మార్గాలకై వెదికారు...

అతివాదులు యువతకు ప్రేరణలకై [illegible] [illegible]

వ్యవస్థ ల పద్ధతులు [illegible]....

[illegible] మార్గాలు ([illegible] [illegible] వల్ల [illegible]

[illegible] లో ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]...

పద్ధతులు →

[illegible] [illegible] [illegible] .. & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

మార్గాలు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]..

[illegible] [illegible] 1) [illegible] [illegible] [illegible] చేయడం

2) [illegible] విప్లవకారులు "

3) స్వదేశీ [illegible]... [illegible] [illegible] కోసం

4) WW I కాలంలో [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]..

లక్ష్యాలు → 1) [illegible] భీతి [illegible]

2) [illegible] [illegible] [illegible] భయం [illegible]..

3) [illegible] [illegible] + [illegible] [illegible]

బెంగాలు లో

ప్రాంతం	వ్యక్తులు	సంస్థ	కార్యక్రమాలు
మిడ్నపూర్	జ్ఞానేంద్రనాథ బసు		సభ్యులకు ఛాత్ర కారాక్, వైద్య శిక్షణ
కలకత్తా	ప్రమథ మిత్తర్ జతీంద్రనాథ బెనర్జీ బరీంద్ర. కు. ఘో	అనుశీలన సమితి 1902	
	బ. కు. ఘో + భూపేంద్రనాథదత్	యుగాంతర పత్రిక 1906	బంకించంద్ర సమాచార్ ఆబాద్‌బల్ లో " "బలూచ్ బలంలోనే ఆజాదీ"
పంజాబ్, ఢిల్లీ, యు. ప్రా.	రా. బి. బోస సచీన సన్యాల్		
	హేమచంద్ర కానుంగో		విదేశాల్లో బాంబ్, పేలుడు శిక్షణ
		యుగాంతర సమూహం	1907 లో బెం. Lt. గవర్నర్ ఫుల్లర్ పై హత్యాయత్నం
	ప్రఫుల్లచాకి ఖుదీరాం బోసు	1908	ముజఫరనగర్ కింగ్స్‌ఫర్డ్ హత్యకు
	అరబిందో, బరీంద్ర		అలీపూర్ కుట్ర కేసు ↓ నరేంద్రగోసాయిన్ అప్రూవర్‌ని హత్య జైల్లోనే!
	పులినదాస	ఢాకా అనుశీలన్	1908 బర్రా దోపిడి
	రా. బి. బో సచీనసన్యాల		1912 వైస్రాయి హార్డింజ్ పై దాడి

సంస్థ, యుగాంతర - బెంగా

కాల్ - మహారాష్ట్ర

→ 1) ఈ వర్గం పాటు బెంగాలీ యువకుల్ని ప్రభావితం

2) మతం పై తీవ్ర శ్రద్ధ.. < తీవ్రవాదం ↑ / ముస్లిమ్స్ దూరంగా ఉంటారు.

3) ప్రజా సామాన్యం పాల్గొనలేదు

4) (సంపన్నులు సామాన్య ప్రజలు) ఉన్నత వర్గాల వారే

5) రాజ్య బలాల & ఆట్టుపోలేక పోయింది.

మహారాష్ట్ర

వాసుదేవ బల్వంత ఫాడ్కే	రామోసి కృషక దళం 1879	ఆంగ్ల ప్రభుత్వాని... సాయుధ తిరుగుబాటు ద్వారా అంతమొందించాలని లక్ష్యం.
తిలక్	గణపతి, శివాజీ ఉత్సవాలు కేసరి, మరాఠా పత్రికలు	తీవ్రవాదం ని ప్రచారం
దామోదర్ & బాలకృష్ణ చాపేకర్ సోదరులు	1897	ప్లేగు కమీషనర్ రాండ్ ని హత్య
సావర్కర్	మిత్రమేళ (1899) → అభినవ భారత్ 1904	
నాసిక్, బొంబాయి		బాంబుల తయారీ
	1909 ———	నాసిక్ DM జాక్సన్ హత్య

పంజాబు

లాలాలజపతి	'పంజాబి' పత్రిక
అజిత్ సింగ్	అంజుమన్ ఇ మొహిబాన్ ఇ వతన్ భారత్ మాత
ఆగా హైదర్ సయ్యద్ " భాయి పరమానంద్	లాల్‌చంద 'ఫలక్'

→ 1907 పంజా. ప్రజా ఉద్యమం... లీడర్లు

అజిత్, సూఫీ అంబాప్రసాద్, లా.చం, భా.పర, లాలా హరదయాల్

క్రాంతి స్థాయి విప్లవకారులుగా ↑

వివాదాల్లో → 1) [illegible] 2) [illegible]

3) ప్రెస్ యాక్ట్ ని రద్దు చేయాలని 4) ఆయుధాలపై వేటు..

లండన్	శ్యాంజీకృ.వ.	1905 ఇండి. H R సొసైటీ ఇండియా హౌస్	'ది ఇండియన్ సోషియాలజిస్ట్ పత్రిక' స్కాలర్‌షిప్‌లు.. భారత్ నుండి విప్లవ విద్యార్థులను రాబట్టడానికి
	మదన్‌లాల్ ధింగ్రా	1909	కర్జన్ విల్లీని హత్య
పారిస్/జెనీవా	కామా	'వందే మాతరం'	
బెర్లిన్	వీరేంద్రనాథ్ ఛటో	1909	

Commercialisation of Agriculture

వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణకు కారణాలు :

① 18 వ శ. లో ఇంగ్లాండులో పారిశ్రామిక విప్లవం -- భారతీయ వస్త్ర ఉత్పత్తులు తమకు పోటీ అని ఆంగ్ల పారిశ్రామికవేత్తలు EIC పై ఒత్తిడించడం -- EIC ప్రత్యామ్నాయాల కై అన్వేషించడం -- వ్యవసాయ ఉత్పత్తులైతే ఆంగ్ల పరిశ్రమలకు ముడి సరుకుగా ఉపయోగపడతాయి & ఆంగ్ల ఉత్పత్తులు వేటికీ కూడా పోటీగా ఉండవని

② చైనా టీ కి బదులుగా పెద్ద మొత్తాన్ని ఆపేందుకు భారత్ నుంచి చైనా కు ముడిపత్తి, ఓపియం పంపేందుకు --

వస్తు ఎంపిక

నీలిమందు, ముడిపత్తి, ముడి సిల్క్, ఓపియం, మిరియాలు, 19 వ శ. లో వేరుశెనగ, చెరకు -- ఈ వస్తువుల సాధారణ లక్షణాలు

1) ఇవి ఏ బ్రిటీష్ ఉత్పత్తి కి పోటీ కావు .. ఏ బ్రి. ఉ. కి స్థానభ్రంశం చెందించవు

2) ఒకే సారి బరువు గల ఈ వస్తువుల విలువ చాలా ఎక్కువ .. అందువల్ల అధిక రవాణా ఖర్చు పోయినా ఇవి లాభాలు అందించగలవు !

De-Industrialization

The Economic aspects of Swadeshi Mvt.

- మాంచెస్టర్ వస్త్రాల బహిష్కరణ బ్రిటిష్ వారిపై ఆర్థిక ఒత్తిడిని తీసుకుని రావడం
- ధర ఎక్కువైనా, నాణ్యత తక్కువైనా సరే స్వదేశీ వస్త్రములు బలికి బట్టలు కట్టుకోవడానికి స్వదేశీ వస్తువులు కొనడానికి ~~ఆరాటం~~
- విదేశీ వస్త్ర బహి. > విదేశీ వస్తువుల బహిష్కరణ
- విదేశీ ఉప్పు, పంచదార, పాదరక్షలు, సిగరెట్లు వస్తు గా బహి వల్ల ప్రభావితమయ్యాయి.
- ఈ ఉద్యమ కాలంలో పారిశ్రామిక రంగంలో సమ్మెలు కూడా జరిగాయి. వీటిలో 'బర్న్ ఐరన్ వర్క్స్' 'GOI ప్రెస్' 'బెంగాల్ Govt. ప్రెస్' 'ఫోర్ట్ గ్లోస్టర్ జూట్ మిల్స్' 'ఈస్ట్ ఇండియా రైల్వే' 'కలకత్తా టెలిగ్రాఫ్' మొ॥ ఉద్యోగుల సమ్మెలు ముఖ్యమైనవి. ఇవి ఆర్థిక సమస్యల పరిష్కారంకై చేయబడినప్పటికీ జాతీయ ధోరణి కూడా కలిగి ఉన్నాయి. విదేశీ యాజమాన్యాలకు వ్యతిరేకంగా జరుపబడిన ఈ సమ్మెలకు జాతీయవాదుల మద్దతు లభించింది.
- బ్రిటిష్ వస్తువుల ఆర్థిక బహిష్కరణ వల్ల స్వదేశీ వస్తువుల గిరాకీ పెరిగింది. దేశీయ పరిశ్రమల్లో పెట్టుబడులు పెట్టడానికి ప్రోత్సాహం కలిగింది. అనేక బట్టల మిల్లులు, అగ్గిపెట్టెలను, సబ్బులను తయారు

చేనేత కర్మాగారాలు, పింగాణీ కర్మాగారాలు చాలా చోట్ల స్థాపించబడ్డాయి. P.C. Ray బెంగాల్ కెమికల్ కర్మాగారం స్థాపించాడు. రవీంద్రుడు స్వదేశీ స్టోర్స్ తెరిచాడు. బ్యాంకులు, బీమా కంపెనీలు స్థాపించబడిన చాలా మంది సంపాదించారు, ప్రజలు రాజకీయ నాయకులుగా ఎదిగారు.

— తిలక్ MR లో స్వదేశీ వస్తు ప్రచారం కొరకు సహకార విక్రయకేంద్రాన్ని ప్రారంభించాడు. బెంగాల్ స్వదేశీ నేత కంపెనీ స్థాపించాడు.

— చిదంబరం పిళ్ళై 'స్వదేశీ స్టీమ్ నావిగేషన్' కంపెనీ స్థాపించాడు.

— బెంగాల్ లో 'స్వదేశీ మేళా'

— ప్రతి రాష్ట్రంలో 'స్వదేశీ వస్తువుల విక్రయ శాలలు' స్థాపించబడ్డాయి.

—

The Political aspects of the Swadeshi Mvt:

- 1903-05 మితవాద పద్ధతులలో ఉద్యమం...
  మితవాద పద్ధతుల వైఫల్యం ఆచరణాత్మకంగా తెలిసింది..
- 1905 నుంచి ~~అతివాదుల~~ నాయకత్వంలో...
  బెంగాల్ విభజన రద్దు → స్వరాజ్య సాధన
  బెంగాల్ వరకే → దేశమంతా
  విదేశీ వస్తువులే → పూర్తి సహాయనిరాకరణ
- మొట్టమొదటిసారిగా సామాన్య ప్రజల శక్తి గుర్తింపబడింది...
- వ్యవస్థాగత మార్గదర్శనంలో ~~అతివాదుల~~ వైఫల్యం ఫలితంగా యువతలో ఉగ్రవాద కార్యకలాపాల బాట పట్టడం 1908 తర్వాత గమనిస్తాం..
- జన సమీకరణకు ~~అతివాదులు~~ ~~అవలంబించిన~~ 'వందే మాతరం' 'భారత మాత భావన' 'గణపతి - శివాజీ ఉత్సవాలు' వంటి హిందూ-ముస్లిం విభజనకు దారితీసే కారణాలయ్యాయి..
- ~~అతివాదుల~~ పట్ల బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం మితవాదులను తమ వైపు తిప్పుకొనేందుకు 1909 సంస్కరణలని ఎరగా వేసింది.
- 50, 100 సంఘాలు సాధించలేనిది 6 నెల్లలో సాధించింది
  \- అబ్దుల్ రసూల్

Chapter - 9

Rise of Gandhi గాంధీ ఉద్భవము

వి.ఎ. M.A. భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమ చరిత్ర p. 164

Character of Gandhian nationalism

Gandhi's popular appeal

— దక్షి గాంధీజీ ప్రజాబాహుళ్యశక్తి ఎలా మెప్పించాడు

— దక్షిణాఫ్రికా అనుభవాల వలన

① తిలక్, లజపత్, పాల్ వంటి కొందరు ముందరి నాయకులంతా ఎక్కువగా ప్రాంతీయ నాయకులైతే.. కాని గాంధీజీ ద. ఆఫ్రి వల్ల దేశవ్యాప్త నాయకుడయ్యాడు.

ద. ఆ. భారతీయుల సమస్యలు దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల్లో ఉండడం వల్ల అతని పేరు దేశమంతా తెలిసింది.

సబర్మతి ఆశ్రమం (1915) లోని తొలి 25 మంది ఆశ్రమ వాసుల్లో 13 మంది తమిళులే! అప్పట్లో ఎలాంటి వారి నాయకుడికైనా ఇదిసం దేశాల కూడా సాధ్యం కాదు!

② ద. ఆ. గాంధీని అంతర్జాతీయ సెలబ్రిటీని చేసింది.

③ ముస్లింలు కూడా గాంధీజీని నేతగా ఆమోదించడం ద. ఆ. లో ముస్లింల మత సమస్యల కోసం గాంధీజీ పోరాడి విజయం సాధించడమే!

ప్రారంభ గాంధీయ శైలి

(1) ప్రముఖంగా సమ దశల్ని జాగ్రత్తగా ఎన్ను ద్వారా ప్రారంభించడం

(2) నిర్దిష్ట చట్టాలు కాలరాయడం ఉల్లంఘన

(3) సామూహికంగా జైళ్ళు నింపడం

(4) అస్పృశ్యతా వ్యతిరేక

(5) పల్లె మనుషుల్ని కలిసే ప్రోత్సహించు

(6) ఇలాంటి పద్ధతుల్లో నిజాయితీగా సత్యాగ్రహాలకు ముందుగా అధికారు/ప్రభుత్వ వివరాలను వెల్లడించి నిర్వహించడం.

(7) సమావేశాలకు/చర్చలకు రాజీకి సిద్ధంగా ఉండడం ఇది ఒక్కొక్కసారి సత్యాగ్రహ ఉద్యమ విరమణలకు దారి తీసేది... ఆ విరమణలు ఎంత నష్టం ప్రజలకు కల్గించి ఉదా. 1908 జనవరిలో సత్యాగ్రహాన్ని స్మట్స్ ఒప్పందం కు బదులుగా విరమించడం... ఆ ఒప్పందం వెంటనే తప్పారు-- ఈ ఒప్పందం వెనుకడుగు వల్ల ఒక పఠాన్ గాంధీజీని కొట్టాడు కూడా!

(8) గాంధీయిజం 'fads'

శాకాహారం, ప్రకృతి వైద్యం, కామ నియంత్రణ ప్రయోగాలు

ఫలితం → ప్రజా ఉద్యమాన్ని అడ్డుకోవడం ఆడే కాలంలో
→ ప్రజా చర్యల్లో నాయకుడు ముందే నిర్ణయించిన నిర్దిష్ట సూత్రాలకు లోబడి పరిమితం చేయడం లేదా ఆపేయడం!

— ఒక సాంఘికశక్తిగాను ఒక రాజకీయవేత్తగాను గాంధీ
అహింసాత్మక కూర్పు లేదా (Gur) లేదని దానితో
రాజీ పడ్డారు. డిసెం. 8 1918 లో విముక్తానంతర
రాజకీయాలు ~~కోసం~~ సైన్యంలో చేరమని ప్రచారం
చేయడం ... ~~అహింస~~ తరువాత బ్రిటిషువారికి పూర్తిగా
లొంగిపోవడం (Gur) లేదా లేమైందని అనడం
గందరగోళానికి దారితీసేది.

— గాంధీ గారి "నియంత్రిత ప్రజా ఉద్యమాలు" కూడా
భారత భారతీయ సమాజంలో అట్టడుగు స్థాయి గల
వారి కష్టాలను, సెంటిమెంట్లను అణచివేసేదిగా ఉంది.
మొదటిది రైతుల భూస్వాముల వ్యతిరేక పోరాటాల
ఉద్యమానికి అనియంత్రిత ప్రజా ఉద్యమాల పట్ల
భయమే కారణం.. స్వాతంత్ర్య పక్షాలు, రైతులు కూలీ
ఉద్యమాలు కూడా నాయకుల నియంత్రణ లేని
విముక్తికి సాంఘిక విప్లవం వల్ల చాలా నష్టపోయే
వారే... అలాంటి వారందరికీ గాంధీజీ "నియంత్రిత
ప్రజా ఉద్యమం" ఆమోదయోగ్యమయ్యింది.

"అహింస" అనే ~~ఆదర్శాల~~ సాంఘిక ఘర్షణల రాజకీయ
తెచ్చేందుకు, ... సహకారం
భారతీయులలో ... పోరాడేందుకు
తోడ్పడింది -- పైగా ఇది అనేక
"periodic retreats" కి "major reverses"
కి దారి తీసింది.

8 — "హింద్ స్వరాజ్" లో గాంధీ గారు పాశ్చాత్య శాస్త్ర సాంకేతిక అభివృద్ధిని కాదని, మొత్తం ఆధునిక పారిశ్రామిక నాగరికతనే గారు పాశ్చాత్యమని ఖండించారు.

" భారత దేశ విముక్తి గత 50 ఏళ్ళలో ఆమె నేర్చుకున్న దానిని మరిచి పోవడం లోనే ఉంది. రైల్వేలు, టెలిగ్రాఫ్, హాస్పిటల్స్, లాయర్లు, డాక్టర్లు మొ॥ అన్నీ పోవాలి .... ఎగువ తరగతి వారు చేతనంగా, ఆధ్యాత్మికంగా సాధారణ రైతు మాదిరిగా నిరాడంబర జీవితం గడపడం నేర్చుకోవాలి..."

గాంధీగారి ఈ దృక్పథం (ఆలోచనవిధానం) పట్టణ చదివిన వర్గాలని ఎన్నడూ ఆకర్షించలేదు. ఐతే ఫాక్టరీ వల్ల చేతి పనుల వృత్తికారుడు, ప్రభుత్వ స్వయంప్రతిపత్తికి వెళ్ళడం విపత్తులో చిక్కుకోవడం & ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి కి వెళ్ళడం తీవ్ర మరణ సదృశం అనే భావనే లేదు .. అలాగే గ్రామాల & చిన్న పట్టణాల మధ్యతరగతి .. వీరికి పాశ్చాత్య విద్య పెద్దగా ఒరగ బెట్టింది ఏమీ లేదు ... వీరందరికీ పారిశ్రామిక - నాగరిక భావం ఉదయం కొంత కాలమైనా మరింత ఆకర్షణీయంగా తోచింది.

— గాంధీజీ భారత్ కి తిరిగి వచ్చాక ఖాదీ, గ్రామ పునర్నిర్మాణం, హరిజన సంక్షేమం మొ॥ వాటి ద్వారా

తీన సందేశాన్ని బలపరుస్తూ వచ్చేవారు. వీటిలో ఏవీ
గాడా వాస్తవంలో గాంధీకి తెలిసిన సంబంధాన్ని మాత్రము
లేదు.. కానీ అలౌకికభావం గల గాంధీయులవాదులు
ఓపికగా, శ్రమ తో పని చేయడం వల్ల గ్రామాల్లో కాబట్టి గా
స్వరాజ్యం మార్పు సూచించేది.

– మొదటి తరగతి ప్రయాణం, సంపన్న హిందువులతో
తో మాట్లాడడం, 1921 నుంచి కేవలం లుంగీని
ధరించడం, ఉత్తర భారత హిందూ గ్రామీణ ప్రజల
జీవితాల్లో ఎంతో బలంగా వేళ్ళు దున్నిన
తులసీదాసు రామాయణాన్ని ఉదాహరించడం మొ॥
గాంధీజీ రాజకీయ శైలి రైతులు గాంధీని తమ
ఆత్మీయుడిగా భావించేలా చేసింది.

– ప్రజల్లో గాంధీజీ ప్రాచుర్యానికి ఆయన వ్యక్తిత్వం,
నడత, చర్యలే గాక అతీతమైన పదవ - ఘటనలలో
ఉన్న నిరక్షరాస్య జనుల్లో ప్రబలిన Rumour లెక్క
కూడా ముఖ్యం గమనించాలి. గాంధీజీ లౌకికుల్లో
దూరా ప్రజలకి అంత చేరువ కాని సమయంలో జనం
ఆయన్ని గూర్చి తమకు తోచిన విధంగా ఊహించేవారు.
అద్భుత శక్తులు గల మహిమపురుషుడని భావించేవారు. రైతులు
గాంధీ జమీందారుల దోపిడీని అంతం చేస్తాడని తలచారు.
ఆర్. పి. వ్యవసాయ కూలీలు తమకు భూములు
ఇప్పిస్తాడని కోరుకున్నారు. అస్సాం టీ తోటల కూలీలు 1921 లో

ఈ గాంధీ శక్తి లో పాలుపంచుకుంటున్నామంటూ మాటలమ్మడి గా పని మానేశారు.

→ 1921 జనవరి అలహాబాదు కిసాన్ ఉద్యమం పై CID రిపోర్టు

" మారుమూల గ్రామాల్లో సైతం గాంధీ పేరు మంత్రోచ్చారణం అయినట్ల అనుసరిస్తోంది. అయితే వారో ఎంటో ఎవరికీ తెలిసినట్లు కనబడదు.. కానీ అయినది శక్తిపిస్తే అది చేసి తీరాలని ఈనాటికీ జనాలు నమ్ముతున్నారు! "

→ తీవ్రతర మైన మార్పులు గల గాంధీ-లాంటి నాయకత్వం కు దశలు ఒక బౌద్ధిక వ్యక్తిగతంగా కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే 1920 లలో ఇలాంటి ప్రాంతీయ, స్థానిక నాయకులు ఎంతో మంది ఎదగడం చూస్తాం... ఉదా. బాబా రామచంద్ర (ప్రతాప్‌గఢ్ లో...

→ కిసాన్ గాంధీవాది ద్వంద్వ - బట్టర్ ద్వంద్వ ప్రభావం కలది... ఎందుకంటే రైతులు తమ స్వీయ విజయాల్ని కూడా గాంధీకి ఆపాదించడం చేసేవారు.. ఉదా. ప్రతాప్‌గఢ్ లోని ఉద్యమం (అక్రమంగా రైతుల్ని వెళ్ళగొట్టడం) ఆపుచేయడానికి స్థానిక నేత బాబా రామచంద్ర నేతృత్వంలో రైతులు జరిపిన పోరాటాలు.. వీరికి గాంధీతో గానీ కాంగ్రెస్ తో గానీ ఎలాంటి సంబంధం లేదు.. కానీ ప్రతాప్‌గఢ్ విజయం గాంధీకి ఆపాదించబడింది!

→ 1922 మార్చి నాటికి గాంధీని విరమించుకుని శక్తిపిస్తే విస్తృత ప్రచారం వల్ల ఈ.చ. లక్ష్య

పాటించేది... భారత జాతీయం ఇలా పైనుంచి ఎవరో ఒక
శక్తులు చేత నడిపించబడాల్సిన ఉద్యమాలుగా చూసే ధోరణి.
ఇది వారికి ఒక పరిమితి... కానీ గ్రామీణ ప్రజల
ఉద్యమ స్వభావాన్ని సామర్థ్యాన్ని పైకెత్తే క్రమంలో
సబాల్టర్న్ చరిత్రకారులు చాలా వరకు ఈ పరిమితిని
విస్మరించారని సుమిత్ సర్కార్ ~~అంటారు~~.

→ గాంధీయ కాంగ్రెస్ వ్యవస్థీకరణ, క్రమశిక్షణ ఫలితంగా
"millenarian vision" క్రమంగా కనుమరుగైంది.
గాంధీయ ఉద్యమాల్ని పునరావృతంగా నడిపించే పద్ధతులు
వ్యవస్థల శక్తికి ఉద్యమ ప్రజా విప్లవ వెల్లువకీ మధ్య
మరో విలోమ సంబంధాన్ని తెల్పుతాయి.

Nationalism — Role of Students and Youth

అనంతమైన శక్తి, ఆవేశం కలగలసిన యువత - విద్యార్థి లోకం దేశ స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో సమాజంలోని అన్నివర్గాల ఆరంభం(లోనే) లోనే అడుగు పెట్టారు.

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో తొలి ప్రధాన ఘట్టమైన స్వదేశీ ఉద్యమం లో చాలామంది యువత - విద్యార్థులు పెద్ద ఎత్తున ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు. స్వదేశీని పాటించారు, ప్రచారం చేశారు. విదేశీ వస్త్రాలు, వస్తువులు అమ్మే షాపుల పికెటింగ్ చేయడంలో ముందున్నారు. పోలీసులు వీరి పట్ల తీవ్ర అణచివేత వైఖరి ప్రదర్శించారు. ఏ విద్యాసంస్థల విద్యార్థులు ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారో వారికి ప్రభుత్వ గ్రాంటు మంజూరు రద్దు చేయటం, స్కాలర్‌షిప్‌లు ఇవ్వకపోవటం వంటి చర్యలు చేశారు. విద్యార్థులు ఉద్యమంలో పాల్గొంటే వారిని ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకు, నియామకాలకు అనర్హులుగా ప్రకటించారు. విద్యార్థులకు జరిమానా విధించడం, కొట్టడం వంటి వారిపై క్రమశిక్షణా చర్యలు తీసుకోవడం, విద్యాసంస్థల నుంచి బహిష్కరించడం వంటి చేసేవారు.

1908 నాటికి బహిరంగ ఉద్యమం బ్రిటిష్ వారిచే అణచివేయబడింది. కాని రహస్యంగానైనా ఎలా ఉత్సాహంగా ఉద్యమంలో పాల్గొన్న యువతకు

అప్పటికీ ఉద్యమ తత్త్వం నిర్వీర్యమైపోలేదు.
అరవిందుడు నాయకులు యువకుల్లో ఆత్మస్ఫూర్తి, దేశభక్తి
వంటి భావాల్ని రేకెత్తించటానికి గాను వారిని
ఆయుధాలు చేపట్టేందుకు సరైన మార్గాన్ని
అందించడంలో విఫలమయ్యారు. దాంతో ఆ
యువకులు బలప్రయోగం ద్వారానే స్వాతంత్ర్యం
లభిస్తుందని అనుకొంది. సాయుధ ప్రతిఘటనం,
పైకి తీసుకురావటం వంటివి పరిష్కారాలుగా ఆ అప్పట్లో
ఆయుధాల సహాయం గదర్ ప్రభావం విదేశీ ఉగ్రవాదుల
మాదిరిగా వ్యక్తిగత సాయుధ చర్యలకు పాల్పడ్డారు.
తద్వారా ఆంగ్ల పాలకుల గుండెల్లో తీవ్ర భీతి పుట్టించడం,
దేశ ప్రజల్లో ఆత్మ విశ్వాసం మీద బలం పెంపొందించడం
చేయాలని ఆశించారు. బెంగాల్లో అనుశీలన సమితి
మహారాష్ట్రలో అభినవ భారత్ వంటి సంస్థలు;
యుగాంతర్, సంధ్య, కాల్ వంటి పత్రికలు ఈ బాటలో
నడిచేవి.

వీటిలో ప్రముఖ యువ సంస్థలైన
అమెరికాలో గదర్ పార్టీ, బెర్లిన్ కమిటీ ఫర్ ఇండియన్
ఇండిపెండెన్స్, దేశంలోపల బెంగాల్ - పంజాబ్ యువత
హిందుస్థాన్ రిపబ్లిక్ వంటి యువకులు విప్లవోద్యమంలో
పాల్గొన్నారు.

అనిబిసెంట్ నడిపిన వార్తా పత్రికలు ఉద్యమం ద్వారా కూడా ఒక కొత్త తరం యువతరం రాజకీయ కార్యకలాపాల్లో తొలి అనుభవాలు పొందింది.. వీరిలో జవహర్లాల్ నెహ్రూ, జె. ఎ. ఖ్వాజా ముఖ్యులు.

ముస్లిం లీగులో కూడా యువ లీగు సభ్యులు

గాంధీగారితో బాటే యువతరం రాజకీయాలపై ఆసక్తి కలిగి అలీగఢ్ స్కూల్ వంటి పరిమిత రాజకీయ దృక్పథాన్ని మరుగుపరిచేందుకు యత్నించారు. మొదటి ప్రపంచయుద్ధ సమయంలో ఆజాద్ 'అల్ హిలాల్' అలీ 'కామ్రేడ్' ఆవిర్భవించబడ్డాయి. అలీసోదరులు, ఆజాద్, హస్రత్ మొహాని నెలకొల్పారు. దాంతో లీగ్ "యువ పార్టీ" లో సామ్రాజ్యవాద-వ్యతిరేక భావాలు బలపడసాగాయి.

1919 నాటి రౌలత్ సత్యాగ్రహ సందర్భంగా ఒక వ్యక్తి (గాంధీజీ) దేశం మొత్తం చుట్టూ ఉద్యమించడం ప్రమాదకరమని అనిబిసెంట్ హెచ్చరించినా ఆమె హోంరూలు లీగ్లోని యువత మాత్రం రౌలత్ సత్యాగ్రహం లో ఉత్సాహంగా పాల్గొన్నారు.

1920-22 సహాయ నిరాకరణోద్యమం గాంధీ గారి వ్యక్తిత్వాన్ని ఉద్యమకారుని చాలా మంది విప్లవ/ఉగ్రవాద యువతరం సైతం దీనిలో భాగం ఇచ్చి ఆదుకోవాలని ఈ ఉద్యమంలో ఎంతో చురుగ్గా

విశ్లేషిస్తారు. దాదాపు 90,000 మంది విద్యార్థులు ప్రభుత్వ విద్యాలయాలు, కాలేజీలు వదిలి దేశవ్యాప్తంగా ఈ సమయంలో వెలసిన 800 జాతీయ విద్యాలయాల్లో, కాలేజీల్లో చేరారు. యువ లాయర్లు వృత్తిని త్యజించారు. విదేశీ మద్యం, వస్త్రాలు అమ్మే షాపుల్లో పికెటింగ్ చేయడం లో యువకులే ముందున్నారు. చాలా మంది యువకులు కాంగ్రెసు వాలంటీర్లు దళాలుగా ఏర్పడి సమాంతర పోలీసు వ్యవస్థ నడిపారు.

స.ని.ఉ. ఆకస్మికంగా ఆపి వేయబడడంతో గాంధీ పద్ధతులపై భ్రమలు తొలగినట్లైందని భావించి కొందరు యువకులు ఉగ్రవాద బాట పట్టారు. పంజాబు- యు.పి.- బీహారు ప్రాంతాల్లో ప్రభావం చూపినది హిందూస్థాన్ రిపబ్లిక్ అసోసియేషన్ (HRA)... 1908 ల నాటి యువకుల వ్యక్తిగత సాహసచేష్టల బదులు చేస్తే ఈ 1920లలో యువకుల సామ్యవాద సమాజ స్థాపనకై వ్యవస్థల సాయుధ ప్రజా విప్లవం అవసరమని తలచింది. మార్క్సిజం/ సోషలిజం/ సామ్యవాదం వంటి భావజాల పునాది గా ఈ కాలపు యువకుల పని చేసింది. కాకోరి దోపిడి (1925) సాండర్సు హత్య (1928) (- ఇది లాలాలజపతిరాయ్ మరణానికి ప్రతీకారంగా చేసింది.) HSRA లోని ప్రజా సాయుధ పోరాట స్ఫూర్తి ప్రకారం

చేసి ఉద్యమంలో కేంద్ర శాసనసభలో బాంబు విసరడం (1929)
మొదలైన సంఘటనలు. భగత్‌సింగ్ ప్రాణత్యాగం దేశ
యువకుల రక్తం ఉడుకెత్తించింది. 1930 ఏప్రిల్ లో
సూర్యసేన బృందం చిట్టగాంగ్ ఆయుధ డిపో ముట్టడి..
తర్వాత సూర్యసేన ఉరితీత.. ఇదంతా బెంగాల్లోనే గాక
దేశమంతా విప్లవభావాలు గల యువకులకు ప్రేరణగా నిలిచి
వారు విడివిడిగా రహస్య విప్లవ సంఘాల్లో చేరారు.
కాని ప్రభుత్వ అణచివేత విపరీతమవ్వడంతో ఈ
విప్లవ బాట సద్దుమణిగింది.

పైన వివరించిన స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో కొత్త తరం
యువకుల ఆలోచనలు కాంగ్రెసు ఉద్యమానికి దారి చూపింది.
వీరి వల్ల స్వాతంత్ర్య ప్రదర్శనలకు తీవ్రవాద ప్రభావం వచ్చింది.
ఈ కొత్త తరం యువకుల - విద్యార్థులకు జ. లా. నెహ్రూ,
సు. చం. బోసు నాయకులయ్యారు. వీరిద్దరూ దేశ
వ్యాప్తంగా విస్తృతంగా పర్యటించి అనేక విద్యార్థి సంఘ
సమావేశాలు, యువజన కాంగ్రెసు సభలకు అధ్యక్షత వహించడం,
ప్రసంగించడం చేశారు. ఫలితంగా 'పంజాబ నవజవాన్ భారత్ సభ'
'హిందూస్థాన్ సేవ దళ్' వంటి జాతీయ పక్షాన సంఘాలు
వెలిశాయి.

1928 నాటి 'నెహ్రూ రిపోర్టు' లో డొమినియన్ హోదా
ని స్వాతంత్ర్యంగా జవహర్, సుభాష్ ల నేతృత్వంలో యువకుల

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యానికి ఆజాదుగా 'ఇండిపెండెన్స్ ఫర్ ఇండియా లీగ్' స్థాపించారు.

మహిళలు చాలా మంది యువకులు, యువతులు నౌ-జవాన్లు వారి ఆశ్రమాల్లో చేరి శిక్షణలు, పాఠశాల్లో ఖాదీ ప్రచారం, వారి సంక్షేమానికి కృషి చేయడం చేశారు.

1930-31 శాసనోల్లంఘనోద్యమంలో విద్యార్థులు-యువకుల పాత్ర విదేశీ వస్త్రం, మద్యం బాయ్‌కాట్ చేయడంలో కీలకపాత్ర పోషించారు. రెండో దశలో (1932-34) యువకుల - విద్యార్థులు పికెటింగ్‌లో లోను జాతీయజెండా ఎగరవేయడం, చట్ట వ్యతిరేక సమావేశాలు జరపడం మొ॥వి చేశారు.

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమ చరిత్రలో అతి ముఖ్యమైన దశ క్విట్ ఇండియా ఉద్యమంలో (1942) యువకుల ముఖ్యంగా పాఠశాల, కళాశాల విద్యార్థులు అంతా కలసి మూకుమ్మడి ఉద్యమం చేశారు. విద్యార్థులు నాయకులకు రహస్యంగా అజ్ఞాత (underground) నాయకులకు తోడ్పడ్డారు. పాఠశాలలు, కళాశాల్లో సమ్మెలు చేశారు. ఊరేగింపుల్లో పాల్గొన్నారు. రహస్య పత్రికల్ని రాయడం, పంచడం చేశారు. సోషలిస్టు యువకుల ప్రభుత్వ ఆస్తుల విధ్వంసం పై దాడులు చేసి ధ్వంసం చేశారు. ప్రభుత్వ భవనాలపై బలవంతంగా జాతీయజెండాలు ఎగరవేశారు. బ్రిటిష్

పెట్టడం, రైలు పట్టాలు తొలగించడం, టెలిగ్రాఫ్ తీగల్ని తెంచడం వంటివి చేశారు. ఇవి ఎక్కువగా తూర్పు యు.పి., బీహారుల్లో జరిగాయి.

1945 నవంబరు లో INA విచారణలకి వ్యతిరేకంగా మహిళలు – విద్యార్థులు సమావేశాలు జరపడం, తరగతుల బహిష్కరణ, నిధుల సేకరణ పని చేశారు.

జాతీయోద్యమంలో బాలికలు, మహిళలు కూడా అడుగడుగునా తమ వంతు పాత్ర పోషించారు. వందేమాతర ఉద్యమం కోసం మహిళలు నగలు, ఆహారధాన్యాలు విరాళంగా ఇచ్చారు. సరళాదేవి ఘోషాల్ మహిళలకి లాఠీ ప్రయోగం, కత్తిసాముల్లో శిక్షణ ఇచ్చింది, 'వందేమాతరం' నినాదాన్ని ప్రాచుర్యం చేసింది. స.ని.ఉ. లో మద్యం షాపుల పికెటింగ్లో బాలికలు విరివిగా పాల్గొన్నారు. తిలక్ స్వరాజ్యనిధికి విరాళంగా నగల్ని ఇచ్చేశారు. రహస్యోద్యమకారుల సమావేశాల్లో పాల్గొన్న బృందానికి సమాచారం చేరవేయడం, ఆశ్రయం కల్పించడం లాంటి మహిళల పాత్ర కీలకం. ప్రీతిలతా వడ్డేదర్, కల్పనా దత్ వంటి మహిళలు విప్లవకారుల తీవ్రవాద ఉద్యమాల్లో పాల్గొన్నారు. 1932 లో 13 - ఏళ్ళ బాలిక రాణి గైడిన్లూ ఆంగ్లేయులకి వ్యతిరేకంగా పోరాటాలు చేపట్టడంతో ఆమెకి యావజ్జీవ కారాగారవాస శిక్ష విధించారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చాకే ఆమె విడుదలైంది. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమంలో ఉషామెహతా

'స్వాతంత్ర్య సంగ్రామ్' అనే రహస్య రేడియో నడిపింది. ఉషా మెహతా అనే అజ్ఞాత (Underground) కార్యక్రమాలకు నాయకురాలిగా నిలిచింది.

ఈ విధంగా జాతీయోద్యమంలో యువతీ-విద్యార్థులు ప్రతి ఘట్టంలో ఎంతో చురుగ్గా పాల్గొని దేశమాత స్వాతంత్ర్యానికి తమ వంతు పాత్ర సమర్థంగా పోషించారు. ముఖ్యంగా భగత్ సింగ్ లాంటి యువకుల ప్రాణత్యాగం యువతకే గాక సమాజంలోని అన్ని వర్గాల వారిలో దేశభక్తి, త్యాగస్ఫూర్తి ని రగుల్కొలిపి స్వాతంత్ర్య సాధన లో యువతీ-విద్యార్థుల పాత్రని అజరామరం చేసింది.

Modern

"Q" Differences b/n Gandhiji's and Ambedkar's social ideology

పల్లవి. [illegible]

గాంధీజీ	అంబేద్కర్
1) నిమ్న వర్గాల వారి పట్ల ఆయన సమాజం సానుభూతి, సహృదయం సంపాదించేందుకు గాను వారిని "హరిజనుల" ని పిలిచారు.	1) నిమ్న వర్గాల వారి ఆత్మగౌరవం నిలబెడుతూ వారికి ఎవరి సానుభూతి, జాలి అవసరం లేదని వారిని "దళితులు" పదంతో సూచించడాన్ని ఇష్టపడ్డారు.
2) గాంధీజీది ప్రధానంగా నిమ్న వర్గాల వారి కోసం ఉన్నత వర్గాల వారు నడిపే సముద్ధరణోద్యమం.	2) అంబేద్కర్‌ది దళితులు తమ ఉన్నతి కోసం తామే నడుపుకుంటున్న స్వయం/స్వీయ ఉద్ధరణోద్యమం. ఇది ఇరువురి ప్రధాన తేడా!
3) ఆయన నిమ్న వర్గాల వారి సమస్యని హిందూ మతంలో చాతుర్వర్ణ్య వ్యవస్థ లో అంతర్భాగంగా చూసి ఆ సమస్య పరిష్కార మార్గం కూడా ఈ చాతుర్వర్ణ్య హిందూ వ్యవస్థ లోపలే చూసుకున్నారు. అందుకే 1932 రామ్సే మెక్డొనాల్డ్ "కమ్యూనల్	3) దళితుల సమస్యకి హిందూ వ్యవస్థ లో ఎక్కడా పరిష్కారం దొరకదన్నది అంబేద్కర్ గారి భావన. అందుకే ఆయన తన జీవిత చరమాంకంలో బౌద్ధాన్ని స్వీకరించారు.

"అవార్డు" లో నిమ్నవర్గాల వారికి ప్రాతినిధ్యం ఏర్పరచిన ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల్లో పోటీకి కాకుండా కలిసి అందరూ ఓటేసే ఉమ్మడి నియోజక వర్గాల్లోనే నిమ్నవర్గాల వారికి రిజర్వేషన్లు ఉండాలని తరువాత గాంధీజీ నిరాహార దీక్ష చేశారు.

4) గాంధీ గారు హరిజనోద్ధరణ ఉద్యమాలు భాగంగా వారిని తక్కువ చేసిన హిందూ సమాజంలో దగ్గర చేసే ప్రయత్నం చేసి ఆలయాలకి తలుపు తెరిచారు కల్పించారు. అంతేకాక ఆయన దేవాలయాలు, బావులు వెయ్యి చెట్టు తాండాలు ప్రవేశానికై పెద్ద ఎత్తున ఉద్యమాలు చేశారు.

4) అంబేద్కర్ మాత్రం దళిత ఉద్యమాన్ని ప్రధానంగా దళితుల సాధికారత (empowerment) కోసం నడిపారు. అంతేకాక ఆయన అన్ని దశల్లోనూ వివిధ రాజకీయ సంస్థల్లో ఉద్యోగాల్లో దళితుల రిజర్వేషన్లకై ఉద్యమించారు.

"Q" Significance of Gandhian Era.

పల్లవి. ఆకుల

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమం లో గాంధీ శకానిది అత్యంత ప్రాధాన్యాల గల శకం. అసలు భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమాన్ని నిజమైన జాతీయోద్యమం చేసింది గాంధీజీయే. కాబట్టి స్వాతంత్ర్యోద్యమం జాతీయోద్యమంగా ఎదగడమే గాంధీశకం లోని అతిముఖ్య ప్రాధాన్యతా అంశం.

స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో గాంధీశక ప్రాధాన్యతని మిగిలిన దశలతో పోలుస్తూ అధ్యయనం చేయడం ద్వారా బాగా గ్రహించవచ్చు!

మితవాదయుగం (క్రీ.శ. 1885 - 1905) లో రాజకీయాలు ప్రార్థన, విజ్ఞప్తి, నిరసన లకే పరిమితమయ్యాయి. పైగా స్వాతంత్ర్య భావన నాడు లేదు. మితవాదులు కోరుకున్నదల్లా ప్రధానంగా సుపరిపాలనే గాని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం కాదు. పైగా వీరు వీరి రాజకీయాల్లో సామాన్య ప్రజానీకానికి ఎటువంటి చోటూ కల్పించడానికి అంగీకరించలేదు. రాజకీయాలు కేవలం ఉన్నత విద్యావంతులే చేయగలరని వారి రాజకీయాలు ఉన్నత విద్యావంతులైన మధ్యతరగతి వర్గానికి పరిమితమైపోయాయి. సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ

అభిప్రాయ పడ్డారు!

"మితవాదులిది రాజకీయ భిక్షాటన"

అని నిందించిన అతివాదుల శకం (క్రీ.శ. 1905-1920)
లో స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో సామాన్య ప్రజలు పాల్గొనాల్సిన
ఆవశ్యకం, వారి త్యాగాల గొప్ప ప్రభావం & ప్రాధాన్యం
అతివాద నేతలు గుర్తించారు. కాని వారు అలాగే చైతన్య
పరచిన ప్రజలకు పోరాట మార్గాన్ని, వ్యవస్థాగత
సంస్థాగత వ్యూహాన్ని అందించడంలో విఫలమయ్యారు.
ఫలితంగానే దిశా నిర్దేశం లేని చైతన్యవంతులైన యువకుల
ఉగ్రవాద కార్యాచరణ బాట పట్టారు. కాని దాని
నిరుపయోగత్వం కాలగమనంలోనే తేలిపోయింది!

ఈ నేపథ్యంలో గాంధీజీ భారత
స్వాతంత్ర్యోద్యమాన్ని అతివాదుల కన్నా తీసుకెళ్లి
భారతీయ సామాజిక వర్గాలకు ముఖ్యంగా గ్రామీణులకు
బాగా చేరువ చేశారు. స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో
మహిళల పాత్రను పెంపొందింప చేశారు. సగం
జనాభా అయిన స్త్రీలు కూడా పాల్గొనగలిగేలా
గాంధీజీ తన అన్ని ఉద్యమ కార్యక్రమాల్ని సాత్వికంగా
అహింసాయుతంగా మలచడం గమనించదగింది.
గాంధీజీ వివిధ దశల్లో ప్రత్యక్ష ఉద్యమాల

ఆస్కారమున్న ఉభయుల వర్గాల మధ్యలోనూ లేని
స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి అండగా నిలిచారు (ఉదా:
జమిందారులు - రైతులు ; పారిశ్రామికవేత్తలు - (కార్మికులు)
ఇందులో కొంగ్రెస్ అనుసరించిన మార్గమే మరింత గా
పని చేసింది! మొదటినుంచీ వర్గాల వల్ల లేదు
ఆర్థికంగా నష్టం వాటిల్లే అవకాశం ఉన్నప్పటికీ
అప్పటివరకూ స్వా. ఉద్యమాన్ని వ్యతిరేకించిన పారిశ్రామికవేత్తలు,
జమిందారులు తదితరులు గాంధీజీ వల్ల స్వా. ఉద్య.
ఆకర్షితులయ్యారు. ఇలా స్వా. ఉద్య. సమైక్య
జాతీయోద్యమం కావడం గాంధీజీ వల్లే
ప్రాధాన్యతలు!

ఉద్యమ స్వభావం లోనే గాక అసలు
ఉద్యమ ఆశయం లో కూడా 'సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం'
అనే లక్ష్యం, భారతం గాంధీయిజం లోనే ఇమిడి ఉన్నది
కనిపిస్తుంది. ఈ రెండూ కూడా గాంధీయిజం
ప్రాధాన్యతల గురించి.

ఇలా సం. స్వా. ఆశయం & దాన్ని సాధించేందుకు
సరైన ఆచరణీయ మార్గం రెండూ గాంధీయిజం లోనే
అమరడం పైగా గాంధీజీ సమర్థ నాయకత్వం లో ఆ
మార్గాన్ని ఉద్యమాలు ద్వారా విజయవంతంగా అమలు చేయడం

వల్ల భారత జాతి వలస పాలకుల సంకెళ్లనుంచి విముక్త మవదానికి! గాంధీవాదం లాంటి మరో వాదం అవసరమే లేకపోయింది! గాంధీవాదం అసలు సిసలు ప్రాధాన్యాల వాదే!

[సమస్య మీద నీకు అవగాహన లేనప్పుడు నువ్వు దాని గురించి మాట్లాడకుండా ఉండడం ఉత్తమం. నీకు తెలిసిన సమాచారం తీరాలు తెలియకుండా ఏదో సమాచారం మిమ్మల్ని తెలియజెప్పాలని చెప్పడం వల్ల ఒరిగిందేమన్నా ఉందా? నువ్వు [illegible] నోటి నుంచి అపార్థాలు రావడం తప్పించి!]

"Q." **Nationalist Literature** పల్లవి. [illegible]

ఏ భాషలో అయినా సాహిత్యం జాతీయోద్యమానికి ప్రేరణా సాధనం గా వాడితే ఆ భాషలో ఆ సాహిత్యాన్ని "జాతీయోద్యమ సాహిత్యం" అనడం పరిపాటి.

భారత జాతీయోద్యమం తొలుత బెంగాలులో బాగా కేంద్రీకృతం గా సాగిన నేపథ్యంలో సహజంగానే జాతీయోద్యమ సాహిత్యం కూడా బెంగాలీ లో బాగా వెలువడింది. (M.A. అంటే యూనిట్ book లో వందేమాతరోద్యమం ప్రభావం లో para 2,3 రాయాలి.)

ఆధునిక భావాలైన జాతి, జాతీయత, జాతుల స్వయం నిర్ణయం మొ|| వాటిని సామాన్య ప్రజలకు కూడా అర్థమయ్యేలా చెప్పేందుకు పత్రికల్లో కూడా పెద్ద ఎత్తున జా. సా. వెలువడింది.

ఒక ప్రాంతంలో జరుగుతున్న ఉద్యమాల దారుణ దోపిడీని తక్షణ ప్రజానీకం దృష్టికి తెచ్చేందుకు ఉద్యమ దారుణాల్ని కళ్ళకు కట్టేలా వర్ణిస్తూ పలు జాతీయోద్యమ నవలలు కూడా వెలువడ్డాయి. ఉదా.కి సచీంద్రనాథ్ సన్యాల్ "బంది జీవన్".. ఇది ఆంగ్లేయుల నిషేధానికి కూడా గురైంది.. ~~[illegible]~~ నిషేధం

ఈ నవల ప్రచారానికే తోడ్పడింది!

నీలి మందు ప్లాంటేషన్లలో తెల్లవాళ్ళ జుల్మ్

పెత్తనం చేస్తున్న వైనాన్ని ______ గారి

"నీల్ దర్పణ్" కళ్ళకు కడుతుంది.

20. శ. లో యువతని దేశభక్తివైపు

దే. కోసం త్యాగాలకి ప్రేరేపించడమే కాకుండా ఉత్సాహాన్ని

నింపేందుకు ఎంతో సాహిత్యం వెలువడింది.

20. శ. లో రాజకీయ సాంస్కృతిక గా ~~ఆర్థికాలు~~

ఆర్థిక విధానం వల్ల మన దేశ ప్రజలు సంపూర్ణ గ్రామీణ

ఆర్థిక జీవనం ఎలా నాశనమైందో తెలియజెప్పేలా పలు

రచనలు వెలువడ్డాయి. విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి

"వేయిపడగలు" ఇందుకు చక్కని ఉదాహరణ.

వలసవాద చరిత్రకారులు భారతీయ చరిత్రని

వక్రీకరించి రాయడం ప్రధానంగా జరిగింది. భారతీయుల్ని

నిరంకుశత్వానికి అలవాటు పడిపోయిన వారిగా, తమను

తాము పాలించుకోవడం చేతకాని వారిగా ఇలా

వారు చిత్రించేవారు. ఈ ధోరణి జాతీయవాద

చరిత్రకారులు తమ రచనల్లో బలంగా ఖండించేవారు.

ఈ జాతీయవాద చరిత్రకారుల ధోరణి ముఖ్యంగా

చాలా పెద్ద ఎత్తున శాంతియుద్ధపు సాహిత్యం వెలువడింది. విశ్వనాథ వారి "పురాణవైర గ్రంథమాల" నవలల్నీ ప్రధానంగా ఈ ఉద్దేశ్యంతో రచించబడినవే!

మన భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమం ఎలక్షణాల దానికి అహింసా స్వరూపంలా ఉంది. ~~అందువల్ల~~ ~~అహింసా~~ ప్రవక్త గాంధీని బుద్ధుడిలా పోలుస్తూ పెద్ద ఎత్తున "బుద్ధచరిత్ర"లు శాం.సా.లో వెలువడ్డాయి.

ముస్లిం తెలుగుల మధ్యలో ఉన్న ద్వేషాలకి చారిత్రక నాటకాలు చాలా పుంఖానుపుంఖాలుగా వెలువడ్డాయి. ఇటువంటి అన్య ప్రభుత్వం గమనించి ప్రోత్సహించడం వారికి మంచి ప్రమాణాన్ని కలిగించింది!

శాం.సా.ల మరో కోణం స్త్రీల అభ్యుదయం. వీరత్వంగల ఝాన్సీలక్ష్మీబాయి, రాణీరుద్రమదేవి మొదలైన వారి మీద, చారిత్రక ప్రసిద్ధులైన నాయకులైన శివాజీ మొదలైన వారి మీదా పలు నవలలు వెలువడటం జరిగింది.

తెలుగులో శాం.సా.లో ఒక ముఖ్యాంశం గాంధీ గారిని ప్రత్యక్షంగా స్తుతించడం! గాంధీ దండకం, గాంధీ శతకం, గాంధీ తత్వం వంటివి వెలువడ్డాయంటే గాంధీజీ భక్తి ఆ రోజుల్లో ఎంత ప్రబలంగా ఉండేదో తెలుస్తుంది. శాంతియుద్ధములోని గాంధీజీని ప్రత్యక్షంగా

తెలుగుదనమే ఇందుకు కారణమని చెప్పనవసరం లేదు!

గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ గారి "మాకొద్దీ తెల్లదొరతనము" వంటి పాట కూడా అనువాదాలు దాదాపు అన్ని భారతీయ భాషల్లోనూ వెలువడ్డాయి! "వందేమాతరం" ఈ బంకిం చంద్రుని పాట వినగానే ఒక తెలుగు నానుద్దేశం అనిపించడం శా.సా. భారతీయ సాహిత్యంలో ఎలా ముద్రపడిపోయిందో తెలుపుతుంది!

శా.సా. గొప్పదనం దాని ప్రక్రియా వైవిధ్యంలో ఉంది. "వినరా భారత వీర కుమారా విజయం మనదేరా" వంటి బుర్రకథల వల్ల, "పాలు తాగేటి నాడె పిల్ల పాపవలెనే భారత చరితం జాజ భారత చరిత జాజ కథల గాథ" వంటి జానపాటల ద్వారా శా.సా. వ్యాప్తి చెందింది. సాహిత్యం భారతీయ సాహిత్యం ఎంత బలంగా ప్రభావితం చేసిందో తెలుస్తుంది. ఇది ఒక్క తెలుగుకే కాదు మిగతా వేరువేరు ప్రాంతీయ భాషలన్నింటికీ ఇది వర్తిస్తుంది. తమిళంలో సుబ్రహ్మణ్య భారతి గారి సాహిత్యం శా.సా.గా తమిళుల్ని ఎంతగా ప్రేరేపించింది!

మొదలైన ________ ________

ఉద్యమ మహోద్యమ కావ్యాల కూడా వారివి.

Rise of nationalist consciousness and factors for the growth of Indian Nationalism

భారతదేశంలో ~~జాతీయ~~ ఆధునిక భావాలు
జాతీయతాభావన స్పృహ తలెత్తడం, భారతీయ
జాతీయవాదం ఎదగడం అనేది ఆకస్మికం కాదు!
దీని వెనుక ఎన్నో కారణాల ప్రేరణ ఉంది.
ఆ ప్రేరణల వల్ల అనేక మంది ప్రాంతీయ రాజకీయ
సంస్థలు ఏర్పడడం చివరికి "భారత జాతీయ కాంగ్రెస్"
ఏర్పడి భారతీయ జాతీయవాద సంస్థాగత రూపం
~~ఏర్పడడం~~ జరిగింది. ఆ కారణాల్లో ముఖ్యమైనవి:

1) ఆంగ్ల పాలన వల్ల భారత దేశం [illegible]
[illegible] భారతీయులు [illegible]
[illegible] ప్రాంతీయ, [illegible]
[illegible] ఆంగ్లేయుల [illegible]
[illegible]
[illegible] భారతీయుల [illegible]
[illegible] చేసింది.

2) ఆంగ్లేయుల [illegible]

భారతీయుల్ని ఏకత్రాటిపైకి తెచ్చిన మరో

సామ్రాజ్యవాదం. ఆంగ్లేయులు భారతీయుల్లో ఉద్యోగాలు

(బ్రాహ్మణుల్ని) కూడా జాతి వివక్షకు గురి చేయడం

భారతీయుల్ని అంతరంగా ఒక జాతి

వారసత్వ భావనకు గురి చేసినది.

3) 19 వ శ॥ లో తలెత్తిన వివిధ మత

సాంఘిక పునరుజ్జీవనోద్యమాలు కూడా భారతీయుల్లో

ఉన్న గొప్పతనాన్ని వెలుగులోకి భారతదేశం ఆధునిక

భావనలను ప్రవేశపెట్టారు. 'జాతి'

(Nation) అనేది రాజకీయ పాశ్చాత్య ప్రపంచం నుంచి

మనం నేర్చుకున్న ఆధునిక భావన అని తెలిసింది.

వేదాంతవాదం, తాత్వికం మన ఆధునిక భారతీయ వేదాంత

'జాతి' అనే ఆధునిక భావన కి బీజాలు

అలా ఒక ఆధునిక జాతిగా ఎదగడానికి కావాల్సిన

సాంఘిక సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనం

అందించింది.

స్వామి దయానంద సరస్వతి "భారత

దేశం భారతీయులకే" నినాదంతో భారతీయులని

రాజకీయంగా సర్వతోముఖంగా ఉండాలని ప్రేరేపించారు.

4) 19 వ శ. లో సమాంతరంగా వృద్ధి చెందిన పలు ప్రాంతీయ, దేశీ పత్రికలు అన్నీ భారతీయుల్లో జాతీయతను ప్రేరేపించాయి.

5) ఆంగ్ల భాష విద్య ప్రాంతీయ నాయకులను దగ్గరికి చేర్చి జాతీయోద్యమ రూపకల్పనకు కొంత తోడ్పడింది.

6) పాశ్చాత్య నూతన విద్యా విధానం భాగంగా మన భారతీయులు యూరప్ దేశాల రాజనీతి శాస్త్రం, వారి ~~అ~~భిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం ద్వారా, ఫ్రెంచ్ వంటి విప్లవ చరిత్ర చదవడం వల్ల జాతీయత, సమానత్వ స్వేచ్ఛ, సౌభ్రాతృత్వం వంటి భావాలను అలవర్చుకున్నారు.

Causes of failures of Indian rulers

పల్లవి. ఆనంది

ఆంగ్లేయుల నెదిరించి మైసూరు, పంజాబు, మరాఠా పాలకులు పోరాడినా ~~ఓడిపోయారు~~ ఆంగ్లేయుల చేతిలో ఓడిపోయారు. మన వారి వైఫల్యానికి క్రింది కారణాలు చెప్పవచ్చు.

1) సంప్రదాయ ఆయుధాలు — explain this

2) స్వలాభం కోసం పోరాడటం .. నిజాం, మరాఠా, మైసూరు పాలకులు సదా వారి స్వార్థ ప్రయోజనాలతో భారతదేశ చరిత్ర మారిపోయి ఉండేది. కాని అలా పోరాడటం భారతీయుల ఓటమికి ఒక ముఖ్య కారణం.

3) స్వపక్షీయుల నమ్మకద్రోహం భారతీయ పాలకుల అతి పెద్ద వైఫల్యం! ఉదా: మైసూరు యుద్ధాల్లో కేరళం లోని స్థానికుల పట్ల దగా కారణం గానే టిప్పు ఓడిపోయాడు. పంజాబు యుద్ధాల్లో కూడా లాల్ సింగ్, గులాబ్ సింగ్ వంటి వారు ~~ఆంగ్లేయులతో~~ రహస్యంగా ఆంగ్లేయులకు సహకరించి ప్రవర్తించి సిక్కు సేనల ఓటమికి కారణమవ్వడం దురదృష్టకరం.

4) వైద్య విద్యాలయాల్లో ప్రవేశ ఫీజు పెరగడం, (ప్రభుత్వేతర సీట్లు ఎక్కువగా చేర్చడం వలన) కార్పొరేట్ రంగాలు, ఆసుపత్రులు మరి సాంకేతికత ప్రోత్సహించడానికి ~~ఆర్థిక~~ ప్రాధాన్యమివ్వడం జరిగింది. ఫలితంగా ఈ వైద్యం ఖరీదై పోయింది.

5) వైద్యం లు ప్రజలకు అందించడం మరీ ఆలస్యం. కేవలం డబ్బే సర్వస్వంగా వైద్యం / ఆరోగ్యాలను మొ॥ వ్యాపారంగా వేయడం వల్ల ఈ వైద్యం లేని వాళ్ళు & విషయం డబ్బు కట్టలేని పేదలకు లాభాలు & వైద్యం వెనుకడుగు వారు!

6) గ్రామాల వైద్యం మనవారికి మరో లోటు. వైద్యుల చాలా మంది పట్టణాల్లోనే ఉండి విద్యార్థుల నీ సరైన పద్ధతిలో చూడరు. ముఖ్యంగా గ్రామాలు తీవ్రమైన ఆర్థిక ఇబ్బందులను ఎదుర్కొన్నారు. వీరి వైద్యుల ద్వారా రక్షణ లేదు చేయడం చాలా కష్టం! ~~అంటే~~ ప్రజల వద్ద నుండి వైద్యం నానా రకాల మూఢ చేసేది. ఆ సంస్థ ప్రత్యేకం ప్రజా సంస్థ [illegible]

ఉన్న సాహిత్యం మొ|| వాటిని ఆధారంగా
పదవులు పొందినవారు గారు ఈ సైన్యాధికారులు.

(7) సైనికులూ ఆదర్శ అధికారులు, సైన్యం ప్రతీ
యుద్ధాన్ని వారి దేశం కోసం చేస్తున్నారు
జాతీయత స్పృహ కలిగి పోరాడేవారు. భారతీయుల్లో/
భారతీయుల పౌరుల్లో మరింత యుద్ధపటిమను
కేవలం స్వాతంత్ర్యం తప్ప జాతీయతా భావన
అన్నది మచ్చుకైనా లేదు!

(8) భౌతికవాదం స్థితిలో ఆధునికాలం శాస్త్రాలలో
పరుగెడుతున్న ఆధునిక ఇంగ్లాండు ఇంకా ఎక్కువగా
మూఢవిశ్వాసాలలో కొట్టుమిట్టాడుతున్న భారత్ పై
విజయం సాధించడం సహజం!

Q. Factors leading for British Supremacy

భారతదేశం లో ఆంగ్లేయుల ఆధిపత్యానికి క్రింది కారణాలు చెప్పవచ్చు. పల్లవి. ఆకులంచి

(1) ఆంగ్లేయుల ఆయుధ ఆధిపత్యం ప్రధాన కారణం. భారత పాలకులు కత్తి, డాలు వంటి సంప్రదాయ ఆయుధాలపైనే ఎక్కువగా ఆధారపడితే వారు మాత్రం తుపాకులు, ఫిరంగులు వంటి ఆధునిక ఆయుధాల్ని వాడేవారు!

(2) నాయకత్వ సంపద ఎక్కువగా రెండో శ్రేణి నాయకులు కూడా ఉండటం ఆంగ్లేయులకి వరం. భారతదేశంలో రంజిత్ సింగ్, మహదాజీ సింధియా వంటి ప్రఖ్యాతమైన నాయకులున్నా ఆర్థర్ వెల్లెస్లీ, హేవలాక్ వంటి ద్వితీయశ్రేణి నాయకత్వ సంపద లేకపోవడం మనవారి దురదృష్టమనాలి.

(3) ఆంగ్లేయుల దౌత్య నైపుణ్యం వారికి వరప్రసాదం. వారు ఎప్పుడూ యుద్ధం చేయాల్సి వచ్చినా శత్రువుని ముందుగా ఏకాకి చేసే విధానం అవలంబించేవారు. భారతీయ పాలకులు ఏ మాత్రం దగ్గరైనట్లైనా అప్పగించినా వెంటనే వారిని వాడుకునే వారు. ఉదా: మొదటి ఆంగ్లో-మైసూరు యుద్ధంలో నిజాం, మరాఠా, హైదరాలీ కూటమి యుద్ధం

మధ్యలో విచ్ఛిన్నం చేసి ఆంగ్లేయులు తమ
విరాట్ ఆధిపత్యం ప్రదర్శించారు.

(4) వివిధ ఆంగ్లేయుల ప్రాంతీయ స్థావరాల
మధ్య జరిగిన సమన్వయం, సహకారాలుండడం
వారి విజయానికి ముఖ్యకారణాల్లో ఒకటి. ఉదా:
బెంగాల్లో ఆంగ్లేయులు ఇబ్బందుల్లో ఉండి ఘర్షణల్లో
చిక్కుకొని ఎదుర్కొంటున్నప్పుడు సకాలంలో మద్రాసు
నుంచి ఆంగ్ల సేనని పంపి ఆంగ్లేయులు తమ
వారిని రక్షించుకున్నారు. మరి భారతీయ
పాలకులు తీవ్ర అంతర్గత, పరస్పర కలహాల
మధ్య మునిగి ఉండేవారన్నది తెలిసిందే!

(5) ఆంగ్లేయులకి బెంగాల్ వంటి చోట్ల నుంచి
ఆర్థిక నిధులు అందుబాటులో ఉండి ఆర్థిక
జీతాలు భారీగా చెల్లించ వీలయింది. సైనికులకి
మంచి జీతాలు కూడా ఇచ్చేవారు.

(6) ఆంగ్ల సైన్యాల క్రమశిక్షణ ప్రపంచ ప్రసిద్ధి!
కేవలం. జీతం కోసం తప్ప ఏ దేశమో ప్రాంతమో
సైనికులు ఎవరి కొరకు పోరాడేది కాదు. అలాగే
సైన్యాధికారులు కూడా వాళ్ళ సుశిక్షితులైన వారు.
కేవలం సాంకేతిక ఆధారాలే తప్ప రాజుల

ఎగుమతి చేసే భారతదేశం నేడు
ముడి వనరుల్ని ఎగుమతి చేసే దేశంగా
మారిపోయింది. సహజంగానే
ఈ దశ యొక్క స్వభావం రీత్యా
సహజంగానే భారతీయ పత్రికల ఎదుగుదల
నిరోధించబడటం బ్రిటిష్ పత్రికలు వృద్ధి చెందడం
జరిగింది!

<u>మూడో దశ</u> : <u>పెట్టుబడిదారీ దశ</u> : (1900 – 1947)

ఈ దశలో వలస దోపిడీ ప్రధానంగా
మన దేశంలోని రైల్వేలు, బ్యాంకులు, ఓడరేవుల ట్రాన్స్‌పోర్ట్
అవసరాల్లో బ్రిటిష్ పెట్టుబడులు పెట్టడం వాటి మీద
లాభాలు, వడ్డీ రూపంలో సంపదని (బ్రిటన్‌కి)
తరలించడం చేసేవారు. ఈ బ్రిటిష్ పెట్టుబడుల
వల్ల మన దేశంలో ఓ పారిశ్రామికాభివృద్ధి
జరగలేదని కాలం బ్రిటిష్‌వారి వలస చార్రిత్రక
నష్టాన్ని, నిరంతరమైన నిరుద్యోగం (ఫ్యాక్టరీలు)
వారందరిని బాగుపడ్డారని గమనించాలి!

ఈ దశలో కూడా పి.వి.సి. సామ్రాజ్యం
రూపాల దోపిడీ కొనసాగినా దానితో పాటు రూపాల
దోపిడీ ప్రధానంగా జరిగిందని గమనించాలి!

ఆనాట్లో నేతగాళ్ళని పీల్చి పిప్పి చేయడంతో ఒక్కసారిగా భారత వస్త్ర పరిశ్రమ దెబ్బతిన్నది.

రెండో దశ : స్వేచ్ఛా వాణిజ్య దశ : (1833-1900)

ఈ.ఇం.కం. ద్వారా ఎగుమతులు బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక వేత్తల్ని సంతృప్తి పరచలేకపోయాయి. దాంతో వారు కంపెనీ గుత్తాధిపత్యాన్ని 1833 చార్టర్ చట్టం ద్వారా రద్దు చేయించారు. ఆ తర్వాత ఇంగ్లాండు నుంచి భారత్ కి ఎగుమతయ్యే వస్త్రాలు వస్తువుల పై ఏ దిగుమతి సుంకం ఉండదు. కాని భారత్ నుంచి ఇంగ్లాండ్ కి ఎగుమతయ్యే భారతీయ వస్త్రాలపై మాత్రం విపరీతంగా దిగుమతి సుంకాలు విధించేవారు. దీంతో భారతీయ వస్త్రాలకి దేశీయ, విదేశీయ మార్కెట్లు రెండూ నాశనమయ్యాయి. అంటే స్వేచ్ఛా వాణిజ్యమన్నది ఏకపక్షమన్నమాట!

ఇందులో భాగంగానే ఎగుమతయ్యే ఇంగ్లాండు నగరాల ప్రజల కోసం ఆహార ధాన్యాలు; పరిశ్రమల కోసం ముడి పత్తి, జనుము లాంటి ముడి పదార్థాలని భారత్ నుంచి ఇంగ్లాండుకి ఎగుమతి చేయడాన్ని ప్రోత్సహించారు. దాంతో అప్పటివరకూ భారత నగరాల్లో

ఇకపై కంపెనీ భారతీయ సరుకుల్ని
ఇంగ్లాండుకి తన తరఫున ఏమీ పెట్టించక బెంగాల్,
బీహార్, ఒరిస్సాల నుంచి వస్తున్న భూమిశిస్తునే
"పెట్టుబడుల" పేరుతో భారతీయ సరుకుల్ని
[illegible] కొని యూరోపులో అమ్మడం మొదలు పెట్టింది.
ఇలా "సంపద తరలింపు" ఆరంభమయ్యింది.

క్రమంగా ఇంగ్లాండులో పారిశ్రామిక విప్లవం
పుంజుకోవడంతో అక్కడి వ్యాపారులు, పారిశ్రామికవేత్తలు
కంపెనీ మీద భారతీయ సరుకుల్ని ఇంగ్లాండు
కి ఎగుమతి చేయడం గాక ఇంగ్లాండు వస్త్రాలనే భారత్‌కి
ఎగుమతి చేయాల్సిందిగా ఒత్తిడి చేయడం
చేశారు. దాంతో కంపెనీ భారతదేశ వస్తూత్పత్తుల్ని
ముఖ్యంగా వస్త్రపరిశ్రమని నాశనం చేయ నిశ్చయించింది.
ఇందుకోసం కంపెనీ అన్ని విధాలా తన శక్తిని
ప్రత్యర్థుల్ని (భారతీయుల & విదేశీయుల) తుదముట్టించడానికి
దాని రాజకీయ ప్రాబల్యాన్ని వినియోగించింది.
ముడి సరుకైన ప్రత్తిని ~~అత్యధి~~ ధరకి నేతగాళ్లకి
అమ్మడం; తయారైన వస్త్రాన్ని అత్యల్ప రేటుకి
నష్టానికైనా సరే అమ్మేలా బలవంతం చేయడం;
నేతగాళ్లకి అత్యల్ప వేతనం ఇచ్చి కేవలం కంపెనీకే
పని చేయమని బలవంతం చేయడం ఇలా అన్ని

"Q"

Stages of Colonialism

భారతదేశం లో ఆంగ్లేయుల వలస విధానం మూడు దశలలో కొనసాగింది. వలస విధానం ఏ దశలో ఉన్నా దాని దిశ మాత్రం భారతదేశ సంపద ని బ్రిటన్ కి తరలించడమే ప్రత్యేక ధ్యేయంగా ఉండేదని గమనించాలి.

తొలి దశ : మర్కంటైల్ దశ : (క్రీ.శ. 1600 - 1765) (1765 - 1833)

ఆంగ్లేయులకి మొదట్లో మన దేశం పై రాజకీయాధికారం లేదన్నది ఈ దశలో ముఖ్యాంశం. అందువల్ల 'ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ' రాజ చార్టరు ద్వారా ఈ దశ లో భారత దేశం లో వర్తకం లో గుత్తాధిపత్యం సంపాదించింది. కంపెనీ ప్రధాన పని భారతదేశ సరుకుల్ని బ్రిటన్ తదితర యూరోపియన్ దేశాల్లో అమ్మడం ద్వారా లాభాలు ఆర్జించడం. మొదట్లో ఈ వ్యవహారం మన సరుకులకి మంచి మార్కెట్ని అందించేదిగా ఉండడం తో భారతీయ పాలకులు కంపెనీకి ప్రోత్సాహకాలు (శిస్తు / పన్ను మినహాయింపులు ఇవ్వడం మొ॥వి) కూడా ఇచ్చేవారు.

అయితే 1765 లో అలహాబాదు సంధి ద్వారా కంపెనీ కి బెంగాలు, బీహారు, ఒరిస్సాల పై దివానీ అధికారం (భూమిశిస్తు వసూలు అధికారం) లభించడంతో పరిస్థితుల లో మార్పు వచ్చింది.

కోసం నయాపైసా ఖర్చు చేసేది కాదు.

[illegible] [illegible] [illegible] రాత్రి [illegible]

[illegible] [illegible] రాత్రి [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] వారు! [illegible] నామమాత్రంగా

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

7) ఏ [illegible] భారతీయులు నామమాత్రంగా [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]. రాత్రి [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

—

కర్ణాటక యుద్ధాలు

పల్లవి

మొదటి కర్ణాటక యుద్ధం (1746-48)

కారణం ఆస్ట్రియా వారసత్వ యుద్ధాలు

ఫ్రెంచ్ → డూప్లే + లాబర్డనాయిస్ from మారిషస్

మద్రాసు ఆక్రమణ

లాబర్డనాయిస్ 4 లక్షల రూ. లంచం..

డూప్లే మద్రాసు పునరాక్రమణ

డూప్లే Vs. అన్వరుద్దీన్ శాంథోమ్ యుద్ధం 1746

ఎ-లా-షాపెల్ సంధి (1748)

↓

మద్రాసు ఆంగ్లేయుల స్వాధీనం

Sinha & Benerji → " - - -

రెండవ కర్ణాటక యుద్ధాలు (1749-56)

క్లైవ్ Vs. డూప్లే

↓

ముజఫర్‌జంగ్

చందాసాహెబ్

ఫ్రెంచ్ Vs. అన్వరుద్దీన్ రెండవ యుద్ధం
1749

మహమ్మద్ అలీ → తిరుచునాపల్లి లో దాగాడు

చందాసాహెబ్ -- ఆర్కాట్ నవాబుగా }
ముజఫర్ -- దక్కన్ సుబే } ఫ్రెంచ్ కి

విల్లియనూరు
బాహూర్
దివి
మసులీపట్నం
దానం!

→ కొత్త నిజాం నాజర్ జంగ్ ముజ & చందా ని ఓడించాడు

ఫ్రెంచ్ వల్ల... నాజర్ హత్య

ముజఫర్ ని ఫ్రెంచిలు దక్కన్ సుబే గా ప్రకటించారు
↓
వల్దావూర్ ఫ్రెంచ్ కి దానం

→ 1751 లో... ముజఫర్ హత్య

(బుస్సీ + ముజఫర్ లు పాండిచ్చే నుంచి హైదరా బాదు వస్తుండగా మధ్యలో హత్య)

బుస్సీ .. సలాబత్ .. ఉత్తర సర్కారులు ఫ్రెంచ్ వారికి

→ ఆంగ్ల సాండర్స్ + మహమ్మద్ అలీ

చాందాసాహెబ్ & ఫ్రెంచ్ తిరుచునాపల్లి ముట్టడిస్తే...

క్లైవ్ → ఆర్కాటు ఆక్రమణ

క్లైవ్ Vs. రాజాసాహెబ్ ఆరణి, కావేరిపాక్

యుద్ధాల్లో రా.సా. ని చిత్తు చిత్తు

క్లైవ్ తిరుచునాపల్లి ముట్టడించి

చందా ని చంపి .. మ. అలీ ని నవాబుగా

→ రెండో కర్ణాటక యుద్ధ ఫలితాలు

ఫ్రాన్స్ తిరిగి పిలిపించిన డూప్లేను 1754 లో పాండిచ్చేరి సంధి

గొడెహ్యూ

మూడవ కర్ణాటక యుద్ధము (1758 - 63)

యూరప్ లో సప్తవర్ష సంగ్రామం

కౌంట్ డి లాలీ Vs. క్లైవ్

లాలీ సెయింట్ డేవిడ్ ఆక్రమణ విజయం

మద్రాసు " కి డబ్బు లేదు

డబ్బులేమి లేక పై " failure

ఫ్రెంచి [illegible] సామ్రాజ్యం (బ్రి. సే. ల చేతిలో ఓటమి..

→ బుస్సీని హైదరా నుంచి రప్పిస్తే

ఆంగ్ల Forde సేన రాజమండ్రి మచిలీపట్నం ఆక్రమణ

ఫ్రెంచ్ వారి ఓటమి..

సలాబత్‌జంగ్ ఆంగ్ల సంధి ఫ్రెంచ్ వారిని ఈ ప్రాంతంనుండి వెళ్ళగొట్టిన

వందవాసి యుద్ధము 1760 by

ఆంగ్ల సర్ ఐర్‌కూట్

లాలీ ఓడినా ఫ్రాంస్

పారిస్ సంధి 1763 ఫ్రెంచ్ స్థావరాలు అప్పగించిన

But

ఫ్రెంచి కోటలు నిర్మించరాదు

సైన్యం ఉంచరాదు..

Anglo - Mysore

పల్లవి

మొదటి మైసూర్ యుద్ధము (1767 - 1769)

కారణం : హైదరాలీ విజృంభణ... బ్రిటిష్ ఆగ్రహావేశాలు
--- హైద -చెందిన వెల్లూరు బ్రిటిష్ పై నిజాం ఆశను
రెచ్చగొట్టారు...

హైద + నిజాం సంధి

కర్ణాటక నవాబు మహమ్మద్ అలీ & బారామహల్ సంపాదించి
ఇచ్చేందుకు బ్రిటిష్ ఆర్కాటా దాడి పై యుద్ధం...

మొ.మై.యు. start

బ్రిటిష్ + నిజాం రహస్య సంధి → నిజాం హై లా
ఉన్నట్లే నటించి యుద్ధభూమి లో హై సైన్యం కి స్థావరాలో
గందరగోళం...

త్రింకోమలి యుద్ధం గందరగోళంలో బ్రిటిష్ అపార
విజయం గా !

→ హైద ఓటమి పోరాటం -- 1768 నాటికి తిరుగు
ప్రతి దాడులు చేసి స్వాధీనం -- మైసూరు స్వాధీ..
మద్రాసు పొలిమేరల్లోకి -- చేరి ముట్టడించాడు !

బ్రిటిష్ సంధి కోరం మద్రాసు సంధి
1769 ఏప్రిల్

Imp మై. & మరాఠా ల చక్రవర్తి
మూడవ షా & మధ్య!

షరతులు

1. శాశ్వత సంధి
2. స్వా. చేసుకున్న ప్రాంతాలు ఎవరివి వారికి ఇచ్చివేయాలి
3. ఆంగ్ల మై కి యుద్ధనష్టపరిహారం ఇవ్వాలి
4. మూడవ వారు దాడి చేస్తే ఇద్దరు పరస్పరం సాయం చేసుకోవాలి.

సంధి between మై. అ. & ఆంగ్ల వారు

1. మద్రాసు మై కి సొంతమైనా
   విలువ 6 లక్షల కప్పం

రెండవ మైసూరు యుద్ధము

(1780 – 1784)

కారణాలు — మరాఠాలు దాడి చేస్తే మై. ఆంగ్ల సాయం కోరగా కానీ ఆంగ్ల నిరాకరించారు.

↓

ఆంగ్ల సంధి ఉల్లంఘన

↓

వారు చేసుకున్నప్పుడు అయినా వెంటనే సమయం లేదు

మై హైదర్ ఆంగ్ల పై యుద్ధం ప్రకటించె

→ హైదర్ భారత సార్వభౌమ అవ్వాలి
సామ్రాజ్యమును స్థాపిస్తాడు .. hence
ఫ్రెంచ్ తో చేయి కలపాలి నిర్ణయం

→ 1780 జులై లో start... 2వ ఆంగ్లో
హై. అ. స్వాధీనం లోకి .. హైదర్ ఘనవిజయం
చేసాడు ...

→ తర్వాత ఓటమి .. మళ్ళీ పోరువాడి పరిపాలనం
పోర్టోనోవో వద్ద 1782 సెప్టెంబర్ లో సర్ ఐర్కూట్
చేతిలో ఓడిపోయాడు ..

→ <u>1782 డిసెం</u> <u>హై. మరణం</u> !

⟹ టిప్పు తరుపున అనుకూలం అందని
సంధి జరం .. <u>1784 మార్చిలో</u> <u>మంగుళూరు</u>

<u>మంగుళూరు సంధి</u>

1. ఆంగ్లే పై విజయాల్ని నష్టం చేసుకుంటూ మళ్ళీ
2. టిప్పు తో & ఆంగ్లేయుల తో మైత్రి చేస్తారు
3. మూడో పార్టీ దాడి చేస్తే ఆంగ్లే సాయం చేస్తారు!

<u>ఇరువురు పరస్పరం</u>

4. టిప్పు & పై గెలిచిన ఆంగ్లే ప్రాంతాలన్నీ ఆంగ్లే
లకి ఇచ్చేస్తా

మూడవ మైసూరు యుద్ధము

(1790 - 92)

<u>కారణం</u> ఇంతవరకూ మై.. మైసూర్ Vs. ఇంగ్లీష్

మైసూర్ దే పై చెయ్యి + రెండూ వరుసగా ఇంగ్లీష్

ఓటమి... ఇంగ్లీష్ పరువుతి తీవ్రంగా పోయింది..

దాన్ని తీసి వెట్టాలి టిప్పు తో యుద్ధం...

→ మైసూర్ మరీ ఎదగడం నిజాం కి ఇష్టం లేదు

hence ఇంగ్లీష్ + నిజాం

మైసూర్ లో గెలిస్తే దాంట్లో $\frac{1}{3}$ rd ఇస్తాము ఇంగ్లీష్

ఆశ పెడితే ఇంగ్లీష్ + పీష్వా

మొదటి నుంచి ఉన్న శత్రుత్వం వల్ల ఇంగ్లీష్ + భాగస్వామ్య

→ మై. నాలుగు నుంచి మైసూ లో ఉన్న ట్రావెన్ కోర్

ఆపాలని ఉన్న కి లంచమిచ్చి <u>కార్నవాలిస్</u> వారిని

టిప్పు మీద దాడం చేశాడు...

→ టిప్పు ఓడిపోయి యుద్ధం చేశాడు...

→ కార్నవాలిస్ బెంగుళూరు దాటి

శ్రీరంగపట్నం ముట్టడి

(సామిల్ పేట రాజు ని సహ్యాద్రిగఢల్ కాపాడాడు)

→ మహారాష్ట్రులు సంధి కై టిప్పు పై ఒత్తిడి

--- 1792 క్రీ.శ శ్రీరంగపట్నం సంధి

① టిప్పు తన రాజ్యంలో సగ భాగం ఆంగ్లేయ వారి మిత్రులకి ఇవ్వాలి

② యుద్ధ నష్ట చెల్లిం

③ యు.న.పరిహారం చెల్లించే వరకు కొడుకులిద్దర్ని ఆంగ్లేయుల వశం లో ఉంచాలి !

నాలుగో మైసూరు యుద్ధము (1799)

కారణం తక్కిన సగం రాజ్యం కూడా రాబట్టాలని.. టిప్పు కి ఫ్రెంచి వారితో సంబంధం ఉండటం అది తప్పని సాకు

→ 1799 క్రీ.శ టిప్పు పై యుద్ధం ప్రక

→ ఒంటరి వాడిగా టి తో యుద్ధ వెల్లస్లీ భావించాడు- టిప్పుతో పనిచేస్తు సైనికాధికా, ముఖ్య మంత్రిని లంచం తో కొనేందుకు ఒక కమిషన్ ఏర్పాటు

→ (ప్రధాన మంత్రి పూర్ణయ్య
సైన్య కమరుద్దీన్ } రాజద్రోహం

ఆంగ్ల పై సక్తి, దాని మెరుగు రహస్యాలు చెప్పడం

అన్ని వైపులా ఆంగ్లేయ ముట్టడిం 1799 మే 4 న

టిప్పు మరణం !

1799 జూలై కృష్ణరాజ వడయార్ తో సంధి

పాత మై. రాజ్యంలో చాలా ఇంగ్లీ, నైజాం, మరాఠా పంచు

మిగిలిన భాగం... మై. సంస్థానంగా.. దానిలో

సైన్య సహకార ఒప్పందం... మై. సం. ప్రతినిధులు, సైన్యం

ఇంగ్లీ ఆధీనంలో ఉండాలి.

కేవలం ఒడయార్ వంశీయుడు మహారాజు గద్దెపైకూర్చొని

[illegible] [illegible] [illegible]!

1. మై. Vs.
2. మై. Vs. వారెన్ హేస్టింగ్స్
3. టి Vs. కార్న్‌వాలీస్
4. టి Vs. వెల్లస్లీ

ఆంగ్ల - మరాఠా యుద్ధాలు   పల్లవి

కారణం : మరాఠా under పీష్వా మాధవరావు
ఆంగ్ల బెంగాల్ కర్ణాటక గెలుచుట } సామ్రాజ్య విస్తరణ

మొదటి మరాఠా-ఆంగ్ల యుద్ధము (1778-82)
(వారెన్ హేస్టింగ్స్)

మాధవరావు I మరణం (1772)
" తమ్ముడు నారాయణరావు పీష్వాగా
" పినతండ్రి రఘోబా నారా. హత్య చేసి తానే పీష్వాగా

ఇది సహించని నానాఫడ్నవీస్ నారా. కొడుకు మాధవ II ని పీష్వాగా
రఘోబా ని పీఠం నుండి తొలగించాడు.

సూరత్ సంధి 1775 — రఘోబా & ఆంగ్ల సాయం
ఆంగ్ల కి రఘు సాల్సెట్టి, బేసిన్

పురంధర్ సంధి 1776 — వా. హేస్టిం & నానాఫడ్న వి
- వా. హేస్టిం → మాధవ II ని పీష్వా గా అంగీకరించాడు
- నానాఫడ్న వి → సాల్సెట్టి, బేసిన్, (బ్రోచ్ ఆదాయం + 12 లక్షలు ఆంగ్ల కి

↓

సూరత్ సంధి నే రద్దు చేసింది

వారెన్ హేస్టింగ్స్ Vs. నానాఫడ్నవీస్

1. వడగాం యుద్ధంలో ఆంగ్లేయ ఓటమి by మరాఠాలు
2. ఆంగ్లే మరాఠా + హైదర + నిజాం కూటమిని విచ్ఛిన్నం చేశాడు..

భోంస్లే → వా.హేస్టింగ్స్ వీరిని మరాఠా కూటమి నుంచి వేరు చేశాడు...

నిజాం → వీరికి గుంటూరు సర్కారు ఇచ్చి

2వ మిగిలింది

1. నానాఫడ్నవీస్ Vs. గొడార్డ్
2. మహాదాజీసింధియా Vs. పోపహామ్

1781 బోర్ఘాట్ యుద్ధం నానా ఆంగ్లేయుల చిత్తు

But నాటికే

పోపహామ్ గ్వాలియర్ కోటను వశపర్చుకోవడం తో సింధియా సంధికి దిగాడు

సాల్బై సంధి 1782

రెండవ మహారాష్ట్ర యుద్ధము — వెల్లస్లీ (1803 - 1805)

నానా నిరంతర సహాయంలేక మాధవ II ఆత్మహత్య

రఘునాథ రావు బాజీరావు II పీష్వా

నానా మరణం 1800

జస్వంతరావు హోల్కర్ Vs. దౌలత్‌రావు సింధియా

to control పీష్వా

మొదట్లో సింధియా ది పై చేయి but

చివరికి హోల్కర్ పీ, సిం ఓడించి పూనా ఆక్రమించి

అమృతరావుని పీష్వాగా ప్రకటించి

బేసిన్ సంధి (1802) బాజీ II సైన్యసహకార పద్ధతిలో

మరాఠాల ప్రతిష్ఠ దెబ్బతిన్నది... సహించలేక

సింధియా + భోంస్లేలు (రహస్యంగా బాజీ II మద్దతు)

Vs.

(వెల్లస్లీ) → + అవధ్, బరోడా, మైసూర్, Surat

ఆర్థర్ వెల్లస్లీ అస్సే సిం, భో పై విజయం

అర్గాంవ్ వద్ద భోంస్లే ని ఓడిం

భోంస్లే .. అస్సే దేవగాంవ్ సంధి 1803

(1) సై.స.ప. లో భోంస్లే (2) నిజాం నుండి బేరార్ వదులుకున్నాడు

లేక్ లాస్వారీ యుద్ధం సింధియాను ఓడిం

సింధియా - ఆంగ్ల - సుర్జీ అంజనగావ్ సంధి (1803)

① సై.స.ప. లో చేరి పలు ప్రాంతాలు ఆంగ్లే వశం

హోల్కర్ తో యుద్ధాలు 1804

లేక్ హో ఢిల్లీ ముట్టడిని విఫలం చేసాడు

జనరల్ లేక్ సైన్యం హో [illegible] ఇండోర్ ని ఆక్రమించింది

[illegible] ఎడతెగని వెల్లెస్లీ యుద్ధ విధాన వెల్లెస్లీ పదవీ విరమణ

జార్జిబార్లో గవ. గ.జ. 1806 లో హో తో సంధి

① హో కి చంబల్ దక్షిణ ప్రాంతాలు

② ఆంగ్లే కి చంబల్ ఉత్తర ప్రాంతాలు దక్కాయి.

మూడవ ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలు (1818)

(హేస్టింగ్స్)

ఆంగ్లే [illegible] పిండారీలను అణచి

వేసెను...

హేస్టింగ్స్ 1817 లో పిండారీలను మరాఠా నాయకుల

నాయకులుగా బర్తరఫ్ చేశాడు.

→ ఝాన్సీ లో నాగపూర్
సింధియాలతో స్నేహ సంధులు చేసుకొని వారి
సైన్యాలను ఉపయోగించెను.

→ మరాఠాలు తమ స్వేచ్ఛ తిరిగి పొందేందుకు
పీష్వా బాజీరావు II తిరుగుబాటు ... కిర్కీ లో సైన్యస్థావరం దగ్ధం చేసి
(బ్రి. రెసిడెంట్ ఎల్ఫిన్‌స్టన్ ని నివాసం)

<u>హేస్టింగ్స్</u> <u>ఎర్రవాడ</u>, <u>కొరేగాం</u>, <u>అష్టి</u> <u>యుద్ధాల్లో</u>
<u>పీష్వాని ఓడించాడు</u> ... పీష్వా పదవి రద్దు చేసి
బాజీ II కి భరణం!

సతారాను రాజధానిగా ఒక చిన్న మరాఠా రాజ్యం ఏర్పాటు
చేశాడు -- ప్రతాపసింగ్ కి ఇచ్చి.. మిగిలిన పీష్వా
రాజ్యాన్ని బొంబాయి రాష్ట్రంలో కలిపాడు!

హేస్టింగ్స్ Vs. ~~అప్పాసాహెబ్~~ అప్పాసాహెబ్ ని
<u>సీతాబల్డీ</u> & <u>నాగపూర్ యుద్ధాల్లో</u>
ఓడిం
హో ని <u>మహిద్‌పూర్ యుద్ధం</u> లో ఓడిం

(పరీక్షకు)
<u>మాల్కమ్</u> " 3 వ మహారాష్ట్ర యుద్ధం అప్పుడు / క్లి. చేయు
మొదట సలహా కి ప్రతిభా సాన్నిహిత్యం కోస్టం సంపదని కి
ప్రసాదించాడు "

సాధారణంగా బర్తరఫ్ చేశాడు.

→ భోంస్లే లా నాగపూర్
సింధియాలతో స్నేహ సంధులు చేసుకుని వారి
స్వాతంత్ర్యమును అపహరించెను.

→ మరాఠాలు తమ స్వేచ్ఛ తిరిగి పొందేందుకు
పేష్వా బాజీరావు II తిరుగుబాటు ... కిర్కీ లో బ్రిటిష్ రెసిడెన్సీ దగ్ధం చేసి
(బ్రి. రెసిడెంట్ ఎల్ఫిన్‌స్టన్ ని చంపటం)

హేస్టింగ్స్ ఎర్రవాడ, కోరేగాంవ్, అష్టి యుద్ధాల్లో
పేష్వాని ఓడించాడు ... పేష్వా పదవి రద్దు చేసి
బాజీ II కి భరణం!

సతారా రాజధానిగా ఒక చిన్న మరాఠా రాష్ట్రం ఏర్పాటు
చేశాడు.. ప్రతాపసింగ్ కి ఇచ్చి.. మిగిలిన పేష్వా
రాష్ట్రాన్ని బొంబాయి రాష్ట్రంలో కలిపాడు!

హేస్టింగ్స్ Vs. అప్పాసాహెబ్ అప్పాసాహెబ్ ని
సీతాబల్డి & నాగపూర్ యుద్ధాల్లో
ఓడిం
హో ని మహిద్‌పూర్ యుద్ధం లో ఓడిం

(పరిపాలన)
మాల్కమ్ " 3 వ మరాఠా యుద్ధం అప్పుడు / క్రీ. పోలు
మొదట సారి కి ప్రభుత్వ సార్వభౌమ రాజ్యం పంపిణీ కి
ప్రకటించాడు "

Economic history

హస్తకళల పతనానికి కారణాలు

పల్లవి

1. సంస్థానాలు అదృశ్యమవ్వడం
2. EIC యొక్క అననుకూల విధానాలు

18 వ శ. ప్రారంభం లో ఇంగ్లాండ్ ని తమ ఉత్పత్తుల తయారీదార్లని రక్షించుకునేందుకు, సుంకాలు & నిషేధిత విధానాలు అవలంబించారు.

1882-94 ... ఆధునికత్వం బ్రి. ఉత్పత్తుల పోటీ వల్ల భారతీయ హస్తకళలు వినాశనమయ్యాయి.

3. యంత్ర-తయారీ ఉత్పత్తుల పోటీ

- హస్తకళల పతనం వల్ల ఇంకా మార్కెట్ ని ఆక్రమించేందుకు వేగంగా బ్రి. తయారీ వస్తువుల దిగుమతులు ...
- రోడ్లు, రైల్వేలు, టెలిగ్రాఫ్ >> భారత్ & బ్రి. దేశ మధ్య సంబంధం తీవ్రం చేసి హ.క. పతనాన్ని వేగం చేశాయి! 1869 సూయజ్ కాలువ తెరవడం రవాణా ఖర్చులు తగ్గి భారత్ మార్కెట్ ని హస్తగతం చేసుకోవడం సులభమైంది.

4. కొత్త విద్య / పాశ్చాత్య విద్య ... పాశ్చాత్య ఆచారం ... పాశ్చాత్య వస్తువుల పై మోజు ... వెరసి బ్రి. ఉత్పత్తి & మార్కెట్!

బ్రిటిష్ పాలనలో ఆర్థిక దోపిడీ

① వర్తక విధానాల ద్వారా

① బెంగాలు నుండి ఎగుమతుల పేరిట దోపిడీ

500 నుంచి వెయ్యి దాకా ఆంగ్లేయ ప్రైవేటు వ్యాపారులు బెంగాల్ -- నామమాత్రపు ధరలకే భూమిని ప్రభుత్వం ఇస్తుంది --

② గుమాస్తా Gumashtas "గుమాస్తా"ల ద్వారా దోపిడీ -- ముందే / నూలు & సిల్క్ నేతగాళ్ళకి బలవంతంగా అడ్వాన్సులు ఇచ్చి తక్కువ రేటు వాళ్ళ సరుకు గుమాస్తా నిర్ణయించిన ధరకే కంపెనీకే అమ్మాలి -- ఈ నిర్ణీత ధర మార్కెట్ ధర కంటే 15 నుంచి 40% తక్కువ!

ఒప్పుకోకపోతే కొరడా దెబ్బలు (or) జైలు!

③ ఎగుమతి, దిగుమతుల సుంకాల ద్వారా

① 1700 లో బ్రిటిష్ పార్లమెంటు భారత ప్రింటెడ్ నూలు వస్త్రాల దిగుమతులను నిషేధించారు! దీంతో -- smuggling --- భారత వస్త్రాలు కొనడం వాడకం పై £15 జరిమానా!

② భారత ఉత్పత్తుల దిగుమతుల పై భారీ దిగుమతి సుంకాలు --

H.H. Wilson రాక ప్రయోజనం లేదు... ఉన్నత

భారత్ కి ఆర్ట్ రచనకి అవకాశం లేదు...

(3) విధ్వంసకారక రచన భారత సంపద బ్రిటీష్ వారు

మోసపూరిత విధానాల ద్వారా సంపాదించి కూడా

వారిని ఎదుర్కోలేకపోయారు వారికి మేలు చేసే రచన...

ఉదా: చక్కెర పట్టేల ఫ్యాక్టరీలకి స్వీడన్ వాళ్ళొచ్చారు hence

దానికి రచన (కాదు)

సిమెంట్, ఉన్ని, భారీ పరిశ్రమలు... వీటికి వాళ్ళొచ్చారు

బ్రిటన్ hence రచన ఉండదు!

ఇంపీరియల్ ప్రభుత్వం బ్రిటీష్ ఉన్నత భారతీయుల

అతి తక్కువ / తీర్వా విధానాల నుండి &

పన్ను పై కూడా maximum రాయితీలు ప్రోత్సాహకాలు

చేసేవారికి!

రచన ఉద్దేశం ఆల్ఫ్రెడ్ ఛెట్టెర్టన్ తన

"ఇండస్ట్రియల్ ఎవల్యూషన్ ఆఫ్ ఇండియా" లో

రచన ద్వారా... విదేశీ సంస్థల ప్రయోజనం... దానిలో

ఎంతో పెట్టుబడిదారులు, [illegible] సంస్థల నిర్వహణ [illegible]

నిర్వహించడం - ఉదా: భా వస్త్రాలు... భారత్ ఎగుమతులు

స్థాపించి కట్టిస్తుంది! ప్రోత్సాహక ప్రయోజనాలు ప్రదర్శనా

ఆధారంగా భారతీయ పారిశ్రామికం ఉద్దేశింపబడ్డవి...

రైల్వే సదుపాయం ఎందుకు?

① 1857 తి.బా. తర్వాత ప్రత్యక్ష పరిపాలన & నియంత్రణకు కూడా రవాణా & రైల్వే అవసరమవటం

② విద్యుత్, నీటి సరఫరా మొ॥ వైపు మళ్ళీ మరల మెరుగ్గా పెట్టుబడులు రావాలి!

③ ముడిసరుకులు ex. ఆహారధాన్యాలు మొ॥వి వేగంగా ఎగుమతుల కేంద్రాలకు చేరవేయటానికి -- బ్రిటన్ తన తయారీ సరుకులు భారతీయ మార్కెట్లకు చేరవేయడానికి - - -

② బ్రిటిష్ పెట్టుబడిని భారత్ కు ఎగుమతి చేయడం ద్వారా దోపిడీ

1) FDI లు .. బ్యాంకింగ్, జౌళి, టీ, కాఫీ, రబ్బరు, చెరకు

2) ఫైనాన్సింగ్ రంగాలు (ఆ భారీ ప్రభుత్వ + ప్రైవేటు/ఇతర (బహుళ సంస్థలకు - -
రైల్వేలు, రేవులు, రోడ్లు, విద్యుత్ - -

మేనేజింగ్ ఏజెన్సీ విధానం ద్వారా దోపిడీ

మే. ఏజెన్సీలు = ఫైనాన్స్ - పెట్టుబడిదారులు